هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

١٢٥

سالی/ ٢٠٢٢ – بەرگی سەدو بیست و پێنج

چاپی یەکەم/ سالی ٢٠٢٣

پێڕیست

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١) ی خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – شەممە ٢٠٢٢/٣/١ ل ٥
پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (٢) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە ٢٠٢٢/٣/٢ ل ٦٣
پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (٣)ی خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – پێنج شەممە ٢٠٢٢/٦/٢ ` ل١٨٥

بەڕێز شاخوان رؤوف مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من دوو خاڵم هەیە، خاڵی یەكەم لە هەفتەی پێشوو ئێمە لەگەڵ خوشكی بەڕێزم سەرچنار خان سەردانی كۆمەڵێك قوربانیانی هەلەبجەمان كرد كیمیابارانی هەلەبجە، یەعنی قسەكە ئەمەیە (٧٦٣) رووفاتی شەهیدی كیمیابارانی هەلەبجە لە وڵاتی ئێرانە، ئێمە داوادەكەین لە راستیا رووفاتەكان بیهێنرێنەوە بۆ هەرێمی كوردستان بۆ زێدی خۆیان ئەوانەش ئەو (٧٦٣) شەهیدە لە بەهەشتی زەهرایە لە پارێزگای كرمانشانە لە ناوچەی سەردەشتە، خاڵكی دیكە بابەتی خانەنشینی هێزەكانی ناوخۆ ئاسایش ئێمە لە لێژنەی ناوخۆ لە دوو ساڵی رابردو چەندین جار ئێمە نووسراومان كردووە بۆ سەرۆكایەتی و دواتریش بۆ ئەنجومەنی وەزیران داوامان كردووە خانەنشینی هێزەكانی ناوخۆ ئاسایش رەوانەی پەرلەمانی كوردستان بكرێت، بەڵام بەداخەوە تاكو ئێستا هیچ جوابێك نییە، لەبەر ئەوە بەلامانەوە گرنگە وەكو لێژنەی ناوخۆ ئاسایش، پەرلەمانی كوردستان، ئەنجومەنی وەزیران دەست و برد بكەن لە ناردنی پرۆژە یاسای هێزەكانی ناوخۆ ئاسایش، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر زۆر سوپاس، بەڵێ بەڕێزان زۆر سوپاس كاك شاخوان، ئێستا دەست بەجێبەكردنی بەرنامەی كار دەكەین كە بریتییە لە خوێنەوەی دووەم بۆ پێشنیازی یاسای بەرێوەبردن و پاراستنی ئاو لە هەرێمی كوردستان - عێراق، فەرموون كاك بژار.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەگەر جەنابتان و ئەندامانی بەرێزی پەرلەمان رازی بن بۆ ئەوەی كات نەڕوات زۆر پێویست دەكات ئەسڵی (٤٢) ماددەیە زۆرە، بخوێنینەوە یان یەكسەر راپۆرتەكە بخەینە دەنگدان ...

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان ئێمە بە پێی ماددەی (٨، ٧) برگەی یەكەم بۆ خوێندنەوەی دووەم دەبێت بە دەقی ئەسڵی دەست پێی بكەین، بەڵام دیارە راپۆرتی لێژنەی تایبەتمەندو راستاندنی كە لەلایەن لێژنەی یاسایی كراوە بۆ گۆڕانێك بەسەر ئەو راپۆرتە هاتووە، بۆیە ئەگەر پێتان باش بێت هەر بەڕێزێك لەگەڵ ئەوەیە راپۆرتی لێژنەی تایبەتمەند بكرێتە بنەما گفتوگۆ با دەست بەرزكاتەوە، تەواو سوپاس بەڕێزان فەرموون ئێستا دەست بە راپۆرتەكە ئەكەن.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ سەرۆكایەتی پەرلەمانی كوردستان، بابەت راپۆرتی لێژنەی تایبەتمەند كە راستاندنی بۆ كراوە لەلایەن لێژنەی كاروباری یاسایی رۆژی چوارشەممە رێكەوتی ٢٠٢١/١٢/١٥ كاتژمێر (١١) پێش نیوەرۆ كۆبوونەوەی خۆی ئەنجامدا، بە مەبستی پێداچوونەوەو داڕشتنی یاسای و دڵنیابوون لە دژ نەبوونی دەقەكان لەگەڵ دەستوورو یاسا كارپێكراوەكان بە پێی حوكمەكانی ماددەی (٨٥) برگەكانی یەكەم و سێ یەم تایبەت بەراپۆرتی هەردوو لێژنەی شارەوانی و گواستنەوەو گەیاندن و گەشت و گوزار و لێژنەی كشتوكاڵ و ئاودێری، بۆ خوێندنەوەی دووەم سەبارەت بە

پێشنیازە یاسای بەڕێوەبردن و پاراستنی ئاو لە هەرێمی کوردستان – عێراق لیژنەی یاسای ئەم داڕشتنەی خوارەوەی پێ پەسەندە، سەبارەت بە ناونیشان بەم شێوەیە پێشنیازی یاساو بەڕێوەبردن و پاراستنی ئاو لە هەرێمی کوردستان – عێراق.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ بەڕێزان ئێستا لە ناونیشانەوە دەست پێ دەکەین هەر بەڕێزێك دەیەوێت گفتوگۆ لەسەر ئەمە بکات با ناوی خۆی تۆمار کات، ئەو بەڕێزانەی کە دەیانەوێت گفتوگۆ لەسەر ناونیشان بکەن بریتین لەم بەڕێزانە، اسماعیل علی طه، سەرچنار احمد محمود، حسیبه سعید ابراهیم، لیزا فلك الدین صابر، ڕێبوار عبدالرحیم عبدالله، هلز احمد محمد، ظاهر محمد علی.

بەڕێز هلز احمد محمد:

بەڕێز سەرۆکێ پەرلەمانی.

تێبینیامن سەر ئەڤەیە ناڤ و نیشانێت بێهنە گۆرین شینا پێشنیازا یاسایا بەڕێوەبردن و پاراستنی ئاو لە هەرێمی کوردستان ببیتە پێشنیازی یاسای ئاو لە هەرێمی کوردستان یەعنی کورتر لێبێتن، زۆ سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو حسیبه خان.

بەڕێز حسیبه سعید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار ئەکەم پێشنیازەکە بەم شێوەیە لێبکرێت، پێشنیازە یاساو پاراستن و بەڕێوەبردنی ئاو لە هەرێمی کوردستان عێراق، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ڕێبوار.

بەڕێز ڕێبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان، من دەست خۆشی لەو کەسانە دەکەم کە ئەم پێشنیازە یاسایەی ئامادە کردووە، چونکە زۆر گرنگە وەکو پسپۆرانی بواری جیلۆجی لە ماوەی (٢٠) ساڵی داهاتووش شەڕ لەسەر ئاو دەبێت نەك لەسەر بەرمیلێك نەوت، بۆیە من لەسەر ئەوە پێشنیار دەکەم کە عینوانی پێشنیازی یاساکە بەو شێوازەی خوارەوەی لێبێت، پێشنیازی یاسای بەڕێوەبردن و پاراستن و ڕێکخستنی ئاو لە هەرێمی کوردستان – عێراق، لەبەر ئەوەی ناکرێت باس لە بەڕێوەبردن و پاراستن و بەڕێوەبردن بکرێت ئەگەر ڕێکخستن نەبێت، لە دەقەکانی ئەو پێشنیازە یاسایە بەشێوەیەك لە شێوەکان باس لە ڕێکخستنەوەی سەرچاوەکانی ئاو دەکات لە هەرێمی کوردستان، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو لیزا خان.

بەڕێز لیزا فلك الدین صابر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا دەست خۆشی لە هەڤاڵانی لێژنەی تایبەتمەند دەکەم کە ئەم پێشنیازە یاسایە یاخود ئەم پێشنیازە یاسایەی دارشتووە، زۆر زۆر پێویستە بۆ ئێستا بۆ پارێزگاریکردن لە سەرچاوەکانی ئاو، بەڵام لە ئێستایە لە سیاسەتی بەڕێوەبردن و پارێزگاری کردن لە ئاوی شیرین دوو ئاڕاستە هەیە ئاڕاستەیەك چۆن بتوانین ئەو سەرچاوانەی هەیە کە چۆن بیپارێزین ئاڕاستەیەکی تریش recycling دووبارە بەکارهێنانەوەی ئەو ئاوەیە کە پیس بووە، بۆ ئەوەی کە لە کاری کشتوکاڵی بە تایبەتی لە پرۆژە ئاودێرییەکان بەکار بهێندرێت، بۆ نموونە ئێمە پارکی (سامی عبدالرحمن)مان هەیە، من دەمەوێت بە شێوەیەکی عام لەسەر پڕۆژەکە قسەبکەم و.....

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر لە ناونیشانەکە لیزا خان .

بەڕێز لیزا فلك الدین صابر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە شێوەیەکی عام ئاخر قسەدەکەم ناوەڕۆکەکە هیچ باس لەوە نەکراوە کە زۆر گرنگە، تەنها دەمەویت وەڵامێکی لێژنە تایبەتمەندەکان وەربگرم، ئایا دەکرێت لەمەودوا جێیەك بۆ ئەو بابەتانەش بکرێتەوە ئەم پرۆژە یاسایە، چونکە زۆر زۆر گرنگە دووبارە بەکارهێنانەوەی ئەو ئاوانەی کە پیس بووە بە تایبەتی ئاوە رووەکان ئەتوانرێت بەکار بهێنریتەوە، بۆ نموونە ئێمە پارکی سامی عبدالرحمن مان هەیە کە رەنگە رۆژانە پێویستی زۆر زۆر بە ئاوێکی خەیالی وشیرین هەبێت، بۆ ئەوەی ئاو بدریت ئەو ئاوەش حەیفەش کە بەکار دەهێنرێت بۆ دووبارە بەکارهێنانەوەی سەوزایی، چونکە ئەوە ئاوی خواردنەوەیە و ئەو ئاوەیە کە لە ماڵان بەکار دەهێنرێت، دەتوانرێت سیسەتەمێك بەکاربهێنرێت هەم بتوانین ئاوە شیرینەکە پارێزگاری لێبکەین، هەم دووبارە ئەو ئاوەی کە بە فیرۆ دەچێت کە بە کاری بهێنینەوە، تەنها دەمەوێت پرسیار لە لێژنەی تایبەتمەند بکەم کە ئایا ئەتوانن لەم پرۆژەیە جێی بۆ بکەنەووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو سەرچنار خان.

بەڕێز سەرچنار احمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری لە ووتەی مامۆستا هلز دەکەم کە بەڕێوەبردن و پاراستن نەمێنی هەر یاسای ئاو لە هەرێمی کوردستان، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك زاهر.

بەڕێز ظاهر محمد علی حسین:

بەناوی خوای گەورە.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیازە یاسای بەڕێوەبردن و پاراستنی ئاو لە هەرێمی کوردستان، من پێشنیاز دەکەم بکرێتە سامانی ئاو لە هەرێمی کوردستان، چونکە لە ناوەڕۆکی یاساکەدا هاتووە، یاخود پێشنیازە یاسای

بەڕێوەبەردن و سەرچاوەکانی ئاو لە هەرێمی کوردستان کەئەمانەش هەردووکیان لە ماددەی سێ ولە هۆکاری دەرچوواندنی یاساکە هاتوون، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووکاك اسماعیل.

بەڕێز اسماعیل علی طە:

بەڕێز سەرۆکێ پەرلەمانی.

ئەز بینم هندی عیوانێ موختەسەر تربیت کورتربیت پتر رامانا خۆدەت ژبەر هندێ ئەز پشتگیریا خوشکا هلز خان و سەرچنار دکەم ببیتە پێشنیازا یاسای ئاو لە هەرێمی کوردستان پێتقی ناکەت ئەوادی بەرێوەبردن و پاراستن هەموو دەگرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز/ د. هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو بدریە خان.

بەڕێز بدریە اسماعیل محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڵێ بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان سەبارەت بە ناونیشان پێشنیازە یاسای بەرێوەبردن و پاراستنی ئاو لە هەرێمی کوردستان – عێراق بە رایی من پاراستن پێش بەرێوەبردن بێت، پاراستن و بەرێوەبەردنی ئاو پاراستنەکە لەپێشتر بێت باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

لێژنەی تایبەتمەند ئەگەر فەرموون با کاك عبدالستار وەکو لێژنە، ئینجا کاك بژار فەرمووون.

بەڕێز عبدالستار مجید قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

واللە سەبارەت بەو پرسیارەی لیزا خان کە دووبارە بەکارهێنانەوەی ئاو recycling کردنی ئەم پرۆژە زیاتر پەیوەندی بە سەرچاوەکانی ئاو وئاوی سەرزەوی و ئاوی ژێر زەوی و بەنداوەکان و جۆرێك تەنسیقە لەگەڵ ئاو و ئاوەرۆکانی وەزارەتی شارەوانی، بۆیە ئەم بابەتە بەراستی بابەتێکی کە باسی دەکەین من پێم وایە بابەتێکی گرنگیشە، جێی خۆشیەتی بەراستی سوودی لێی بینین، بەڵام ئیشی ئەم ئەنجومەنە نابێت کە جۆرێك لە تەنسیقە لەگەڵ غەیری ئەوەی کە لە وەزارەتی کشتوکاڵە وەکو سەرچاوەکانی ئاو وبەنداوەکان و ئاودێری تەنها تەنسیقێك هەیە، چونکە هەندێك کێشە هەیە بەراستی لە رابردوودا لەگەڵ وەزارەتی کشتوکاڵ و شارەوانی دروست بووە لەسەر قەزیەی ئاو وبیری ئاو بیری ناو شارو بیری دەرەوە جۆرێك تەنسیقێك و هەماهەنگی هەبێت چۆن دەست بە ئاوەوە بگرێت و چۆن رێکبخرێت و چۆن یەعنی بە شێوەیەکی رێك وپێك ئاراستە بکرێت، ئیشی زیاتری وەزارەتی شارەوانییە، ئەوەی جەنابت دەڵێیت یان دەبێت ئیشی وەزارەتی دیکە بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووکاك بژار.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من کرا لەلایەن بەڕێز عبدالستار مجید، هەر ئەوە بۆ وەڵامی پرسیاری لیـزا خـان بـوو لێــرەوە ســەبارەت بەناونیشــان لێــرەوە وەکــو ئەنــدام پەرلەمــان پێشــنیارێکم هەیە ئەگەر سەرچاوەکانی ئاو، سەرچاوە ئیـزافە بکەیـن یـان بەم شـێوەیە پێشـنیازی یاسـای بەڕێـوەبردن و پاراستنی ئاو و سـەرچاوەکانی، چـونکە ئەمە دوو بـابەتی لێـك جیـان لەگەڵ ئەو ئـاو، لەگەڵ ئەو ئاوانەی کە دێنە ناو سەنتەری شار یان داخلی تۆڕو بنچینەکانی ئاو دەبێت، بـۆیە سـەرچاوەکانی ئاو پێشنیار دەکەم ئیزافە ببێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس فەرموو خدیجە خان.

بەڕێز خدیجە عمر طە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

والله زۆر باسی ئەوە کرا کە وشـەی ڕێکخسـتن بێـتە نـاو ناونیشـانەکە یـاخود پاراسـتن بخـرێتە پـێش بەڕێـوەبردن، دەمویسـت ئەوە بڵـێم کە خـۆی بەڕێـوەبردن وەکـو پرۆسـەیەکە، یەعنـی کۆمەڵێك کار لە خـۆی دەگرێتن کە یەعنـی چەنـد کـارو ئەرکـی تـر لە نـاو پرۆسـەی بەڕێـوەبردن بوونیـان هەیە، یەکەمیـان پـلان دانـانە دووەمیـان ڕێکخسـتنە و هەروەهـا ئاڕاسـتە کـردن و لە کۆتاییدا چاودێری کردنە، بۆیە یەعنی ئەو پرۆسەیەی کە دەڵێن بەڕێـوەبردن ئەوانە هەمـووی لە خۆی دەگرێتن و کە بەشێوەکی باش ئەوا بەڕێوەببەن حەتمەن دواتر پاراستنی ئـاو نەتـیجەکەی بەردەست دەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی یەك فەرموون

بەڕێز عبدالستار مجید قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١):

بەنــاوی خــودای بەخشــندەو میهرەبــان، بەشــی یەکەم پێناســەو ئامــانج مــاددەی یەك بــۆ مەبەســتەکانی حوکمەکــانی ئەم یاســایە ئەم زاراوانەی دەســتەواژەی خــوارەوە ماناکــانی بەرامبەریان دەگەینن:

١-هەرێم: هەرێمی کوردستان – عێراق.

٢- ئەنجومەن: ئەنجومەنی ئاو لە هەرێم.

٣- وەزارەت: وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو.

٤- صندوق: صندوقی پاراستنی بووژانەوەی سەرچاوەکانی ئاوی هەرێم.

٥- سەرچاوەکانی ئاو ئاوی سەرزەوی و ژێر زەوی بە هەموو سەرچاوەکانییەوە وە ئاوی قورس و ئاوی ئاوەرووکانیشەوە دوای چارەسەرکردنیان دەگرێتەوە.

٦- ئاوی سەرزەوی ئاوی زێ رووبار کانیاو ئاوی روویشتوو کۆگا کۆگا سروشتی و دەستکردەکان و ئاوی چارەسەرکراویش دەگرێتەوە.

٧- ئاوی ژێر زەوی ئەو ئاوەی کە لە ژێر رووی زەویدا هەیە قوڵاکەی هەر چەندبێت دەگرێتەوە.
٨- پاراستنی سەرچاوەکانی ئاو پرۆسەی گشتی تەکنیکی و یاسایی یە کە دەبێتە هۆی بەرزکردنەوەی توانستی بەردەوامی ئاو بەردەست بوونی وە رێگرتن لە کەم بوونەوە و بە فیرودانی پیس بوونی.
٩- سەرچاوەکانی ئاو پرۆسەیەکی رێکخراوە کە دەبێتە هۆی بەردەوامی باش بەکاربردنی سەرچاوەکانی ئاو لە رووی چەندایەتی و چوونایەتی بۆ هەموو بەکار بەرانی.
١٠- بۆژاندنەوەی سەرچاوەکانی ئاو پرۆسەیەکی رێکخراوە کە دەبێتە هۆی بۆژاندنەوەی دروستی سەرچاوەکانی ئاو.
١١- کۆگا کردنی ئاو کۆکردنەوەی ئاو بەفر و باران.
١٣- یەکەی پێوانە یەکەی دیاری کردنی بڕی بەکاربردنی ئاوە.
١٤- بڕی بەرامبەر بەکاربردنی ئاو ئەو بڕە پارەیەیە کە بەرامبەر بەکاربردنی ئاودا بە پێی یەکەی پێوانە وەردەگیرێت.
١٥- رێرەوی ئاوی رێچکەی سرووشتی یان دەستکردە کە تووژمی ئاوی بە شێوەیەکی هەمیشەیی یان کاتی پێداتێدەپەرێت.
١٦- پاشماوە هەر ماددەیەکی رەق شل گازی کیمیایی میکروب ڤایرۆسی تیشکدار یان گەرم کراو کە دەبێتە هۆی پیس بوونی ئاو.
١٧- ئاوی قورس ئەو ئاوەی کە لە یَکیەکەکانی نیشتەجێ بوون پرۆژە پیشەسازییەکان یان شوێنە خزمەتگوزاریەکان و هەربە لە بوارێکی دیکەدا بەکار هاتووە و پاشماوەی تێدا نیشتوو یان توانەوە.
١٨- پیس بوونی ئاو لە هەر پرۆسەیەك کە ببێتە هۆی گۆرینی خەسڵەت و پێکاتە بنەرەتییەکانی ئاو دەگرێتەو بە جۆرێك زیان بە ژیانی مرۆڤ و زیندەوەران و ژینگە بگەینێت.
١٩- ئاوی چارەسەرکراو ئەو ئاوەیە کە پاکراوەتەوە لە هەموو جۆرە پاش ماوەیەك.
٢٠- سوودمەندان ئەو لایەن و کەسانە دەگرێتەوە کە مافی بەکار بردنی ئاویان بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە هەیە.
٢١- بە فیرۆدانی ئاو زیاد بەکار بردن یان خراب بەکار هێنانی سەرچاوەکانی ئاوە بە ئەنقەست بێ یان لە ئەنجامی کەم تەرخەمی.
٢٢- هاوسەنگی ساڵانەی ئاو دەرهێنان و بەرکاربردنی ئاو بە برێك کە یەکسان یان کەمتربێت لە ئاوی بە دەست هاتوو لە هەمان ساڵ دا، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

هەربەرێزێك دەیەوێت لەسەر ماددەی یەك گفتوگۆ بکات با ناوی تۆمار بکات ئەمرۆش تا ئەوەش تەواو نەکەین کۆبوونەوە هەڵناگیرین، بەڕێزان جا ئیحتیاتی خۆتان وەرگرن، رێست ئەبێت رێست هەر وەردەگرین، بەڵام تا تەواوی نەکەین ئەم دانیشتنەش کۆتایی نایێت، رێست وەردەگرین موشکیلە نییە ساعەت دوو رێست وەردەگرین، نیو سەعات کاروبار ئەگەر ئیحتیات وەردەگرن بۆ ساعەت دوو، بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان دوو تا دوو ونیو ئێرە هەر بەرێزێك دەیەوێت گفتوگۆ بکات، بەڵێ بەڕێزان ئەم بەرێزانەی گفتۆگو لەسەر ماددەی یەك ئەکەن، محی

الدين حسن يوسف، اسماعيل على طه، عمر عبدالله فتاح، مژده محمود محمد، مەم برهان قانع، سەرچنار احمد محمود، هلز احمد محمد، گولستان سعيد حمد، رزگار محمد محمود، شاخوان رؤوف مصطفى، ظاهر محمد على، ريبوار عبدالرحمن عبدالله، حسيبه سعيد ابراهيم، گلاویژ عبيد عثمان ، زيدان رشيدخان اودل، گوڵستان باقى سليمان، صباح محمود محمد، بەلێن اسماعيل حاجى ابراهيم، فەرموو دكتۆر صباح.

بەڕێز صباح محمود محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

له فەقەرەی سێ له وەزارەت، وەزارەتی كشتوكاڵ و سەرچاوەكانی ئاو پێم باشە وەزارەتی شارەوانی زیاد بكرێت، چونكە ئەویش مەعنییە بەو بابەتە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك رزگار.

بەڕێز رزگار محمد محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی یەك بە نموونە بڕگەی (٢٠) كە (٢١) بە فیرۆدانی ئاو یان بەكاربردن یان بەخراپ بەكار هێنانی سەرچاوەكانی ئاو ئەمانە لێرە باس بە فیرۆدانی ئاو دەكات، ئایا بە پیس بوونی ئاو، بەڵام سزاكەی چییە یەعنی بەس باس لە ئەوە دەكات ئاو و ئاو كۆبكرێتەوە ئەوە بكرێت، ئەگەر لەلایەن مەسەلەن دیاری نەكردووە كێ دەبێتە هۆی بە فیرۆدانی یان پیس بوونی سزاكەی چییە، یەعنی بەس هەر باسی ئاو دەكات، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك مەم بورهان.

بەڕێز مەم بورهان محمد قانع:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دەربارەی ماددەی یەكەم من ئەم پێشنیازانەم هەیە بۆ لیژنە پەیوەندیدارەكان و بۆ ئەیخەمە بەردەم پەرلەمانتاران، بەنسبەت بڕگەی پێنجەم لە ماددەی یەك پێشنیازەكەم هەر سندووقی سەرچاوەكانی ئاوی هەرێم پاراستن و بووژاندنەكەی لابرێت، سندووقی سەرچاوەكانی هەرێمی بمێنێتەوە، بەنسبەت بڕگەی (١٢) كۆگاكانی ئاو پێناسەكەی بەم شێوەیە لێبكرێت، كۆكردنەوەی ئاوی بەفرو باران وزێ و رووبارەكان و زێ و رووبارو كانیاوەكان دەگرێتەوە، كۆكردنەوەی ئاوی بەفرو باران و زێ رووبارو كانیاوەكان دەگرێتەوە، ئەوە كۆگا كردنی هەموو ئەو جۆرە ئاوەكانە كە پێشتریش ئیشارەتی پێكراوە بە نسبەت پانزدەیەمەوە رێرەوی ئاوی رێچكەی سرووشتی یە یان دەستكردە تەووژمی ئاوی تەووژم، واتە تەیار من پێشنیاز دەكەم بەم شێوەیە لێبكرێت رێچكەی سرووشتی یان دەستكردە كە بە شێوەیەكی هەمیشەیی یان كاتی ئاوی پێدا تێپەر دەبێت، بەنسبەت بڕگەی (١٨) پیس بوونی ئاو هەر پێویست ناكات هەر پرۆسەیەك هەبێت یەكسەر گۆڕینی خەسڵەت و پێكهاتە بنەرەتییەكانی ئاو دەگرێتەوە كە زیان بە ژیانی مرۆڤ و زیندەوەران و ژینگە بگەیەنێت، بە نیسبەت بڕگەی (٢٠) ئەو سلەفەیەی كە سوودمەندن، یەعنی سوودمەند كێیە؟ ئەو لایەن و كەسانە دەگرێتەوە كە مافی نەك

موستەهلیك بەكاربەر بەكاربردن كە مافی بەكارهێنانی ئاویـان بە پێـی حوكمەكـانی ئەم یاسـایە هەیە، بەكارهێنان بۆ بیسـت و یەكـیش بە فیرۆدانـی ئـاو دیسـانەوە موسـتەهلیك بەكـاربەر واتە بەكاربردن ئیستیهلاك بەكار نەهێندرێت، پێشنیازدەكەم زیاد بەكارهێنان یان خـراب بەكارهێنـانی سەرچاوەكانی ئاوە بە ئەنقەست بێت یان لەئەنجامی كەمتەرخەمی و، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك محی الدین.

بەڕێز محی الدین حسن یوسف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من لە ماددەی یەك بڕگەی دووەم، ئەنجوومەن ئەنجوومەنی ئاو، پێم وایە دەسـتەواژەكە بـڕەك لەنگە، پێم وایە بكرێتە ئەنجومەنی بەرێوەبردن و پاراستنی ئاو باشترە، چونكە ئەوەی دەكەیـت ئەنجـومەنەكە بـۆ بەرێـوەبردن و پاراسـتنە، ئەنجـومەنی ئـاو یەعنـی (مجلـس الميـاء) و یەعنـی (مجلس مياء) یەعنی پێم وایە كەم و كورتییەكی تێدایە، ئەوی تریان بـڕگەی حەوتە ئـاوی سـەر زەوی ئاوی زێ و رووبار، پێم وایە كارێزو دەریاچەو ئاوە كانزاكانیش بگرێتەوە، چونكە هەنـدێك كانیاو كارێزمان هەیە وە دەریاچەكـانیش دەگرێتەوە، لە بـڕگەی (٨) نووسـراوە ئـاوی ژێـر زەوی ئەو ئاوەی كە لەژێر رووی زەویدایە، پێم وایە رووەكە زیادە ئەو ئـاوەی لە ژێـر زەویـدایە روو بە مانـای واجـیهەكە دێـت، پـێم وایە ئەوە دەكەوێـتە ئەوێنـدەرێ كە ئەوەی دەیەم بەرێـوەبردنی سەرچاوەكانی ئاو پرۆسەیەكی رێكخراوە كە دەبێتە هۆی گڵدانەوەی وشـەی گڵدانەوەی بـۆ زیـاد بكەن و بەردەوامی لە باتی وشەی بـاش و بەركارهێنـانی سـەرچاوەكانی ئـاو، ئـاو بەشـێوەیەكی دادپەروەرانە بەباشـترین شـێواز یـان چەنـدایەتی و چەنـدانیەتییەوە، شـانزدەهەمین هەر ماددەیەكی رق یان شل گـازی كیمیـایی میكـرۆب ببێـتە میكرۆبیـایكی بـۆ زیـاد بكرێـت لە رووی ئەوەوە ئەوەی تـر كە پەیوەنـدی بە بـڕگەی (٢١) بەفیرۆنەدانـی ئـاو زیـاد بەكارهێنـان لەگەڵ بەكارهێنانم لەو یەكەیەی كە دیاری كـراوە، بە گـوێرەی یەكەی پێـوانەی یەعنـی نەك زیـاد بەكـار هێنانی، چونكە یەكەیەكی پێوانەیمان هەیە كە تەحدیدی ماددەكەی دەكـات، بـۆیە لەگەڵ ئەوەم كە ئەو بڕگەیە لەوێ دووربارە بكرێتەوە كە لەو یەكە كە دیاری كراوە بۆ بەگوێرەیەكی پێوانەیی و، زۆر سوپاس.

بەڕێز گوڵستان سعید حمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تێبینەكـانی مـن لەسـەر بـڕگەی دوو مـاددەی یەك، ئەنجـوومەنە ئەنجـوومەنی ئـاو بكرێـت بە ئەنجومەنی پاراستن و رێكخستن و بەرێوەبەردنی ئاو لە هەرێم، لەسەر سـێیەم بـڕگە وەزارەتـی كشتوكاڵ و سەرچاوەكانی ئاو، پێم باشە وەزارەتی شارەوانیش شەریك بێت لەو مەسئولیەتەیە، سەبارەت بە حەوتەم بڕگە ئاوی سەر زەوی پێویستە بەنداوی بۆی زیاد بكرێت بەنداوەكان ئـاوی زێ و رووبارەكان كانی و دەریاچەو كانیاوەكان، سەبارەت بە هەشتەم خاڵ ئـاوی ژێـر زەوی پـێم باشە ئـاوی بیـر زیـاد بكرێـت ئـاوی بیـرو ئەو ئـاوەی كەلە ژێـر رووی زەویـداهەیە، چـونكە ئـاوی بیـریش سـەرچاوەیەكە كە بەكاردەهێنرێـت، سـەبارەت بە دوانـزدەهەم یـان كۆگـا كردنـی ئـاو كۆكردنەوەی ئاوی بەفرو باران و رووبارو زێ و كانیاوەكان زیاد بكرێت، سەبارەت بە شانزدەهەم

پاش ماوە کە دەڵێت هەر ماددەیەکی شل یا رەق گازی کیمیایی میکرۆب کانزایشی بۆی زیاد بکرێت، چونکە زۆر جار مادده کانزایەکانیش دەکەونە ناو ئاواکانەوە، سەبارەت بە سوودمەندان لەگەڵ هاورێ یان هاورێم کە وتیان لە جیاتی بەکاربردن بەکارهێنان بەکاربێت لە (٢١) بە فیرۆدانی ئاو پێم باشە لە جیاتی زیاد بەکار بردن بکرێت بە زیادەڕەوی یان بەکارهێنان یان بە خراپ بەکارهێنانی سەرچاوەکانی ئاو بە ئەنقەست، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك زێدان.

بەڕێز زیدان رشیدخان اودل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی یەك خاڵی دووەم بە زیادی دەزانم ئەنجومەن ئەوهابێت، چونکە ئێمە وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاومان هەیە، خاڵی شەشەم کە باس لە سەرچاوەکانی ئاو دەکات لە پێناسەکە دەڵێت ئاوی سەرزەوی و ژێر زەوی، بۆیە خاڵی حەوتەم و هەشتەم بکرێتە ئەلف بای خاڵی شەشەم، چونکە باس لە دووبارە بوونەوەی پێناسەکە دەکات، خاڵی نۆیەم دەکرێت سوودی لێ وەربگرێت لە پاراستنی ئاو بۆ ئەوەی خاڵی یازدەم و دوانزدەم تێدا تێکەڵ بکرێت لە پێناسەکەی بلێت پرۆسەی گشتی و تەکنیکی و یاساییە، ئەمن مەبەستم لە خاڵی نۆیەمە کە دەبێتە هۆی بەرزکردنەوەی بووژاندنەوە و کۆگاکردن بە هەردوو ووشە دەتوانین خاڵی یازدەم و دوانزدەم لە وێ شوێنی بکەینەوە، و خاڵی سێزدەم و چواردەمیش بە پێویستی نازانم لە تەعریفەکەیدا وازح نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو گەلاوێژ خان.

بەڕێز گلاوێژ عبید عثمان :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی یەك شازدەیەم پاشماوە هەر ماددەیەکی رەق، شل گازی کیمیای میکرۆب یان ڤایرۆس، من لێرەدا پێم باشە میکرۆب و ڤایرۆس بکرێتە پاشماوە بایلۆجییەکان، چونکە بەس میکرۆب و ڤایرۆس نییە لە بالیۆجی، بۆیە لە جیاتی ئەم دوو وشەیە بایلۆجی مادەم کیمیای بەکار هاتووە، ئێمە دەزانین کیمیایی و کانزاکان شتێك دەگرێتەوە، شتە کیمیاییەکان، بۆیە لێرەش کە بایلۆجییەکان ئێمە پێویستە بیکەینە بایلۆجی و تیشکراوەکان یان گەرم کراوەکان بکرێتە مادده فیزیاییەکان یان پاشماوە فیزیاییەکان کە دەبێتە هۆی پیسبوونی ئاو، و لە خاڵی هەژدەیەم پیسبوونی ئاو پێم باشە بنووسرێت پیسبوونی ئاو بەپاشماوەکان هەر پرۆسەیەك کە ببێتە هۆی گۆڕینی خەسڵەتە کیمیاییەکان، لێرە کیمیاییەکانی بۆی زیاد بکرێت خەسڵەتە کیمیاییەکان و پێکهاتە بنەرەتییەکانی ئاو دەگرێتەوە زیادە لێرە دەگرێتەوە لابدرێت بەجۆرێك کە زیان بە ژیانی مرۆڤ و زیندەوەران و ژینگە بگەینێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز/ د. هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو گوڵستان خان.

بەڕێز گوڵستان باقی سلیمان:

بەڕێز سەرۆکێ پەرلەمانی.

دەست خوشی یێ لێژنا تایبەتمەندکەم بۆ پرۆژێ گەلەك گرنگ سەبارەت ماددێ یەکا خالا شازدێ بەعسی پاشماوەی یێ کری یێ گوتی هەر مادەیەکێ رەق شل گازی کیمیایی میکرۆب ڤایرۆسی تیشکدەر یان گەرم کراو کە دەبێتە هۆی پیسبوونی ئاو، لێ ڤێرێ پرسیارەك بۆ لێژنا تایبەتمەند زۆربەیا مادێت رەق شل گازی مادێت کیمیای نە یەعنی پتر یاوانە ناف سروشتیدا مادێت کیمیای نە وەکۆدی کیمیای یێ جۆداکری مەبەستاوان کیمیای بەعسی کیشکایە مادێت قرکەرن بەعسێ کیشکایە، ئەز حەزکەم ڤێ بۆمە روون بکەن چونکە مادێت رەق و شل و گازی پتر یا وان مە گوتی مادێت کیمیاوینە وێجا ئەز حەزدکەم پرسیارامە بەرسف دەن ئەو مادێت کیمیاوی وان بەعسی چی یە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك هێڤیدار.

بەڕێز هیڤیدار احمد سلمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی یەك بڕگەی هەشتەم ئاوی ژێر زەوی مەسەلەن دەبێت مەترەکەی دیاری بکرێتن هەتا چەند بۆت هەیە ئاوی ژێر زەوی لێبدرێت، خۆم لێکۆڵینەوەیەکم کردووە لە تورکیا لە شەست مەتر نابێت زیاتر ئاو دەرکەوت، نەبوو بۆت نییە بکەیە شەست مەترو یەك سانتیم ئەبێت دیاری بکرێت، ئێستا زیاتر لە (٤٠) هەزار بیرمان هەیە لە هەرێمی کوردستان ئاوی سەر زەوی دەڕوات، هەر ئاوی ژێر زەوی دەربێنن ئەبێت مەسەلەن دیاربێت، ئەگەر پێوەری ئەوەی تێدا هەبێت لە تەعریفەکەی چەند مەتربێتن وەشانزدەیەم هەر ماددەیەك رەق شل گازی کیمیایی میکۆرب ڤایرۆس یان تیشکی یان گەرم کراو کە دەبێتە هۆی پیسبوونی ئاو زایدەن ئاوی کشتوکاڵی، ئێستا لەسەر رێگای گەزنە ئەو هەموو شوێنانەی کە مەوادە کۆمپانیایەکانی نەوت کاردەکەن مەوادەکانی بە ماددەی کیمیایی دەشۆن ئەو گەزنەیە هەموو شوێنێکی کشتوکاڵ بۆ هەموو عەرزەکەی زەوییەکی ئیتر بەکەڵك ناهێتن بۆ کشتوکاڵ دەبێت ئەویش لێی زیاد بکرێتن، وە پێم باشە بە ژمارەی (٢٣) زیاد بکرێت مۆڵەتی پێدانی بیر تەنیا لە دەسەڵاتی سەرۆکی هەرێم یان سەرۆکی حکومەت بێت هاوشێوەیەی دەوڵەتەکانی دیکە، تەنیا یان سەرۆکی دەوڵەت قەرار دەدات یان پاشای دەوڵەت یان میرەکە هەرچییە، تەنیا ئەو بۆی هەیە چونکە بابەتێکە زۆر پەیوەندی بە ئاسایشی نیشتمانەوە هەیە نە هەر کەس ویستی بۆ خۆی بیرێك لێبداتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك اسماعیل فەرموو.

بەڕێز اسماعيل على طه:
بەڕێز سەرۆکێ پەرلەمانی.

مـن سـێ تێبینـی یـێت هەی تێبینیـا ئێکـی سـندوق سـەندووقی پاراسـتن و بووژانـدنەوەی سەرچاوەکانی پێویست ناکەت ئەگەر مە ناڤێ یاسایێ کرە یاسا ئاو ئەما سندووقا ئاوی هەرێمی کوردستان خالآمن یا دووێـی تێبینیامنا دووێـی حەوتەم ئـاوی سـەر زەوی نە (جـامع مـانع) لغە عربی بێژیت (جامع مانع) یەعنی ڤێتن هەمی ئاوی سەر زەوی کۆم بن ڤێ پێناسێداو وەسا کۆ نابت ژبەر هندێ ئەز بێژم ئەڤا بەری نـیکە هـاتی پتـر گەهینیـتن بێـژین ئـاوی سـەر زەوی ئەڤەیە بیرتیە لە هەمـوو جۆرەکـانی ئـاو کە دەکەونە سـەر رووی زەوی بە شـیوەی وەسـتاو یـان جـۆلاو یانکۆ کراوە ئەڤە (جامع ترى و مـانع) (تـرى) پتـر گـریتن ژڤـێ ئەوا دەسـت هـاتیە کـرن دیسـا یـا هەشتێ ژی نەفسی تشتی ئاوا ژێـر زەوی ئـاوا سـەر زەوی هەر ببیـتە ئـاوی ژێـر زەوی بیـرتیە لە هەموو ئەو ئاوانەی کە لە عەمبارە سرووشتیەکانی ناوی زەویدا کۆ دەبیتەوە یا کۆرتە وە (جامع مانع) ترە لێ ڤێ تەعبیرێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو موژد خان.

بەڕێز مژدە محمود محمد:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی یەك بڕگەی پێنجەم پێناسەی صندوقی کردووە، پێشنیار دەکەم وشەی سـامانی ئـاوی بۆ زیاد بکرێت بەم شێوەیە سـندووقی پاراسـتنی سـامانی ئـاو و بووژانـدنەوەی سـەرچاوەکانی ئاوی هەرێم لە خاڵی هەشتەم ئاوی ژێر زەوی بەو شێوەیە پێناسە کراوە، پێشنیار دەکەم وشـەی ئەو بەو شـێوەیە و بکـرێ و سـامانە ئـاویەیە کە لەژێـر زەویـدا هەیە، وشـەی روو لابرێـت، روو دەلالەت لە بەرامبەر دەکات نەوەکو ژێر زەوی، پێم وایە ئەوە هەڵەیە لە وێـدا هەبێـت لە بـڕگەی (١٠) وشەی بەکاربردن بکرێتە وشەی بەکارهێنان بگۆردرێت وە خاڵی (١٢) کۆگا کردنی ئاو، ئایا بۆ ئەوە روونکـردنەوەیەکم بـدێ عەزیەت نەبێـت ئەو ئـاوانە دەگـرێتەوە ئەوانەی لە پـرۆژەدا گـڵ دەدرێتەوە یاخود ئەو ئاوانەی کە (recycling) دەکرێتەوە، چونکە بابەتەکە بڕگەکە باس لە کۆگا کردن دەکات، خاڵی سێزدە من پێم وایە یەکەی پێوانە مەبەستی پێوەری ئاوە کە جـارێکی دیـکە بـۆ جـاری دووەم بـارە نایاسـایی دەیانەوێـت پێـوەری ئـاو لە نـاو دوو یاسـادا جـێ بـکەنەوە لە رابردوودا ئەوە لابردرا لە یاسایەکی دیکەدا لەوەشیان تەسوەر دەکەم یەکی پێـوانە مەبەسـتیان پێوەری ئاوبێت، لە خاڵی سێزدەدا پێناسەیەکی پێوانە کراوە لە چـواردەش دەڵـێ بـڕی بەرامـبەر بەکاربەری ئاو ئەو بـڕە پـارەیەیە کە لەبەرامـبەر کە لە بەکارهێنـانی ئـاودا بە پێـی یەکەی پێـوانە وەردەگرێـت، یەکەی پێـوانە ئەکیـد تەسـەور دەکەم ئەوەبێـت پێـوەری ئـاو بێـت، بـۆیە ناکرێـت پێوەرێکی سـەقەت لە نـاو یاسـا بخەزێنـرێتە نـاو یاسـایەك و بەسـەر خەڵـك دا بسـەپێنرێت و لە سـەرباری ئەو هەمـووە سـزاو بـێ ئـاوییە کە خەڵـك هەیەتـی لە بەرامـبەر پێـوەری ئـاودا، ئێسـتا خەڵکی چەمچەماڵ و دەربەندیخان دەخنکێن لە تێنیـان و لە ئـاوی پـیس دا، بەڵام پـارەی بـاجی پێوەری ئاوی لێی وەردەگیرێت، یەعنی چۆن دەبێت لێرە پێوەر بسەپێنرێت، هیـوادارم لیژنەیێـك روونکردنەوەمان پێبدات ئەزیەت نەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو مامۆستا عمر.

بەڕێز عمر عبدالله فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوا، والله ی من پێشنیارێکم هەیە وەکو بلێ زۆر لە روانگەی هەر هەموو یاساکەوە ئەویش ئەوەیە لەبڕگەی سێ یەم و چوارەم باسی وەزیرو وەزارەت کراوە، دیارە مەبەست لەم یاسایە سەربە وەزارەتی کشتوکاڵ بێت، پێشنیارێك بۆ هەردوو لێژنەی بەڕێز کە ئەم یاسایە بسپێرێت بە دەستەیەکی سەربەخۆ بۆ پاراستن و بەرێوەبردنی ئاو، زۆرێك لە ئەندام پەرلەمانە بەڕێزکان باسی گرنگی ئاویان کرد کە چەند چەکێکی ستراتیژییە هەم چەند سامانێکی ستراتیژییە، چەند بایەخی هەیە بۆ ئێستا و ئایندەی کوردستان، بۆیە من پێشنیار دەکەم لەم خاڵەیەی (٣، ٤) پێناسەکان بگۆرێت بۆ پێناسەی دەستەی بەرێوەبردن و سەرپەرشتی ئاو، وەلە ماددەی (١٨) بە هەمان شێوە ئەو دەستەیە جێگای بکرێتەوە لە رەوانگەی بایەخ و گەورەییەی ئاو بۆ ئێستاو ئایندەی هەرێمی کوردستان، پێشنیار دەکەم هیوادارم لێژنە بە ووردی دیقەت لەم پێشنیارە بدەن و، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك بەڵێن.

بەڕێز بەلێن اسماعیل حاجی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیەکانی من لەسەر ئەو بڕگەی پێنجەم لە ماددەکە و ناونیشانەکانی، من ناوم نەنووسی بوو پشتیوانی لەو بۆچوونی دکتۆر رێبوار دەکەم ووشەی رێکخستنی بۆی زیاد بکرێت، وەلێرش سندووقەکە بکرێتە سندووقی رێکخستن و پاراستن و بووژاندنەوەی سەرچاوەکانی ئاوی هەرێم، بڕگەی (١٢) کۆگا کردنی ئاو پشتیوانی لە قسەکانی کاك مەم دەکەم ئەگەر داڕشتنەوەکە نەوعێکی تربێت ئەوا برادەرانی لێژنە رێکی بخەنەوە، کۆگا کردنی ئاو کۆکردنەوەی ئاو بەفرو باران و سەرچاوەکانی تری ئاو خاڵی بڕگەی (٢١) بە فیرۆدانی ئاو زیاد بەکاربردن، پشتوانی لەو بەرێزانە دەکەم کەوا بکرێت بە زیاد بەکارهێنان، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك شاخەوان.

بەڕێز شاخوان رؤوف مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی یەك بڕگەی (١٢) وبڕگەی (٢١) دیارە بابەتی ئاو بابەتێکی گرنگ و گەورەیە، بابەتێکی مەوزووعیشە بەنیسبەت وولاتی ئێمەو هەرێمی کوردستان بەداخەوە تاکۆ ئێستا نەتوانراوە وەکو پێویست یەعنی لەسەر مەسەلەی گلدانەوەی ئاو بابڵێین پاشەکەوت کردنی ئاو، ئەوانە یەعنی شتێکی گرنگ و شتێکی حسابی ئەوەی بۆ بکرێت وە کۆنترۆلکردنی ئاو ئەکرێت لەراستی بە نیکانزمێك رێك بخرێت بۆ ئەوەی بتوانرێت لە داهاتوو ئیستیفادەی باشی لێبکرێت، جگە لەم وڵاتەی ئێمە و هەندێ لە وڵاتانی رۆژهەلاتی ناوەراست ئەویش زۆر بە کەمی لە هیچ وڵاتێکی

دونیا تانکی سەربانی نییە، یەعنی ئاو بووە بە بەشێك لە ژیان و لە حەیاتی خەڵك و ئەوە لەبەرئەوەی هیوادارین یەعنی ئەم بابەتە یەعنی ئەم مەوزوعەی جگە لە وەزارەتی بابلێین کشتوکاڵ و سەرچاوە ئاوییەکان، یەعنی وەزارەتی شارەوانی ئەویش داخل بکرێت، چونکە ئەمە رەبتی زۆریان بەیەکەوە هەیە و بە تایبەتی لە راستی بۆ مەسەلەی گڵدانەوەی ئاو لە مەوسمی هاوینە پێویستە بەراستی حکومەت تایبەتی وەزارەتی سامانە سرووشتیەکان وەزارەتی شارەوانی ئاو ئامادەکاری بکەن بۆ موسمەکانی هاوین، چونکە هەمووومان دەزانین لە مەوسمی هاوینە گرفتی گەورەی کەم ئاوی لە هەرێمی کوردستان سەر هەڵدەدات وە پشتیوانی قسەکانی برایی بەرێزم کاك بەلێن و کاك د. رێبوار دەکەم زۆر، سوپاس.

بەرێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك زاهر.

بەرێز ظاهر محمد علی حسین:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

و الله من چەند تێبینیەکم هەیە لەسەر ماددەی یەك خاڵی دووەم، ئەنجومەن ئەنجومەنی لە هەرێم پێم باشە بکرێتە ئەنجومەنی بەرێوەبردنی سامانی ئاو لە هەرێم، خاڵی (٧) پێناسەی ئاوی سەر زەوی ئاوی زێ و رووبار کانیاو ئاوی رۆیشتوو کۆگاو سرووشتی دەستکردەکان و ئاوی چارەسەر کراویش دەگرێتەوە، پێم باشە پێناسەکەی بەم شێوەیە لێبکرێت ئاوی سەر زەوی هەر ئاوێك کەلەسەر رووی زەوی بێت وەك ئاوی زێ و رووبارو کانی و کارێزەکانیش بۆی زیاد بکرێت، ئاوی رۆیشتوو کۆگاو سرووشتی و دەستکردو یان چارەسەرکراویش دەگرێتەوە، خاڵی (٨) ئاوی ژێر زەوی ئەو ئاوەی لە رووی ژێر زەویدا هەیە قوڵاییەکەی هەرچەند بێت دەگرێتەوە، پێم باشە پێناسەکەی بەم شێوەیە لێبکرێت ئاوی ژێر زەوی ئەو ئاوانە دەگرێتەوە کە لە ژێر زەویدا هەن قوڵاییەکەیان هەر چەندێك بێت، (١٢) کۆگا کردنی ئاو کۆکردنەوەی ئاوی بەفرو باران پێم باشە بەم شێوەیە لێبکرێت کۆگا کردنی ئاو کۆگا کردن و گڵدانەوەی ئاو کۆکردنەوەی ئاوی بەفرو باران و هەر ئاوێکی سەر رووی زەوی، خاڵی (١٣) یەکەی پێوانەی یەکەی دیاری کردنی بڕی بەکار بردنی ئاو بڕی بەکارهێنانەی ئاو بەکار هاتووی ئاو، (١٩) ئاوی چارەسەرکراو ئەو ئاوەیە کە پاك کراوەتەوە لە هەموو جۆرە پاشماوەیەك، پێم باشە لە جیاتی چارەسەرکراو بکرێتە ئاوی پاك کراوە و ئەو ئاوەیە کە پاك کراوەتەوە لە هەموو جۆرە پاش ماوەیەك، (٢٠) سوودمەندان لێرانە جەمعە، یەعنی وشەیەکی پێم وابێت لە شوێنی خۆیدا نییە، سوود بکرێتە سوودمەند لە ئاو ئەو کەس و لایەنە و سرووشت و مەعنەویانە دەگرێتەوە کە مافی بەکاربردنی ئاویان هەیە بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە، زۆر سوپاس.

بەرێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك رێبوار.

بەرێز رێبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەو ماددەی کە پەیوەستە بە پێناس و ئامانجەکانی ئەم پێشنیازە یاسایە لە راستیدا کۆمەڵێك کەم و کورتی تێدایە، خۆی کۆی پێشنیازە یاساکە (٢٥) ماددەیە، بەڵام ماددەی (١) (٢٢) بڕگە لە

خۆی دەگرێت عادەتەن ئەو کۆنسێرت و زاراوانە پێناسە دەکرێت لە ماددەی یەکەم کە زانستین یەك دوو کە باونین واتە شایەنن هەندێ لە زاراوەی تێدایە باوە روونە پێویستی بەوە نییە کە پێناسە بکرێت، لەوانە بۆ نموونە بەرێوەبردنی سەرچاوەکانی ئاو بووژانەوەی سەرچاوەکانی ئاو رێڕەوی ئاو ئەوانە راستیەکەی کۆمەڵێك زاراوەی باون هەموومان دەازانین مانای چییە، یان ئەوەتە لابرێت ئەم سێ زاراوەی یان ئەوەتە لێك بدرێتەوە، لە بڕگەی دووەم ئەنجومەن بەوە پێناسەکراوە ئەنجومەنی ئاو لە هەرێمی کوردستان راستیەکە ئەنجومەنی ئاو بابڵێن پێناسەکەی ماناکەی نادات بە دەستەوە و شیاو نییە و بکرێتە ئەنجومەنی بەرێوەبردنی ئاو لە هەرێم باشترە، بۆیە منیش پشتیوانی قسەکانی دەکەم لەو بڕگەی دووەم پشتیوانی قسەکانی کاك د. محی الدین و خاتوو گولستان سعید و کاك شێخ ظاهر دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو سەرچنار خان.

بەڕێز سەرچنار احمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە بڕگەی (٦) کە دەڵێت سەرچاوەکانی ئاو دوای ئەوەش بڕگەی (٧) ئاوی سەر زەوی و بڕگەی (٨) ئاوی ژێر زەوی مادەم لەسەرچاوەکانی ئاوە ئاوا پێناسەی دەکات و الله ئاوی سەر زەوی و ژێر زەوی بە هەموو سەچاوەکانییەوە پێم باشە ئەو دوو بڕگەیەی (٧، ٨) بخرێتە پێش سەرچاوەکانی ئاوەوە، وە کاتێکیش کەلەسەرچاوەکانی ئاوە باسی ئاوی قورس و ئاوەڕۆکان دەکات ئەو دووانەش هەر ئاوی سەر زەوی و ژێر زەوی دەگرێتەوە و، پێناسەی ئاوی سەر زەوی و ژێر زەوی هەردوو بڕگەکەی ئاوای لێبکرێت ئاوی سەر زەوی بریتییە لە هەموو جۆرەکانی ئاو کە دەکەونە سەرزەوی بە شێوەی وەستاو یان جۆلاو وەستاو یان کۆکراوەی، ئیتر ئاوی قورسیش وەستاویش یان کۆکراوەیە یان جولاوە پێویست ناکات لێرە بێتەوە ئاوی ژێر زەویش، یەعنی بڵێین بریتییە لە هەموو ئەوانەی کە لە ئەنبارە سرووشتییەکانی ناخی زەویدا کۆدەبێتەوە، چونکە ئەوانەی کە بە پێناسەکە هاتووە نموونەی هێناوەتەوە دەڵێ وەکو ئەوە نموونەش ناکرێتە پێناسە دەبێت تۆ باسی بابەتەکە بکەی ئەو کاتەی نموونەی لەسەر بێنێتەوە کە کو نموونە لەناو یاسا، یەعنی ناکرێت یەعنی تۆ پێناسە بە نموونە بکەیت بە دەقی یاسایش بهێنیەوە ئەو خاڵانە، خاڵێکی تریش بڕگەی (١٣، ١٤) کە یەکەی پێوانەکەی دیاری کردنی بڕی بەکاربردنی ئاو، ئەوەی دووەمیش (١٤) بڕی بەرامبەر ئەوەی کە پێناسەی کردووە بەرامبەر بەکاربردنی ئاو، منیش وا تەسەور دەکەم کە ئەمە باس لە پێوەری ئاو بێت، جا داوا لە لیژنەی تایبەتمەند دەکەین کە روونکردنەوەمان بداتێ ئایا بڕگەی (١٣، ١٤) مەبەستی لەو پێوەرە ئاوەیە کە ئێستا ئەو هەموو گرفتەی دروست کردووە، خاڵێکی تریش ئەگەر مەبەستی لەوەبێت ئەو دوو بڕگەیە ئێمە لەگەڵ ئەوەیەن ئەو دووە لابرێت وە پشتیوانی لە قسەکانی د. اسماعیل سیگیری دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو هلز خان.

بەڕێز هلز احمد محمد:

بەڕێز سەرۆکێ پەرلەمانی.

تێبینێت من سەر ماددا ئێکا بڕگا شەش، سەرچاوەکانی ئاو پێناساوێ بێتە کورت کرنێ ئاوی سەر زەوی و ژێـر زەوی بە هەمـوو سـەرچاوەکانییەوە، ئەوەی دی تـر بێـتە لادان چـونکی بڕگـا (١٧)دا پێناسا ئاڤا قورسا هاتیە کرن بەر هەندێ ئەوا دیتر یـا زدێـدەیە، هەروەسـا سـەبارەت بڕگـا (٧) دا ئاوی سەر زەوی تنێ لڤێرێ یا هاتی نموونەێت ئینـای بێـی کـۆ پێناسـەیەکا دروسـت بـدەتێ ژبەر هندێ ئەز پشتگیریا وێ پێناسێ کەم ئەوا دکتۆر سیگیری ئیقتراح کری کۆ پێشـنیار کـری کـۆ ئەو پێناسە بێتە داناتن شنیکا ئەڤ جۆرێت ئـاڤێ بێـنە دەسـت نیشـان کرنـێ (٨)دا ئـاوی ژێـر زەوی ئەوژی بێتە گوهرین وەکی ئەو پێناسا سەرچنار خانێ پێشنیار کری پشتگیریا وێ پێناسـێ دکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو کاك دابان.

بەڕێز دابان محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی یەك بڕگەی (٦) بڕگەی (٧) کە باس لە سەرچاوەکانی ئاو دەکات ئـاوی سـەر زەوی و ژێر زەوی بەهەموو سەرچاوەکانی ئاوی قـورس وە هەروەهـا ئـاوی زێ و رووبـار کانیـاو ئـاوی رۆیشـتوو ئەمـانە یەکەی پێـوانەیی لە هەرێمـی کوردسـتانا هەیە بـۆ بەکاربردنیـان یـاخود نەخێر، بۆ نموونە ئاوی رووبارێك یەکەی پێوانەی چییە بۆئەوەی کەسێك کە بەکـار بهێنێـت یـان بۆ نموونە کارگەیەکی ئاو بات، چونکە لە نەتیجەیە هەمـوو خەڵکـی کوردسـتان بە هەمـوو فیـئە جیاوازەکانیانەوە بە هەموو کارگەکانی سوود لەم ئاوانە وەردەگرێت، بۆ نمـوونە زێـیە رووبـارە، بۆ نموونە جۆری تری سەرچاوەکانی تری کە دیاری کردووە قسەکە ئەیبەستمەوە بە ماددەی (١٣، ١٤) یەکەی دیاری کردنی بڕی بەکاربردنی ئاو، بۆ نموونە فەلاحێك یان کەسێکە کە ئاوی رووباری بەکــار دەهێنێــت یەکەی پێــوانەکەی چیــیە کە ئەم فەلاحە چەنــدێك بەکــار دەهێنێــت، یــان کــارگەیەکی ئــاو چەنــدی بەکــار دەهێنێــت، دووهەم ئەمە بەریەککەوتــن روو دەدات لەگەڵ وەزارەتی شارەوانی، چونکە لە نەتیجەیە هاووڵاتیانیش لە هەرێمـی کوردسـتان هەیە بیـری ئـاو بەکار دەهێنێت یان ئـاوی رووبارەکـان بەکاردەهێنێـت یـان ئـاوی بەنـداوەکان بەکـاردەهێنین، لە کاتێکدا ئێمە بۆ یەکەی پێوانەی کە لە هەرێمی کوردستان تاکو ئێستا هەیە تەنها پێوەری ئاوە من نەمبیستووە بۆ نموونە کارگەیەکی ئاو یەکەی پێوانەیی بۆی دانرابێت، یان بـۆ نمـوونە کەسـێکە کە کشتوکاڵ دەکات یەکەی پێوانەی بۆی دانرابێت وە ئەوەشی کە هاووڵاتیان بەکاری دەهێنن تا ئێسـتا ئەم یەکەی پێـوانەی یاسـامان نیـیە بـۆی پرۆسـەیەکە کە خـۆی رێنمـایەکی بـۆی دەری کردووە، دەیان جار تەجاوزیان کردووتە سەر دەسەڵات و سەلاحیەتەکانی پەرلەمانی کوردسـتان بەبێ ئەوەی روونکردنەوەیەك لەم پەرلەمانە بەرێزەوە بـدرێت، لە رێنماییەکـانەوە کە وەزارەتـی شارەوانی دەریکردووە نایاساییە، بەڵام تاوەکو ئێستا ئیشی پێدەکەن ماددەی (١٤) بڕی بەرامبەر بەکاربەری ئاو ئەو بڕەیە کە لە بەرامـبەر بەکـاربردنی بـڕی ئـاو یەکەی پێـوانە بـۆ نمـوونە یەکەی پێوانە بۆ بەکارهێنانی ئاوی رووبارەکان چییە، بۆ بیرەکان چییە بۆ مەسەلەی کشتوکاڵ چییە بـۆ

کارگەکـان چیـیە، روون نەکـراوەتەوە و مـن پشـتیوانی لە قسـەکانی سـەرچنار خـان دەکەم پشـتیوانی لە قسـەکانی مژدەخـان دەکەم، بـۆ ئەوەی کە ئەم دوو بـڕگەیە لابـرێـت ئەگەر گـرنگە یەعنی کۆی باسـەکە ئەوەیە کە ئـێمە سـەرچاوەکانی ئاومـان هەیە وەلە بەرامـبەردا بە فیـرۆدان نەدرێت، بەڵام بەکار هێنـانی ئـاوی رووبارەکـان بیرەکـان سـەرچاوەکانی ئـاو ئەم یەکە پێـوانەیە چیـیە کە ئەمە دیـاری دەکـات تـاوەکو ئێسـتا نیمـانە و مـن بە زەرووری دەزانـم کە یاسـایەکمان هەبێت بەتایبەتی بۆ یەکەی پێوانەی بەکارهێناوی ئاو، بەڵام بەم شێوازەیە لێرەیەهاتووە دیسان تووشی ئەو کێشەیەمان دەکات کە وەزارەتـی شـارەوانی بە رێنمـایەك جێبەجـێ کـردووە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو حسیبە خان.

بەڕێز حسیبە سعید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ماددەی یەك پێشنیاردەکەم بڕگەی دووەم ئەنجـومەن بخـرێتە دوای وەزارەت و بەم شـێوەیە لێبکرێت بخرێتە دوای وەزیر ئەنجومەنیش بەم شێوەیە لێبیکرێـت، ئەنجـومەنی بەرێـوەبردن و پاراستنی ئاو لە هەرێم و بۆ بڕگەی حەوت پشتگیری دکتۆر زێـدان دەکەم بەوەی بکرێـت بە دوو خاڵ و، چونکە پابەند یەعنی پەیوەستییەکی زۆریان هەیە لەگەڵ سەرچاوەکانی ئاو تا هاوکـاری دەبێت لە بڕگەی نۆ دیسان پشتگیری دکتۆر زێدان دەکەم، لە بڕگەی دوازدە کۆگا کردنـی ئـاو بەم شـێوەیە لێبکرێـت تەواوی ئەو سـەرچاوییە ئاوییەکـانی سـەر زەوی دەگـرێتەوە، بـڕگەی شـازدە پاشماوە بەم شێوەیە لێبکرێت هەر ماددەیەکی رەق شل گازی کیمیاوی بایلۆجی و تیشکدار یـان گەرم کراو کە دەبێتە هۆی پیس بـوون و تێـك چـوونی جـۆری ئـاو یـان کەم کـردنەوەی سـوودی بەکـار هێنـانی، بـڕگەی (١٨) پـیس بـوونی ئـاو هەر گۆڕانکـارییەکە کە راسـتەوخۆ وناراسـتەوخۆ دەبێتە هۆی گۆڕینی خەسڵەت و پێکهاتە بنەڕەتییەکانی ئاو دەگرێتەوە بە جۆرێك زیان بە ژیانی مرۆڤ زیندەوەرانی ژینگە بگەینێت، بڕگەی (٢٠) سـوودمەندان ئەو لایەن و کەسـانە دەگـرێتەوە کە مافی بەکارهێنانی ئاویان هەیە بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە، بڕگەی (٢١) بە فیرۆدانی ئـاو زیاد بەکارهێنان، یەعنی بەم شێوەیە لێبکرێت زیاد بەکار هێنانی سەرچاوەکانی ئاو بە ئەنقەست بێت یان لە ئەنجامی کەم تەرخەمی، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەخێرهاتنەوەی کاك یاسین دەکەیـن فەرمـوون لێـژنەی تایبەتمەنـد، کـاك شـوان بوەسـتە لەنـجە خانیش ماوە بەس ناوەکە نەنووسراوە فەرموو لەنجە خان.

بەڕێز لەنجە ابراهیم عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەس نـازانم کێشـەیەك لێـرە هەیە زۆرجارکێشـەیەك هەیە نەك دائـیمەن، تەبـعەن لەبەر ئەوەی بەشـێکی بـاش لە بەرێـوەبردنی ئـاو لە ئەسـتۆی وەزارەتـی شـارەوانییە، بـۆیە پشـتگیری لە پێشنیارەکەی دکتۆر صباح و کـاك شـاخوان دەکەم کە وەزارەتـی شـارەوانی لـۆی زیـاد بکرێـت و

هەروەها پشتگیری لە رای دکتۆرە گلاوێژ دەکەم لە بۆ ئەوەی کەوا یەعنی پاشماوە بایلۆجی و فیزیاکان باشترە لەو تەوزیحەی درایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك یاسین فەرموو.

بەڕێز یاسین خضر طە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

والله بەرێز سەرۆکی پەرلەمان ئەمن لەسەر ماددەی (١٣، ١٤) دیارە ئێمە لە لێژنەی کشتوکاڵیش قسەمان کرد کە ئەگەر ئێمە بمانەوێت کشتوکاڵ پەرە پێبدەین زیاد بکەن، نابێت ئێمە بێن سەعاتی ئاویان بۆی دابنێین یەعنی حەق وایە ئەو ماددەیە لاچێت (١٣، ١٤) پشتگیری لە سەرچنارخان و مژدەخان و کاك دابان دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

لێژنەی تایبەتمەند کاك شوان کاك عبدالستار فەرموون کامتان قسەدەکەن.

بەڕێز عبدالستار مجید قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

والله سەبارەت بە زیاد کردنی ناوی وەزارەتی شارەوانی کە دکتۆر صباح باسی کرد ئێمەش پشتگیرین، خۆی بەشێکی گرنگە لەم پرۆژە یاسایە، بەڵام هەر ئەو نییە یەعنی دەستەی ژینگەش ئەویش تەبعەن هەر ئەندامە لەو ئەنجومەنە و وەزارەتی پلاندان و یەك دوو وەزارەتی دیکەش ئەندامن، بەڵام نووسراوە لە ماددەی (٨) دوایی باسی دەکەین کە مافی دەنگ دانیان نییە دەنا ئەندامن، کاك رزگار باسی سزاکانی کرد سزاکان هەیە لە ماددەی (٢٠، ٢١) هەیە باسی سزاکان کراوە کاك دکتۆر محی الدین ئەمن پێم وایە رەئیەکەی جوانە ئەنجومەنی ئاو نوقستانییەکی هەیە هەر بکرێ، یاسایەکەش وایە ئەنجومەنی بەرێوەبردن و پاراستنی ئاوە، کاك هیڤیدار ئاوی ژێر زەوی چەند مەتر بێت خۆی راستە دەبێت دیاری بکرێت، بەڵام ئاوی ژێر زەوی بۆ مەعلوماتی هەموو لایەکتان لە کوردستاندا جیاوازە، یەعنی ئەگەر بیکەیە زۆن زۆن دەنا شوێن هەیە بە (٣٠٠) مەتر ئەوجا دەگاتە ئاوی ژێر زەوی، شوێن هەیە بە (٨٠) مەتر دەگاتە ئاوی ژێر زەوی دەبێت هەمووی جیاکەیەوە، بەراستی هەرچەند بۆ ئەوەی بیزانن هەموو لایەك بیزانن بەراستیش ئێمە ئاوی ژێر زەوی ئێجگار ئێجگار زۆر دابەزیوە، یەعنی لەم سێ چوار ساڵە بۆ زانیاریتان زیاتر لە (١٠٠) مەتر ئاوی ژێر زەوی دابەزیوە، لەبەر ئەوەی یەعنی شوێن هەیە بە (٣٠٠) مەتر بە (٤٠٠) مەتر ئەوجا دەگاتە ئاوی ژێر زەوی کە بەراستی کارەساتە، لەبەرئەوەی بەفر و باران کەم بووە و ئاوی ژێر زەوی زۆر بەکار هاتووە بە یاسایی و بە نایاسایی دەسەڵاتی بیر لێدان، خۆی راستە کاك هیڤیدار لە هەندێ وڵات سەرۆکی وڵات واژووی دەکات بە تایبەتی ئەوانەی کە کێشەی ئاویان هەیە، بەڵام لەم وڵاتەی ئێمە کێشە ئەوەیە پروتینیات گەلەك زۆرە، ئەمن زۆر بە دوای ئەو قەزیانەدا چوویمە مەسەلەن جوتیاری وا هەبووە زۆر پێویستی پێی هەبووە، جوتیارێکی نموونەی بووە بڕوا بکە هەشت مانگ نۆ مانگی پێی چووە و وەڵامی کیتابەکە نەدراوەتەوە کە موافقەی بیری بۆ بکەن، چونکە ئێستا دەسەلاتی گەراپەتەوە ئەنجومەنی وەزیران، ئێستا حالیەن بە یاسا نە بە بڕیار گوتیان کۆگاکانی نازانم والله وابزانم، پێم وابێ مژدە خان بۆ گوتی کۆگاکان

چی دەگرێتەوە کۆگاکان تەبعەن ئێمە بەنداو کۆگاکانمان هەیە، بەنداوەکان ئەوە جیایە کۆگا هەر شوێنێکە کە ئاوی لێ کۆ دەکرێتەوە جا حەوز بێت یان لە کوردەواری خۆمان پێ دەگوترێت ئەستێرە، ئەستێرەمان هەبووە لە کاتی خۆی یان هەر شوێنێکی دیکە گۆم بێت مەسەلەن گۆماوبێت پێ دەگوترێت پوند یان پوندمان هەیە کە غەیری بەنداوە لە بەنداو گجکەترە بەربەرستی خاکی پێی دەگوترێت، ئەوانە کۆگاکانی ئاوی پێ دەگوترێت پێوەری ئاو، والله من کاك یاسین لێرە نەماوە بەنسبەت پێوەری ئاو ئێمە لێژنەی کشتوکاڵ لێرانەیەن هەموومان سەرۆکایەتییەکەی لێرەیەو ئەندامەکانیش لێرەن، ئێمە بەراستی رەئیمان نییە پێوەری ئاو دابنرێت بۆ کەرتی کشتوکاڵ بەو مانایەی بێ و بەراستی دەست و پێی ببەستی و ئەوەی کە ئێستا دانراوە ئەم هەموو قیرانە لەسەر جوتیارە پەینی پێ ناکرێت، مەسەلەن گەنم پارەی بۆ ناکات گەنمەکەی بە سەروبەرنایێت لەو سەریشەوە بێ مەسەلەن پارەیەکی زۆری ئاو لێی بستێنی، بەراستی هەمووی قەیرانە هەمووی بار گرانییە، ئێمە وەکو لێژنە رای خۆمان وابووە بەراستی پێوەر بە مانای کە پارە لێوەرگرتن بۆ کەرتی کشتوکاڵ بۆ بەرەو پێش بردنی دابنرێت، ئێمە لەگەڵ نین بەراستی، بەڵام ئەوە دیارە رەنگە لێژنەو شارەوانی شوێنی دیکە لەگەڵی بووبێت، ئەوەی کە مامۆستا عمر باسی کرد ئەوە بامن عەرزتان کەم والله ئێمە لە وەکو لێژنە زۆربەمان من نالێم هەمووشمان وەکو لێژنە زۆربەمان لەگەڵ ئەوەین ئەوە بووین یان رەئی هەبوو وەزارەتێکی سەربەخۆ بێت چونکە کاك دکتۆر ریبوَاریش باسی کرد قەزییەی ئاو قەزیەیێکی گرنگە لە زۆر وڵات ئاو وەزارەتێکی سەربەخۆیە، ئێستا لە عێراق بەنداوەکان وەزارەتێکی سەربەخۆیە جیا لە وەزارەتی کشتوکاڵ، بۆیە بەراستی ئێمە پێمان باش بوو هەندێکمان لە وەزارەتی سەربەخۆ بین بۆ گرنگیدان بە ئاو وقەزیەی ئاو، بەڵام دوای زۆربەمان هاتینە سەر ئەوە کە بە دەستەیەکی سەربەخۆ بێت، چونکە تەماشاکەن ئێستا ئەگەر لە ماددەی هەشت هەیە دەیگەینێ دوای تبعەن هەموو ئەو ئەوانە بەشدارن لەم ئەنجومەنە، مەسەلەن بریکاری وەزارەت بۆ کاروباری سەرچاوەکانی ئاو سەرۆکی دەستەی پاراستن وچاککردنی ژینگە بەرێوەبەری گشتی ئاو ئاوەرۆ وەزارەتی شارەوانی و گەشت و گوزار بەرێوەبەری سەرچاوەکانی ئاو، بەرێوەبەری گشتی بەنداوەکانی کۆگاکانی ئاو بەرێوەبەری گشتی توێژینەوە لە وەزارەت، بەرێوەبەری گشتی باغداری و پاوان دارستان لە وەزارەت دوای هەندێك لە وەزارەتی دیکە بەشداردەبن، مەسەلەن مافی دەنگ دانیان نییە پێم وایە کە بەشدار دەبن بۆ مافی دەنگ دانیان نەبێت دیارە مەعنین لە قەزییەکە، وەزارەتی پلان دانان وەزارەتی کارەباری هەرێم وەزارەتی ناوخۆی هەرێم و وەزارەتی تەندروستی ئەوانە نابێت ئەندامەکەیان پلەی لە بەرێوەبەری گشتی کەمتر بێت، کەواتە ئەو قەزییە قەزییەکی زۆر گرنگە وەکو باسکرا، یەعنی هەموو باس دەکەن دەڵێن کاکە لە داهاتوودا ئێستاش شەرە شەری ئاو مەرج نییە بە تۆپ و تەیارە بێت کاکە کێشەت بۆ دروست دەکات کاکە بەنداو لەسەر ئاوەکانی هەرێمی کوردستان دروست کراوە لە ایران و ترکیا خۆی ئاوەکە تەقریبەن ووشك بووە بە تەکلیف و بەشەر و بە دنکە دنك هەتاکو ایران توزێك ئاوت بۆ بەردەداتەوە، بەراستی ئەوە وەزع نییە تێدایین، من پێم وایە وەکو قەناعەتی خۆم بە لایەنی کەمەوە دەستەیەکی سەربەخۆ بێ ئەوانە کۆبکاتەوە و بەشێوەیەکی رێك و پێك ئاو بەرێوەی بەرێ و بیپارێزێ و ئاراستەیەکی رێك و پێك بکات، با سەر بە

ئەنجومەنی وەزیرانیش بێت ئەگەر باسی ئەوەش دەکرێت لەم قەزیەدا باسی یەعنی بارگرانی دەکەوێتە سەر حکومەت، یەعنی بارگرانییەکی ئەوتۆ نییە، چونکە ئەمانە ئێستا بۆ بخوێنمەوە هەموویان بڕوا بکە هەیە بەقەدەر وەزارەتێك ئیمکانیاتی هەیە سەرچاوەکانی ئاو بەنداو کۆگاکانی ئاو مەسەلەن دەستەی ژینگە ئێ هەموو شتی خۆیان هەیە سەیارەیان هەیە بینایاتیان هەیە فەرمانبەری زۆریان هەیە، مەسەلەن ئیمکانیات یان هەیە بوودجەی خۆیانیان هەیە، بۆیە من پێم وایە هیچ بارگرانییەك نابێت، بەراستی لەوانەیە بلێین زۆر زۆر کەم دەبێت بە کەمە پارەیەك دەتوانین یەك دەستەی زۆر باش دروست بکەین و بەشێوەیەکی رێك وپێك ئەم ئاوی هەرێمی کوردستانە کە زۆر بەراستی مەترسیدارە و وەزعەکەی دەستی پێوەبگرین بە شێوەیەکی رێك و پێك، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس کاك عبدالستار تکایە لێژنەی تایبەتمەند توزێك ئاگاتان لە وەخت بێت کاك شوان فەرموو .

بەڕێز شوان کریم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆربەی قسەکان کاك عبدالستار کردی ئێمەی دوای ئەوەی کە بابلێین لەگەڵ وەزارەتی شارەوانی و وەزارەتی کشتوکاڵ بە ئامادەبوونی هەردوو لێژنەی شارەوانی و کشتوکاڵ کۆبوونەوەیەکی زیاتر لە دوو ساعەت و نیو ئێمە دانیشتین، ئێمە هەموو لامان رامان وابوو کە ئەگەر بکرێت دەستەیەك بێت ئەو بابەتی ئاو بەرێوە بباتن، بەڵام دیارە لەبەر قەیرانی دارایی و لەبەرئەوەی بوعدی مالی دروست دەکاتن هەردوو وەزارەت رەئییان وانەبوو پێیان وابوو کە دەستەیەك ئەنجومەنێك دروست بکرێت لە نێوان هەردوو وەزارەت، ئێمەش گوتمان لاریمان نییە ئەو کاتە ئێوە چۆن رێك ئەکەون، ئێمە وابۆتان ئەڕوێنین بابەتەکە، بەڵام بابەتی ئەو سێ بەرێوەبەرە گشتییەی کە لەناو لێژنەکان ئامادەن لە وەزارەتی ناوخۆ وەزارەتی کارەبا و وەزارەتی پلاندانان، منیش پێم وایە ئەوانە ئەگەر ئامادەبن پێویستە دەنگیشیان هەبێت لەکاتی دەنگدان ناو ئەنجومەنەکە، سەبارەت بە پێوەری ئاوەکە کاك دابان باسی کرد لە ماددەکانی داهاتوو باس دەکاتن کە دیاری کردنی نرخ و پێوەری ئاو ئەوە لە دەسەڵاتی ئەنجومەنی وەزیرانە بە رێنمایی دەریدەکاتن لە ماددەکانی داهاتوو دەگەینە سەری لە دەسەڵاتی ئەنجومەنەکە نییە دیاری بکات کە کێ پێوەر دابنێ یان دیاری نرخ بکاتن، جگە لەو پێوەرانەی کە ئێستا لە ناو شارەکان هەنەو ئاوی خواردنەوەی لێی بەکار دێتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك لقمان.

بەڕێز لقمان حمد حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە بابەتێك من دەمەوێت ئاماژەی پێ بکەم، کاك شوان ئاماژەی پێدا کە ئێمە وەکو لێژنەی تایبەتمەندییەکان لێژنەی یاسایش لەگەڵ هەردوو وەزارەت کۆبووینەوە، سەرئەنجام ئەو تێڕوانینە جیاوازانەی لە نێوان وەزارەتی شارەوانی و وەزارەتی کشتوکاڵ هەبوو یەکمانخست

بەوەی کەوا ئەو ئەنجـومەنەی کە پێـك هـات بەرێـوەبەری گشـتی ئـاو و ئـاوەڕۆ لە وەزارەتـی شارەوانی بۆ ئەندام لە لیژنەی بەرێوەبردن و پاراستنی ئاو و راستیەکەشی بۆ ئێمە ئەزموونمـان هەیە لە قانوونی تر کە فەقەرە ماددەمـان جێگیرکـردووە کە سێ وەزارەت رێمـایی دەرکە،ن بـۆ ئاگاداریتان ئێمە قانوونی رێنمـایی بازرگانیمـان دەرکـرد کە پێویسـت بـوو وەزارەتـی شـارەوانی وەزارەتی بازرگانی وەزارەتی رۆشـنبیری بە یەکەوە رێنمـایی پێویسـت دەرکەن، بـۆ ئاگاداریتـان تائێستا ئـێمە زیـاتر لە دە جـار زیـاتر بەدواداچوونمـان کـردووە تـاوەکو ئێسـتا هەرسـێ وەزارەت کۆنـابنەوە بەیەکەوە، ناسـازێن بەیەکەوە، رێنمـایی پێویسـت دەرکەن بـۆ قـانوونی ریکلامـی بازرگـانی، بـۆیە ئەم بـابەتە رەنـگە وەزارەت هەبێـت بەلـێ تـایبەت رۆشـنبیری دەری کـردووە، سەربەخۆ دەری کردووە، بەڵام ئێمە مەبەستمان ئەوە بوو راست دەکات سەلما خان مەبەسـتمان ئەوە بوو بە هەماهەنگی بە یەکەوە دەریکەن، نەك هەر وەزارەتێك رێنمـایی تـایبەت دەرکـات کە رەنگە تەزاروب دروست کات، بۆیە ئەمە بـۆ ئاسـان جێبەجـێ کردنـی ئەم یاسـایە کە یاسـایەکی یەکجار گرنگە لە رابردوودا پلانێکی ستراتیجی دوور مەودا بۆ پاراستنی ئاو نەبـووە لە هەرێمـی کوردسـتان ئەوی هەش بـووە ناوەراسـت و خـواروویی عێـراق سـوودی لـێ بینیـوە، بـۆیە ئەم ئەنجــومەن لە چوارچێــوەی ئەو وەزارەتــی کشــتوکاڵی کە رێکەوتــین لەســەر بەرەزامەنــدی ئەنجـومەنی وەزیـران ئاسـانکارترین باشـترین بـابلێن ئـالەتە میکـانزمە بـۆ جێبەجـێ کردنـی ئەم یاسایە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان

ماددەی دوو بەرێزان فەرموون، فەرموو کاك دابان نوقتە نیزامییەکە چییە.

بەڕێز دابان محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەپێی ماددەی (٥٦) ئەمە بەریەککەوتنی هەیە لەگەڵ رێنماییەکی وەزارەتی شارەوانی، هیوادارم کاك عبدالسـتار دانیشـتووە گـوێ لە قسـەکان بگرێـت، چـونکە ئەمە پەیوەنـدی بە لیژنەکەیـانەوە هەیە زۆر زۆر بابەتێکی گرنگە بەڕێزیان وتی ئێمە لەگەڵ ئەوە نین بۆ کەرتی کشتوکاڵ و کەرتـی سیاحە یەکەی پێوانە دابنرێت، تەمەنا سیاحە چییە کاك عبدالستار کە سیاحە کابرا شوێنی ئەمە یەکەم خاڵە لە مـاددەی شـەش دەلێـت خـواردنەوەو بەکـاربردنی بـۆ پێویسـتی خزمەتگـوزارییە ئەمەی شـارەوانییە، ئەمە پەیوەنـدی بە بەرێـوەبەری گشـتی ئـاو و ئـاوەرۆە هەیە، دووەم باسـی سامانی ماسی دەکـات چـۆن یەکەی پێـوانەی بـۆ حەوزی ماسـی دادەنێـی یـان بـۆ نمـوونە کـابرا شوێنێکی بـۆ سـیاحی هەیە بەسـەر ئەحمـاواو چـۆن یەکەی پێـوانەی بـۆی دادەنێـی، مـن لەگەڵ ئەوەدام کە بڕگەی (١٣، ١٤) لە مـاددەی یەك هەڵبگرێـت بەرێـز سـەرۆکی پەرلەمـان، چـونکە ئەمە یاسایی نییە یەکەی پێوانەی لە هەرێمی کوردستان هەیە، چونکە ئەمە یاسای نییە نا یاسـایە کە دانراوە چۆن ئێستا یاسایەکی تر ئیعتمـاد دەکـاتە سـەر ئەو یەکەی پێـوانەی کە هەیە، دوو ئەگەر وابێت کەرتی سیاحە کەرتی کشتوکاڵ سامانی ماسی هەمووی ئیفلاس دەکات، کابرا بەسەر ئاوە کەوەیە کشتوکاڵەکەی زەرەر دەکات ئێستا چۆن چ پێوەرێك هەیە کە ئەم یەکەی پێوانەی ئەژمار کات و تۆ پارە لەمانە وەربگری، ئەمە بابەتێکی زۆر زۆر هەستیارە زۆر مەترسیدارە زیـاد لە پێـنچ

ئەندامی بەڕێزی پەرلەمان داوایـانکردووە ئەم یەکەی پێـوانەیە یـان یاسـایەکی بـۆی دەربکرێـت یان لاببرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان

تەواو پێشنیارەکانتان، بەڕێزان تەواو ماددەی دوو بەڕێزان.

بەڕێز ازاد اکرام بهرام:

بەڕێز/ سەرۆکی پەرلەمان.

ئامانج لەم یاسایە بریتییە لە یەکەم بەڕێوەبردن و سەرچاوەکانی ئاوی هەرێم بۆ گەیشـتن بە باشترین شێوازی بەکاربردن، دووەم بووژاندنەوەی سەرچاوەکانی ئاو دیاری کردنی بـڕو جـۆری بەکاربردنی بەمەبەستی بەدیهێنانی ئاسایشی ئاو پاراستنی مافەکانی نەوەکانی داهاتوو، سێیەم ڕەچاو کردن و چەسپانکردنی مـافی هەرێـم لە ئـاوە هاوبەشـەکانی لەگەڵ حکـومەتی فیـدرال و وڵاتانی دراوسێ بۆ دەستەبەری بەرژەوەندییە باڵاکانی هەرێم بە جۆرێك لەگەڵ پێـوەرو یاسـای نێودەولەتییەکــان بگونجێــت، چــوارەم بەردەوامــی هەمــاهەنگی پەیوەنــدی و گــۆڕینەوەی زانیارییەکان بۆ گەیشتن بە ڕێکەوتنی دادپەروەرانە ئاراسـتەی دابەش کردنـی بـڕو جـۆری ئـاوی ڕۆیشتوو هاتوو هەرێـم، پێـنجەم چارەسـەکردنی سـەرچاوە ئـاوە پیسـبووەکان و گرنیگیـدان بە پاراستنی ژینگە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڵێ هەر بەڕێزێك دەیەوێت لەسەر ماددەی دوو گفتوگۆ بکـات بـا ناوەکـان تۆمـار بکەین، بەڵێ بەڕێزان ئەوانەی دەیانەوێـت لەسـەر مـاددەی دوو گفتوگـۆ بـکەن، بـدریە اسـماعیل محمود، مەم اسکندر مەم، ابوبکر عمر عبدالله، اسماعیل علی طه، گولسـتان سـعید حمـد، عثمـان علی سمایل، ڕێبـوار عبـدالرحیم عبـدالله، چیـا حمیـد شـریف، ظـاهر محمـد علـی، حسـیبە سـعید ابراهیم، لەنجە ابرهیم عبـدالرحمن، جـلال محمـد عبـدالله، هیڤیداراحمـد سـلیمان، ڕزگـار محمـد محمود، روبینە اویملك عزیز، نزار ملا عبدالغفار، پێشەوا طاهر مصطفی، بدریە خان فەرموو.

بەڕێز بدریە اسماعیل محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی دوو ئامانجی ئەم یاسایە بریتییە لە بڕگەی یەکەم بەڕێوەبردن و پاراسـتنی سـەرچاوەکانی ئـاوی هەرێـم بـۆ گەیشـتن بە باشـترین شـێوازی بەکـاربردن، تەبـعەن وەکـو لە پێناسەکەدا لە نـاو نیشـانەکەدا باسـم کـرد، پاراسـتن پـێش بەڕێـوەبردن بخرێـت، ئـاو پارێزگـاری لێبکرێت پاشان ڕێکارییە ئیدارییەکان بەڕێـوەبردن ئەنجـام بـدرێت، پـێم باشـە پارسـتن بخـرێتە پێش بەڕێوەبردنەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز عثمان علی سمایل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی دوو بڕگەی یەکەم بەڕێوەبردن و کۆکردنەوەو پاراستنی سەرچاوەکانی ئـاوی هەرێـم بـۆ گەیشتن بە باشترین شێوازی بەکاربردن، مەبەستم لەوەیە لێرەوە بەڕێوەبردن کۆگاکردنەوەکەی بـۆی زیـاد بکرێـت لێـرەدا، لەبەرئەوەی ئامانجەکـان زۆر گـرنگە ئەوەش ئامـانجێکی سـەرەکییە وەهەروەها بڕگەی پێنجەم چارەسەرکردنی سەرچاوە ئاوە پیسـبووەکان و بزربووەکـان بـۆی زیـاد

بکرێت لەو بەینەدا گرنگی دان بە پاراستنی ژینگە، لەبەر ئەوە ئێمە ئاوێکی زۆر زۆرمان هەیە بزرکراوە لە زەمانی رژێمدا دیارە ئەو گوندانە و شارو شارۆچکەکان وێران کراون، ئەو ئاوانەی کە بزرکراون هەوڵ بدرێت ئەو ئاوانە بدۆزرێنەوە جارێکی تر سوودیان لێ وەربگیرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك چیا.

بەڕێز چیا حمید شریف:

بەرێز سەرۆکێ پەرلەمانی.

من دوو تێبینیم هەبین تێبینیامن یا ئێکی سەر خالا ئێکەم بۆ بەرێوەبردن و پاراستنی سەرچاوەکان رێکخستن و دابەشکردنی ئاو دەبێتە زێدەکردنی، چونکی دابەشکردنا بابەتەکێ هەرەگرنگە دناڤ ئاڤێدا خالا دووێژی من ڤیا خالەکدی لێبێتە زێدەکرن مەسەلەن ڤێرێ خالا سێی رەچاوکردن و چەسپاندنی مافی هەرێمە بەس من ڤێت خالەکادی لێی بێتە زێدەکرنێ پشتی خالا سێیەم خالا چارێ بێت ڤی شێوازی هەوڵدان بۆ کۆ هەرێما کوردستانێ ببێتە ئەندامەکێ نیڤ دەولەتی بۆ پاراستنا ئاڤێ لێ نیڤ دەولەتی چونکە سەرچاڤێت ئاڤا هەرێمی ژێ ترکی و ایرانێ نە ئەڤ دوو دەولەتە وێجا هەر وەسا هەمیجارا مافێ هەرێما کوردستانێ بن پێ دکەن و، زۆر سوپاس .

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو لەنجە خان.

بەڕێز لەنجە ابرهیم عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئاو ئەمانەتە دەبێت لەسەر ئەو بنەمایە مامەڵە لەگەڵ ئاو بکرێت تەنها لۆ پاراستنی تەنها لۆ خاوێنی بەکارهێنان و ژینگە نییە، بەڵکو بۆ مانەوە و بەردەوامییە بۆ نەوەکانی داهاتوومان، بۆیە پێشنیار دەکەم لە خاڵی یەکەم لە کۆتایی کەی وا بەردەوامی لە مانەوەی جگە لەوەی کە دەڵێت بۆ گەیشتن بە باشترین شێوازی بەکاربردن ئەو بڕەی لۆ بڕگەیەی لۆی زیاد بکرێت و بەردەوامی لە مانەوەی وەلە خاڵی سێیەم کە دەڵێتن لە کۆتاییەکەی بەجۆرێك لەگەڵ پێوەرو یاسا نێودەوڵەتییەکاندا بگۆنجێت، پێشنیار دەکەم ببێتە لەسەر بنەمای بڕیارو یاسا نێودەوڵەتییەکانی پەیوەست بە پرسی ئاو مامەڵە بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك پێشەوا.

بەڕێز پێشەوا طاهر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبارەی ماددەی دوو ئامانجەکان پێم وایە تەواوی هەر تەواوی ماددەکە هەڵبگیرێت، لەبەرئەوەی کە ئەتوانرێت لە هۆیەکانی دەرچووانددا ئەو خاڵانە ئەگەر پوخت بکرێن و کورت بکرێنەوە جێی بکرێتەوە، من نازانم بۆچی لێرە ئامانج نووسراوە و دوایش لە کۆتایی هۆیەکانی دەرچوواندن دەنووسرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو روبینە خان.

بەڕێز روبینە اویملك عزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نسبەت   ماددا دووی پێنچ پێشنیار هەیە، من پێ باشە پێنجەم و یەکەم بێتە دەمج کرن وەکو بەڕێوەبردن و سەرچاوەکانی ئاو پیسبووەکان گرنگیدان بە پاراستنی ژینگەی هەرێم بۆ گەیشتن بە باشترین شێوازی بەکاربردن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك مەم قانع.

بەڕێز مەم برهان قانع:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیاز دەکەم بڕگەی یەکەم لەگەڵ بڕگەی پێنجەم لێك بدرێت بەم شێوەیە بەڕێوەبردن و پاراستنی سەرچاوەکانی ئاوی هەرێم بۆ گەیشتن بە باشترین شێوازی بەکارهێنان و پاراستنی ژینگە، واتە لێرە ئیتر بڕگەی پێنجەم بسڕێتەوە و هەروەها پێشنیاز دەکەم بڕگەی چوارەمیش لابیرێت لە ئامانجەکانە، چونکە تەحسیل حاسلە لە بڕگەی سێیەمدا هەمان ئەو شتانەی سێیەمە هاتووە لە چوارەمە شێوەیەك لە شێوەکان جەختی لەسەر کراوەتەوەو بە زیادەی ئەزانم و لابیرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ابوبکر.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو تێبینیم هەیە بڕگەی یەکەم بەکارهێنانی ئاو شێوازی بەکارهێنان، چونکە بەکاربردن ئیستهلال دەگەینێ، یەعنی لە زمانی یە عەربی بەرامبەر ووشەی ئیستهلاله بەکارهێنانی یان سوود لێوەرگرتنی ئەو دوو وشە یەکێکیان بڕگەی پێنجەمیش چارەسەکردنی سەرچاوە ئاوە پیسبووەکان گرنگیدان بە پاراستنی ژینگەو دووبارە خاوێن کردنەوەی ئاوی ئاوەڕۆ ئاوی ئاوەڕۆ لە وولاتانیشە ئەویش وەکو یەکێك لە سەرچاوەکانی ئاو تەماشا دەکرێت recycling بۆی دەکرێت خاوێن دەکرێتەوە، بۆیە سوود لەو سامانەش وەربگرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو گوڵستان خان.

بەڕێز گولستان سعید حمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی دوو من تێبینیم تەنیا لەسەر بڕگەی یەکەمیان هەیە، پێم باشە بەم شێوەیە دابرژرێتەوە بەڕێوەبردن و رێکخستن و پاراستنی سەرچاوەکانی ئاوی هەرێم بۆ گەیشتن بە باشترین شێوازی بەکارهێنان بەرکاربردن لە هەر شوێنێك بەکارهات بۆ بەرایی بکرێتە بەکارهێنان، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك جلال.

بەڕێز جلال محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەراستی ئەمن پێش ئەوەی باسی ماددەی دوو خاڵی دووەم بکەم، پێم وایە تا کۆنترۆڵی ئاو نەکەین بە شێوەیەکی گشتی بیر لێدان ئێمە زۆر جار دەزانین لە هەموو شارو شارۆچکەکانی کوردستان شەوانە ئەو مەفرەزانەی دەردەچن لێناگەڕێن بیر لێبدرێت بیر هەڵکەندرێت، بەڵام لەهەمان کاتدا خەڵکێك هەیە بە پارە بیر لێدەداو ئەو سامانە نەتەوەییە بە بەلاش و عەلاش بەراستی بە فیڕۆ دەڕوا و کاك هیڤیدار گوتی ئەگەر بیر لێدان لە دەسەڵاتی سەرۆکی هەرێم یان سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران بێت ئەوکات کۆنترۆڵە، چونکە ئەو سامانە نەتەوەییە بەراستی بە فیڕۆ دەڕوات، خودای گەورە لە قورئانی پیرۆز دەفەرمووێت (وجعلنا من الماء كل شيء حي أفلا يؤسفون) یەعنی خوی ئەگەر ئاو ئەوەندە گرنگ نەبێت خودای گەورە بەم شێوازە لە قورئانی پیرۆز باسی ناکات، ئەوی تر هەموومان دەزانین دەیان مەزرەعە رۆژانە باشە چۆن کۆنترۆڵی ئەوان دەکرێت دەیان مەزرەعە دەیان مەسبەح هەمووشیان نە سەعاتی ئاوی هەیە ونە پێوەری هەیە بەراستی کۆنترۆلکردنی ئەوانە دەبێتە هۆی گەڕانەوەی ئەو سامانە، بۆیە من لە خاڵی دووەم پێشنیار دەکەم وای لێبیت سەرچاوەی بووژاندنەوەی سەرچاوەکانی ئاو دیاری کردنی بڕو جۆری بەکاربردنی بە مەبەستی بەدیهێنانی ئاسایشی ئاو پاراستنی مافی نەوەکانی داهاتوو سزادانی ئەوانەی رێز لەو سامانە نەتەوەییانە ناگرن بۆی زیاد بکرێت و، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو حسیبە خان.

بەڕێز حسیبە سعید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ئامانجەکان بڕگەی یەکەم پێشنیار دەکەم بەم شێوەیەی لێبکرێت، یەکەم بەڕێوەبردن و پاراستنی سەرچاوەکانی ئاوی هەرێم بۆ گەیشتن بە باشترین جۆری دەستە بەرکردن و بەکارهێنان، دووەم وشەی بایەخدان زیاد بکرێت لە پێش بووژاندنەوەی بایەخدان بە بووژاندنەوەی سەرچاوەکانی ئاو دیارکردنی بڕو جۆری بەکاربردن بکرێتە بەکارهێنان بەمەبەستی بەدیهێنانی ئاسایشی ئاو پاراستنی مافی نەوەکانی داهاتوو، بڕگەی چوارەم بەم شێوەیە لێبکرێت بەردەوام هەماهەنگی و گۆڕینەوەی زانیارییەکان هەتا کۆتاکەی وە بڕگەیەك زیاد بکرێت بەم شێوەیە بڕگەی شەشەم هاوسەنگی کردن لە نێوان خستنەڕوو بەکارهێنان لە پێناو بەهێزکردنی توانای سەرچاوە ئاوییەکان بە شێوازێکی زانستی و، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك هێڤیدار.

بەڕێز هێڤیدار احمد سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئامانج لەم یاسایە کە دەبێت لە ئامانجەکە باسی سیاسەتی ئاو بکەی، بۆیە بەڕێوەبردنی سیاسەت و پاراستنی سەرچاوەکانی ئاوی هەرێم بە ئامانج گەیشتنی بە باشترین شێواز، تەبعەن ئەمە یەکەمەکەیە شێوازی بەکاربردن لە سەرچاوەکان و گەشەکردن و چارەسەرکردن و بەکارهێنانی دەبێت لێرەدا باسی سیاسەتی ئاو بکەی، چونکە ئێستا گۆشارەکان زۆرن ئاوی سەرزەوی ساڵ بەساڵ نودرە دەبێت، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان یەعنی کەم دەبێت ژمارەی دانیشتوان زۆرە ٢٠٣٠ هەرێم دەبێتە (٧.٥٠٠.٠٠٠) کەس، عێراق دەبێتە (٥٠.٠٠٠.٠٠٠) کەس بابەتی کشتوکاڵ هەیە، گۆڕانی کەش هەوا هەیە، بەکارهێنانی ئاوی ژێر زەوی هەیە ئەمە دەبێت لە سیاسەتەکەدا روون بکرێتەوە کە لەناو ئامانجەکاندا باس کراوە وە پێم باشە بڕگەی شەشەم لێی زیاد بکرێتن فرۆشتنی ئاو لە نەوت کەمتر نییە، بۆیە کە ئەو ئاوەی کە دەفرۆشرێتە پارچەکانی تری عێراق کە ٧٠% زەوی عێراق ئێستا تەسەحر بووە لە ١٩٩٦ بۆ ٢٠١٩ نیوەی لەو سەدەی دێتە عێراق کەم بۆتەوە ئەو ئاوەی بە عێراق بفرۆشرێتن حکومەتی هەرێمی کوردستان لە سیاسەتی خۆیدا دابنرێت ئاوەکە و بەفیرۆ نەچێت بۆ عێراق، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك اسماعیل.

بەڕێز اسماعیل علی طە:

بەڕێز سەرۆکێ پەرلەمانی.

دەست پێکێ ئەز پشتگیریا مامۆستا ابوبکری دکەم ژبلی ڤێ هێ دوو تێبینی منێت هەی، خالا ئێکێ یەکەم بێژیتن بەرێوەبردن بەری وێ رێکخستن کەڤیتێ تەنزیم و ئیدارە رێکخستن و بەرێوەبردن وە ئەز دیسان پێشنیار دکەم خاڵەك یا شەشێ ئیزافە ببیت ڤێ رامانێ هۆشیارکرن و ئاراستەکرنا هاوڵاتیان بۆ کار ئینانا راست و درست بۆ ئاڤێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك رێبوار.

بەڕێز رێبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەماوەی ئەو خولە تەشریعی یان بڵێن فەسڵی تەشریعی موناقەشەی خوێندنەوەی دووەم کە کراوە بۆ پرۆژە یاساکان یان بلێن پێشنیازە یاسا، هەندێ پێشنیازو پرۆژە هەبووە ئامانجی تێدابووە هەندێکیش هەبووە تێدا نەبووە، من بەش بەحالی خۆم مەبدەئی یەن مادەم هۆیەکانی دەرچواندن هەیە ئۆ رەدی ئامانجەکانی دەبێتە هۆی دەرچوواندن لەو روویەوە منیش پاڵپشتی قسەکانی کاك پێشەوا دەکەم یان هەڵبگرێت یان ئەگەر هەر بمێنێتەوە هەر ئەو بۆ ئیزافە بکرێ کە کرۆکی بابەتەکەیە، مەسەلە بڕگەیەك ئیزافە بکرێ بەبڕگەی خاڵی شەشەم بەو شێوەیەی لێبکرێت رێگری کردن لە سەر پێچیەکانی ئاو بە تایبەتی لە لێدانی بیر بەرێز سەرۆکی پەرلەمان لێدانی بیر بابەتێکی زۆر زۆر گرنگە ئەگەر لە هەموو بوارێکا واستە هەبێت ئومێد دەکەم لە بواری بیر لێدانا با واستە ئیتر کۆتایی پێی بێت من نموونەیەکتان بۆ دێنمەوە هەر

مەسەلەی بەفیڕۆدانی ئاویش، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان من جارێك لە شوشتنگەیەکی ئۆتومبێل بۆم بابلێین غەسلی سەیارات خاوەنەکەی کەسێکی ئەجنەبی بوو ئاوەکە ئاوا بە فیرۆ دەچوو پرسیارم لێکرد بۆ وا ئاوەکە بە فیرۆ دەچێت ووتی واللهی بەم شێوەیە متابەعەمان ناکەن وەك کرێی ئاوەکەش کە دێتەوە کەمە، بۆیە حەقە لە شوێنی گشتی و شوێنی گەشتو گوزارەکان یان بازرگانییەکان کرێ کە زۆر بێت بەشێوەیەك بێت کە بتوانرێت رێگری بکرێت لە سەرپێچیەکا، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك نزار.

بەڕێز نزار ملا عبدالغفار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خودا، تێبینی من لە ماددەی دوو لە خاڵی چوارەم سەبارەت بە بەردەوامی هەماهەنگی پەیوەندی و گۆڕینەوەی زانیارییەکان، ئێمە لێرە پێویستیمان بە خاڵێك هەیە زیادی کەین لە خاڵی شەشەم بۆ زامن کردنی ئاوی هەرێمی کوردستان جا چ بەو شێوەیە لێبکەین یان ئەم خاڵەی زیاد کەین بە بەردەوامی هەماهەنگی پەیوەندی و گۆڕینەوە زانیارییەکان بۆ زامن کردنی ئاوی هاتوو بۆ هەرێم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان

لێژنەی تایبەتمەند بەکورتی ئەگەر شتێکتان هەیە فەرموون ئەگەر نا بچنە سەر ماددەی سێ، شێخ ظاهر فەرموو.

بەڕێز ظاهر محمد علی حسێن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی دوو خاڵی سێیەم رەچاوکردن و چەسپاندنی مافی هەرێم لە ئاوە هاوبەشەکان لەگەڵ حکومەتی فیدراڵی و وڵاتانی دراوسێ بۆ دەستەبەری و بەرژەوەندی باڵاکانی هەرێم، پێم باشە لێرە بۆ دەستەبەری بەرژەوەندی باڵاکانی هەرێم بکرێتە بەرژەوەندی باڵاکانی هەرێم لە دابین کردنی ئاو بەشێوەیەك کە لەگەڵ یاساو پەیرەوە نێودەوڵەتییەکان بگونجێت و، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو خدیجە خان.

بەڕێز خدیجە عمر طە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

باسی بابەتی ئامانج و هۆیەکانی دەرچوواندن کرا ئامانج و هۆیەکانی دەرچوواندن لەگەڵ یەکتر جیاوازە کە هۆیەکانی دەرچوواندن لەناو یاسادا، یەعنی چییە گرنگییەکەی لەوەیە کە فەلسەفەی موشەرح لە دانانی ئەم یاسایە دیاری دەکات، بەڵام کە بێینە سەر ئامانج بابەتەکە زیاتر بە تەفسیل تر باس دەکرێت دەمانەوێت بڵێین کە ئایا لێرەدا دەمانەوێت چ تشتێك چارەسەر بکەین، یەعنی چارەسەرەکان دەخرێتە روو پێچەوانەی هۆیەکانی دەرچوواندن کە فەلسەفەی موشەرحە لە دانانی ئەم یاسایەدا دیاری دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان

ماددەی سێ فەرموون بخوێنەوە.

بەڕێز رزگار عیسی سوار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٣، ٤) زۆر کورتە بۆ ئەوەی پێکەوە نەخوێنمەوە، بۆ ئەوەی کات نەڕوا، بەشی دووەم پرەنسیبەکان ماددەی سێ ئاو سامانێکی نیشتمانی یە سەرچاوەکان بە موڵکی گشتی دادەنرێت بە مۆڵەت و بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سوودیان لێی وەردەگیرێت، سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ هەر بەڕێزێك دەیەوێت لەسەر ماددەی سێ گفتوگۆ بکات با ناوەکان بنووسن. ئەو بەڕێزانەی ناویان تۆمارکردووە لەسەر ماددەی سێ گفتوگۆ بکەن، سلمە فاتح توفیق، شایان کاکە صالح، ظاهر محمد علی، گولستان باقی سلێمان، جلال محمد عبداللە، لیزا فلك الدین صابر، عثمان کریم سوارە، علی حەمە صالح، فەرمووو کاك عثمان .

بەڕێز عثمان کریم سوارە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ دەوڵەمەندکردنی بابەتەکە و بەهۆی ئەوەی کە گەلی کورد سوپاس بۆ خوا ٩٥% موسلمانە، پێویستە بەراستی ئەو یاسایە هەماهەنگ بن لەگەڵ وەزارەتی ئەوقاف وکاروباری ئاینی، بۆ ئەوەی کە بتوانن مامۆستایانی ئاینیش لە مزگەوتەکان ئەو راسپاردانە بەراستی بە هاووڵاتیان رابگەینن کە کاتێك (پێغەمبەری خودا (ص) بەلای سعدی کوری ابو وەقاس دا دەڕوات دەست نوێژ دەگرێت فەرمووی (لاتسرف: فقال أو في الماء اسراف؟ قال: نعم وان كنت على نهرجار) فەرمووی لەدەست نوێژیش ئیسیراف هەیە فەرمووی بەڵێ ئەگەر لەسەر بەحریش بی نابێت لە سێ چەپك زیاتر ئاو بەچاوت دا بکەی، زۆر گرنگە ئەو بابەتە ئەوەی بۆی زیاد بکرێت سامانێکی گشتی یەو سپارەدەیەکی شەرعییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو کاك علی.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من یەك دوو مولاحزەم هەیە لە ماددەی (٩) لە دەسەڵاتەکانی ئەنجومەن باسکراوە ئەویش ئەوەیە جێگیر بکرێت لە پلانێکی ستراتیژییە، پلانێك بەتایبەتی بۆ ئاوی ژێر زەوی دابنرێت، مەبەستم چییە لەم قسەیەی دەکەم تەنیا ئەگەر هەولێر وەرگرین لە ماوەی سێ ساڵە بیر لە (٤٠٠) مەترەوە گەیشتووە بە (٦٠٠) مەتر باشە، واتە ئاوی ژێر زەوی بەرەو لەناوچوون دەچێت، پرۆژەکانی نیشتەجێ بوون کە دەورێکی زۆر زۆرخراپیان هەبووە بەویستی خۆیان بەنییەتی ئاوی بەردەوام دەفرۆشن لە دەرەوەی ریقابەی حکومەت بەویستی خۆیان بیر لێدەدەن، ئاوی بەردەوام لە نەتیجە ئاوی ژێر زەوی بۆ نموونە لە هەولێرە ئیتر بەرەو نەمان دەچێت، یەعنی پلانێکی ستراتیژی حکومەت دابنرێت سەرپەرشتی و بەڕێوەبردنیش بکات، یەعنی هەر پرۆژەیەك بە ویستی خۆی نەبێت و هەمووی بکرێت بە یەك تۆڕی نیشتمانی ئاو نەك هەر

پرۆژەیەك تۆری خۆی هەبێت گەرەكێ نەبێت، واتە پرۆژەیەكی نیشتەجێ بوون ئـاوی ژێـر زەوی و بیرەكانی بە پێی قانوون مـوڵكی گشـتییە ناكرێـت پـرۆژەیەك بەویسـتی خـۆی چەنـدی بوێـت دەری بێنیت، بەڵام گەڕەكەكان بێ ئاو بن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو سلما خان.

بەڕێز سلمە فاتح توفیق:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی سێ بە مۆڵەت و بە پێـی حوكمەكـانی ئەم یاسـایە ئەگەر مـۆڵەتەكەی هـیچ حـوكمێكی تێـدانیە، پـێم وایە ئەو بەمـۆڵەتە زیـادە، چـونكە كە دەڵـێن بە پێـی حوكمەكـانی ئەم یاسـایە بەكـار بێنــین ئەوە بێگومـان شـێوازی مـۆڵەت پێـدان و مـۆڵەت پــێ نەدانـیش روون كراوەتەوەو، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو گوڵستان خان.

بەڕێز گولستان باقی سلێمان:

بەڕێز سەرۆكێ پەرلەمانی.

سەبارەت ماددێ سێی ماددێ ئێكدا پێناسا ئاڤێ سەر زەوی و ژێر زەڤـی هـاتییە، وابـزانم پێناسـا ئاڤێ ڤێرە یازێدەیە ئەف ماددە ببوچوونامن ئەگەر ئەف ماددە بێتە هەڵگرتن دێ باش بیـتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو كاك زاهر.

بەڕێز ظاهر محمد علی حسین:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی سێ ئاو سامانێكی نیشـتمانییە سـەرچاوەكانی بە مـوڵكی گشـتی دادەنرێـت، لێـرە تەنهـا سـەرچاوەكان بە مـوڵكی گشـتی دانانرێـت، بەڵكـو ئـاو بە شـێوەیەكی گشـتی بە مـوڵكی گشـتی دادەنرێت، بۆیە پێشنیاز دەكەم وشەی سەرچاوەكان لابرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو لیزا خان.

بەڕێز لیزا فلك الدین صابر:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشـتگیری لە پێشـنیارەكەی گوڵسـتان خـان دەكەم بەوەی كە ئەگەر ئەم مـاددەیە لێـرە لابرێـت، ئەگەر لانەبرا پێناسەكە كرا راسـتە ئـاو سـامانێكی نیشـتمانییە، بەڵام پـێش ئەوە ئـاو سـامانێكی سرووشتی نیشتمانییە، پێم باشە ووشەی سروشـتی بـۆ ئەم مـاددەیە زیـاد بكرێـت لە پرەنسـیبە گشتییەكان، واتە ئاو سامانێكی سرووشتی نیشتمانییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان

بەڕێزان تەنها بۆ بیرهێنانەوە هەندێك لە ئێوەی بەڕێز کە پێشنیار دەکەن دوای ئەوەی پشتیوانی لێناکرێت، دوایی گلەیی دەکەن بۆ لەناو راپۆرتەکان نییە، بۆیە هەر بەڕێزێك پێشنیار دەکات دەبێت بە لای کەم دوو پشتگیری بێت جگە لەو بەڕێزەی دواکەس قسە دەکات، بۆیە تکاتان لێدەکەم کە پێشنیارێکتان هەیە بە هاوڕێیەکانتان پێشتر ناوتان تۆمار کەن، بۆ ئەوەی پشتگیری لێبکرێت تا بتوانرێت بۆ خوێندنەوەی سێیەم و دەنگدان پێشنیارەکانتان لەبەرچاو بگیرێ و دوایی گلەیی لەلێژنەی یاسایی نەکەن یان لە لێژنەی تایبەتمەند کە بۆ ئەو پێشنیارەتان لە ناو ئەو راپۆرتە نییە، فەرموو شایان خان.

بەڕێز شایان کاکە صالح محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار دەکەم لەسەری مەوزووعەکەی کە نووسرایەوە پرنسیبە گشتییەکان پرنسیبکرێت بە بنەما گشتییەکان، یەعنی با ووشەی کوردی بەکار بهێنین باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك جلال.

بەڕێز جلال محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری بەراستی گوڵستان خان و لیزا خان دەکەم، ماددەی سێ بەمن زیادە، چونکە پێناسەکە زۆر بە جوانی روونکراوەتەوە، ئەگەر لاش نەبردرا ئاوی ژێر زەوی ئاوی بیرەکان ئاوی ئیفراز هەمووی بکرێتە یەك تۆر وەکو کاك علی گوتی، بەراستی بۆ ئەوەی هەموو بەیەك شێواز دابەش بکرێت و سوودی لێ ببینێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر سەرنجێکتان هەیە لێژنە، ئەگەر نا بچنە ماددەی چوار فەرموون.

بەڕێز رزگار عیسی سوار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی چوار: یەکەم: حکومەتی هەرێم بە هەماهەنگی لەگەڵ حکومەتی ئیتحادی بەشدار دەبیت لە یەکەم دارشتنی سیاسەتی ناوخۆی ئاو

دووەم: دارشتنی سیاسەتی بەکار هێنانی سەرچاوەکانی ئاو لەگەڵ وڵاتانی دراوسێدا بە پێی پەیمان نامەو نەریتە نێودەوڵەتیەکان.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان

بەلێ بەڕێزان ماددەی چوار هەر بەرێزێك دەیەوێت گفتوگۆ بکات با ناوەکان تۆمار بکەن، ئەو بەرێزانەی دەیانەوێت لەسەر ماددەی چوار قسە بکەن، بدریە اسماعیل محمود، ابوبکر عمر عبدالله، مژدە محمود محمد، لیزا فلك الدین صابر، رێبوار عبدالرحیم عبدالله، فەرموو کاك ابوبکر.

بەڕێز ابوبكر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی چوار بڕگەی یەكەم ئەو داڕشتنە هەڵەیە بەرای من داڕشتنی سیاسەتی ناوخۆی ئاو داڕشتنی سیاسەتی ئاو لە هەرێم یان لە ناوخۆدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك ڕێبوار.

بەڕێز ڕێبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەست دەكەم ماددەی چوار بە تایبەتی بڕگەی دووەم كەی باس لە داڕشتنی سیاسەتی ئاو دەكات، ئەوە وەكو چۆن بڵێی بەشداری بكات لەگەڵ وڵاتانی دراوسێ یان حكومەتی ئیتیحادی بۆ داڕشتنی سیاسەتی ئاو هەست دەكەم ڕێك لەگەڵ ماددەی (١١٠) بڕگە (٨) دەستووری عێراق ناگونجێت، لەبەر ئەوەی لە زمنی سەلاحیاتی حكومەتی ئیتیحادی داڕشتنی سیاسەتی ئاوە، بەتایبەتی لە ئیتفاقیاتی دەولی لەسەر ئاستی ناوچەكە، بۆیە بۆ ئەوەی كە ڕەت نەكرێتەوە ئەم یاسایە من بەش بەحاڵی خۆم پێم باشە هەرێمی كوردستان هەموو دەسەڵاتێكی هەبێت وبە یاسا چەسپێندرابێت، بەڵام ناكۆكییەك هەیە لەگەڵ دەستووری عێراق هەیە تكایە ڕەچاوی ئەو ماددەیە بكەن، سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆكی پەرلەمان

بەڵێ بەڕێزان كاك دكتۆر لێرە باس لەوە كراوە كە بەشداردەبێت ناڵێت لایەنی سەرەكی داڕشتنەكە ئەبێت فەرقە فەرموون بە هەماهەنگیشە.

بەڕێز مژدە محمود محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی چوار حكومەتی هەرێم بە هەماهەنگی لەگەڵ حكومەتی وشەی ئیتیحادی بكرێت بە فیدرالی بكرێت بەكوردی مادەم یاساكە بە كوردییە موستەلەحی عربی تێدا بەكار نەهێنرێت جوانترە، سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆكی پەرلەمان

مستەلەح مەبەستت زاراوەیە وانییە.

بەڕێز مژدە محمود محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

و بڕگەی یەكەم لابرێت و بڕگەی دووەمیش ووشەی سامانی بۆی زیاد بكرێت بەم شێوەیە دارشتنی سیاسەتی بەكارهێنانی سەرچاوەكان بەكارهێنانی سامانی ئاو لەگەڵ ووڵاتانی دراوسێدا بە پێی پەیماننامە نەریتە نێو دەوڵەتییەكان، زۆر سوپاس.

بەڕێز بدریە اسماعيل محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بەماددەی چوار لەسەر حكومەتی هەرێم هەمان پێشنیاری مژدەخانم هەبوو، پشتگیری لێدەكەم بۆ بڕگەی یەكەم پشتگیری لە قسەكانی بەڕێز مامۆستا ابوبكر دەكەم زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو گوڵستان خان.

بەڕێز گولستان سعید حمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی چوار بڕگەی یەکەم پشتگیری لە راکەی مامۆستا ابوبکر دەکەم، سەبارەت بە دارشتنی سیاسەتی ئاو لە ناوخۆی هەرێمی کوردستان، سەبارەت بە بڕگەی دووەمیش داڕشتنی سیاسەتی بەکارهێنانی ئاو لەگەڵ وڵاتانی دراوسێ بەپێی پەیماننامەو نەریتە ناوخۆییەکان مەبەست نێو دەوڵەتییەکان نەریتی نێودەوڵەتی چییە، ئەگەر بکرێتە رێکەوتنامە ئەگەر روونکردنەوەیەکمان بدەنێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو لیزا خان.

بەڕێز لیزا فلك الدین صابر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

داڕشتنی سیاسەتی ناوخۆی ئاو قەوارەیەك نییە تۆ سیاسەتی ناوخۆی بۆ داڕێژی، ئەو ئەندام پەرلەمانانەی کە باسیان لەوە کرد کە لە رووی داڕشتنەوە و لە رووی گەیاندنی پەیامەوە هەڵەیە بەرای منیش هەڵەیەو بەهەڵە دەخوێندرێتەوە، ئەبوایە باشتر وایە بنووسرێت داڕشتنی سیاسەتی ئاو لە ناوخۆی هەرێم، بۆیە پشتیوانی لە قسەکانی مامۆستا گوڵستان دەکەم سەرۆکی فراکسیونی گۆران، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

لێژنەی تایبەتمەند ئەگەر سەرنجێکی پەلەتان هەیە فەرموون.

بەڕێز عبدالستار مجید قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

والله چەند پەرلەمانتارێك بە تایبەتی کاك دکتۆر رێبوارو هەندێکیان سەبارەت بە سیاسەتی ئاو، بۆ زانیاریتان بەڵێ داڕشتنی سیاسەتی ئاو بە شێوەیەکی گشتی لە دەسەڵاتی حکومەتی فیدراڵییە، بەڵام دەرکردنی یاسای ئاو و بەرێوەبردنی ئاو پاراستنی ئاو سەلاحیەتی خۆمانە، لێرەش ئەگەر دیقەتان دابێتێ هەرێم بە هەماهەنگی لەگەڵ حکومەتی ئیتیحادی یان با بڵێین فیدارلی، فیدراڵی کوردی نییە بەشدار دەبێت لە دارشتنی سیاسەتی ناوخۆی ئاو، یەعنی زۆر ئاساییە مادەم بە هەماهەنگی بێت، چونکە حکومەتی فیدرالیش ئەویش بۆی نییە بە تەنیا یەعنی بەبێ هەرێم کە ئاوێك بۆ مەسەلەن نموونە لە ئێرانەوە دەرێژرێتەوە ناو هەرێمی کوردستان، لە تورکیاش ئاو دەرێژرێتەوە ناو هەرێمی کوردستان بەبێ ئێمە سیاسەتی ئاو پیادە بکات وە ئەو رای خۆی بڵێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان

لێژنەی یاسایی کاك بژار فەرمووو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـادده چـوار بـۆ مەسـەلەی ئـاو دوو بەشـە بەپێـی فەقەرەی (٨) لە مـادده (١١٠) لە دەسـەڵاتە حەسرییەکانی حکومەتی ئیتیحادی و هەروەها بڕگەی (٧) لە ماددەی (١١٤) دەسەڵاتی موشتەرەك لە نێوان حکومەتی ئیتیحادی و هەرێم و لە ئەنجامی ئەو کۆبوونەوەی لە ٢٠٢١/١١/٣٠ کە هەردوو لێژنە لەگەڵ شاندی هەردوو وەزارەتیش گفتوگۆی ئەوەمان دەکرد بە گرنگمان زانی مـوقەدیمەی ماددەکە بەم شـێوەیە لێبکرێـت، بـۆ ئەوەی هـیچ تـرس و مەوقفێکـی تەعـاروز لەگەڵ دەسـتوور دروست نەبێت و هەردوو شاندی وەزارەتیش ئاماژەیان پێدا بۆ مەسـەلەی ئەو بەشـەی لە زمنـی دەسـەڵاتی حەسـری حکـومەتی ئیتیحـادیە بـۆ پرسـی ئـاو لەسـەر ئاسـتی دەرەوە کە حکـومەتی هەرێم خۆی هەمـووی جارێـك نـوێنەری هەیە لەو لێـژنە لەگەڵ حکـومەتی ئیتیحـادی و بەشـدار دەبێت، بۆ ئەوەی دەسەڵاتی موشترەکیش کە ئەوە بەشەی ئاسـتی ئـاو لەسـەر ئاسـتی عێـراق و ناوخۆی دەسەڵاتی موشترەکە، پێمـان وایە ئەو مـاددەیە هـیچ کێشـەیەکی دەسـتووریمان نیـیە، چونکە زۆر تەئکیدمان کردووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان

کاك شوان ئەگەر ئیزافە هەیە فەرموون ماددەکە ماویەتی دەستت بەرزکرد وامزانی مولاحەزەت هەیە، رۆژان خان فەرموو مولاحەزەت هەبوو.

بەڕێز رۆژان محمد کریم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەگەڵ هەمان قسەکانی کاك بژارم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان

خدیجە خان ئەگەر ئیزافەیەك هەیە فەرموو.

بەڕێز خدیجە عمر طە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش ویستم هەر ئەو جیاوازییە بکەن لە نێوان سیاسەتی ناوخۆ وسیاسەتی دەرەوە لە ماددەی (١١٠)، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان دانیشتنەکە نیو سەعاتێك هەڵدەگرین، لە ماددەی (٥) دەست پێدەکەین، فەرموون بەس لێرەبن.

پاش پشوو

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەرێ واللە پێویستیمان بە نیصاب نییە بۆ ئەوەی دەست پێبکەینەوە، فەرموو کاك شوان ماددەی (٥) بخوێنەوە، ئەوە لیژنەی کشتوکاڵە لیژنەی یاسایی خدیجە خان لێرەیە فەرموو.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك شوان.

بەڕێز شوان کریم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی(٥):

یەکەم/ بەکاربردنی ئاو لە بەرامبەر بڕی بەرامبەری بەکاربردن و لەسەر بنەمای یەکەی پێوانە دەبێت.

دووەم/ بڕی بەرامبەر بەکاربردنی ئاو لەسەر بنەمای بڕو جۆرو شێوازی بەکارهێنانەکەی دەبێت بۆ گشت مەبەست و کەرتەکان دادەنرێت ئەمەش بە پەیڕەوێك ڕێکدەخرێت کە ئەنجوومەنی وەزیران دەریدەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان لەسەر ماددەی (٥) هەر بەڕێزێك دەیەوێت گفتوگۆ بکات؟ بدریە خان، نجاة خان، کاك چیا، بدریە خان فەرموو.

بەڕێز بدریە اسماعیل محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (٥) کە باس لە پێوەری ئاو دەکات، من پێشنیار دەکەم ئەم ماددەیە هەم زیادە هەمیش مەترسییەکی زۆری دروست کردووە لەسەر هاووڵاتیان کە ئەو پێوەرە وەکو بۆمان دەرکەوتووە بەپێی بەدواداچوونەکان تەنانەت لە هەواشدا زۆر لەو ڕێژەیە زیاتر دەخوێنێتەوەو هاووڵاتیان تێدا زەرەرمەندن، بۆیە پێشنیار دەکەم ئەم ماددەیە هەردوو بڕگەکەی لابدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان.

سوپاس، فەرموو کاك ابوبکر.

بەڕێز ابوبکر عمر عبداللە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری قسەکانی بدریە خان دەکەم قسەکانم کرا زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك علی.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی قسەکانی بدریە خان دەکەم، ئێستاش وەزارەتی شارەوانی خەریکە خۆی ئەگاتە ئەم قەناعەتە ئەم پێوەرە نەجاحەتی نەهێناوە تاوەکو ئەو کاتەی (smart meter) یەعنی پێوەرێکی زیرەك ئەخوێنرێتەوە ئەمە لابدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك چیا.

بەڕێز چیا حمید شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمان تێبینی هەی لسەر ماددا ئێکێ ئەو پێوەرە هاتیە دەست نیشانکرن بۆ میزانیان بۆ ئـاڤی نە شتەکی حەتا نووکێ، ئەگەر شتەکی ڕەسمیش بەرهەمبێت پێم باشە ئەڤ کەلیمە بێتە لادان یان هەموو ماددە بێتە لادان بڕگا وێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو نجاة خان.

بەڕێز نجاة شعبان عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ژبەر گرینگیا ئاڤێ کو مولکا گشییەو گرینگە بەتایبەت ئاڤا ژێر زەڤی، پشتی بانگەشەمان کری بـۆ بەڕێوەبەرێ ئاڤا ئامێدیێ ڕیزدار کاك بەشاری پشـتی جێبەجـێ کردنا پـڕۆژێ ئاڤـا زێـیە ئامێـدی دەڤەرا ئامێدیێ نێزیکی (٣١) بیرا پتر هاتنە گرتن، ژبەر وی پڕۆژەیێ ژبەر هەندێ ئاڤا ژێـر زەڤـی گرینگیەکا تایبەت هەی وێ چەندێ ژی دیتنا من پێدڤیا هەمان ڕەنگێ مالان پێدانێن ئاڤێ بۆ ئاڤا بیران بیرا تایبەت نەیێن بیرا تایبەت بێتە دانـان، چـونکە ئـاڤێ بیـرا تـایبەت عەشـوایینە نەهێـنە کارهینان بە شێوەکا عەشوایی و هەڕەمەکی دێتە بەکارهینان، چونکە ئاڤ مولکێ گشتییە ئەگەر لێرە بێمە سەر بیرا تایبەت، چونکە گەلەك سالا کابینە بەری کابینا هەشـتێ حەڤـدە هەزار بیرێـت ل دەڤەرا سلێمانی و دەڤەری تـر کـولاینە، ئەڤە هەمـی ئاڤـا ژێـر زەڤـی دکەڤیـتە مەترسـی ژ بەر هەندێ ئاڤێت بیرێت مە نەژی دڤیا ئاڤێ دی پێ بە هەبیتن پێوەرێـت ئاڤـایێ هەبـن یەعنـی لێـرە ماددەك بڕگەیەك زیاد هەبیتن ئیشارەتێ بە هەندێ بدات، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی (٦)، فەرموو خدیجە خان.

بەڕێز خدیجە عمر طە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی(٦):

یەکەم/ بەکاربردنی ئاو لە ڕووی پێشینەوە بەم شێوەیە دەبێت.

١- خواردنەوە و بەکاربردنی بۆ پێویستی خزمەتگوزاری.

٢- ئاژەڵداری و سامانی ماسی.

٣- مەبەستەکانی ئاودێری و کشتوکاڵ.

٤- پێداویستییەکانی پیشەسازی و بەرهەمهێنانی کارەبا.

٥- مەبەستەکانی ژینگەیی و کەرتی گەشتوگوزاری.

٦- مەبەستەکانی وەبەرهێنان.

دووەم/ گـۆڕینی جـۆری بەکـاربردنی ئـاو لەسـەر بنەمـای مـۆڵەتی ڕێپێـدانی نـوێ دەبێـت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان لەسەر ماددەی (٦) هەر بەڕێزێك دەیەوێت گفتوگۆ بكات؟ تەنها كاك ابوبكرو مامۆستا عثمان ، فەرموو كاك ابوبكر.

بەڕێز ابوبكر عمر اسماعیل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیار دەکەم لە ماددەی (٦) خاڵی سێیەم بۆ مەبەستەکانی ئاودێری و کشتوکاڵ و باغداری (باغ داری) بۆ زیاد بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك عثمان .

بەڕێز عثمان علی سمایل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم وایە فەقەرەیەکی بۆ زیاد بکرێت بەهەر مەبەستێکی تری سوود لێوەرگرتن بۆ زیاد بکرێت، لەبەر ئەوە زۆر پرۆژەی تر هەیە ناوی نەهاتووە، لێرە داوا لە لێژنە بەڕێزەکە دەکەم ئەو فەقەرەیەی بۆ زیاد بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی(٧) فەرموو كاك جەلال.

بەڕێز جلال محمد امین.

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی(٧) بەشی سێیەم بەڕێوەبردنی سەرچاوەکانی ئاو:

ماددەی(٧) وەزارەت پێویستە ئەمانەی خوارەوە ئەنجام دات.

یەکەم/ ئامادەکردنی پلانی تایبەت بە بەڕێوەبردنی سەرچاوەکانی ئاو وپرۆژەکانی بە مەبەستی بەکاربردنی لەلایەن کەرتە سوودمەندەکانەوە.

دووەم/ بەرزکردنەوەی تواناکان و گەشەپێدانی پیشەیی لە بواری بەڕێوەبردنی سەرچاوەکانی ئاو.

سێیەم/ پلانی بووژاندنەوەی بەڕێوەبردنی ئاو بە هەماهەنگی لایەنە پەیوەندیدارەکانی حکومەت و بەشداری پێکردنی دانیشتوان و ڕێکخراوە ناحکومییەکان و کەرتی تایبەت.

چوارەم/ هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتە پەیوەندیدارەکان و ڕێکخراوە نا حکومییەکان و ڕاگەیاندکاران بۆ بڵاوکردنەوەی هۆشیاری گشتی دەربارەی گرینگی زیندەگی سەرچاوەکانی ئاو و بەبایەخ پێدانی لە قۆناغەکانی خوێندن دا، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان لەسەر ماددەی(٧) هەر بەڕێزێك دەیەوێت گفتووگۆ بكات؟ كاك چیا، كاك سیپان، مامۆستا حسیبە، كاك بهجت، كاك سیپان فەرموو.

بەڕێز سیپان سالم حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ل مـادده(٧) سـێیەم: دڤـێ رەنگـی کـو بهێـتە دارشـتن کـو دبیـنم وەکـو پلانـا سـتراتیجی، ژ بـۆ سەرچاوەی ئاڤێ بهێتە دیارکرن دانانی پلان و ستراتیجی و بوژاندنەوە بۆ بەڕێـوەبردنی ئـاڤ بە هەماهەنگی لایەنە پەیوەندیدارەکانی حکومەت و بەشداری پێکردنـی دانیشـتوان و ڕێکخـراوە ناحکومییەکان و کەرتی تایبەت بۆ بەرەو پێشبردنی کەرتی ئاڤ، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك چیا.

بەڕێز چیا حمید شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیـا مـن لسـەر خـاڵا یەکـێ بـوو، یەکەم: ئامـادەکردنی پلانـی تـایبەت بـۆ بەڕێـوەبردنی سەرچاوەکانی ئاو و پرۆژەکان و ڕێکخستنی دابەشکردنی ئاو لێ بێتە زێدەکرن، چونکی ل ڤێرێ ئەبەد بەعسێ ڕێکخستناو دابەشکرنێ ئاڤێ نەهاتنە کرنێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو حسیبە خان.

بەڕێز حسیبە سعید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیار دەکەم بڕگەیەك بۆ ئەم ماددەیە زیاد بکرێت بە بڕگەی پێنجەم بەم شێوەیە:

ئامـادەکردنی پلانـی وەرزی سـاڵانە بـۆ بەگەڕخسـتنی بەنـداو و کۆگاکـانی ئـاو لە هەرێـم دا، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك بهجت.

بەڕێز بهجت علی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددێ (٧) خاڵا یێکەم ئامادەکردنی پلانـی تـایبەت بە بەڕێـوەبردنی سـەرچاوەکانی ئـاو و پڕۆژەکـانی پێشـنیار دەکەم، چـونکە وەزارەتـا کشـتوکاڵ تنـێ پـلانەك دانیـتن پلانەکـا سـەرکەفتی نـابیتن، ژبەر هەنـدێ پێشـنیار دەکەم وەلێبێـتن، ئامـادەکردنی پلانـی تـایبەت بە برێــوەبردنی ســەرچاوەکانی ئــاو و پرۆژەکــانی بە هەمــاهەنگی لەگەڵ وەزارەتەکــانی تــری پەیوەندیدار بەمەبەستی بەکاربردنی لەلایەن کەرتە سوودمەندەکانەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی تایبەتمەند ئەگەر سەرەنجێکتان هەیە فەرموون، بەڵێ ماددەی(٨) فەرموو کاك نزار.

بەڕێز نزار ملا عبدالغفار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی(٨):

یەکەم/ ئەنجوومەنێـك لە وەزارەت بە سـەرۆکایەتی وەزیـر بە ئەنـدامییەتی هەریەکە لەمـانەی خوارەوە پێکدێت.
١- بریکاری وەزارەت بۆ کاروباری سەرچاوەکانی ئاو.
٢- سەرۆکی دەستەی چاککردن و پاراستنی ژینگەی هەرێم.
٣- بەڕێوەبەری گشتی ئاو و ئاوەڕۆ لە وەزارەتی شارەوانی و گەشتوگوزاری هەرێم.
٤- بەڕێوەبەری گشتی سەرچاوەکانی ئاو لە وەزارەت.
٥- بەڕێوەبەری گشتی کۆگاکانی ئاو لە وەزارەت.
٦- بەڕێوەبەری گشتی توێژینەوە لە وەزارەت.
٧- بەڕێوەبەری گشتی باغ داری و پاوان و دارستان لە وەزارەت.
دووەم/ نوێنەری ئەم لایەنانەی خوارەوە بەشداری کۆبوونەوەی ئەنجوومەن دەکەن بەمەرجێك پلەی وەزیفیان لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێت بەبێ ئەوەی مافی دەنگدانیان هەبێت.
١- وەزارەتی پلاندانانی هەرێم.
٢- وەزارەتی کارەبای هەرێم.
٣- وەزارەتی ناوخۆی هەرێم.
٤- وەزارەتی تەندروستی هەرێم.
سـێیەم/ هەر فەرمانبەرێـك لە وەزارەت وەك سـكرتێری ئەنجـوومەن لەلایەن وەزیـرەوە دیـاری دەکرێت بەمەرجێك لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆ بێت.
چوارەم/ ئەنجوومەن دەتوانێ بەپێی پێویست میوانداری پسپۆڕان بۆ وەرگرتنی ڕاو بۆچوونیان بکات.
پێـنجەم/ ئەنجـوومەن سـێ مانـگ جارێـك یـان هەرکـات پێویسـت بێـت لەسـەر داوای سـەرۆك کۆدەبێتەوە.
شەشەم/ ڕاسپاردەو پێشـنیازە پێویسـتییەکان لەلایەن وەزیـر بەرزدەکرێتەوە بـۆ ئەنجـوومەنی وەزیرانی هەرێم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان لەسەر مـاددەی (٨) هەر بەڕێزێـك دەیەوێـت گفتوگۆ بکـات؟ کـاك علـی، کـاك چیـا، کـاك سیپان، دکتۆر اسماعیل، ئێوەش قسەتان هەیە لیژنە؟ باشە فەرمووو دکتۆر اسماعیل.

بەڕێز اسماعیل علی طە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لسەر خاڵا پێنجی هەی پێشتر ئەنجوومەن سـێ مانـگ جارێـك یـان هەرکـات پێویسـت بێـت لسەر داوای سەرۆك کـۆدەبێتەوە ئەو (یـان)ە یەعنـی نیشـانەی هەنـدێ دەدات ئیختیاربێـت یـان هەردوو تەرەف وەکـو یەکـن، ئەنجـوومەن سـێ مانـگ جارێـك کـۆدەبێتەوە بـۆی هەیە هەرکـات پێویست بێت لسەر داوای سەرۆك کۆببێتەوە تاوەکو یەك نەبێتن، خاڵا دوویێ (شەشێ) دبێژیتن ڕاسـپاردەو پێویسـتییەکان لەلایەن وەزیـر بەرزدەکـرێتەوە بـۆ ئەنجـوومەنی وەزیرانـی هەرێـم، ئەگەر بەس بەرزکردن بێت ماوەیەك نەهێتە دانـان بـۆ وەڵام دانەوە، مانـای وایە ئەو ڕاسـپاردانە دەچنە سەر ڕفووفی ئیهمال لەبەر ئەوە لە ماوەی مانگێك ئەبێت وەڵامی ئەو ڕاسپاردانە بداتەوە

ئەنجوومەنی وەزیران ئەگەر ئیزافە بوو ئەوە ببیتن، ئەگەر زیادە ئیـزافە ببیـتن تـا ئەو ڕاسـپاردە ڕاسپاردەکی عەمەلی بیتن وەڵامی لسەر هەبیتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك چیا.

بەڕێز چیا حمید شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیا من لسەر هەندێ کە ئەنجوومەن بێتە دروسـت کـرن، خـاڵا سـێ بەڕێـوەبەری گشـتی ئـاو ئەندام بێت من پێم باشە، ئەگەر هەر چوار بەڕێوەبەریـا گشـتیا ئـاوێ هەر چـوار پارێزگـا داخلـی ئەنجوومەنی ببێت یەعنی نەك تەنها بەڕێوەبەری گشتی یێ وەزارەتێ، چونکی هەر پارێزگایەکی تایبەتمەندیا خۆ لەسەر ئاڤێ هەیە فەرقا مەسەلەن پارێزگەها دهۆکێ لەگەڵ سلێمانی بە نسبەت ئاڤێ زۆر زۆر فەرقە، ژبەر هەندێ بەڕێوەبەریێ گشتیێ ئاڤێ هەر چـوار پارێزگـا ئەنـدام بێـت لە لیژنەو ئەنجوومەنێ دا، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك علی

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە ئەم ماددە پێویستی بە پێداچوونەوەیەکی ڕیشـەیی هەیە، مـاددەی (٩،٨) ڕەبـتە بە یەکەوە، ئەگەر ســەیری ئەرکەکــانی ئەنجــوومەن بــکەی ئەم ئەرکــانە ڕەبتیــان بە وەزارەتــی شارەوانییەوە هەیە باشە، هەمووی بەریەککەوتنە لەگەڵ هاووڵاتی، لەگەڵ ماڵان بەفیڕۆدانی ئاو بەکارهێنانی ئاو، بەڵام سەیرکە ئەنجوومەنەکە هەمـووی وەزارەتـی کشـتوکاڵ و سـەرچاوەکانی ئاوە واتە لە مەصدەرەوە کە عیبارەتە لە بەنداو، بۆ نموونە ئـاوی ژێـر زەوی ڕەبتـی بە وەزارەتـی شــارەوەنایەوە هەیە زیــاتر بەکارهینــانی ئــاو تەنــانەت لەخــاڵی دووەم وەکــو نــوێنەرایەتیش وەزارەتی شارەوانی تیانیە لە کاتێکا مەفروز بوو خاڵی هەشتەم بە ئەندازەی وەزارەتی کشتوکاڵ وەزارەتـی شـارەوانی تیـا بـوایە، بـۆ ئەم مـاددەیە داوا ئەکەم پێـداچوونەوەیەکی گشـتگیری بـۆ بکرێت، بۆ نموونە تەعاموول لەگەڵ ئاو کۆکردنەوەی ئاو، پارەی ئـاو، بەفیڕۆدانـی ئـاو، سـزادانی ئاو، ڕاکێشانی بۆڕی ئاو، هەموو تۆڕەکانی ئاو ڕەبتە بە وەزارەتی شارەوانییەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك سیپان.

بەڕێز سیپان سالم حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چونکی ئەڤ ئەنجوومەنا کۆبیتن بڕیار لسەر چارەنڤسیا ئاڤێ ددات و یان سەرچاویا ڕێکخستنیا ئاڤێ ب شێوەیەکی گشتی لەوڕەن گرینگ دبیـنم لە مـاددێ(٨) یەکەم خـاڵا هەشـتێ ژ لـێ بهێـتە زێدە کرن ب بەژداریا ڕێڤەبەریا ئاڤێ ل پارێزگهان و ئیـدارێن سـەربەخۆ، ژ بـۆ یەکـی ئەو ل وان دان زێدەتر ئاشنای چەوانیە بەڕێڤە چونا ئاڤێ و چەوانیە زێدەکرنا سیستەمێت دابینکرنا ئاڤێنە، لە خاڵێن ژی پشتگیریا دکتۆر اسماعیل دکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو خدیجە خان.

بەڕێز خدیجە عمر طە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (٨) لە بڕگەی یەکەم، ئەگەر تەماشا بکەین ئەندامانی ئەنجوومەن حەوت کەسن بە سەرۆکایەتی وەزیر دەکاتە هەشت کەس، ئینجا نازانم ئایا لێرە لە کاتی دەنگدان لەسەر بابەتێك هیچ کێشە دروست نابێت، چونکە ئەمە زۆرجار ئەو بابەتە ڕەچاو دەکەین کە بڵێین ژمارەکان بەتاك دەربچێت بۆ یەکلاکردنەوەی بابەتەکان، یان دەنگی وەزیر بە دوو حیساب بکرێتن بەپێی هەندێکجار هەندێ عورف هەیە کە وەزیری لەگەڵ دابێت، ئەوە یەعنی دەبێتە یەکلاکەرەوە، بۆیە من پێم وایە ئەگەر وانەبێتن بڵێین نوێنەرەك لە وەزارەتی پلاندانان یاخود تەندروستی ئەوانە هەردووکیان زۆر گرینگن لەسەر ئەم پرسە، ئەگەر یەکێك لەوانە بێتە بڕگەی یەکەم یەعنی خاڵی هەشتەمی بۆ زیادبکەین بکرێتە بەڕێوەبەری گشتی لە وەزارەتی پلاندانانی هەرێم ئەوجا وەزارەتی پلاندانان بێت یان تەندروستی یەکیان بێت کە هەردووکیان گرینگن بەڕای من ئەوانە زیادبکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك شوان.

بەڕێز شوان کریم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە دووەم نوێنەری ئەو لایەنانەی خوارەوە بەشداری کۆبوونەوەی ئەنجوومەن دەکەن بە مەرجێك پلەی وەزیفیان لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێت بەبێ ئەوەی مافی دەنگدانیان هەبێت، بۆ ئەو بڕگەیە پاڵپشتی پێشنیارەکەی کاك چیا دەکەم هیوادارم وای لێبکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو لیزا خان.

بەڕێز لیزا فلك الدين صابر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (٨) پێم باشە ئەگەر بکرێت نوێنەرێکی دەستەی وەبەرهێنانیشی تێدا بێت، چونکە لە ماددەی (٩) باس لەوە دەکات کە بڕیاردان لەسەر پلانی وەبەرهێنان دەکرێت لە بواری بەڕێوەبردنی سەرچاوەکانی ئاو و پاراستنی، ئەگەر نوێنەرێکی وەبەر هێنانیشی تێدابێت خراپ نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك عثمان .

بەڕێز عثمان کریم سوارە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وێـڕای پشـتگیری کـردنم بـۆ پێشـنیارەکەی کـاك چیـا، هەروەهـا لە بـڕگەی یەکەم لە مـاددەی (٨) ئەنجوومەنێك لە وەزارەت بە سـەرۆکایەتی وەزیـر، کە ئەڵـێ وەزیـر (وەزیـر بکرێـت بە وەزیـری کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو) بە ئەندامییەتی هەریەکە لەو ئەنـدامانەی خـوارەوە کە پێکـدێت هەر ئەوەی بۆ زیاد بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس ماددەی دوای ئەو، باشە فەرموو تێبینیەکانتان. فەرموو کاك نزار.

بەڕێز نزار مەلا عبدالغفار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو لیژنەی شارەوانی بەڕاستی لە ماددەی (٨) خـاڵی چـوارەم و پێـنجەم پشـتگیری لە هەردوو ڕەئی کاك(علی حەمە صالح و دکتۆر ایسماعیل) دەکەین سـەبارەت بەوەی کە پێشـنیاریان کـرد، کە ئەبێت ئەندامێکی لیژنەی شارەوانیش لەناو ئەنجوومەنەکە هەبێت، لەهەمان کاتدا لە بـڕگەی پێنجەم سێ مانگ جارێك کۆبوونەوەمان پێ کەمە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمدحەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی(٩) فەرموو کاك عثمان .

بەڕێز عثمان کریم سوارە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەرکەکانی ئەنجوومەن:

یەکەم/ دانانی سیاسەتی ناوخۆی ئاو لە هەرێم.

دووەم/ پەسەندکردنی پلانی بەکارهێنانی ئاو لەلایەن گشت کەرتەکانەوە.

سێیەم/ بڕیاردان لەسەر پڕۆژەی سەرچاوەکانی ئاو و بەکاربردنی.

چوارەم/ پێشنیاز کردنی بڕی بەکاربردنی ئاو بۆ سەرجەم کەرتەکان بۆ ئەنجوومەنی وەزیران.

پێـنجەم/ بڕیـاردان لەسـەر پلانـی وەبەرهێنـان لە بـواری بەڕێـوەبردنی سـەرچاوەکانی ئـاو و پاراستنی.

شەشـەم/ بڕیـاردان لەسـەر سـتراتیجی نیشـتیمانی تـایبەت بەکەش وهەواو بەرزەفـت کردنـی کاریگەرییەکانی لەسەر پاراستن و بوژاندنەوەی سەرچاوەکانی ئاو.

حەوتەم/ بڕیــاردان لە پلانـــی دابەشــکردنی ئـــاو لە نێــوان کەرتە جیاجیاکـــان و بەکـــاربردنە سەرەکییەکانی ئاو.

هەشتەم/ کارکردن بۆ دابینکردنی بوودجەی پێویست بۆ جێبەجـێ کردنـی پڕۆژەکـانی بەنـداو و زێی گەورەو مامناوەند و پڕۆژە هەمە جۆرەکانی ئاو.

نۆیەم/ دانانی پلانی بەکارهێنانی سیستەمی ئاودێری نوێ بۆ پەرەپێـدانی بەرهەمـی کشـتوکاڵی بەمەرجێك گونجاوبێت لەگەڵ سوودی ئابووری و پشـکی ئەو ئـاوەی بـۆ پـڕۆژە کشـتوکاڵییەکان تەرخانکراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

هەر بەڕێزێك دەیەوێت لەسەر ماددەی (٩) گفتووگۆ بکات با بفەرموێت؟ بەڕێزان (لیزا خان، دکتۆر ڕێبوار، حسیبە خان، کاك بهجت کاك ادریس، هلّز خان، دکتۆر اسماعیل) لیزا خان فەرموو.

بەڕێز لیزا فلك الدین صابر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوو تێبینیم لەسەر ماددەی (٩) هەیە، یەکێکیان بڕگەی یەکەم دانانی سیاسەتی ناوخۆی ئاو لە هەرێم لە ڕووی دەربڕینەوە دروست نییە، دانانی سیاسەتی ئاو بۆ ناوخۆی هەرێم باشترە، هەروەها لە بڕگەی نۆیەم باس لەوە دەکات کە پلانی سیستەمی ئاودێری نوێ هەبێت، پێم باشە ئەمەشی بۆ زیادبکرێت لە بڕگەی نۆیەم (دانانی پلانی بەکارهێنانی سیستەمی ئاودێری نوێ و سوود وەرگرتن لە تەکنەلۆجیای سەردەم)، لێرە مەرجێکیشی بۆ داناوە ئەڵێت بەمەرجێك گونجاو بێت لەگەڵ سوودی ئابووری، ئێمە تەنها لێرەوە سەیری دیدە ئابوورییەکەی ئەکەین، بەڵام لەلایەکی تر پێویستە لە ڕووی ژینگەیشەوە مەرجی هەبێت، واتا ئەو سیستەمەی دائەنێرت زیان بە ژینگەو دەورووبەری نەگەیەنێت، پێم باشە لە کۆتاییەکەی کە دەڵێت بە مەرجێك گونجاوبێت لەگەڵ سوودی ئابووری و پشکی ئەو ئاوەی لەناو پرۆژە کشتوکاڵییەکان تەرخانکراوەو، هەروەها ژینگە دۆستیش بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ادریس.

بەڕێز ادریس اسماعیل عبوش:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٩) من پێشنیار دەکەم کە خاڵێکی لێ زیاد بکرێت، خاڵەك لە ئەرکەکانی ئەنجوومەن لێ زیاد بکرێت ئەویش بەم شێوەیە، ئامۆژگاری ڕێنمایی جوتیاران لە جۆری چاندنی ئەو بەرهەمانە کە پێویستی بە ئاوی زۆر نەبێت بەتایبەتی لە کاتی وشکە ساڵی بۆ هەر دەڤەرێك بەگوێرەی ڕێژەی وشکە ساڵی دەبینین کە وڵاتێکی وەکو تورکیا کە وڵاتێکی کشتوکاڵی زۆر گەورەیە، ئەوانیش هەمان ڕێنمایی بۆ جوتیارانی خۆیان دەرکرد کە ئەو جۆرە بچێنن کە پێویستی بە ئاوی زۆر نەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو اسماعیل.

بەڕێز اسماعیل علی طه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینی لەسەر خالّا هەشتێ هەی بێژیت کارکردن بۆ دابینکردنی بوودجە ئەز بێژم بێتە گۆڕین، بێژیت بەرهەڤ کرنا و ئامادەکرنا بوودجەیێ پێویست بۆ جێبەجێ کردن، یەعنی نە کارکردن ئامادەکرن و بەرهەڤ کرنا بوودجەی ئەڤێش بیتە ئەرکێت ئەنجوومەن بوودجەیێ پێ تقیێ پێویست بۆ ڕێڤە برنا کارێ خۆ بۆ جێهەتێت پەیوەنیدار بلّند بکەتن ئامادەبکەن بوودجەی، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووگەلاوێژ خان.

بەڕێز گەلاوێژ عبيد عثمان :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەماددەی (٨) باس دەکاتن ئەندامییەتی بەڕێوەبەری توێژینەوە لە وەزارەت، بۆیە لێرە من بە گرینگی دەزانم خاڵێك زیاد بکرێت بە تەسەسولی (١٠) لۆ ماددەی (٩) بەدواداچوون و داڕشتنی پلان و توێژینەوە دەربارەی تەکنەلۆژیای نوێ لە بواری پاراستن و بەڕێوەبردنی ئاو، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووکاك بهجت.

بەڕێز بهجت علی ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (٩) بەعسێ ئەرکەکانی ئەنجوومەن دکەتن، من پێم باشە خاڵەك ئیزافە ببیتن بە تەسەسولا ژمارە (١٠) ڤی شکلی لێبیتن (هەوڵدان بۆ زیاترکردنی یەدەگی ئاوی ژێر زەوی بەڕێکارەکانی زانستی و کەمکردنەوەی بەکارهێنانی بۆ ئەوەی بپارێزرێت بۆ پاشەڕۆژ)، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو حسيبە خان.

بەڕێز حسيبە سعيد ابراهيم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەماددەی (٩) بڕگەی یەکەم تێبینیم هەیە، پێشنیاردەکەم بەم شێوەیەی لێبێت (ئاراستەی گشتی سیاسەتی ئاو لە هەرێم)، دووەمیش بڕگەی دووەم پەسەندکردنی پلانی بەکارهێنانی ئاو لەلایەن گشت کەرت و وەزارەتەکانەوە، بڕگەی سێیەم بڕیاردان لەسەر پڕۆژەی سەرچاوەکانی ئاو و بەکارهێنانی نەك (بەکاربردنی)، سەبارەت بە بڕگەی هەشتەم کارکردن بۆ دابینکردنی بوودجەی پێویست بەم شێوەیەی لێبکرێت (تەرخانکردنی بوودجەی پێویست بۆ جێبەجێ کردنی پڕۆژەکانی بەنداو زێی گەورەو مامناوەند و پڕۆژە هەمەجۆرەکانی ئاو)، هەروەها لە بڕگەی نۆیەم پشتگیری خاتوو ليزا و پشتگیری سەرنج و پێشنیارەکانی کاك بهجت و کاك ادريس دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو هڵز خان.

بەڕێز هڵز احمەد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەماددەی (٩) ئەرکەکانی ئەنجوومەن سەرەڕای نەهاتینە دەستنیشان کرن، ئەز پێشنیاردکەم خالا (١٠)یان بڕگە (١٠) بێتە ئیزافەکرن ب شێوازا خارێ، داڕشتنی پلانی گونجاو بۆ بەرەنگار بوونەوەی وشکە ساڵی، لافاو، پیسبوونی سەرچاوەکانی ئاو بە هەماهەنگی لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان کاك ادريس هەمان خاڵی گۆت ژبەر هەندێ ئەز پشتگیریا کاك ادريسی دکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ڕێبوار.

بەڕێز ڕێبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیم لەسەر بڕگەی یەکەم و بڕگەی دووەم هەیە، لە بڕگەی یەکەم من ئیزافەیەکم هەیە بۆی بەم شێوەیە هاتووە داڕشتنی سیاسەتی ناوخۆی ئاو و پەرەپێدانی سەرچاوەکانی ئاو لە هەرێم، واتە دەستەواژەی پەرەپێدانی سەرچاوەکانی ئاویشی بۆ زیاد بکرێت، لە بڕگەی دووەم بە سیغەی موطلەق هاتووە دەڵێ پەسەندکردنی پلانی بەکارهێنانی ئاو لەلایەن گشت کەرتەکانەوە بە سیغەی موطلەق هاتووە، کەواتە ئەگەر پلانی بەکارهێنانی ئاو لەگەڵ داڕشتنی سیاسەتی ئاو نەگونجێت ئەبێت هەر پەسەندی بکات، بۆیە واباشە بەسیغەی موطلەق نەیەت لەگەڵ پەسەندکردنی ڕەتکردنەوەشی هەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لیژنە ئەگەر ڕەئیەکتان هەیە ئەگەرنا ماددەی(١٠) فەرموو کاك شوان.

بەڕێز شوان کریم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشی چوارەم پاراستنی سەرچاوەکانی ئاو ماددەی (١٠):

ئەم کارانەی خوارەوە ڕێگەپێنەدراون:

یەکەم/ فڕێدانی پاشەڕۆی ناوماڵ پیشەسازی کشتوکاڵی یان هەر بوارێکی دیکە بۆ ناو سەرچاوەکانی ئاو تەنها لەو بارەدا نەبێت کە چارەسەری زانستی پێویستی بۆ کرابێت.

دووەم/ ئەنجامدانی گۆڕانکاری لەڕێڕەوی سەرچاوەکانی ئاو بەجۆرێك ببێتە هۆی کەمکردنەوەی بڕی ئاو یان پیسبوونی ئاو یان ڕوودانی لافاو.

سێیەم/ بیرهەڵکەندن یان بەکارهێنانی ئاوی ژێر زەوی بەبێ مۆڵەتی وەزارەت.

چوارەم/ هەر چالاکییەك بۆ کۆگاکردنی یان کەمکردنەوەی سەرچاوەکانی ئاو بەبێ مۆڵەتی پێش وەخت.

پێنجەم/ داپۆشینی پاشەڕۆ بەهەر ڕێگەیەك کە دەرئەنجام کاریگەری لەسەر جۆری سەرچاوەکانی ئاوی سەرزەوی یان ژێرزەوی دروست دەکات.

شەشەم/ هەر چالاکیەك کە ببێتە هۆی پیسبوونی ئاو یان کەنارو ڕۆخەکانی ئاوی سروشتی یان کاریگەری نەرێنی لەسەر بڕو جۆری ئاوەکە دروست بکات.

حەوتەم/ دامەزراندنی هەر پرۆژەیەك یان کارگەیەك یان خانووێکی نیشتەجێ بوون یان کارگەیەك لەسەر کەناری ڕووبارو لقەکان یان دەریاچە و کۆگاکانی ئاو و زەریاکانی دەورووبەریشیان لە سنوری دیاریکراو بەبێ وەرگرتنی مۆڵەتی وەزارەت جگە لە پرۆژەکانی ئاو و ئاوەڕۆ.

هەشتەم/ بەکارهێنانی ماددەی ژەهراوی یان کارەبا یان تەقەمەنی بۆ ڕاوی ماسی و گیاندارە ئاوییەکانی دیکە بەجۆرێك کە ببێتە هۆی پیسبوونی سەرچاوە ئاوییەکان.

نۆیەم/ فڕێدانی پاشماوەی نەوتی بۆ سەرچاوەکانی ئاوی سەرزەوی یان لەناو ڕێڕەوی ئاوی باران یان بۆ ناو ئاوی ژێرزەوی و ناوچەکانی بوژاندنەوە.
دەیەم/ فڕێدانی لاشەی ئاژەڵ و پەلەوەر بۆناو ڕێڕەوی ئاو یان ناوچەکانی بوژاندنەوەی ئاوی ژێرزەوی.
یانزە/ بەکارهێنانی قڕکەر بۆ قەڵاچۆکردنی پەتا کشتوکاڵییەکان یان پەینی کیمیاوی کە ببێتە هۆی پیس بوونی سەرچاوەکانی ئاو.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ بەڕێزان لەسەر ماددەی (١٠) هەر بەڕێزێك ئەیەوێت گفتوگۆ بکات با ناوی خۆی تۆمارکات؟ دەست دامەگرن تا ناوەکانتان دەنووسرێت و مۆبایلەکانتان صامت کەن تکایە، ئەو بەڕێزانەی ئەیانەوێت گفتوگۆ بکەن لەسەر ماددەی (١٠) ناوەکان ئەخوێنمەوە (مامۆستا نجاة، گوڵستان باقی، گولیزار خان، دکتۆرە گەلاوێژ، کاك حكمت، کاك ادریس، کاك بهجت، کاك بهمەن، کاك عثمان سێدەری، مامۆستا عثمان کانی کوردەی، بدریە خان، کاك سیپان، کاك دکتۆر اسماعیل، کاك محی الدین، کاك علی، کاك ڕزگار، کاك یاسین) کاك یاسین فەرموو.

بەڕێز یاسین خضر طە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورە، لە ماددەی (٧) باسی کارگەو پرۆژە کراوە لاریمان نییە، بەڵام دەڵێ یان خانوویێك بۆ نیشتەجێ بوون کەسێك باغێکی هەیە وەکو هەوارێکی خۆی چۆن دەبێت خانووێکی لەسەر دروست نەکات؟ مەسەلەن پایزان هەتا بەرهەمەکەی دەباتە ژووری، ئەگەر وابێت دەبێت دۆڵی خۆشناوەتی هەمووی تێك بچێت، هەمووی لەسەر ڕووباری کردوویانە، بۆیە پێم باشە وشەی خانووکە لابدرێت یان سنوورێکی بۆ دابنرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك حکمت.

بەڕێز حکمت محمد عبو زید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠) بڕگەی نۆ باسی ئەوە دەکات کە پاشماوەکانی نەوت بۆ ڕێڕەوی ئاوی باران و ئەوانە، من پێم باشە یەعنی پاشماوەکانی نەوت جێگای بۆ بکرێتەوەو قەدەغە بکرێتن، یەعنی لە جێگای گۆڕین و فڕێدانی ڕۆن هەر ئەوها نەچێتە ناو زەوی، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو گولیزار خان.

بەڕێز گولیزار رشید حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠) بڕگەی یەکەم، فڕێدانی پاشەڕۆی ناوماڵ وپیشەسازی وکشتوکاڵی بەڕای من ئەمە کیفایەتە، لە بڕگەی دەیەم دووبارەی کردۆتەوە فڕێدانی لاشەی ئاژەڵ وپەلەوەر پێویستی پێناکات تەنها ماددەی(١) ئاماژە بەوەش دەکات بەڕەئی من ئەو نووقتە زیادەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو نجاة خان.

بەڕێز نجاة شعبان عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە مادده (١٠) من دوو تێبینی هەی، تێبینی یەکەم لسەر بڕگا سێ بیر کۆران یان بەکارهێنانی ئاوی ژێرزەوی بەبێ مۆڵەتی وەزارەت بەم شێوەیەی لێبکەن دیتنا من باشتر بیت، بیر هەڵکەراندن (بیرکۆران) بەسوود وەرگرتن لە تەکنەلۆجیای سەردەم ئەو یان بێتە(وە)، چونکە ئەگەر بێتە(یان) دەبێتە یەك بابەت یەك ئیشا بیتە(وە) وە بەکارهێنانی ئاوی ژێر زەوی بەبێ مۆڵەتی وەزارەت، خالا دووێ لێرە بڕگەك زیادەبیت بەوی شێوەیێ بیتە دوانزەم/ ڕێگریکردن لە تێکدانی ژینگە کە ببیتە مەترسی لەسەر گیانەوەران بەگشتی بەعسی گیانەواران نەکریە، چونکی گیانەوەر دچێت ئاڤێ دخاتن ئاڤا ڕووباری بیت ئاڤا کانیەکا بیت ئاڤا زێی بیتن لێرەدا دەبیتە مەترسی سەر گیانەوەران ژبەر هەندێ بڕگەك زێدە ببیت تاکو نەهێلن کو ئاڤ پیس ببیت ببیتە مەترسی سەر ژیانا گیانەوەران، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان:

سوپاس، فەرموو کاك محی الدین.

بەڕێز محی الدین حسن یوسف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠) لە بڕگەی یەکەم من پێم باشە لە پاش فڕێدانی پاشەڕۆی ناوماڵ و پیشەسازی و کشتوکاڵی، تەندروستی و بازرگانی و تەقەمەنیشی بۆ زیاد بکرێتن و لەگەر ئەوەمە کە تەنها لەو بارە نەبێت کە چارەسەری زانستی بۆ کراوە ئەو پەڕەگرافەی لاببەین، چونکە لە دەرئەنجامدا فڕێدانی هەموو ئەو موادانە کاریگەری لەسەر پێکهاتەی ئاو دەکات، لە بڕگەی دووەم ئیزافەك دەکەم لە ئەنجامی گۆڕانکاری لەڕێڕەوی سەرچاوەکانی ئاو بەجۆرێك ببێتە هۆی ئەوەی کە کەمکردنەوەی بڕی ئاو، یان پیس بوونی ئاو، یان ڕوودانی لافاو، یان زیان گەیاندن بە سەرچاوە جۆراو جۆرەکانی ئاو، یەعنی هەم زیان گەیاندنیش هەیە نەك هەندێکجار کە ئاو کەم دەکات بەڵکو زیانی پێدەگەیەنی، لەبڕگەی نۆیەم فڕێدانی پاشماوەی نەوت پێم وایە بکرێتە بەرهەمە نەوتییەکان، چونکە مەرج نییە ئیلا نەوت بێت لەبەر ئەوەی نەوتیشمان هەیە هەندێکجار هەیە، هەروەها لە هەمان پەڕەگرافدا ئیزافەی کە ئاوی باران یان لەدوای ئاوی باران یان کانیاو کارێز و دەریاچەو گۆماوەکانیشی بۆ ئیزافە بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك سیپان.

بەڕێز سیپان سالم حسن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشی چارەم پاراستنێ سەرچاوەکانی ئاو ئەو کارانەی خوارەوە ڕێگە پێدراو نینە، کە یانزە خاڵ ئاماژەی پێداوە ئاماژەی بەوێ چەند دەدەم لە چەند خاڵێن دەستپێکی دا ئاماژە بەتەمامی لسەر بابەتەکی هاتیەدان کە چ تشتەك ڕێگە پێدراو نینە لەوڕا بەگرینگ دەبینم کە خالا هەشتەم و نۆیەم و دەیەم و یانزە بهێنە لادان، چونکی لە یاسایێ دا پێویست ناکات کو هەمی تشتەك بە تەفاصیل بهێتە بەعس کردن، بەڵکو دشهێن خاڵێن حەفتێن دەستپێکی دا بە تەمامی بەعس لسەر هاتیەکرن کە بەچ دێهێتە سزادان ئەگەر کو هاتوو سەرپێچیا ڤێ چەندێ کرد، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك علی.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەم ماددە ماددەیەکی زۆر گرینگ و جەوهەریە، یەعنی دیسان تەئکید دەکەمەوە بەشی هەرەزۆری پەیوەندی بە شارەوانییەو بۆ لیژنەی شارەوانی حزورێکی جدیتریان هەبوایە من سێ پێشنیارم هەیە.

یەکەم/ لەچەند ماددەیەکیان باسی سزا ئەکات بۆ نموونە لەچەند خاڵیکا هەر چالاکییەك ببێتە هۆی پیس بوونی ژینگە ئەوە خۆی تا دواتر، سزاکە چییە؟ ئایا بەڕێنمایی وەزارەت دیاری دەکات یان دەبێ لەم قانوونە بێت، تەبعەن من بەپێی ئەزموونی پەرلەمانم، یەعنی لەزۆر قانوونا وامانکردووە بەڕێنمایی صەلاحیەتمان داوە بە وەزارەت لە هەندێ قانوونا دیاریمان کردووە، بەڵام لێرە هیچ دیارنیە ئەوەی ئەو سەرپێچیانەی کرد سزاکەی چییە؟ کێ دیاری دەکات؟ من پێم وایە کە ئەبێت بەخاڵێك دیاری بکرێت کە بەشێکە پەیوەندی دیسان پەیوەندی بە شارەوانی و کشتوکاڵ هەیە یەعنی سزاکەی دیاری بکرێت.

دووەم/ خاڵی سێیەم ئەڵێ بیر هەڵکەندن یان بەکارهێنانی ئاوی ژێر زەوی بەپێی مۆڵەتی وەزارەت، ئەمە هەڵەیە وەزارەت یەعنی ئەنجوومەنی وەزارەت، یەعنی بۆ هەر بیر هەڵکەندنێ ئەنجوومەنی وەزارت کۆدەبێتەوە یەکێ بیرێ لە گەرمیان هەڵکەنێ یەکێ بیرێ لە زاخۆ هەڵگەنێ ئەگەڕێتەوە بۆ ئەنجوومەنی وەزارەت، ئەمە نابێت ئەگەر لامەرکەزی بێت سەڵاحیەتی مودیریەتی یان کشتوکاڵ یان شارەوانی یان هەماهەنگیەك لە نێوانیان دابێت.

سێیەم/ ئێستا ئەم بابەتانە هەن ئەم زیادەڕەویانە بۆ سەر ئاو هەن ئەم سەرپێچیانە هەن حوکمی ئەمە چییە، ئێستا بۆ نموونە ئەگەر بڕۆیتە تانجەرۆ ئەو برادەرانەی ئاگادارین هەموو ئەمانە تێکەڵ ئەبن سەرچاوەی نەوت پاتری ماددە ژەهراوییەکان تێکەڵ ئەبێ بە ئاوی خواردنەوەو ئەچێتە ئاوی سیروانەوە، بۆیە ئەو سێ خاڵە هیوادارم جێگیر بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ بەڕێزان ئێمە لە حوكمە سزاییەكان لەوێ بەڕوونی هەندێك بابەت باسكراوە لە كۆتایی ئەم پێشنیازە یاسایە هەموو لەسەر بابەتەكان دیارە، وایە لە حوكمە سزایەكان تیایتی بەڕێزان بابگەینە سەر حوكمە سزاییەكان ئەو كاتە گفتووگۆی لەسەر دەكەین، كاك ادریس فەرمووو.

بەڕێز ادریس اسماعیل عبوش:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١٠) خاڵی سێیەم بیر هەڵكەندن یان بەكارهێنانی ئاوی ژێرزەوی بەبێ مۆڵەتی وەزارەت، ئەوەی لێ زیادبكرێت بازرگانی كردن بە ئاوی ژێرزەوی، خاڵی هەشتەم بەكارهێنانی ماددەی ژەهراوی یان كارەبا یان قرکەر یان تەقەمەنی بۆ ڕاوە ماسی و گیاندارە ئاوییەكانی دیكە بەجۆرێك كە ببێتە پیس بوونی سەرچاوەی ئاو، من لێرە وا تێدەگەم كە لەدوای ئەوە ڕوونكردنەك لەسەر بدرێتن كەوا تێدەگەم ئەگەر تەقەمەنی بەكاربهێنێت نەبێتە هۆی پیس كردنی ئاو ئەوە دەكرێتن، بەڵام ئەبێت بەم شێوەیە بێت كە ببێتە هۆی پیسكردنی ئاو یان نەبێت بەهەموو جۆرێك قەدەغە بێتن، خاڵی یانزەم بەكارهێنانی قرکەر زۆر ماددە هەنە ئەوانەی لێرەنە چینی و هیندی زۆر خەڵكی مە ئەوانەی لە دەرەوەی كوردستان دەژین ئەو ماددانە لەگەڵ خۆیان بردبوون لە فرۆكەخانەی وڵاتانی ئەوروپی لێیان وەرگرتوونە بردوویانە فەحس وتوویانە ئەو ماددانە بەهەموو جۆرەك لە وڵاتانی ئەوروپا قەدەغەیە، كەچی دەبینین لە كوردستان بە ئاشكرایی بەبێ هیچ كێشەیەك دەفرۆشن و بەكار دەهینن هەتا ئەو كەسانەی كە بردوویانە ئەو ماددە كیمیاویانە سزای بۆ هاتووە، یەعنی كە دەبینم لێرە بێ هیچ موشكیلەیەك دەفرۆشن، پێویستە ئەوەش وەكو ماددەكان لەژێر كۆنترۆڵی وەزارەتدا بێت كە بتوانن بەم شێوەیە هەندە ئەوە نەبێتن كە ئەزیەت بەژینگە بگەیەنێتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو كاك بەهمەن.

بەڕێز بەهمەن كاك عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تەبعەن لە فەقەرەی سێ لە ماددەی (١٠) هاتووە ئەڵێ بیر هەڵكەندن یان بەكارهێنانی ئاوی ژێرزەوی بەبێ مۆڵەتی وەزارەت، بەڵام هەرچەند لە ماددەی (١١) دیاریكراوە ئەڵێ ئەو بیرانەی تائێستا بە مۆڵەت و بێ مۆڵەت هەڵكەنراون وەزارەت پابەندە بەوەی كە تۆمارێكی هەبێت تۆمار چ سوودێكی هەیە، یەعنی هەق وایە بڕیار بدرێت ئێمە ئەزانین لەكاتی بانگەشەی هەڵبژاردنەكاندا بیرێكی ئێجگار زۆر لە كوردستان لە زۆر ناوچە بەتایبەتی لە سنووری گەرمیان لێدرا بەبێ مۆڵەتی وەزارەت، ئەمانە ئێستا گەرمیان و بەتایبەتی ئەو ناوچانەی سنووری كەركوك و خانەقین مەترسی وشكەساڵیان لەسەرە بیرێكی یەكجار زۆریش لێدراوە، بۆیە دەبێت لەم یاسایە عیلاج بكرێت ئەمانە یەعنی هەندێك مەزرەعە هەیە زۆر بچووكە، بەڵام بیری زۆر گەورەو ئیرتیوازیان لێداوە ئەمە خەتەرە لەسەر ئاوی ژێرزەوی ئەمە كۆنترۆڵ نەكرێت ئەوەی كە تائێستا كراوە زۆر زۆرە، فەقەرەی چوارەم/ ئەڵێ هەر چالاكیەك بۆ كۆگاكردن یان كەمكردنەوەی سەرچاوەكانی ئاو بەبێ مۆڵەتی پێش وەخت، دیارە كۆگاكردن لەگەڵ سەرچاوەكانی ئاو ناگونجێن بەیەكەوە كۆگاكردن خۆی سوودی هەیە بۆ ئاو، ئەگەر ئاو كۆگا بكرێت لە شەوێنێكا

گلبدرێتەوە هیچ زەرەرێکی نییە سەرچاوەی ئاو کەمناکاتەوە، بۆیە ئەو دوو وشـەیە گونجـاونین بەیەکەوە دەکرێ بوترێت هەر چالاکییەك ببێتە هۆی کەمکردنەوەی سەرچاوەی ئـاو ڕێگەپێـدراو نییە، بۆیە بەتەئکید ئەو کۆگاکردنە لەوێ لەگەڵی ناگونجێت ببێتە هۆی ئەوەی کە هەر چالاکیەك ببێتە کەمکردنەوەی سەرچاوەی ئاو، بۆ مەسـەلەی بیرەکـانیش لە مـاددەی (١١) کەهـاتینە سـەری قسە ئەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو گوڵستان خان.

بەڕێز گوڵستان باقی سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت ماددێ (١٠) خالا هەشتێ بەکارهێنانا ماددێن ژەهراوی ئەز بارم یـان خـالا نەهێـژی دایە گۆتی پاشماوەیەن نەوتی، یەعنی گەلەك ماددێن ژەهراوی دناڤ پاشماوەی نەفتی دا دەردکەڤـن، ئینجا ئەز باوەڕم ئەگەر ببیتە یەك برگە باشـتر دەبیـت و ڕوونکردنەکـی لسـەر وی چەنـدی ددەم، سەبارەت مـاددێ ژەهـراوی پـیس بوونـا ژینگەهـێ گەلەك مـاددێن ژەهـری ژدروسـت دبـن وەکـو پاشـماوەی خەڵـك فـڕێ دداتـن و تـڕومبێلێن کـۆن ئەوێ گەلەك دووکەڵـێن دکەن یـان سـووتاندنا نەفتێ ڕۆژانەدا گەلەك ماددێن مەترسی ژ بەرهەم دهێنن، ئەڤ ماددە ژی دبەن ئەگەر وێ چەندێ گەلەك گاز ژ پەیدا ببن و ئەڤ گازە دبەرگێ هەوادا دروست دبن و دبنە ئەگەرێ لبەرهەندێ قرش ژێ بەرهەم دێن ئەڤ قرشـەش ژ کاریگەریەکـا گەلەکـا مەزن لسـەر ژینگەهـێ دکەن و مەترسـیێ پەیدا دکەن لبەر هەندێ دبیتن گەلەك جارا سامانێ ماسی دناڤ بچیتن یان ژی ئـاو ئاڤـا دێـتە ڤە خارن ژی ئەو ژی گەلەك ئەگەرێ ڤان تەشانا، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك عثمان .

بەڕێز عثمان علی سمایل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەپێویستی دەزانم دەست خۆشی لە هەردوو لێژنەی تایبەتمەند بکەم، بەڕاسـتی ئەم بـابەتە زۆر گرینگە هەموو پڕۆژەکە گرینگە، بەڵام ئەم ماددەیەیان زۆر، حەزم لێبوو پرسیارێك بکەم وەڵامـم دەست کەوێت، ئایا هیچ یاسایەکتان لێرە نووسیوەتەوە دەربارەی ئەو پـڕۆژانەی کە کشـتوکاڵین لەژێر مەزراو ئاوەڕۆی شارەکانەوە دروستکراون، واتە ئاوی بەکارهاتوو ئەو ئـاوانەی کەوا لەگەڵ ڕێزم بۆ ئەو مەقالە یانی بەکارهاتووەو پیس بووە، ئـاوەکە ئێسـتا سـەوزەی لەبەر دەکرێـت، ئایـا هیچ یاسایەکتان داناوە فەقەرەیەك لەوەی یان نا؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك اسماعیل.

بەڕێز اسماعیل علی طە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیریا سیپانی دکەم خالا هەشتێ و نۆیەم و دەیەم و یانزەم مومکنە بکەینە یەك، بێژین هەر دەستکاریەکا زیانێ بگەیەنیتە ژێدەرێت ئاڤێ ڕێ پێنەدایەو سەرپێچی دێتە هەژمارکردن، پێ تیڤی ناکەت ئەوە ئەوسا بێتە دیاریکرن، چونکە سوباهی یەك دێ ماددیە ڕەژێێ هاوێتە ناڤ ئاڤێ دا باشە مادديێت ڕەژێی قانوونێ دا نینە مەعناوێ ناهێتە عقووبە کرن مەعنای ئەو هاتە ڕزگاربوون ل عقووبەو سزایش لبەر هەندێ ئەز بێژم هەر تەسەروفەکا زیانێ بگەیەنێتە ژێدەرێت ئاڤێ سەرپێچی تێتە هەژماردن تا کەسیش ل عقووبێت خلاس نەبیت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك رزگار.

بەڕێز ڕزگار محمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠) باس لەوە ئەکات ئەم کارانەی خوارەوە ڕێگەپێنەدراون، منیش هەر هەمان ڕەئی کاك (علی)م هەیە، ئەو سزایانە کە بەیەك مەسافە دانراوە لە ماددەکانی دواترا ئەمە بەڕاستی دەکرێت هەر ماددەیەك سزای خۆی هەبێت، چۆن ئەکرێت یەعنی کارگەیەك ڕووبارێك پیس بکات لەگەڵ کەسێك زەرفێك بخاتە ناو ڕووبارەوە، یەعنی ئەمە ئەکرێت جیاوازی بکرێت، پشتیوانی قسەکانی کاك علی دەکەم کە هەم لیژنەی شارەوانیش پەیوەندیدارە لەم یاسایەدا، لەبەر ئەوەی یاسای پێشووتر کە دەرچوو بۆ بەکرێدانی موڵکەکانی دەوڵەت ئێستا گرفتێکی زۆری بۆ شارەوانی دروست کردووە یەعنی دوکاندارەکان هەموویان ئەوەی کە ئێمە بەدواداچوونمان کردووە سەرمان لێیان داوە زۆر نیگەرانن لەوە، وەمن پیشتوانی لە دکتۆر محی الدین و کاك علی و کاك بەهمەن دەکەم پێشنیاریش دەکەم کە وەکو پێشتریش ئیشارەتم پێدا کە هەر یاسایەك یان هەر بڕگەیەك بەپێی ئەو تاوانەی کە ئەکرێت سزای بۆ دابنرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك بهجت.

بەڕێز بهجت علی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت ماددێ (١٠) ئەو کارێت ڕێگەپێنەدراون خالا ئێکێ فڕێدانی پاشەڕۆی ناو ماڵ، پیشەسازی، کشتوکاڵ، یان هەر بوارێکی دیکە بۆ ناو سەرچاوەکانی ئاو لێرە پێشنیار دەکەم ئەڤێ جوملە لێ زێدەکەن، چونکە شەرت نینە پاشەڕۆیێ بەس باڤێنە ناڤ ژێدەرێ ئاڤێدا بەڵکو ناوچەکانی ئاوی خواردنەوەو ئاوی ژێرزەویشی تێدا بێت، یەعنی ئەو مەنگقە کو پاشماوە هاڤیشتنێ ئیحتیماله چیایەك بیت دەشتەك بیت گرەك بیتن باو باران ببیتە سەبەبێ هەندێ کو وان تشتێ قەدەغە کریبیت بینتە ناڤ جێهێ ژێدەرێ ناڤ ئاڤێ، پێشنیار دەکەم خالەکا دی زێدەبیتن تەسەسولا ژمارا(١٢) کە خالا نەهێ بەعسێ فڕێدانی پاشماوەی نەوتی دکەتن، بەس ڤێرە پێشنیار دەکەم خالا دوازدە لێ زێدەببیتن بێژیتن بەکارهیناناکەرەستێن کیمیاوی دەمێ کۆلانا بیرە نەفتێ ۆە دەبنە ئەگەرێ پیسبوونا ئاڤا ژێر زەڤی، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو گەلاوێژ خان.

بەڕێز گەلاوێژ عبید عثمان :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠) خاڵی یەکەم، بڕگەی یەکەم: فڕێدانی پاشەڕۆی ناوماڵ و پیشەسازی و کشتوکاڵی یان هەر بوارێکی دیکە پێموایە ئەوە هەموو هەر چوار خاڵەکەی تر هەشتەم و نۆیەم و دەیەم لەخۆ دەگرێتن لەگەڵ یانزەم، بەڵام لێرە دەڵێت تەنها لەو بارەدا نەبێت کە چارەسەری زانستی بۆ کرابێت ناکرێت ئەوەش بخرێتە ناو ئاو، چونکە لەوانەیە ڕەنگی ئاوەکەی تامی ئاوەکەی بگۆڕێتن ئەوەش کاریگەری دەبێت و پێکهاتە کیمیاوییەکەشی دەگۆڕێت، بۆیە ئەو بڕگەیە پێم باشە لاببردێت، چونکە ناکرێت ئێمە دەزانین پاشماوەکان کە چارەسەری کیمیاوییان بۆ دەکرێت یان چارەسەری زانستیان بۆ دەکرێت دەبنە خۆڵەمێشێك یان شێوەی خۆڵەمێشی لێدێت یان هەندێکی تریش هەر ماددەکە یان کاڵایەکە دەمێنێتن بەس تەعقیم دەکرێتن چارەسەری زانستی، بۆیە ناکرێت بەهیچ شێوەیەك ئەگەر چارەسەری زانستیشی بۆ کرابێت فڕێبدرێتە ناو سەرچاوەکانی ئاو، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك عثمان .

بەڕێز عثمان کریم سوارە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مادەی (١٠) بڕگەی پێنجەم: داپۆشینی پاشەڕۆ بەهەر ڕێگەیەك کە دەرئەنجام کاریگەری لەسەر جۆری سەرچاوەکانی ئاوی سەرزەوی یان ژێرزەوی یان ژینگەیی دروست دەکات (ژینگەی) بۆ زیادبکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر سەرەنجتان نیە بچوونە سەر ماددەی(١١)، کاك بژار فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە پرسیاری سزاکان، ماددەی (٢٠، ٢١) دەست پێدەکات سزامان ئەوەی خیلافی ئەو بڕگانە حوکمەکانی ئەم یاسایە بکات، سزاکان دیارن کەدەگەنە سەر ئەو ماددەیە دەتوانین لەوێ گفتوگۆی زیاتر بکەین، سەبارەت بەو پرسیارەی کاك عثمان بەڵێ لەم ڕاپۆرتەشداو لە یاسای تریش تۆڕو بنچینەکانی ئاو ئاوەڕۆ لەوێش باسکراوە لە هەردوو یاساکەدا، لێرە حەزدەکەم ئاماژە بەشتێك بدەم لەڕووی ئیختصاصی ئەصیلی ئەم ئەنجوومەنە یاسای وەزارەتی شارەوانیمان هەیە کە لەناو هەیکەلییەتی وەزارەتی شارەوانی تەنیا مودیریەی عام هەیە، مودیریەی ئاو ئاوەڕۆ کە ئەوە ئەندامی ئەصیلی ئەو ئەنجوومەنەیە مافی دەنگدانیشی هەیە، ئەگە، لێرە پرسیار دروست دەبێت بۆ وەزارەتی شارەوانی کەم دەسەڵاتی هەیە لە ئەنجوومەنەکە، ئینجا دەگەڕێینەوە بۆ دوو بابەتی تر........

بەڕێز هێمن احمدحەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان گوێتان لە کاك بژار بێت، فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

.... چونكە ئەوە یاساكانن یاسایەكمان هەبوو پێشتر یاسای ژمارە (٩)ی ساڵی ٢٠٠٦ یاسای وەزارەتی سەرچاوەكانی ئاو لە هەرێم، ئینجا دواتر لە یاسای ژمارە (٦)ی ساڵی ٢٠١٠ یاسای وەزارەتی كشتوكاڵ ئەم وەزارەتە هەڵوەشاوە ئەم ییاسەیەش هەڵوەشاوە ڕێك هەیكەلییەتی ئەم وەزارەتە كە وەزارەتێكی مەعنی سەربەخۆ بوو بەپێی یاسای ژمارە (٩)ی ساڵی ٢٠٠٦ یاسای سەرچاوەكانی ئاو هەر لێرە دەمج بووە لەگەڵ وەزارەتی كشتوكاڵ، بۆیە لێرە ئەو ئەنجوومەنە زیاتر هەموو دەسەڵاتێك یان وەكیل وەزیری موختەصی سەرچاوەكانی ئاو لەگەڵ چەندین بەڕێوەبەرایەتی گشتی كە كۆكراوەی هەردوو وەزارەتی كشتوكاڵە وەزارەتی سەرچاوەكانی ئاو كە پێشتر یاسای هەبوو نەماوە ئەوە هەمووی لە ئەنجوومەنەكە ئەندامن، تەنیا لەویٚ یەك بەڕێوەبەری گشتی كە لەناو هەیكەلی وەزارەتی شارەوانی مەعنیە بەم بابەتە لەبەر ئەوە بەتەنیا ئەوە لە وەزارەتی شارەوانی ئەندامە لەو ئەنجوومەنە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ماددەی(١١) فەرموو كاك هەڵكەوت.

بەڕێز هەڵكەوت انور خلیفە:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی(١١):

یەكەم: وەزارەت سیستەمی چاودێری لەسەر جۆری ئاو لە سەرچاوەكانی ئاوی سروشتی دادەنێت بۆ مسۆگەر كردنی پاراستن و زیادكردنی توانست بۆ ڕێگرتن لە پیس بوون،

دووەم: وەزارەت پابەندە بە دانانی تۆمارێكی تایبەت بەو بیرانەی كە بەر لە دەرچوونی ئەم یاسایە بەمۆڵەت یان بێ مۆڵەت هەڵكەندراون، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان لەسەر ماددەی (١١) هەر بەڕێزێك ئەیەوێت گفتوگۆ بكات با ناوی خۆی تۆماربكا؟ (بدریە خان، دكتۆر اسماعیل، گوڵستان سعید، كاك یاسین، كاك بهمەن، مامۆستا حسیبە، كاك شاخەوان) كاك شاخەوان فەرموو.

بەڕێز شاخەوان ڕؤوف مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی(١١):

بڕگەی یەكەم: وەزارەت سیستەمی چاودێری لەسەر جۆری ئاو لە سەرچاوەكانی ئاوی سروشتی دادەنێت بۆ مسۆگەركردن و پاراستنی زانست و بۆ ڕێگریكردن لە پیس بوون، ئەمە لێرە تەنها قەزدی سەرچاوەی ئاوییەكانە بابڵێین ئەوانەی كە چاودێریكردنی سەرچاوەی ئاو لەسەر جۆری سەرچاوەی ئاو لە سەرچاوەكانی ئاو، بەڵام هەندێ لە كارگەی دروستكردنی ئاو لە كارگەی ئاوی بابڵێین ئەوەی كە ئێستا هەیە لە هەرێمی كوردستان ئەم كارگانە سەرچاوەی ئاوی ڕەسمیان نییە تەنها لە ڕێگەی بیری قوڵ و بیری ئیرتیوازی ئەوە ئەكەن لێرە ئاماژەی نەداوە بەوەی كە تەنها ئەڵێت لە سەرچاوەكانی ئاو باسی بیری قوڵی نەكردووە، چونكە هەندێ لە كارگەكان ئەو ئاوەی

کە بەکـارئەهێنن ئەیـکەنە دەبە، ئەیـکەنە پەرداخ ئەوە لەبیــری قــوڵیش دەردەکەن، حەق وایە لێرەش ئاماژە بدرێ بە ئەو بیرەی کە بیری قوڵ و ئەو بیرانەی کە بەکاردێن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو گوڵستان خان.

بەڕێز گوڵستان سعید حمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سـەبارەت بە مـاددەی (١١) بـڕگەی یەکەم: وەزارەت سیسـتەمی چـاودێری لەسـەر جـۆری ئـاو لە سەرچاوەکانی ئاوی سروشتی دادەنێت بۆ مسۆگەر کردنی پاراستن و زیـادکردنی توانسـت و بـۆ ڕێگریکردن لە پیس بوون، تێبینیم لەسـەر داڕشتنەوەی هەیە وەزارەت بە سیسـتەمی چـاودێری جۆری ئاو سەرچاوەکانی ئاوی سروشتی دەپارێزێت بۆ مسۆگەر کردنـی پاراسـتن و زیـاد کردنـی توانای ڕێگریکردن لە پیس بوون بەم شێوەیە بنووسرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو حسیبە خان.

بەڕێز حسیبە سعید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ماددەی (١١) مـن ئەوە بە ئەرکـی وەزارەت ئەبیـنم کە ئەو سیسـتەمە دابنێـت، بـۆیە پێویسـتە بکرێت بە مەرج بەم شێوەیە دابڕێژرێتەوە، دەبێت وەزارەت سیستەمی چاودێری دابنێت لەسەر جۆری ئاو لە سەر چاوەکانی ئاوی سروشـتی بـۆ مسـۆگەر کـردن و پاراسـتنی ئـاوی سـەرزەوی و ژێرزەوی و زیادکردنی توانست بۆ ڕێگرتن لە پیس بوون، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك بەهمەن.

بەڕێز بەهمەن کاك عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١١) فەقەرەی دووەم وەزارەت پابەنـدە بە تۆمـارێکی تـایبەت بـۆ ئەو بیـرانەی کە بەر لە دەرچوونی ئەم یاسایە بە مۆڵەت یان بێ مۆڵەت هەڵکەندراون، تەنها ئەوەندە بەس نییە دەبێـت بڵێـت وەزارەت، هەروەهـا بڕیـار دەدات لەسـەر ئەو بیـرانەی ئەگەر بـۆ مەبەسـتی خـواردنەوەی گەڕەکێك یان گوندێك دوورە سەرچاوەی ئـاوی سـەرزەوی نەبێـت یـان بـۆ مەبەسـتی بـابەتێکی کشتوکاڵی گرینگ نەبێت بڕیار داخستنیان بدەن، چونکە ئەم حاڵەتە ئێستا لە زۆربەی ناوچەکانی کوردستان بیرێکی یەکجار زۆر لێدراوەو پێویست نییە هەندێکی هەر بۆ مەزرەعە و بـۆ شـوێنی خۆشی بەسەر بـردن هـاتووە، هـیچ گەڕەکێـك یـان گونـدێکی لەسـەر نـیـە وە هـیچ پڕۆژەیەکـی کشـتوکاڵی گرینگیشـی لەسـەر نیـیە بە دڵنیـایی لە هەنـدێك نـاوچەی کوردسـتان دووبـارەی دەکەمەوە، ئـێمە مەترسـی بە بیابـان بوونمـان لەسـەرە وە ئەمە بـۆ سـاڵی دووەمە لەسـەر یەکە خەریکە لە هەندێ نـاوچە ئیعلانـی وشـکە سـاڵییەك هەیە، کە ئەم وشـکە سـاڵییە بەردەوام بێـت مەترسی ڕوودەدات، بۆیە دەبێت ئەو بیرانە ڕابگیرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو بدریە خان.

بەڕێز بدریە اسماعیل محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (١١) بڕگەی یەکەم پشتگیری لە قسەکانی حسیبە خان دەکەم، پێشنیار دەکەم بڕگەیەك بۆ ئەم ماددەیە زیاد بکرێت، پێویستە هەڵکەندنی بیر زانستیانە بێت و بەپێی جوگرافیاو ژمارەی دانیشتوان و موراعاتی بۆ ئایندەی خاکەکەمان وە پێویستە کە باسی سنووری جوگرافی و دانیشتوان دەکرێت، پێویستە بۆ نموونە لەهەر شوێنێك بڕیار دەدرێت یان مۆڵەت بۆ هەڵکەندنی بیر هەژماری دانیشتوانی ئەو گەڕەکە بکرێت کە ئەوانیش لێی سوودمەندبن وە پێویستە کە گوتمان لەژێر چاودێری و ڕێنمایدا بێت لە هەندێك وڵاتی دراوسێ، بۆ نموونە مەترسیدارە بگاتە (٦٠م) قەدەغە ئەکرێت، بۆیە مەفروزە ئەو خاڵە لێرەدا جێگیر بکرێت کە هەڵکەندنی بیر زانستیانە بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو کاك یاسین.

بەڕێز یاسین خضر طه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

واللەی من دەمەوێت یەك ڕوونکردنەوە بدەمە ئەو خوشك و برا بەڕێزانە، ئەو پڕۆژە یاسایە بۆ کشتوکاڵە ئەو پڕۆژە یاسایە نەبۆ ڤێلایەو نە بۆ ماڵانەو نە بۆ گەڕەکانە، یەعنی بۆ ئەمە تێکەڵاوی نەکەین هیچ پەیوەندی بەهیچ وەزارەتێك نییە تەنها پەیوەندی بە وەزارەتی کشتوکاڵە بۆ کشتوکاڵ کردن نەك بۆ ماڵان و بۆ ڤێلاو ئەوانە، بۆیە داوایان لێدەکەم تێکەڵی نەکەن بە حوکمی ئەوەی من ئەندامی لیژنەی کشتوکاڵ و سەرچاوە ئاوییەکانم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر ڕوونکردنەوەیەك پێویست بێت لیژنەی تایبەتمەند هەیە، بەڕێزان لەجێی خۆتانەوە قسە مەکەن، فەرمووو کاك یاسین تەواو؟

بەڕێز یاسین خضر طه:

بەڵێ تەواو بەس بۆ جوابم دەدەنەوە، خۆ بەپێی پەیڕەوی ناوخۆ نابێت ئەندام پەرلەمان جوابی ئەندام پەرلەمان داتەوە، بەڵام ئەوە نووسراوە لیژنەی کشتوکاڵ و ئاودێری سەرچاوەی ئاو، یەعنی چ پەیوەندی بە خانوو هەیە، چ پەیوەندی بە بیری ماڵان هەیە، ئەوە پڕۆژەیەکە کە دانراوە بۆ کشتوکاڵ کاکە، بۆ ئەوەی دانەنراوە بۆ ماڵان یان ڤێلا لەگەڵ ڕێزم بۆ هەمووو لایەکی، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو کاك اسماعیل.

بەڕێز اسماعیل علی طه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیا من سەر خاڵا دووێیە، خاڵا دووێ بێژیت وەزارەت پابەندە بە دانانی تۆمارێکی تایبەت بەو بیرانەی کە بەر لە دەرچوونی ئەم یاسایە بە مۆڵەت یان بێ مۆڵەت هەڵکەندراون، بەمەبەستی چی بوو چ هەدەف بۆچ ئامانج، یەعنی موجەڕەد تۆمارکردن هەر تۆمارکردن پێ تڤیا یەعنی جملەك ڕستەکا دی بێتە ئیزافە کرن بۆ مەبەستا پێداچوونەوە ئان دیڤ چوونێ ئان بۆ کارێکی پێویست، چونکە جارێت زۆریتە وان بیرێت بێ مۆڵەت دا کە چ ئیجراحاتەکا پێ تڤیا دەرحەق بێتە وەرگرتن ئەڤێ مۆڵەت ژی زیادەڕەوی کری دیسان وانە ژی دا ئیجراحاتا پێ تڤی بێنە کرن هەدەفا ڤێ خاڵێ نەیا دیارا وەزارەت ڤی شکلیا مەبەست لێ تۆمارەکی، چونکە کەرەمکە قانوون تەنفیز کرد مە ئاوێت مۆڵەت هەی و مۆڵەت نەی ڤێ تۆمارێدا سەجل کری ژبەر هەندێ ئەز دبینم زەروورییە هەڤا ڤێ خاڵێ بێتە دیاریکرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك بەڵێن.

بەڕێز بەڵێن اسماعیل حاجی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی(١١) بڕگەی دووەم کاك بەهمەن و کاك دکتۆر اسماعیل شەرحێکیان دایە لەسەر ئەوانەی کە لە ڕابردووا ئەو بیرانەی کە مۆڵەت و بەبێ مۆڵەت، بۆیە من لەگەڵ شەرحەکەی هەردوولایان دام، بەڵام بۆ ئەوەی کە وەکو پێشنیازێك جێگەی کەینەوە ئەو تێبینیانەشی تیا جێگە بێتەوە بەم شێوازە دابڕێـژرێتەوە، وەزارەت پابەنـدە بە دانـانی تۆمـارێکی تـایبەت بەو بیـرانەی کە بەر لە دەرچوونی ئتو یاسایە بە مۆڵەت یان بێ مۆڵەت هەڵکەندراون و گرتنە بەری ڕێکاری پێویست بۆ گونجاندنی ئەحکامەمانی ئەم یاسایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی تایبەتمەند ئەگەر سەرەنجێك جوابێك؟ کاك بژار فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پشتگیری قسەکانی مامۆستا بەهمەن دەکەم، دەبێت عیلاجێك بکەین وەکو گرەنتیەك بۆ ئەو حاڵەتانەی کە بیر بۆ ژیانی گوندێکە، یەعنی جیاواز بێت لە بیرێکی تر بۆ مەبەستێکی تر بۆ کارگەیەك بۆ بازرگانی و شتی تر، بڕگەی سێیەم لە ماددەی (١٨) زیاتر ئەم مەوزووعەم تەنزیم کردیە لێرە دکتۆر اسماعیل ڕاستە، بەڵام شتێکی تریش هەیە کە ئەو سجلەی ئێستا هەبێت بۆ ئەوەیە، چونکە ئێستا لە فەراغی قانوونیدا نین لەبارەی ئەوە ڕێنمایی بەرکار هەیە لە وەزارەت، یەعنی ئەو بیرانەی مۆڵەتیان نییە پێش حوکمەکانی ئەم یاسایە تووشی سزا دەبن، تووشی غرامە دەبن بەپێی ئەو ڕێنماییانەی کە ئێستا بەرکارن دەگەینە ماددەی (١٨) بڕگەی سێیەم لەوێ هەڵکەندن و چۆنیەتی میکانیزمەکان هەمووی ڕێکدەخرێت بە ڕێنماییەك لەلایەن وەزیرەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

پرسیارێك سەرەنجێك هەبوو دەتوانن بۆیان بنووسن، ماددەی(١٢) فەرموو کاك نزار.

بەڕێز نزار مەلا عبدالغفار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی(١٢):

یەکەم: پێویستە بەکاربردنی ئاو لە هەرێم بەپێی ستانداردو کوالێتی جیهانی بێت.

دووەم: چارەسەر کردنی سەرچاوەی ئاوە پیس بووەکان و ئاوەڕۆکان بەدانانی وێستگەی چارەسەری گونجاوی سەردەمییانەی دەبێت.

سێیەم: هەر پڕۆژەیەك کە پاشەڕۆی لێ پەیابێت تا ئەو کاتەی ڕێنمایی وەزارەتە پەیوەندیدارەکان

جێبەجێ نەکات ڕێگا بە دامەزراندنی نادرێت.

چوارەم: ڕێگە بە دامەزراندنی هیچ پڕۆژەیەك نادرێت ئەگەر یەکەی چارەسەر کردنی پاشماوەی نەبێت.

پێنجەم: ئەو پڕۆژانەی بوونی یاساییان هەیەو پاشماوەیان دەڕژێتە ناو سەرچاوەکانی ئاو ماوەی شەش مانگیان لەڕێکەوتی بەکاربوونی ئەم یاسایە پێ دەدرێت بۆ دامەزراندنی یەکەی پاشماوە بە پێچەوانەوە مۆڵەتی کارکردنیان لێ دەسەندرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

هەر بەڕێزێك لەسەر ماددەی (١٢) ئەیەوێت گفتوگۆ بکات با ناوی خۆی تۆمار بکات؟ دەست دامەگرن بەڕێزان تا ناوتان ئەنووسرێت، (کاك مەم. نجاة خان، کاك هێڤیدار، کاك چیا، مامۆستا حسیبە، لەنجە خان، کاك علی، کاك دابان، کاك سیروان، بدریە خان) کاك مەم فەرموو.

بەڕێز مەم اسکندەر مەم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی تێبینیمان کرد لەماددەکانی پێشووتریش بەشێوەیەکی گشتی ئەوەی خۆی لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناگونجێنێت، تەنیا باسی ئەوەی کرد کە مۆڵەتەکەی لێ بسەندرێتەوە، بۆ نموونە مەسەلەن فەقەرەی پێنجەم لە ماددەی (١٢) دەڵێت ئەو پڕۆژانەی بوونی یاساییان هەیەو پاشماوەیان دەڕژێتە نێو سەرچاوەکانی ئاو، ماوەی شەش مانگیان لە ڕێکەوتی بەرکاربوونی ئەم یاسایە پێ دەدرێت بۆ دامەزراندنی یەکەی چارەسەرکردنی پاشماوە بەپێچەوانەوە مۆڵەتی کارکردنیان لێ دەسەندرێتەوە، لەماوەی ئەو شەش مانگە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە بگونجێنێت، ئەگەر نەگونجێنێت لێ سەندنی مۆڵەتی کارکردنیان تەنیا بەس نییە با سزایەکی تریشی تیا بێت، چونکە پیسکردنی ژینگە ئەوە خۆی تاوانێکە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو حسیبە خان.

بەڕێز حسیبە سعید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوەی من تێبینیم کردیە وشەی (پێویستە) زۆر لەناو ئەو یاسایە دووبارە بوویتەوە، خۆی ئەم یاسایەش وەکو زەرووریەت پێویست بووە کە بەکاربێت، بۆیە ئەو شتانەی کە لەناو یاسایەکە ئەنووسرێنەوە پێویستە بکرێنە مەرج لەسەر هەردوولا، یانی هەم لەسەر وەزارەتە مەعنیەکان وە هەم لەسەر بەکاربەرەکان و خاوەن پرۆژەکان، بۆیە من پێشنیاری ئەوە دەکەم بڕگەی یەکەم بەم شێوەیە لێبکرێت، پێویستە خستنە ڕوو بەکارهێنانی ئاو لە هەرێم بەپێی ستاندارت و کوالێتی جیهانی بێت.

دووەم: لە بڕی وشەی چارەسەرکردن (پاکردنەوە) دابنرێت، بەم شێوەیە پاکردنەوەی سەرچاوەی ئاو و ئاوەڕۆ پیس بووەکان بە دانانی وێستگەی چارەسەری گونجاو سەردەمیانە، بڕگەی سێیەم و چوارەم ئەگەر تەماشا بکەین هەردووکیان ڕێگە بە لێ سەندنەوەی متمانەی پرۆژەکە ئەدرێت وە ڕێگە پێدراو نییە خولاسەیە لە هەردووکیان بۆیە من پێشنیاری ئەوە دەکەم بڕگەی سێیەم لابدرێت بڕگەی چوارەم خۆی مەعنای ئەویش تەکمیلە دەکات کە ئاماژەی پێکردیە کە ڕێگە بە دامەزراندنی هیچ پرۆژەیەك نادرێت ئەگەر یەکەی چارەسەرکردنی پاشماوەیی نەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو لەنجە خان.

بەڕێز لەنجە ابراهیم عبدالرحمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (١٢) خاڵی سێیەم دەڵێت هەر پرۆژەیەك کە پاشەڕۆی لێ پەیدا دەبێت تا ئەوکاتەی، لێرە وا باشە کە بڵێین لە ناوەڕۆکە پرۆژەکە ڕێنمایی وەزارەتە پەیوەندیدارەکان جێبەجێ نەکات ڕێگە بە دامەزراندنی نادرێت، هەروەها بەنسبەت خاڵی سێیەم و چوارەم ئەگەر بکرێت ڕێکبخرێتەوە وەکو یەك خاڵ پشتگیری لە پێشنیارەکەی حسیبە خان دەکەم ڕەنگە گونجاوترو ڕێکتر بێت، هەروەها لە خاڵی پێنجەم بەهەمان شێوە پشتگیری لە پێشنیارەکەی کاك مەم دەکەم ڕاستە دەڵێت مۆڵەتی کارکردنیان لەماوەی شەش مانگ پابەندی ڕێنماییەکان نەبوون لێ دەسەندرێتەوە، بەڵام با ئەوە کیفایەت نەبی، بۆیە پێشنیار دەکەم چارەسەری پیس بوونی ژینگەو ئاوەکەیان دەکەوێتە ئەستۆ کە لە دەرئەنجامی پاشماوەی پرۆژەکانیان دروست دەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك علی.

بەڕێز علی حەمە صاڵح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیارم ئەوەیە کە ئەم ماددە بەتەواوەتی تەرخانکرێت بۆ وەحدەی موعالەجە (ریسایکلین) چارەسەر، ئەگەر سەیری خاڵی یەکەم بکەین خاڵێکی گشتگیرەو هیچ ئیجرائیاتییەکی تیانییە بە ستاندارتی دوەلی وشەیەکی مەگاگیە، چۆن بەکاردێت کێ ڕیقابیەی دەکات یان نا، بۆیە پێم باشە یەعنی دیاری بکرێت سەرەتا پرۆژەکان چین کە تەعریفی پرۆژە نەهاتووە لە تەعریفەکانی پێشووترا پرۆژەی کشتوکاڵییە، چونکە پرۆژەی کشتوکاڵی وەعدەی

موعالەجەی پێویست نییە پرۆژەی پیشەسازی و نیشتەجێ بوون ئەگرێتەوە ئەمەش بەڵگەیەکە بۆ ئەوەی ئەمە هەر بابەتە کشتوکاڵییەکان نییە ئەم یاسایە، بۆیە دیاری بکرێت کە پرۆژەی پیشەسازی و نیشتەجێ بوونەکان دەگرێتەوە، خاڵی چوارەمیش ئەڵێ رێگە بەدامەزراندنی هیچ پرۆژەیەك نادرێت، پرۆژەی چی؟ ئەبێت ئەمە ڕوونبکرێتەوە، خاڵی پێنجەم مەرج نییە پاشماوەکان تەنیا بچێتە ناو ئاوەوە، ئەگەر وەحدەی موعالەجە دانرێت بۆ نموونە لە هەندێ پرۆژەدا هەیە ئاوی ماڵان وەحدەی موعالەجەی داناوە دواتر ئاوەکە بەکاردەهێنرێتەوە بۆ سەوزایی و بۆ ئاودان، یەعنی هەموو پرۆژەیەك ئیجبار بکرێت چ پیشەسازی بێت چ نیشتەجێ بوون بێت وەحدەی موعالەجە دانرێت، بۆ ئەوەی پاشماوەکە دیسان بەکاربهێنێتەوە، بۆ نموونە هیچ نەبێت بۆ سەوزکردنی مەنتیقەکەی خۆی و ئەمە ئەو پرۆژانەش بگرێتەوە کە لە ئێستادا مۆڵەتیان هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك دابان.

بەڕێز دابان محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی قسەکانی کاك علی دەکەم قسەکانمی کردووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك سیروان.

بەڕێز سیروان فرج محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (١٢) منیش پێم وایە هاوڕای کاك (علی)م، کە بەپێی ئەوەی یەکەم هەر زیادە ئەو ستاندارتە ئەوشتە خۆی دیارە ئەگەر سەیارەو هەبێت ئەبێت تایەی هەبێت پێویست بە بەکارهێنانی ئاو، پێم وایە ئەوە زیادە ئەگەر دەمج بکرێت لەگەڵ دووەم، پێم وایە کارێکی خراپ نابێت، چوارەم ئەڵێت رێگە بەدامەزراندنی هیچ پرۆژەیەك نادرێت هەتا دوایی، بەڵام ئەمە ئەبێت بۆ ئەو پڕۆژانەی کە مۆڵەتیشیان هەیە خۆیان بگونجێنن لەماوەی ئەوەنەیا، چونکە ئەگەر خۆیان نەگونجێنن کەواتە کە پرۆژەی تازە دێتە کایەوە بەپێی ستاندارتەکانە ئەی ئەو پرۆژانەی کە(١٠) دە ساڵ لەمەو پێش کردوویانە چۆن خۆیان ئەگونجێنن سزاکانیان چییە؟ هەروەها پشتگیری لە ڕەئیەکەی کاك (مەم) دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو بدریە خان.

بەڕێز بدریە اسماعیل محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (١٢) بۆ بڕگەی یەکەم پشتگیری لە قسەکانی (حسیبە) خان دەکەم، هەروەها پێشنیار دەکەم خاڵی شەشەم زیاد بکرێت، من دەپرسم لە لیژنەی پەیوەندیدار بۆ بابەتی ڕیسایکلینی ئاو دانەنراوە، پێشنیار دەکەم کە بڕگەیەك بۆ ماددەی (١٢) زیاد بکرێت کە باس لە ڕیسایکلینی ئاو بێت، هەروەها پشتگیری لە قسەکانی کاك (علی) دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك هێڤیدار.

بەڕێز هێڤیدار احمد سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (١٢) یەعنی قانوون کە دەرئەچێت دەبێت لە ئەرزی واقـع جێبەجـێ بکـرێتن، پێـنجەم ئەو پـڕۆژانەی کە بـوونی یاسـاییان هەیەو ئەو پاشـماوانەیان دەڕژێـتە نـاو سـەرچاوەکانی ئـاو ماوەی شەش مانگ، ئاخر مەعقولە ماوەی شەش مانگ ئەو پڕۆژە بچێـتە دەرەوەی مەشـروعەکە بینێ و ببەستێ و ئەوەی بۆ بکاتن، ئێ ئەگەر جێبەجێ نەبوو دێت دەبێ واسطە بکەی توخوا کوا بۆم درێژکەوە یەعنی خۆی قانوونەکە لە عەرزی واقع جێبەجێ نابێت وە مۆڵەتی کارکردنیان لێ دەسـەندرێتەوە لە عەرزی هەرێمـی کوردسـتان لەو واقـعەی هەرێمـی کوردسـتان، توخـوا کـابرا پڕۆژەیەکی پێنج شـەش ملیـار دۆلاری لـێ دروسـت کـردووە پێـی ئەڵێـی مۆڵەتـت لـێ دەسێنم، یەعنـی قـانوون کە دەرئەچێـت حیسـابی جێبەجـێ کردنەکـی بکەیـن نەکـو حیسـابی ئەوە والله شتێکی باشم نووسیوەو دواتر کە جێبەجێ نەبوو خۆی پەرلەمانتار ئەڵێ کاکە ئەوە بۆ جێبەجێ نەبوو هەر هاوار دەکەم و پرسیار دەنێرم و ئاوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو نجاة خان.

بەڕێز نجاة شعبان عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـــن دوو تێبینـــی هەی لســـەر مـــاددێ (١٢) بـــڕگەی دووێ و بـــڕگەی پێنجـــێ، بـــڕگەی دووێ چارەسەرکردنی سەرچاوەی ئاوە پـیس بووەکـان و ئاوەڕۆکـان بەدانـانی وێسـتگەی چارەسـەری گونجاو و سەردەمیانە دەبێت ڤێرە بەرێ خۆ بدەینە تیڤیا دیڤ پڕۆژەبیتن لێـرە کـو وەعـدە جـێ دانـان کـو چارەسـەرین، بێـژین لێـرە کـو وێسـتگەی چارەسـەری گونجـاو سـەردەمیانە بەپێـی پڕۆژەکان دەبێت، یانی پڕۆژەی هەی یەکا چارەسەریا یەکا ناڤێت یان یەکا چارەسەریا دوو قۆڵی دڤێت یا هەیا سێ قۆڵی دڤێت دیڤ تایبەتمەندیا وان پـڕۆژان وێـت هەیـن، بـۆ نمـوونە کە بەرێ خۆ بدەینە ئەز چووبوومە پارێزگەها دهۆکێ کارگەها ل وێرێ بوو کارگەهـا کەبلـێن گیـانەبەرا ل وێرێ بوو ئەوە پیس ترین کارگەها لسەر ڕوێن عادی بوو بۆ پیس بوونا زەڤیا، یەعنی پیس بوونا ئاڤێ ڤێرە یاکا چارەسەریادا نەبوویا سێ قۆڵی مۆڵەتا ئایسو(ISO) ژ وەرگرتبوو پشتی وەرگرتنـا مۆڵەتا ئایسو(ISO) هەمی تشت خلاس بووین هەکا توو بـایەخ بـدە بچـی بەرێ خـۆ بـدە وەعـدا موعالجانـا کەزیـا و سـێ قـۆڵی یـا پـرەش پیسـاتیا بکارنـاهینن و کـو مـۆڵەتیش ژ وەرگـریتن، ژ بەرهەندی خاڵا پێنجێ تائکید لسەر هەندێ دکاتن بـۆ وان پـڕۆژا ئـاوێ نـوکە دکـارکردنێ دا ژ بەر هەندێ تڤیا یەکا چارەسەریا پاشماوا دیڤ پڕۆژا بیت، چونکی هەنـدەك پـڕۆژە هەیـن موعتـاجی موعالجا دوو قۆڵیە سێ قۆڵیە یەك قۆڵیە دیڤ پیس بوونا عادی، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح(هێمن هەورامی) / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك اسماعیل.

بەڕێز اسماعیل علی طه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەستپێکا پشتگیریا کاك (علی) دکەم زائیدەن ئەز پێشنیاردکەم ئەڤەش بێتە ئیزافەکرن بۆ خالا شەشێ هاریکرنا جووتیاران دا بهێنە پاڵدان بۆ کارهێنانا ڕێیەکی تەکنەلۆجی هاڤچەرخ بۆ ئاڤ دانێ ئەڤێت ببنە ئەگەرێ زێدە کرنا بەرهەمی و کەم بەکارئینانا ئاڤێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

پێویستی بە پشتگیری نییە ئەگەر هەر ڕەئیەکت هەبێت یەکسەر تۆماردەکرێت، فەرموو کاك چیا.

بەڕێز چیا حمید شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

والله تێبینیا من لسەر خالا دوازدە ماددێ (١) بوو پێویستە بەکاربردنی ئاو لهەرێمی کوردستان بەپێی ستاندارت بە کوالێتی جیهانی بێت ڕاستیش وەکو کاك (هێڤیدار) باسیکرد پرۆژە یاسایەکی چێکرد پێتڤیا جێبەجێ کرد کوالێتا جیهانی ڕاستیا هەرێما کوردستانێ تو بەراوورد نەشی بکەی دگەل ئاچا نەرویج یان سوید، بۆیە من پێم باشە بێتە گۆهرینا کوالێتە هەرێمی بیت نە جیهانی ئەز پشتیوانیا ئاخافتنێ کاك (هێڤیدار) دکەم لسەر وێ ماددێ، چونکی پێتڤیا یاسا جێبەجێ کرد نە تەنها نڤیسین بێت و لسەر وەرەڤێت بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ماددەی (١٣) فەرموون، نەینوسیووی منی خان فەرموو کاکە خوێندمانەوەش، کەس نەیووت ئیزافەکە فەرموو کاکە. فەرموو کاك ڕێبوار.

بەڕێز ڕێبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە بڕگەی یەکەم باس لە ستاندارت دەکرێ ستاندارت و کوالێتی جیهانی یان ئەبێت باسی ئیجرائاتەکە بکرێت کە زۆر ڕوون بێت یان وەکو خشتەیەك لە پاشکۆی پێشنیازە یاسایەکە هەبێت، بۆ ئەوەی کە ڕوون بێت، ئینجا لە بڕی کوالێتی پێموایە مەبەستیان کوالێتییە، چونکە کەمیە بەکاربێت بۆ ئاو نەك کوالێتی ئەمە یەك.

دوو: من لەگەڵ ئەو ڕایەنیم کە پێی وایە ئەم پێشنیازە یاسایە بەس بۆ پرۆژەی پیشەسازییە پرۆژەی پیشەسازی ناگرێتەوە، لەبەر ئەوەی هەندێ پرۆژەی کشتوکاڵی ئاژەڵداریمان هەیە بۆ نموونە پاشەڕۆی ئاژەڵەکان ئەچێتەوە ناو ئاوەکانەوە، بۆیە گرینگە ئەو موستەڵەحە وەکو خۆی بمێنێت پرۆژەکان نەك تەحدید بکرێت لەبەر ئەوەی پرۆژەی پیشەسازیش هەیە وە ئاژەڵداریش هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی تایبەتمەند ئەگەر سەرەنجتان نییە بچوونە سەر ماددەی (١٣). فەرموو کاك عثمان .

بەڕێز عثمان کریم سوارە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی(١٣):

یەکەم: وەزارەت پلانی ساڵانە و مامناوەند و درێژخایەنی کەرت و بوارە جۆراو جۆرەکان لە بەکاربردنی ئاودا پەسەند دەکات بۆ هێنانەدی هاوسەنگی ئاو دادپەروەری لە دابەشکردنی دا.
دووەم: وەزارەت پلان بۆ ڕێگرتن لە ڕۆچوونی زەوی، سێڵاو، لافاو، چاکردنی ڕێڕەوی شیو، کەناڵە گشتییەکان، کەنارو، ڕووبارەکان و چاودێری هاتنی ڕووبارو سێڵاو لافاو بەکارهێنانی ئاوی پڕۆژەکانی ئاودێری دادەنێت بەجۆرێك گرێنتی پاراستنی ئاو لە بەفیڕۆدان و پیس بوون بکات، زۆر سوپاس.
بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
بەڕێزان لەسەر ماددەی (١٣) هەر بەڕێزێك دەیەوێت گفتوگۆ بکات با دەست بەرزکاتەوە؟ ئەوانەی ئەیانەوێت گفتوگۆ بکەن (کاك بەهمەن، کاك ڕێبوار، کاك علی، کاك دابان، کاك بەڵێن، گوڵستان خان، گوڵستان سعید، مامۆستا عمر) مامۆستا عمر فەرموو.
بەڕێز عمر عبدالله فتاح:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
سەبارەت بە ماددەی (١٣) بڕگەی دووەم: ئەڵی وەزارەت پلان دائەنێت تەبعەن وەزارەت ئەرکی جێبەجێ کردنە لەگەڵ پلاندانانیشا، بۆیە پێشنیاردەکەم ئاوای لێ بکرێتن (وەزارەت ڕێگە دەگرێت لە ڕۆچوونی زەوی، سێڵاو، لافاو، چاکردن) بەم جۆرە، چونکە عەمەلیەی پلاندانان بەدوایا جێبەجێ کردن هەیە بەدوایا تەقیم هەیە بەدوایا هەڵسەنگاندن و بەدواداچوون هەیە، وەزارەت هەموو ئەرکەکانی لە ئەستۆیە، ئەگەر وەزارەت پلان دانێت کێ جێبەجێی ئەکات ئەمە ئەرکەکە ڕاستەوخۆ ڕووبەڕووی وەزارەت بکرێتەوە، وەزارەت هەڵەسێت بەم کارانە لەڕێگەی دانانی پلان بەدواداچوون هەڵسەنگاندن هەموو ئەوەی کە پەیوەندی بە عەمەلیەی بەڕێوەبردنەوە هەیە، زۆر سوپاس.
بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:
سوپاس، فەرموو کاك علی.
بەڕێز علی حەمە صالح:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
لەگەڵ ئەوپەڕی ڕێزو حورمەتم بۆ لیژنە پەیوەندیدارەکان بەڕاستی تێکەڵاوییەکی زۆری تیایە وە وردبوونەوە نەکراوە، بۆ نموونە وەزارەت پلانی ناوەند و درێژخایەن دادەنێت بۆ بوارە جۆرەکان لە بەکاربردنی ئاودا وەزارەت مەبەستمان وەزارەتی کشتوکاڵە بۆ پڕۆژەی کشتوکاڵی پێوەر نییە تا دادپەروەری هەبێت، واتە هەموو پڕۆژەیەکی کشتوکاڵی بۆڕی ئاوی بۆ نەچووە، یان کانی و کارێز و ڕووبارو چەمە یان بیرێکە کە لێی داوە خۆی تەحەکوم دەکات بەسەریا، دادپەروەری بۆناو شارەکان دەکرێت بۆ گەڕاندنەوەی ئاو دەکرێت، بۆ ناو ماڵان بۆ کارگەکان دەکرێت، ئێ ئەمەش ئیشی وەزارەتی کشتوکاڵ نییە کەواتە دادپەروەری ئاو ئیشی وەزارەتی شارەوانییە وە ئەمە تەنیا لە شارەکانا تەنفیز ئەکرێت، من حەزئەکەم لیژنەی بەڕێز بۆم ڕوونکەنەوە لە پڕۆژەکانی کشتوکاڵا چۆن دادپەروەری لە بەکاربردنی ئاو ئەکا یەکێ لەسەر ئاوی ڕووباری سیروانە یەکێ لە زاخۆ خۆی بیرێکی لێداوە، یەعنی چۆن دادپەروەری ئەکرێ سەیتەرەی حکومەتی بەسەرا نییە، هەروەها بۆ بابەتەکەی تریش مەسەلەن بەشی زۆری لافاو

پەیوەندی بە ناوشارەکانەوە هەیە لەماوەی ڕابردووش موعالەجەی لافاو ئیشی شارەوانی بووە، ئەصڵەن ئامێرو کەرەستەو پێداویستی ڕووبەڕوو بوونەوەی لافاو هەر لای شارەوانییە لای کشتوکاڵ نییە، کشتوکاڵ بزانە چەند شۆفڵی هەیە چەند عەفارەی هەیە، چەند ئاوی پێویستی هەیە، من تەمەنام ئەکرد لیژنەی شارەوانی بەڕێز لەوێیابن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك بەهمەن.

بەڕێز بەهمەن کاك عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم باشە پێشنیار دەکەم لە لە ماددەی (١٣) بڕگەیەکی تر زیاد بکرێت (وەزارەت بەپێی پلانێکی پێویست هەڵدەستێت بە دروستکردنی بەنداوی پێویست لەسەر ڕێڕەوی ئاوی لافاو سێڵاو ئەو ڕووبارە وەرزیانە) کە هەندێك ڕووبارمان هەیە لە هەندێك ناوچە کە وەرزییە ئاویان زۆرە لە وەرزی زستان و بەهارا، بەتایبەتی بۆ زیادکردنی ئاوی سەرزەوی و گلدانەوەیان بۆ سوود گەیاندن بە ئاوی ژێرزەوی بۆ ئەوەی مەترسی وشکەساڵی و لەبار بوون لە هەندێك ناوچە دووربخەینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ڕێبوار.

بەڕێز ڕێبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەی بە ماددەی(١٣) پێم وایە ئەم ماددەیە لە یاسای وەزارەتی کشتوکاڵیش هەیە، ئەگەر لیژنەی تایبەتمەند وەڵامێکمان داتەوە، کەواتە لێرە تەحسیل حاصڵە وە ئەوە ئەرکی وەزارەت پلان دابنێ و پلانەکان جێبەجێ بکات، جا ئەگەر هەر بڕیارێك هەبێت با لەو ماددەیە بێت کە پەیوەستە بە دەسەڵاتەکانی ئەنجوومەنەوە، واتە ماددی(٩) بخرێتە ئەوێ، بەڵام لەبەر ئەوەی لە یاسای وەزارەتی کشتوکاڵی هەیە من پێم وایە ئەمە زیادە لێرە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو گوڵستان خان.

بەڕێز گوڵستان سعید حمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەمان ڕاو بۆچوونی کاك بەهمەنم بوو سەبارەت بە دروستکردنی بەنداوەکان، بەتایبەتی بۆ ئەو کاتانەی کە بارانی بەخوڕ ئەبارێت و کاریگەری لەسەر لافاو دروست ئەکات و ئەو ئاوە بە هەدەر دەڕواو کەس سوودی لێ نابینێت، بۆیە بە گرینگی ئەزانم ئەو بەنداوانە دروست بکرێت بەپێی پێویست لە شوێنەکان کە بارانی بەخوڕی لێ دەبارێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك بەڵێن.

بەڕێز بەڵێن اسماعیل حاجی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیارە ئەم ماددەیە ڕۆحی پڕۆژە یاساکەیە هەموومان ئەزانین گرفتی ئەم وڵاتەو ئەم هەرێمە لە ماوەی ڕابردووا زۆر کەم پلانمان هەیە بۆ شتەکان یان وەکو خۆی ئەوەی کە داش ئەنرێت وەکو خۆی جێبەجێ ناکرێت، سامانی ئاو بەرچاوی هەموومان ڕوونە کە لە ساڵانی ئایندە لەوانەیە شەڕی ئاو شەڕێکی قورس تر بێت لە مەسەلەی نەوت و سامانی سروشتی و تەنانەت گازو ئەوانەش، بۆیە دانانی پلانی ساڵانە، مامناوەند، درێژخایەن جگە لەوەی تێبینیەکم هەیە کە لەگەڵ ماددەی (٩) لە ئەرکەکانی ئەنجوومەن تێکەڵیەك دروست ئەکات لێرە دراوە بە وەزارەت لەوێ دراوە بە ئەنجوومەنەکە، کاك بژار ئەگەر دیقەتی بدەی ئەو دژ یەکە لە ڕاستیا ڕێك بکرێتەوە ئایا ئەرکی وەزارەتە یان ئەرکی ئەنجوومەنە بەڕێزێك هەیە ئەو پلانە دائەنێت، من پێشنیاز ئەکەم خاڵێك جێگیر کەین ئەو پلانە بەتایبەت پلانی درێژخایەن کە بۆ پاراستنی سامانی ئاو بۆ بەکارهێنانی و بەکاربردنی بەکادەهێنرێت موودەیەکی زەمەنی لەم قانوونە تەسبیت بکرێت کە یان ئەنجوومەنەکەی یان وەزارەت لە ماوەی مەسەلەن ساڵێك لە دوای جێبەجێ بوونی ئەم یاسایە، بەتایبەت بۆ پلانە درێژخایەنەکە بەتێرو تەسەلی پلانەکە ئاڕاستەی پەرلەمانی کوردستان بکرێت بۆ موناقەشە، یەعنی دوای ئەوەی کە کۆنفرانسی بۆ ئەکرێ کە خۆیان وتوویانە خەڵکی شارەزاو پسپۆڕ بەژداری پێ ئەکەن لە دانانی پلانەکەیا پلانە درێژخایەنەکە، ئەوەی ساڵانەو مامناوەندەکە تا حەدێك، بەڵام ئەوەی کە پەیوەندی بە پلانی درێژخایەنەوە هەیە بۆ مەبەستی سامانی ئاو لەم وڵاتە جارێکی تر بهێنرێتەوە بۆ پەرلەمانی کوردستان بۆ مناقەشە کردنی، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك دابان.

بەڕێز دابان محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لایەنی کەم ئەبو بەڕێز وەزیری کشتوکاڵ لێرە بوایە بۆ ئەوەی جوابی پرسیارەکان داتەوە کە بەداخەوە لێرە نییە، چونکە لیژنەی پەیوەندیداریش هەر پرسیارێکیان لێ ئەکەین یان ئەوەیە لەگەڵ بەشێك لە قسەکانیان نەبوون یان وەڵامێکی وایان پێ نییە کە قەناعەت بە ئێمە بکات، منیش پێم وایە ئەم یاسایە لە ئەرزی واقعا یەعنی پشتیوانی قسەکانی کاك هێڤیدار دەکەم لەگەڵیام، چونکە قسەکانی بۆ پێشتر بوو کە لە ئەرزی واقعا جێبەجێ ناکرێت، مەسەلەی دادپەروەری هاتووە لێرە بۆ هەموو کەرتە جۆراو جۆرەکان کە کەرتی کشتوکاڵە، کەرتی ئاوی خواردنەوەو خزمەت گوزاریەکانە کە بەداخەوە ئێستا پێوەری ئاومان هەیە نەیتوانیوە دادپەروەری بێنێت، یەعنی پێوەری ئاو کە لە شارەکانا هەیە لە گەڕەکەکانا هەیە نەیتوانیوە ئەو دادپەروەریە دروست کات چ جای ئەوەی کە بۆ کەرتە جیاوازەکان ئەم دادپەروەریە دروست بکات، خاڵێکی تر لە مەسەلەی پلان من بۆ پشتیوانی قسەکانی کاك (علی) یەك نموونە ئەهێنمەوە، ڕووباری سیروانمان هەیە کە لەوڵاتی ئێرانەوە دێت لە دوو سەرچاوەوە جارێ ئەو سەرچاوەی کە داخڵی هەرێمی کوردستان ئەبێت حکومەتی تیانیە هیچ بەڕێوەبەرایەتییەکی تیانیە، بەڵام لەوێوە باغ داری لەسەر ئەکرێت تاوەکو لای خانەقین ئەنواع پرۆژەی کشتوکاڵی،

ئەنواع پرۆژەی سامانی ماسی، یەعنی ئەم پلانە چۆن دائەنرێت، حکومەت چۆن ئەتوانێ پلان بۆ ئەمە دابنێت کە دادپەروەری لە بەکارهێنانی ئاو بۆ نموونە ئاوی ڕووبار، زێ، کانیاوەکان دروست بکات، ئەم پرسیارانە ئەبێت جواب بدرێتەوە پێش ئەوەی کە قەرار لەسەر ئەمانە بدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی تایبەتمەند ئەگەر ڕاو سەرەنجێکتان هەیە فەرموو کاك بژار.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆزگە کاك (علی) لێرە بوایە حەقی خۆمانە وەکو هەرسێ لیژنەی تایبەتمەند ئەو دیفاعە لە ڕاپۆرتی خۆمان بکەین، بەپێی پەیڕەویش فەلسەفەی ئەو ماددەیەش دیارە کە ڕاپۆرتی لیژنەی تایبەتمەند بۆ خوێندنەوەی دووەم (٤٨) چل و هەشت سەعات دەبێت پێش وەخت لەناو سندوقی ئەندامان دابێت ئێ گۆ نەهی ئێمە هەر سێ لیژنەی تایبەتمەند نییە بڕگەی چوارەم و پێنجەم تەکمیلەی یەکن لە یەك سەفعەدان کە ڕاپۆرتەکە نەخوێندرابێت هجووم لەسەر ڕاپۆرت بکرێت ئی گۆ نەهی من نییە، ماددەی (٢٠، ٢١) لە سزاکان دەست پێبکات، ئینجا لە مادده بلێت سزا تێدا نییە، بەڕاستی ئێمە کە هەندێجار قسە ناکەین موراعاتی کات دەکەین ئەوەش هەیە حەزناکەین لەسەر هەر مەوزووعێك جواب بدەین هەندێجار تووشی ئیحراجی دەبین ئیحتیماله هەندێجار ئەوە تووشی بەریەککەوتنیش ببینەوە، بەڕاستی بەس بێدەنگی ئێمەش ئەوەیە ڕێز لە هەموو ڕاوبۆچوونەکان دەگرین هەموو ڕاپۆرتەکی دەنگدانیش کە پێشنیاری هاوبەش تێیدایە، کەواتە ئێمە ڕێز لە ڕاوبۆچوون و پێشنیارەکانی ئەندام پەرلەمان دەگرین پێشنیارەکانی ئەوان یاساکە جوانتر دەکات و دەوڵەمەنتر دەکات، بۆیە کە قرار دەدەین دەکەینە هاوبەش لەم جەلسەیە ئیستفادە لە بیرو بۆچوونی هەموو ئەندامان دەکەم، بەڵام بەم شێوەیە بەرامبەر ڕاپۆرتی هەر سێ لیژنە مەعقول نییە تکا دەکەم بۆ هەموو جارێك لە لاپەڕەی یەکەم لە ماددەی (١) تا کۆتایی یەك جار دوو جار بخوێندرێت، ئینجا حوکم لەسەر ڕاپۆرتی یەك لیژنە بێت یان دە لیژنەبێت بدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی (١٤) فەرموو کاك هێرش.

بەڕێز هێرش حسن حمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی(١٤):

یەکەم: سندوقێك بەناوی سندوقی پاراستن و بوژاندنەوەی سەرچاوەکانی ئاو لە هەرێم بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە دادەمەزرێت.

دووەم: سندوق ئەنجوومەنێکی کارگێڕی دەبێت بۆ بەڕێوەبردنی کارەکانی وبە پەیڕەوێك لەلایەن ئەنجوومەنی وەزیرانەوە پێکدەهێنرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان بۆ ماددەی (١٤) هەر بەڕێزێك ئەیەوێت گفتوگۆ بكات با دەست بەرز بكاتەوە؟ بەڕێزان تا ناوەكان ئەنووسن تەنها بۆ ڕوونكردنەوەیەك دوێنێ بەڕێز سەرۆكی لیژنەی شارەوانی داوای لە بەڕێز وەزیری شارەوانی و وەزیری كشتوكاڵ كردبوو كە لەم دانیشتنە بەشداربن، بەڵام لەبەر ئەوەی بەرنامەیان هەبوو لە كۆبوونەوەی ئەنجوومەنی وەزیران، بۆیە نەیانتوانیوە لەم كۆبوونەوەیە بەشداربن تەنها بۆ ڕوونكردنەوەیەك بۆ زانیاری خۆتان، ئەو بەڕێزانەی ئەیانەوێت لەسەر ماددەی (١٤) گفتوگۆ بكەن بەڕێزان بریتین لە (لیزا خان، دكتۆرە گەلاوێژ، حسیبە خان، كاك چیا، كاك حیكمت، كاك ارشد، كاك سیروان، دكتۆر شێركۆ، دكتۆر اسماعیل، مامۆستا نەجات)، دكتۆر شێركۆ فەرموو.

بەڕێز شێركۆ جودت مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بەو ماددەیە باس لە دامەزراندنی سندوقە، واتە موئەسەسە.

یەكەم: ڕەئی حكومەتی ئەوێت؟ ئایا حكومەت لەگەڵ دامەزراندنی موئەسەسەییە؟ چونكە قەراری ئەنجوومەنی وەزیران هەیە بە زیادنەكردنی موئەسەساتی تر بۆ حكومەت، ئیلا لەحاڵەتی تایبەتا نەبێت، لەبەر ئەوە مەوزوعێكە، چونكە ڕەهەندی دارایی هەیە ڕەهەندی ئیداری و ڕەهەندی ئەوە هەیە بۆیە مەوزوعێكە ئەساسە.

دووەم: ئەم موئەسەسەیە كە دروست ئەكرێ یان ئەگەر دروست بكرێت تەبعەن وەكو چۆن بۆ ئەوەی وەزعی سندوقی كوردستان بۆ داهاتە نەوتی و گازییەكانی لێ نێت، ئایا ئەمە سیفەتی وەبەرهێنان ئەتوانێ بگرێتە ئەستۆ ئەم پارەیەی كە لێرە كۆدەبێتەوە كە لە ماددەی دوای ئەوە باسكراوە ماددەی (١٥) ئەڵێ داهاتەكەی بریتی ئەبێت لە كۆمەك و پێبژاردن و ئەم شتانە، ئایا سیفەتی وەبەرهێنان ئەتوانێ بكات، بۆ ئەوەی كە داهاتەكە زیاتر بێت و زیاتر بیخاتە خزمەتی ئەو مەبەستەی كە لە پێناویا دامەزراوە؟ ئەوە دوو پرسیاری جدیە كە ئەبێت ڕوون بێت لەم ماددەیەدا بە بڕوای من، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك ارشید.

بەڕێز ارشد حسین محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێم وایە ماددەی (١٤) بۆجێبەجێ كردن لە واقیعدا كەمێ زەحمەتە دەبێت پرس بە حكومەت بكرێت، هەروەها لە ماددەی (١٥) كە پێبژاردن هەیە، پێم وایە پێبژاردن لە هەموو وەزارەتێك دەگەڕێتەوە بۆ خەزێنەی گشتی، نەك بۆ وەزارەتێكی دیاریكراو بڕوا، بۆیە پێم باشە ئەو دوو ماددەیە لابدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو حسیبە خان.

بەڕێز حسیبە سعید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ ماددەی (١٤) لەبەرئەوەی لەناو پێناسەکان لە ماددەی (١) برگەی پێنجەم پێناسەی سندوق کرایە وە ماددەی (١٤، ١٥) هەردووك باس لە سندوق و شێوازی خەرجی سندوق ئەکا، بۆیە پێشنیار دەکەم ماددەی (١٤، ١٥) بکرێت بەیەك ماددە برگەیان هەبێت، بۆ نموونە لە ماددەی (١٤) برگەی یەکەم بەم شێوەیەی لێ بکرێت، سندوقی پاراستن و بووژاندنەوەی سەرچاوەکانی ئاو لە هەرێم کە ئەنجوومەنێکی کارگێری دەبێت بۆ بەرێوەبردنی کارەکانی و بە پەیرەوێك لەلایەن ئەنجوومەنی وەزیرانەوە رێکدەخرێت، ئەگەر هات بکرێت بە یەك ماددە، پێشنیاری ئەوە دەکەم برگەی دووەم کە دەبێت بە برگەی سێیەم داهاتی سندوق بۆ مەبەستی پاراستن وشەی (بەرێوەبردن) لە پێش بووژاندنەوە زیاد بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك سیروان.

بەڕێز سیروان فرج محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٤) هەر سەرەتاکەی کە ئەڵێ یەکەم هەڵەیەکی رێزمانییە، بەرای من کە سندوقێك بەناوی سندوقی پاراستنی ئەوانە لە کۆتاییەکەیا هاتووە دائەمەزرێ، خۆی کردار ئەبێت لە سەرەتا بێت ئەو کەسەی کە یاساکە ئەخوێنێتەوە ئەبێت بزانێت مەوزووعەکە چییە، پێم وایە سندوقێك دادەمەزرێت یەعنی یەکسەر بڵێیت ئەو سندوقە دامەزرێت بۆ ئەم مەبەستانە، ئەمە هەڵە زمانەوانیەکە، بۆ بەشەکانی تریش منیش هاورام لەگەڵ زۆربەی هاورێیان کە هەردوو ماددەکە رێکبخرێت، ئەو پێشنیازەی حسیبە خان پشتگیری لێ دەکەم، بەڵام بەو مەرجەی کە دامەزراندنەکە بکرێتە پێشەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو نجاة خان.

بەڕێز نجاة شعبان عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە نە ماددەی (١٤، ١٥) هەردووکا تقیا بهێنە لادان پشتگیریا کاك (ارشد) دکەم کە هەردوو ماددە بهێنە لادان، چونکە پێویست ناکاتن و پێویستە هەمی داهات بۆ خزێنە گشتی بزەڤریتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو لیزا خان.

بەڕێز لیزا فلك الدین صابر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانم لەلایەن پەرلەمان تاران (نجاة خان و کاك أرشد) کرا، بۆیە پشنگیری لە پێشنیارەکانیان دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك چیا.

بەڕێز چیا حمید شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من یەك تێبینی و یەك پرسیار هەیە، تێبینیا من ئەوە سندووقەك بەناوی سندووقی پاراستن و بەرژەوەندی سەرچاوەکان، ئایا ئەڤ ئەگەر ناڤ و نیشانێ پرۆژە یاسای بەرێ خۆ بدەی وێرا دا پێشنیاری یاسای بەڕێوەبردن و پاراستن، من پێ باشە ڤێرێ ژسندووقەك بەناوی سندووقی بەڕێوەبردن و پاراستنی بوژاندنی سەرچاوە ئاوییەکان لێ بێتە زێدە کرن، هەروەستە پسیارا دوێ ئەوە پشتی ئەڤ سندووقە بێتە دامەزراندنێ دێ سەر چ وەزارەتەێ بتکی دەسەڵات هەیە دڤێ سندووقێ بەڕێڤە ببەت ڤێ رێ نەهاتیە وازع کرن و دیارکرن من پێم باشە پسیارا بێتە بەرسڤ دان، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك حکمەت.

بەڕێز حکمەت محمد عبو زید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری قسەکانی نجاة خان دەکەم، هەروەها قسەکانی من ویستم بکەم لەلایەن حسیبە خانەوە کران، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو گەلاوێژ خان.

بەڕێز گەلاوێژ عبید عثمان :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٤) من پێم وایە هیچ سندووقەك پێویست ناکاتن دابنرێت بۆ پاراستن و بوژاندنەوەی سەرچاوەکانی ئاو، ئەگەر دامەزرا ئەم سندووقە پێویستە لەلایەن ئەو ئەنجوومەنەی کە بۆ پاراستنی ئاو و بەڕێوەبردنی ئاو دامەزراوە ئەوان بەڕێوەببەن، پێویست ناکات ئەنجوومەنێکی بۆ دابمەزرێت، لێرە یەعنی بارگرانییەکی تری دارایی بخرێتە سەر حکومەت، هەروەها پاڵپشتی هەڤاڵانم دەکەم بۆ یەکخستنی هەردوو ماددەی(١٤،١٥)، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك اسماعیل.

بەڕێز اسماعیل علی طه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مە ئەزموونەك و تەجرووبەکا تەحلا هەی لگەڵ سندووقا نەفت و گازێ و سندووقا خانەنشینی و سندووقا شێر پەنجەیێ، ژبەر هندێ ئەز بێژم مادەم ئەڤی پرۆژەی بوودجە هەیە بوودجەی خۆی تایبەت هەی، بوودجە هەبی ماددێت بەری نیکە گوتی پێتڤیا بوودجەك ببێتە تەرخانکرن مادام بوودجەی خۆی تایبەت هەیە سندووق بۆ چییە سندووق پێویست ناکات پێتڤی نییە، ژ گەل وە بۆچوونا مە بێژیتن ئەڤ ماددێ(١٤،١٥) پێتڤی نینە هەبیت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمدحەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێزان گفتوگۆ کۆتایی هات لەسەر ئەم ماددەیە، ئەگەر سەرەنجێك نییە بچنە سەر ماددەی دواتر فەرموو، فەرموو کاك هەلکەوت.

بەڕێز هەلکەوت انور خلیفە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان

ماددەی(١٥):

یەکەم: داهاتی سندووق لەو سەرچاوانەی خوارەوە پێکدێت.

١- گوژمەی تەرخانکراو لە بوودجەی ساڵانەی هەرێم.

٢- هەر کۆمەك و یارمەتیەك کە بەپێی یاسا پێشکەش بە سندووق دەکرێت.

٣- هەر پێبژاردنێك کە بەپێی حوکمەکانی ئەم یاساو یاسا بەرکارەکان لە هەرێم وەردەگیرێت.

دووەم: داهاتی سندووق بۆ مەبەستی پاراستن و بووژاندنەوەی سەرچاوەکانی ئاو ڕێگە گرتن لە پیس بوونی بەکاردێت.

سێیەم: شێوازی خەرجکردنی داهاتی سندووق بە ڕێنماییەك ڕێکدەخرێت کە لەلایەن وەزیرەوە بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزیری دارایی و ئابووری هەرێم دەردەچێت.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

هەر بەڕێزێك ئەیەوێت گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەیە بکات دەست بەرزکاتەوە ناوی بنووسین، کاك (د. شێرکۆ و د. ڕێبوار) کاك د. شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز شێرکۆ جودت مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەمە ئیتر باس لە داهاتە، بۆیە ئێمە لە ماددەی پێشترا باسمان لەوە کرد ئایا ئەم سندووقە ببێت یان نەبێت، بۆیە چەند پەرلەمانتارێکی بەڕێزیش باسیان لەوە کرد کە نەبوونی لەبەر ئەو ئەسبابانەی کە باس کرا، بەڵام لە حاڵەتێکا ئەگەر ببێت واتا ئەگەر ماددەی(١٤) وەکو خۆی بمێنێتەوە ماددەی(١٥) ئەم دوو پێشنیارەی بۆ دەکەم،

پێشنیاری یەکەم: لە بڕگەی چوارا بڵێین توانای وەبەرهێنانی هەبێت، بۆ چونکە سندووق کە دانرا لە هەموو دنیا وایە سندووق کە دانرا خۆی زیادبکات، پارەکەی زیادبکات بۆ سندووقەکە باشەو بۆ ئەو مەبەستەش باشە کە پاراستنی ئاوە، چۆن سندووقی خانەنشینی قەرزی دا بە حکومەتی عێراق لەکاتی ئەزمەکەیا، یەعنی لە دنیا سندووق پاڵپشتە بێ لەوەی کە پارەکەی تیا کۆئەکرێتەوە بۆیە لە بڕگەی چوارا سیفەتی ئیستسماری بۆی بکەین.

پێشنیاری دووەم: لە بڕگەی پێنجەم قودرەتی تەدقیق و چاودێری دیوانی چاودێری دارایی یەعنی ئەم داهاتە کە باسمان لە داهات کرد دەبێت باسیش لەوە بکەین کە خازیعە بۆ تەدقیق و ئەوانە ئەو دوو پێشنیارەم هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ڕێبوار.

بەڕێز ڕێبوار عبدالرحیم عبداللە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەکەم: مـن قسـەیەکی جیـاوازم هەیە یەکێـك لە پەرلەمانتـارانی بەڕێـز لە مـاددەی (١٤) بـوونی سندووقێکیان بە گرینگ نەزانی، من بە پێچەوانەوە کە پێم وایە زۆریـش زەرووره، لەبەر ئەوەی گرینگی ئاو هیچی کەمتر نییە، لە گرینگی نەوت و غـازا، بەڵام لەگەڵ ئەوەش دا لە خـاڵی یەکەم باسی گوژمەی تەرخانکراو لە ساڵانی هەرێم ئەکا، ئەو گوژمەیە ئایا لە دەسەڵاتی وەزارەتـا؟ یـان دیاری کردنی گوژمەکە لە دەسەڵاتی وەزارەتـا یـان ئەنجـوومەنەکەیە کە لە مـاددەی (٩) هـاتووە گوژمەکە دیاری بکات.

دووەم: من بەڕاسـتی بە دەرفەتـی دەزانـم کە داوا بکرێـت کە حکـومەتی هەرێـم یـان وەزارەتـی کشتوکاڵ لە گفتووگۆکانی لەگەڵ وەزارەتی کشتوکاڵی عێراقی لەوێـش لە بـوودجەی وەزارەتـی کشتوکاڵی ئیتحادیش بڕێك پارە بۆ ئەم سندووقە تەرخان بکرێت، چـونکە زۆر زۆر گـرینگە ئەوە مانای ئەوەیە کە فعلەن وەزارەتی کشـتوکاڵی حکـومەتی هەرێمـی کوردسـتان ئەیەوێـت پەرە بە سەرچاوەکانی ئاو بدات و ئاو بپارێزێت لە هەرێمی کوردستان، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك اسماعیل.

بەڕێز اسماعیل علی طه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەستپێکێ لگەڵ هەندێ مە ئەڤ خالا نەمینێـت ل مـاددێ(١٤،١٥)، ئەگەر هەر مـا ئەز پشـتگیری و پشتیڤانی دکتۆر شێرکۆ دکەم بۆچوونێت وی لسەر ماددێ (١٥)، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی(١٦) فەرموون، فەرموو خدیجە خان.

بەڕێز خدیجە عمر طه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی(١٦):

پۆلیسـی پاراسـتنی دارسـتان و ژیـنگە لە یەکە کارگێڕییەکـان وخۆجێیەکـان ئەرکـی پاراسـتنی سەرچاوەکانی ئاو لە ئەستۆ دەگرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ بەڕێزان هەر بەڕێزێك لەسەر ماددەی (١٦) قسە بکات بە دەست بەرزکاتەوە؟ (کاك سیروان، کاك شاخەوان، کاك ڕزگار، کاك چیا، کـاك شـێخ ظـاهر، دکتـۆر محـی الـدین) ئەم بەڕێـزانە ناویـان تۆمار کردووە بۆ گفتووگۆ کردن لەسەر ماددەی(١٦) کاك شێخ ظاهر فەرموو.

بەڕێز ظاهر محمد علی حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٦) پۆلیسی پاراستنی دارستان و ژیـنگە لە یەکە کارگێڕییەکـان و خۆجێیەکـان ئەرکـی پاراسـتنی سـەرچاوەکانی ئـاو لە ئەسـتۆ دەگرێـت، مـن پێشـنیار دەکەم یەکەیەکـی تـایبەت بە پاراستنی ئاو سەرچاوەکانی هەبێت، وەکو ئەوەی کە یەکەی تایبەتی هەیە بە پاراسـتنی نەوت و

ئەوانە، چونكە ئاویش هیچی كەمتر نییە لە نەوت بۆ ئەوەی بتوانرێت ئا بەشێوەیەكی باش وە سەرچاوەكانی ئاویش بپارێزرێت لەهەر كاریگەرییەكی دەرەكی، زۆر سوپاس.

هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك رزگار.

بەڕێز رزگار محمد محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پۆلیسی پاراستنی دارستان و ژینگە لە یەكە كارگێڕیەكان و خۆجێیەكان ئەركی پاراستنی سەرچاوەكانی ئاو لە ئەستۆ دەگرن، پۆلیسی بەنداو هەیە یەعنی پۆلیسی دارستان جیاوازترە لەگەڵ پۆلیسی بەنداو، یەعنی بۆ پۆلیسی بەنداو زیاتر مەعنیە، بۆیە پۆلیسی بەنداو ئیزافە بكرێتە سەر ئەو ماددەیە پێشنیار دەكەم ئەوەی بۆ زیادبكرێت.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك چیا.

بەڕێز چیا حمید شریف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من تێبینیەك هەبوو پۆلیسی پاراستنی دارستان و ژینگە لە یەكە كارگێڕییەكان و خۆجێیەكان (ئیدارە سەربەخۆكان) لێ بێتە زیادەكرن، چونكە ئیدارەی سەربەخۆ سیستەما ڕێڤە بردنا پۆلیس و پاراستنا ژینگەیێ ب شێوازێ نییە ئیدارا سەربەخۆكان لێ بێتە زێدەكرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك شاخەوان.

بەڕێز شاخەوان رؤوف مصطفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١٦) پۆلیسی دارستان و ژینگە پشتگیری برای بەڕێزم كاك ڕزگار دەكەم، چونكە پۆلیسی بەنداو پۆلیسی كارەباش هەمان وەزیفەو واجبی لەگەڵ پۆلیسی دارستان هەیەو لە هەمان كاتیش سەر بە وەزارەتی ناوخۆن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك سیروان.

بەڕێز سیروان فرج محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١٦) ئەڵێ پۆلیسی پاراستنی دارستان و ژینگە لە یەكە كارگێڕییەكان و خۆجێیەكان ئەركی پاراستنی سەرچاوەكانی ئاو لە ئەستۆ ئەگرێت، من پرسیار ئەكەم سەرچاوەی ئاوییمان زۆر لەم كوردستانەیا لە شوێنێكا سەرچاوەی ئاوی دەستدرێژی كراوەتە سەر، یان شتێك تەلەفۆن ئەكەی بۆ نەژدە ئەڵێ واللە كاكە بەپێی یاسا ئەوە ئیشی ئێمە نییە ئیشی ئەو جەماعەتەیە، تەلەفۆن ئەكەی بۆ هەر شوێنێك كەواتە ئێوە مۆنۆپۆڵتان كردووە بۆ ئەم یەكەیە، ئایا كەسی تر بۆی نابێت، چونكە ئێمە لە ئەزموونمان هەیە مەسەلەن لە شوێنێكا پشیلەیەك سەیارە لێیدات من تەلەفۆن ئەكەم بۆ جێگەیەك ئەڵێ بەخوا ئەوە ئیشی ئێمە نییە تەلەفۆنكە بۆ

ئەوانی تر، یەعنی کەواتە ئەبێت یەکەکە ئەوە گەورە بێت بەپێی سەرچاوەکان بێت ئەی بۆچی وانەبێت کە گشتگیر بێت کاتی نەبوونی ئەم یەکەیە کێ جێگایان ئەگرێتەوە، کێ پاراستنیان ئەکات،زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك محی الدین.

بەڕێز محی الدین حسن یوسف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هەمان تێبینیم هەیە سەبارەت بە پۆلیسی پاراستنی دارستان و ژینگە لە یەکە کارگێڕییەکان، لە هەندێ شوێن هەیە ڕەنگە پۆلیسی دارستان و ژینگە پارێزیمان نەبێت، بۆیە لە حاڵەتی نەبوونی پۆلیسی پاراستنی دارستان و ژینگە، پێم وایە ئەم ئەرکە بکەوێتە سەر یەکە کارگێڕییەکان، ڕەنگە لە هەندێك ناحیە لە هەندێك قەزا پۆلیسی دارستانمان نەبێت، بۆیە من پێم وایە ئەگەر لە حاڵەتی نەبوونی پۆلیسی پاراستنی دارستان و ژینگە ئەو ئەرکە دەکەوێتە ئەستۆی یەکە کارگێڕییەکان، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ماددەی دوای ئەوە ئەگەر تێبینی و سەرەنجێکتان نییە، فەرموو خدیجە خان.

بەڕێز خدیجە عمر طە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی(١٧):

یەکەم:

١- گشت پڕۆژەکانی بەکاربردن و مامەڵەکردن بە سەرچاوەکانی ئاو بەپێی یاسا بەرکارەکانی هەرێم لەلایەن بەڕێوەبەرایەتیەکانی پارێزگاکانەوە ڕێ پێدانی بۆ دەکرێت بەشێوەی سنووردارو بۆ ماوەیەکی دیاریکراو دوای لاری نەبوونی لایەنە پەیوەندیدارەکان.

٢- گشت پڕۆژەکانی وەبەرهێنان بەپێی یاسا بەرکارەکانی هەرێم لەلایەن بەڕێوەبەرایەتییەکانی پارێزگاکانەوە ڕێ پێدانی بۆ دەکرێت بەشێوەی سنووردارو بۆ ماوەیەکی دیاریکراو دوای لاری نەبوونی لایەنە پەیوەندیدارەکان.

دووەم: پێویستە لەسەر سوودمەندانی ئاوی ژێر زەوی و سەرزەوی کە بێ مۆڵەتن لە کەرتەکانی کشتوکاڵ و پیشەسازی و بازرگانی و گەشتوگوزار داخوازی لە مافی سوودمەند بوون لە ئاو پێشکەش بکەن با مۆڵەت لە وەزارەت وەربگرن لە ماوەی شەش مانگ لە ڕێکەوتی بەرکاربوونی ئەم یاسایە بە پێچەوانەوە سوودمەند بە سەرپێچیکار لە حوکمەکانی ئەم یاسایە هەژمار دەکرێت.

سێیەم: هەر زێدە ڕۆییەك لەلایەن سوودمەندی ئاو زیاد لەو بڕە ئاوەی ڕێی پێدراوە بە سەرپێچی هەژمار دەکرێت سەرپێچیکار بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سزا دەدرێت.

چوارەم: وەزارەت دەتوانێت پێداچوونەوە بە مۆڵەتەکان و بە بڕی ئاوی سەرزەوی و ژێرزەوی مۆڵەت پێدراو لەبەر ڕۆشنایی بوژاندنەوەی سەرچاوەکانی ئاودا بکات.

بەڕێز/ هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان بۆ گفتوگۆ کردن لەسەر ماددەی (١٧) هەر بەڕێزێك ئەیەوێت گفتوگۆ بکات با دەست بەرزکاتەوە؟ ئەو بەڕێزانەی لەسەر ماددەی (١٧) ئەیانەوێت گفتووگۆ بکەن (د. اسماعیل، د. محی الدین، کاك مەم، د. عثمان ، کاك ڕزگار، کاك شێخ ظاهر، کاك چیا، د. ڕێبوار) کاك مەم فەرموو.

بەڕێز مەم برهان محمد قانع:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی(١٧) من ئەم تێبینیانەم هەیە:

بڕگەی یەکەم خاڵی یەکەم کە وتی پڕۆژەکانی بەکاربردن گشت و ئەوانی ناوێت، پڕۆژەکانی بەکاربردن و بەم شێوەیەی لێ بکرێت،

یەکەم: پڕۆژەکانی بەکاربردن و مامەڵە کردن بە سەرچاوەکانی ئاو بەپێی یاسا بەرکارەکانی هەرێم و دوای لاری نەبوونی لایەنە پەیوەندیدارەکان لەلایەن بەڕێوەبەرایەتییە گشتیەکانی وەزارەتەوە، چونکە بە لێشاو بەڕێوەبەرایەتی گشتی هەیە وە پێناسەی بەڕێوەبەرایەتییە گشتییەکان نەکراوە لەناو ماددەی یەکەم، بۆیە ئەبێت وەزارەت بکرێت، چونکە هەموو بەڕێوەبەرایەتییە گشتییەکانی وەزارەتی مەعنی ئەگەڕێتەوە کە پێناسە کراوە لەلایەن بەڕێوەبەرایەتییە گشتیەکانی وەزارەتەوە لە پارێزگاکان ڕێ پێدانیان بۆ دەکرێت بەشێوەی سنووردار و بۆ ماوەیەکی دیاریکراو.

خاڵی دووەم: پڕۆژەکانی وەبەرهێنان بەم شێوەیە پێشنیاز دەکەم پڕۆژەکانی وەبەرهێنان بەپێی یاسا بەرکارەکانی هەرێم و دوای لاری نەبوونی لایەنە پەیوەندیدارەکان لەلایەن بەڕێوەبەریە گشتییەکانی وەزارەت لە پارێزگاکان ڕێ پێدانیان بۆ دەکرێت بەشێوەیەکی سنووردارو بۆ ماوەیەکی دیاریکراو.

بڕگەی دووەمیان پێشنیاز دەکەم هەموو ئەوانەی کە موخالەفەیان کردووە لە هەڵکەندنی بیر یان هەر شتێکی تری لەم جۆرە کە تەجاوزیان کردووە، بەڵام بەپێی ئەو بڕگەیە دەتوانێت دوای شەش مانگ لە ڕێکەوتی بەرکار بوونی ئەم یاسایە سوودمەندبن واتە سەرپێچی کار بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سوودمەند بێت بۆچی داوای مۆڵەت بکەن مۆڵەتیان بدرێتێ، پێشنیاز دەکەم لە کۆتاییەکەیا هەژمار دەکرێت و مۆڵەت پێدانەکە لە چوارچێوەی حوکمەکانی ئەم یاسایەدا دەبێت واتە ئەگەر حوکمەکانی ئەم یاسایە ڕێگەی بەو مۆڵەتە نەدا ئەتوانی بەپێی حوکمەکان مۆڵەتەکەی نەداتێ بەو تەجاوزەی پێشتر کردوویەتی شەرعیەت نەدرێت بە تەجاوزەکەی، پێشنیاز دەکەم بۆ بڕگەی چوارەمیان بەم شێوەیە بێت لەبەر ڕۆشنایی بوژاندنەوەی سەرچاوەکانی ئاو وەزارەت دەتوانێت، یەعنی ئیختیاری ئەخاتە بەردەم وەزارەت ئەمر بێت، لێرەیا وەزارەت پێداچوونەوە بە مۆڵەتەکان وبە بڕی ئاوی سەرزەوی و ئاوی ژێرزەوی مۆڵەت پێدراودا دەکات، یەعنی ناچاری بکات کە وەزارەت ئەم پێداچوونەوەیە بکات، یەعنی نەك دەتوانێت بەتەنیا، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو کاك ڕێبوار.

بەڕێز ڕێبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەڵبەتە من پێم وایە لەم ماددەیە ئەگەر موعالەجەیەکی مەوزووعی، بۆ نموونە ئێمە دەستەی وەبەرهێنانمان هەیە کە ڕۆڵێکی گرینگی هەیە لە وەبەرهێنان و لەهەموو بوارێکا لە بواری ئاویش هەڵبەتە بەپێی ڕێبەری کە دانراوە لە دەستەی وەبەرهێنان، موستەسمەر بۆی هەیە لە بواری ئاویش دا ئیستسمار بکات، بۆیە گرینگە ئەگەر ڕۆڵی دەستەی وەبەرهێنان لەو پێشنیازە یاسایە دیاری کرابا بۆیە ئەگەر لەڕووی یاساییەوە بەریەك کەوتنێك دروست نەبێت لەگەڵ یاسای دەستەی وەبەرهێنان و ئەرکەکانی دەستەی وەبەرهێنان ئەمە یەك.

دوو: لە بڕگەی سێیەم باس لە بڕە ئاوی ڕێپێدراو ئەکرێ حەقە بڵێن بەخشتەیەك بەپاشکۆیەك ئەو بڕە ئاوە ڕێپێدراوەکان دیاری بکرێت، چونکە ئێمە نازانین بڕە ئاوی ڕێ پێدراو چییە، بۆ ئەوەی کەسێك سەرپێی بکات پێی بڵێین تۆ سەرپێچیت کردووە.

سێ: لەم ماددەیە زۆر دەستەواژەی لایەنە پەیوەندیدارەکان بەکارهاتووە، بۆیە لە ماددەیەك دەستەواژەکان پێناسە ئەکەین، بۆ ئەوەی خۆمان بەدوور بگرین لە دەستەواژەی حکومییەکان ڕێك بێین ناوەکان بێنین، بۆیە گرینگە لە بڕی ناوی لایەنە پەیوەندیدارەکان ناو موئەسەساتەکان بێنن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو کاك رزگار.

بەڕێز ڕزگار محمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٧) بڕگەی دووەم، پرۆژەکانی وەبەرهێنان ئەو پرۆژانەی کە بیری ئیرتیوازیان هەڵکەندووە موستسمەرەکە تیجارەت بە ئاوەکەشەوە دەکات، یەعنی ئەم ئاوە سامانێکی گشتییە، بۆیە باشترە وەکو برای بەڕێزم کاك دکتۆر ڕێبوار ئیشارەتی پێدا یەعنی یاسایەك هەبێت کە ڕێگری بکات لەوە بۆ ئەوەی ئەو ئاوە بەفیڕۆ نەڕوات، یەعنی ئەو ئاوە لەلایەن وەبەرهێنەرەکەوە تیجارەتی پێوە دەکرێت کە ئەمە سامانێکی گشتییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو کاك ظاهر.

بەڕێز ظاهر محمد علی حسين:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٧) بڕگەی سێیەم هەر زێدە ڕەویەك لەلایەن سوودمەندی ئاو زیاد لەو بڕە ئاوەی ڕێی پێدراوە بە سەرپێچی هەژمار دەکرێت و سەرپێچی کار سزا دەدرێت بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سزا دەدرێت، ئەوە ناڕێکییەك هەیە لە داڕشتنەکەی، بۆیە پێشنیار دەکەم بەم شێوەیەی لێ بکرێت، هەر زێدەڕۆییەك لەلایەن سوودمەندی ئاو زیاد لەو بڕە ئاوەی ڕێی پێدراوە بە

سەرپێچی هەژمار دەکرێت و سەرپێچی کاربەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سزا دەدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك محی الدین.

بەڕێز محی الدین حسن یوسف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من تێبینیەکەم لەسەر بڕگەی دووەم و بڕگەی چوارەم هەیە ئەوەی بڕگەی دووەم گشت پڕۆژەکانی وەبەرهێنان بەپێی یاسا بەرکارەکانی هەرێم لەلایەن بەڕێوەبەرە گشتییەکانی پارێزگاکانەوە ڕێ پێدانیان پێ دەکرێت، ئایا مەبەست لەو بەڕێوەبەرە گشتیانە بەڕێوەبەریە گشتییەکانی کشتوکاڵین یان بەڕێوەبەری گشتی وەبەرهێنانن لەپارێزگاکان، ئەگەر مەبەستیان لێی ئەو ڕێ پێدانە لەلایەن بەڕێوەبەری گشتی کشتوکاڵییەکانن پێویستە دیاریی بکرێت کامە بەڕێوەبەرن، ئایا ئەوەی وەبەرهێنانە یاخود ئەوانەی وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاون، ئەوەی تریان پەیوەندی بە خاڵی چوارەم هەیە وەزارەت دەتوانێ پێداچوونەوە بە مۆڵەت بکاتن، ئایا مەبەست لە پێداچوونەوە بە مۆڵەتەکە چییە، مۆڵەتەکەی لێ دەسێنتەوە یان ڕای دەگرێت، ڕەنگە کەسێك پڕۆژەیەکی لەسەر ئەساسی ئەو مۆڵەتە بیری لێدابێت پڕۆژەی ئاژەڵدارەی کردبێت ماسی بەخێوکردنی کردبێت، یان پڕۆژەی کشتوکاڵی کردبێت لەو حاڵەتەی دا ئەگەر مۆڵەتەکەی لێ بسەننەوە ئایا چۆن مامەڵە لەگەڵ ئەو پێداچوونەوەیە دەکەن؟ بۆیە پێداچوونەوەکە بە مۆڵەتەکە پێم وایە پێویستی بە زیاتر تەوزیع کردنە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك چیا.

بەڕێز چیا حمید شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرسیارا من پرسیارەکی ئاساییە دووبارە دبێت تێبینیا من کاك بژار ل ڤێ ڕێ هیڤی دارم جوابا پرسیارا من بدات ڤەهەمی جێها نقیسیە بەڕێوەبەرایەتی گشتی پارێزگاکان ئەموس دزانین کە ئیدارێن سەربەخۆکان چێ بوونە ڤان ئیدارا سەربەخۆ هەموو ئیدارێن فەرمانگەیێن هەنە، بۆ نموونە فەرمانگە دێڤ پشتی مودەیەك بدەتە ڕێڤەبەرێ گشتی پێتڤیا ل ڤێرێ ئیدارا سەربەخۆکان لێ بێتە زێدە دکرن نە تەنها پارێزگاکان، چونکی پشتی ئەڤ یاسایە دەرکەڤت غەدرەك زێ دگەل ئێدارێن سەربەخۆ هەبن چونکی ناڤێ وان د یاسایێ دا نەهاتیە شاملی وان نابت من پێ باشە هەموو یاسا کە دێنە دروست کرنێ ئەگەر مەرام ژ ڕێڤەبەرێن گشتی بیتن ئیدارێن سەربەخۆ لێ بێتە زێدە کرنێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك عثمان .

بەڕێز عثمان علی سمایل:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەم مـاددەیە مـاددەی (١٧) بـڕگەی دووەم لەگەڵ مـاددەی (١١) پێشـوو كە خوێنـدمانەوە هەمـان شـێوە هەمـان بـڕگە یەك، واتـا دەبەخشـێت واتـا تەحسـیلی حاسـلە ئەگەر ئەو برایـانەی لیـژنە تەماشایەكی بكەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك شێركۆ.

بەڕێز شێركۆ جودت مصطفی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

یەك: پشـتگیری لە بۆچـوونەكەی دكتـۆر محـی الـدین دەكەم كە ئەبێـت تەحدیـد و پێناسـەی بەڕێوەبەرایەتیە گشتییەكان بكرێت، چونكە لە پێناسەكانا سەیرم كرد بەڕێوەبەری گشتی پێناسە نەكراوە كە بزەبت مەبەستی كامیانە.

دوو: ئەم دوو بـڕگەیە لە مـاددەی (١٧) هەردووكـی تەعـارووز ئەكـا لەگەڵ دوو یاسـای هەرێمـی كوردستان دوو یاسای كارپێكراو لە هەرێمی كوردسـتان یەكێكیـان یاسـای وەبەرهێنـانە، چـونكە صەڵاحیاتی مودیرعام بۆ پێدانی ڕێ پێدان بۆ پرۆژەكانی وەبەرهێنان پرۆژەی وەبەرهێنان هەیە مەركەزی بڕیاری لەسەر دەدرێت، یەعنی نەك مودیرعامی موحافەزە یان ئەو شـوێنە، لەبەر ئەوە لە ڕووی یاسای وەبەرهێنانەوە بڕگەی دووەم تەعارووز لەگەڵ یاسای وەبەرهێنان ئەكات، بڕگەی یەكەمـیش تەعـارووز لەگەڵ پـڕۆژە ئیستسـمارییەكان ئەكـات و یاسـای مەشـارع و پـڕۆژە ئیستسـمارییەكانی موحـافەزات ئەكـات كە هەنـدێكی سـتراتیجیە مەركەزی لە وەزارەتەكـانەوە قەراری لەسەر ئەدرێت، هەندێكیشـی لە موحافەزەكـانەوە ئەكرێ قەراری لەسـەر بـدرێت، لەبەر ئەوە دوو یاسامان هەیە لێرە تەعارووز لەگەڵ ئەو دوو بڕگەیە ئەكات ئەكرێـت تەوزێـح بـدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك اسماعیل.

بەڕێز اسماعیل علی طە:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

تێبینیا من خاڵا چوارێیە بێژیت وەزارەت دەتوانێت پێداچوونەوە تـا دوماهیكـا مـاددەی، یەعنـی ئەگەر بێژیـت وەزارەت دەتوانێـت یـان دەتـوانی مەیـكە چە دەكەت چـی، مەفـرووزە ئەم لیـژنە پێتڤیا بكەتن ئەز بێژم پێتڤیا ئەم وشە پەیڤا پێویستە وەزارەت پێداچوونەوە حەتا دوومـاهیكێ دا وەزارەت مولزەم بێت فی ئەركی ڕابێنیت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەی تایبەتمەند ئەگەر ڕاو سەرەنجێكتان نییە، فەرموو كاك بژار.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت ئەم دەستەواژە لەلایەن بەڕێوەبەرایەتییە گشتییەکانی پارێزگاکانەوە، مەبەست لێی مودیریەی مودیرعامی زراعە لە موحافەزات، پێشنیاری کاک چیا زۆر بەجێیە ئیدارەی سەربەخۆکانیش ئەبێت ئیزافە بێت، چونکە لەیاسای وەزارەتی کشتوکاڵدا بەم شێوەیە هاتووە، بەڕێوەبەرایەتی بەڕێوەبەرایەتییە گشتییەکانی کشتوکاڵ لە پارێزگاکانە هەرێم و ئیدارەی گەرمیان ئەو کات ئیدارەی گەرمیان هەبوو ئیستا زیاد بووە، لەبەر ئەوە بەس ئەوە بۆ مەعلومات ئەوەم خوێندەوە پێشنیارێکی بەجێیەو مەبەست لێی مودیریاتی عامە لە هەیکەلییەتی وەزارەتی کشتوکاڵ، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، ماددەی (١٨) بەڕێزان فەرموون یەك دەقە كاك دكتۆر ڕێبوار فەرموون خاڵی پەیڕەوییە.

بەڕێز ڕێبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو باسم کرد کاك دکتۆر شێرکۆش باسیکرد، کەوایە مادەم بەڕێوەبەرە گشتییەکانە لە وەزارەتی کشتوکاڵ و بەریەك کەوتن دروست ئەکات لەگەڵ دەستەی وەبەرهێنان لە هەرێمی کوردستان وە پڕۆژە ئیستسماریەکان ئەبێت پێداچوونەوە لەو دەقەیا بکرێت تکایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك لقمان.

بەڕێز لقمان حمد حاجی (لقمان وەردی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە بەریەك کەوتن لەگەڵ یاسای وەبەرهێنان، تەسەور ناکەم ئەو حاڵەتە ڕووبدات، چونکە ئێستا ئەنجوومەنی شارەوانییەکان لە پارێزگاکان و ئیدارە سەربەخۆکان پێکهاتووە ئەنجوومەنی شارەوانی کۆی بەڕێوەبەرە گشتییەکانن بەڕێوەبەری گشتی وەبەرهێنانی تێدایە، بەڕێوەبەری گشتی کشتوکاڵی تێدایە وە سەرۆکی شارەوانییەکان، پارێزگاکان سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی شارەوانییەکانە کەواتە کۆی ئەو پڕۆژانە دوای دیراسە کردن لە ئەنجوومەنی شارەوانیش دیراسە ئەکرێن وە ئەم پڕۆژەیە ئامانج لێی پاراستنی ئاوە پاراستنی ئاو لە بەڕێوەبەرایەتییە گشتییەکان و لە پارێزگاکان و ئیدارە سەربەخۆکان ئەکا بۆیە بڕوا ناکەم، یەعنی بەریەك کەوتنێکی وا دروست بکات لەم حاڵەتەدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو شێرکۆ.

بەڕێز شێرکۆ جودت مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ پاراستنی ئەمە ئەوەی بۆ زیاد بکرێت کە ئەنجوومەنی شارەوانییەکان لەسەر خەتبن بۆ بڕیاردان لەسەری، چونکە ئەگەر وانەبێت ئێستا تۆ نەشماوە لە هەندێ شوێن دروستکراوەتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك بهجت ئەگەر تەوزێحێك بدەی باشە کاك ڕێبوار با کاك بهجت تەوزێحێك بدات بە حوکمی ئەوەی لیژنەی وەبەرهێنانە فەرموو.

بەڕێز بهجت علی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر سوپاس بەڕێز سەرۆکی پەرلەمانێ هەر پڕۆژەیەکی وەبەرهێنان ڕێکا دەستەیێ وەبەرهێنانێ مۆڵەت پێدان دیڤ یاسایێ ژمارە(٤) ساڵا ٢٠٠٦ موباشەرەتەن نقیسار بۆ تێنەکرن کە ڕەئیا ڕێڤەبەریا ئاڤ و سەرچاڤەکانی ئاڤێ بێتە وەرگرتن بێ ڕەئی ڕێڤەبەریەت پەیوەندیدارو مەعنی هیچ پڕۆژەیەك مۆڵەت بۆ نایەتە دان هەم سەر ئاستێ پارێزگەها هەم سەر ئاستێ وەزارەتێ پەیوەندیدار، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ڕێبوار.

بەڕێز ڕێبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تەبعەن باس لە پڕۆژەی وەبەرهێنان ئەکات، ئەو پێشنیازە یاسایە تەنها باس لە پاراستنی ئاو سەرچاوەکانی ئاو ناکات بەڕێز کاك لقمان، بۆیە کاتێك باس لە پڕۆژەی وەبەرهێنان ئەکات مۆڵەت وەرگرتن لە پڕۆژەی وەبەرهێنان لە دەستەی وەبەرهێنانا ئەکرێت، بۆیە گرینگە ئەم پێشنیازە یاسایە بۆ وەرگرتنی مۆڵەت بگەڕێنەوە بۆ دەستەی وەبەرهێنانا، بەڵام ئەوەی کە کاك بهجت باس ئەکات کەوابێت ئەگەر مۆڵەتێك وەربگرێت بەو ئیجرائاتانە تێپەڕێت لە دەستەی وەبەرهێنانەوە دەست پێبکات تا بەڕێوەبەرە گشتیەکان موعالەجە کراوە، بەڵام ئەو پێشنیازە یاسایە پڕۆژەی وەبەرهێنانیشی تێدایە زۆر ڕوونە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمدحەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی (١٨) فەرموون، فەرموو کاك عثمان .

بەڕێز عثمان کریم سوارە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی(١٨):

یەکەم: وەزیر دەتوانێ بیر هەڵکەندن لە هەندێك ناوچە بۆ ماوەیەکی کاتی قەدەغە بکات، ئەگەر مەترسی لەسەر دابەزینی بڕو و ئاستی ئاو جۆری ئاوی ژێر زەوی هەبوو قورسایی لەسەر ئاوی کۆگاکراو لەم ناوچانەدا.

دووەم: وەزیر لەکاتی پێویست دا بڕیار دەدات بە وەستاندنی بەکارهێنانی بیر لە هەندێك ناوچە بۆ بەرگرتن لە بەڕۆشتنی ئاوی ژێرزەوی ناوچەکە بەمەرجێك قەرەبووی خاوەن بیرەکە

بکرێتەوە بەو زیانانەی لە ئەنجامی ئەو بڕیارە بەریان دەکەوێت بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە و یاسا بەرکارەکانی هەرێم.
سێیەم: کاری کۆمپانیاکانی بیر هەڵکەندن و پێدانی مۆڵەتی بیر هەڵکەندن بەکەسی سروشتی و مەعنەوی هەڵوەشاندنەوەو وەستاندنی ڕێپێدان بە ڕێنماییەك ڕێك دەخرێت کە لەلایەن وەزیر دەردەچێت.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، هەر بەڕێزێك ئەیەوێت گفتوگۆ بکات لەسەر ماددەی (١٨) دەستی خۆی بەرزکاتەوە؟ ئەگەر پێویستتان بە (١٠) دەقە ڕێست هەیە پێمان بڵێن بەڕێزان؟ ئەم بەڕێزانەی ئەیانەوێت گفتوگۆ لەسەر ئەم ماددەیە بکەن (کاك شێخ ظاهر، کاك نزار، حسیبە خان، د. ڕێبوار، کاك حکمت، کاك چیا، د. گەلاوێژ، ئاشنا خان، کاك بەڵێن، نجاة خان، د. محی الدین، کاك عمر) کاك شێخ ظاهر فەرموو.

بەڕێز ظاهر محمد علی حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٨) خاڵی یەکەم: وەزیر دەتوانێ بیر هەڵکەندن لە هەندێك ناوچە بۆ ماوەیەکی کاتی قەدەغە بکات.
خاڵی دووەم: وەزیر لەکاتی پێویست دا بڕیار دەدات بە وەستاندنی بەکارهێنانی بیر لە هەندێك ناوچە.
خاڵی سێیەم: کاری کۆمپانیاکانی بیر هەڵکەندن و پێدانی مۆڵەتی بیر هەڵکەندن بەکەسی سروشتی و مەعنەوی هەڵوەشاندنەوەو وەستاندنی ڕێپێدان بە ڕێنماییەك ڕێك دەخرێت کە لەلایەن وەزیر دەردەچێت، من پێشنیار دەکەم هەرسێ بڕگە کە لێرە وەزیر هاتیە بکرێتە ئەنجوومەنی ئاو لەبەر ئەوەی وەزیر سەرۆکی ئەنجوومەنە ئەنجوومەنێك دامەزراوە، بۆیە پێشنیار دەکەم خاڵی یەکەم لەجیاتی وەزیر دەتوانرێ بکرێتە ئەونجوومەنی ئاو لە هەرێم، خاڵی دووەم وەزیر لە کاتی پێویستی دا دیسان بکرێتە ئەنجوومەنی ئاو لە هەرێم، خاڵی سێیەم دیسان ئەنجوومەنی ئاو لە هەرێم دەتوانێت لەکاتی پێویستی دا هەڵوەشاندنەوەو وەستاندن و ڕێپێدان بە ڕێنماییەك ڕێك بخرێت کە لەلایەن ئەنجوومەنی ئاو لە هەرێم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك نزار.

بەڕێز نزار مەلا عبدالغفار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وێڕای پشتگیریم لە پێشنیارەکەی شێخ ظاهر تێبینی منیش هەر ئەوەیە هەرسێ خاڵەکە لە ماددەی (١٨) کورت کرێتەوە بکرێتە یەك خاڵ ئەم وشەیەی دەسەڵاتی وەزیر زۆر بەکارهاتووە، چونکە ئێمە ئەنجوومەنی ئاومان هەیە پێم باشە وابێت لەبەر ئەوەی ئەنجوومەنێك دادەمەزرێت بەناوی ئەنجوومەنی ئاو لە هەرێم ئەم دەسەڵاتانەی لەم ئەنجوومەنە دیاری کراون پێویستە ئەنجوومەن ئەم دەسەڵاتانەی پێ بدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك حکمت.

بەڕێز حکمت محمد عبو زید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٨) پشتگیری قسەکانی کاك شێخ ظاهر دەکەم ئەوەی حەزم دەکرد بیڵێم کاك شێخ ظاهر وتی، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو حسیبە خان.

بەڕێز حسیبە سعید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من لەلایەن کاك شێخ ظاهر و کاك نزار کرا، بۆیە پشتگیریان ئەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو ئاشنا خان.

بەڕێز ئاشنا عبدالله قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

والله من پرسیارێکم هەیە لە ئەندامانی بەڕێزی لیژنە، لە خاڵی دووەم ئەڵێ وەزیر لەکاتی پێویست دا بڕیار دەدات بە وەستاندنی بەکارهێنانی بیر لە هەندێك ناوچە، ڕاستە لە بڕگەی سێیەم ئەڵێ ڕێنمایی دەرئەچێت، بەڵام وەکو یاسادانەر حەقی خۆمە کە بزانم چۆن ڕێگری ئەکرێت لە بەکارهێنانی بیر یەعنی چی ئەکرێت پۆلیس لای بیرەکە دائەنێن ناهێڵێت بەکاری بێنێت یانی چۆن؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالله فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

والله منیش سەبارەت بەو ماددەی (١٨) هەمان پرسیاری ئاشنا خانم هەیە کە بۆچی هیچ میکانزمێك تەرح نەکراوە لەم ماددەیە لە هەر یەکێك لەم بڕگانە بۆ شێوازی مامەڵە کردن لەگەڵ ڕێگەگرتن لە بەکارهێنانی ئاوی بیر، یاخود وەستاندنی بیر هەڵکەندن، هەروەها دەسەڵاتی زۆر دراوە بە وەزیر بەڕێزان وەزیر هەر بەڕێزێك بێت لە هەر کابینەیەکی حکومەت قابیلی ئەوەیە کە ئەم دەسەڵاتانە خراپ سوود لێ وەرگرێت، بۆیە من پێشنیار دەکەم ئەم دەسەڵاتانەی وەزیر بدرێتە ئەنجوومەن هەروەها.......

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

چ ئەنجوومەنێك مامۆستا نموونە.

بەڕێز عمر عبدالله فتاح:

.... ئەنجوومەنی پاراستن و بەڕێوەبردنی ئاو هەر لە سەرەتاوە تیایەتی یەك ئەنجوومەنی تیایە هەروەها من ئەو پرسیارە لەو لیژنە بەڕێزانە ئەکەم ئایا ستانداردێك نیە ئێمە بەیاسا ئێستا ئاو لە

هەندێ شارا هەر گەشتۆتە قۆناغی مەترسیدار، بۆ نموونە لەناو شاری هەولێر ئـاوی ژێـرزەوی بە تەواوەتی کەم بۆتەوە بەپێی ئەو زانیاریانەی باس ئەکرێت بۆ لەم یاسایە سـتانداردێك ڕێـژەیەك دانەنێین لە هەر شارێکا، بۆ نموونە ئاوی ژێر زەوی گەیشتە ئەوەندە مەترە ئیتر ڕێگە نەدرێت، بۆ نمـوونە پڕۆژەکـانی وەبەر هێنـان ڕێگەیـان پـێ نەدرێـت ئەم هەمـوو یەکەی نیشـتەجێ بـوون دروست ئەکرێن بۆ خەڵکی هەژار نییە، بەڵکو بۆ خەڵکی هەرێمی کوردستانیش نـیـە زۆرینەیـان مەسەلەن پڕۆژەیەکی ئاژەڵداری، بۆ نموونە کە لەشاری هەولێر ئەزمەی ئـاوی ژێـرزەوی دروسـت بووە ڕێگەی لـێ ئەگـرن بـا بچێـت لە قەزای سـۆران بیکـاتەوە، لە زاخـۆ بیکـاتەوە، لە شـارەزوور بیکــاتەوە کە لەوێ ئــاوی ژێــرزەوی هەیە، ئەمە دەرفەتــی هەلــی کــار دەرەخســێنی هەلــی بووژاندنەوەی ناوچە پەراوێز خراوەکان دەرەخسێنی، بۆیە من زۆر زۆرم پێ باش بوو ئەم لیژنە بەڕێزە بە وریایی و زیرەکی خۆیان ڕاوێژ لەگەڵ کەسی پسپۆڕ بـکەن سـتانداردێك دانـێن، بـا لە ئێستاوە ڕێژەیەکی تیابێت هەر شـارێك ئـاوی ژێـرزەوی گەیشـتە ئەم قۆنـاغە ڕێـگە نەدرێـت وە دەسەڵاتەکانیش بە وەزیر نەدرێت بە ئەنجوومەن بدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك علی.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان، من چەند سەرەنجێکم هەیە لە ماددەی (١٠) خاڵی سـێیەم ئەڵـێ دەسـەڵاتی ئەوەی کە نابێـت یـان مەنـعەکە دەسـەڵاتەکە دراوە بە وەزارەت، کەچـی لێـرە ئەڵێـت وەزیـر تەزاربە خۆمـان ئەزانـین وەزارەت، یەعنـی ئەنجـوومەنی وەزارەت لێـرە وەزیـرە، دووەم پێــدانی ئەم هەمــوو دەســەڵاتانە بە وەزیــر عەمەلــی نیــیە، مــن لەگەڵ ئەمەیــانیم بــدرێ بە ئەنجـوومەنی تـر ئەمە ئەرکـی ئەنجـوومەنی شـارەوانییەکانە ك دروسـت کـراوەتەوە نـوێنەری کشـتوکاڵی تیــایە مــودیریەتی کشــتوکاڵ محــافزی تیــایە هەمــووی تیــایە هەر مەنتــیقەیەك تایبەتمەندی خۆی هەیە ئێستا وەزیر نازانێت تایبەتمەندی زاخۆ چییە، بەڵام ئەنجوومەنی دهۆك ئەوە ئەزانن ئەنجوومەنی شارەوانییەکانی دهۆك بۆ سلێمانیش ئەمە ڕاسـتە بـۆی ئەم دەسـەڵاتە باشتر وایە عەمەلی ترە بدرێ بەو ئەنجوومەنانە، پاشـان ئەڵـێ وەزیـر لەکـاتی پێویسـت دا بڕیـار دەدات بە وەستاندنی بەکارهێنانی بیر لە هەندێك ناوچە، ناوچە وشەیەکی گشتگیرە بۆ پـڕۆژەی کشتوکاڵی و پڕۆژەی نیشتەجێ بوون بەکاردێت، ئایا ئەتوانی ڕێگری لێ بکات؟ مەسەلە بۆ پڕۆژە کانی کشتوکاڵمان مەبەستە لێرە مەبەستەکە چـیـە، چـونکە صـڵاحیەتی وەزیـر نـیـە، ڕێگـری لە بیــری پــڕۆژەی نیشــتەجێ بــوون بکــات وەزیــری کشــتوکاڵ وانــیە، بەڵام ئەگەر بــیکەین بەو ئەنجوومەنی شارەوانییە تا ڕادەیەك ئەتوانی تەداخول لە هینەکانی ترا بکات ئەگەر ئەوەمان بـۆ ڕوونکەنەوە، خاڵی سێیەم باس لەوە ئەکات کاری کۆمپانیاکانی بیر هەڵکەنـدن، بەڕێـزان لە ٩٠% ی ئەوانەی کە ئێستا بیر هەڵدەکەنن کۆمپانیـانین ئـی شەخسـەو بیـری سـووریە و خەڵکە، بـۆیە ئەمەش دیسـانەوە ئایـا ئەمە وا ئەکـات ئەوەی لەبـواری بیـرا ئیشـی کـرد ئیجبـاری ئەکـا ئەبـێ کۆمپانیا دروستی بکات ئەمەش ڕوون بکرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

مەبەستت چی بوو لە هینەکانی تر کاك علی؟

بەڕێز علی حەمە صالح:

یەعنی ئەوەکا ئەوەکا یەعنی.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو کاك محی الدین.

بەڕێز محی الدین حسن یوسف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینییەکەی من لەسەر بڕگەی دووەمە کە ئەڵی وەزیر لەکاتی پێویست دا بڕیار دەدات بە وەستاندنی بەکارهێنانی بیر لە هەندێك ناوچە بۆ بەرگە گرتن لە ڕۆشتنی ئاوی ژێرزەوی ناوچەکە، بەمەرجێك قەرەبووی خاوەن بیرەکان بکرێتەوە، من پێم وایە لەدوای قەرەبووەکە پێویستە قەرەبووەکی دادپەروەرانە بەجۆرێك کە یەکسان بێت بەبڕی ئەو زیانانەی بەر خاوەن بیرەکە کەوتووە، ئەوەی تریان پەیوەندی بەوە هەیە کە ئایا ئەو دەسەڵاتە بدرێت بە وەزیر یان ئەنجوومەنەکە ئەگەر بۆ ئەنجوومەنەکە بێت پێویستمان بەوەیە لە ماددەی(٩) ئەو دەسەڵاتانە بۆ ئەنجوومەن زیاد بکەین، چونکە لەوێ ئاماژەمان پێ نەکردیە، بۆیە دەبێ ئەگەر وا ئەوە کرا تەحدیدی ئەو ماددەیە بکەین لەوێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو کاك بەڵێن.

بەڕێز بەڵێن اسماعیل حاجی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتیوانی لەو بۆچوونە ئەکەم کە ئەو ڕێکارانە بدرێتە دەست ئەنجوومەنی شارەوانییەکان لەگەڵ ئەوەش بڕگەی دووەم لە ماددەی (١٨) ئەڵێ وەزیر لەکاتی پێویست دا بڕیار دەدات بە وەستاندنی بەکارهێنانی بیر لە هەندێك ناوچە، واتە بیرەکە هەیە هەڵکەندراوە، بەڵام بڕیار ئەدات بە وەستاندنی هەنێ پرۆژە هەیە ناکرێت، مەسەلەن ئەو بیرەی بۆی لێدراوە لە بەکارهێنان بوەستێت، باسی قەرەبووی زیانەکانی خاوەن بیرەکە ئەکا، بەڵام باسی ئەو ئالیەتە ناکات کە چۆن پرۆژەکە پێی بەردەوام بێت مەسەلەن پرۆژەیەکی پەلەوەریە پێویستی بە بەکارهێنانی ئاوە بەپێی بڕیاری وەزیر بەکارهێنانی بیرەکە ڕائەگیرێت لەوکاتە ئەبێت بیر لە ڕێگاچارە بکەینەوە پرۆژەکە چۆن بەردەوام بێت لە کارکردن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو نجاة خان.

بەڕێز نجاة شعبان عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەڕای کو پاڵپشتیا ئاخافتنێت شێخ ظاهر و کاك نزار و کاك حکمت و حسیبه خانێ دکەم لبەر هەندێ کو ماددێ (١٨) برگەی یەکێ و دووێ و سێ ئەنجوومەنەك دێهێتە دامەزراندن دیڤ ماددەی هەژدەیێ پێشنیارا دێ یاسایێ دا کو وەزیر خۆ سەرۆکی ئەنجوومەنییە پێتڤی ناکاتن کو وەزیر هەمی دەسەڵات بۆ وەزیری بیت بۆ وەئەنجوومەنی ئاڤ لە هەرێمی بیتن دێ خوازراو ئەنجوومەنی دروست کری پێویست ناکاتن بۆ وەزیر بیتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك چیا.

بەڕێز چیا حمید شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیا من لسەر دەسەڵاتێن وەزیری بوویە ئێکش شعارێ مە دکابینا نۆیێ دا ڤەکو شۆڕکردنا دەسەڵاتی بۆ خارێ بووە یان دابەش کردنا دەسەڵات بوویە، بەڵێ موخابنێ ل ڤێرێ وەزیر هەموو بیرەکی هاووڵاتیەکی ڤیت بیرەکی قەدەغە بکات پێتڤیا وەزیر موافەقە بکەت، ئەز نە لگەڵ هەندێ مە من پێ باشە ئەو دەسەڵاتە بێنە خارێ دگەل هەماهەنگی دگەل وەزیرێ بۆ نموونە لە هەر پارێزگایەکی پارێزگار ژ صلاحیەتا بن ئیدارەکا سەربەخۆ سەرپەرشتیارا ئیدارا سەربەخۆ دەسەڵاتا کوبن موافقێ بدەن، بەس دگەل هەماهەنگیم دگەل وەزارەتێ ئەڤە گەر لێ بێتە زێدە کردنێ زۆر باشتر دەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك رێبوار.

بەڕێز رێبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

یەك: سەبارەت بە ماددەی (١٨) مۆڵەتی هەڵکەندنی بیر بەپێی بڕیارەکی ئەنجوومەنی وەزیرانەوە صەڵاحیەتە، ئێستا ڕاستە ئەنجوومەنی وەزیران بڕیاری مۆڵەتی هەڵکەندنی بیر ئەدات، بەڵام لە هەمان کاتیشدا مادام مۆڵەت بدا کەواتە ئەنجوومەنی وەزیران بۆشی هەیە ڕایبگرێت یان مۆڵەتەکە نەدات ئەلێرە تەناقوزێك دروست ئەکات لەگەڵ خودی ئەم بڕیارەی ئەنجوومەنی وەزیران کە صەڵاحیەتی ڕاگرتنی بیرەکەی داوە بە وەزیری کشتوکاڵ، لەکاتێکدا ئەم بڕیارە بڕیاری ئەنجوومەنی وەزیرانە حەقە پێداچوونەوەك بەوە بکرێت.

دوو: منیش لەگەڵ ئەوەم لەبەر ئەوەی کە ئاو سامانێکە وە پرسێکی ستراتیجیە با لەدەستی کەسێك قەتیس نەبێتەوە واباشە ئەنجوومەنێك کە بەپێی پێشنیازی ئەم یاسایە بڕیاردراوە کە دروست بکرێت لە ماددەی (١٨) لە ماددە (٨) ئەم دەسەڵاتە بۆ ئەنجوومەنە بگێردرێتەوە، زۆر سوپاس.

هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو گەلاوێژ خان.

بەڕێز گەلاوێژ عبید عثمان :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.ماددەی (١٨) من پێم وایە لێرە نەقسێك هەیە کەمیەك هەیە، لە داڕشتنی ئەو ماددەیە، من پێم باشە ماددەی (١،٢) بکرێتە یەك ماددە بەم شێوەیە دابڕێژینەوە،

وەزیر دەتوانێت بیرهەڵکەندن یان وەستانی لە بەکارهێنانی بیر لە هەندێك ناوچە قەدەغە بکات بەپێی ڕاپۆرتی ئەنجوومەنی بەڕێوەبردن وپاراستنی ئاو بەمەرجێك مەترسی لەسەر دابەزینی برو ئاراستەی ئاو و جۆری ئاوی ژێر زەوی هەبێت وە قەرەبووی خاوەن بیرەکان دەکرێتەوە بەو زیانانەی لە ئەنجامی ئەو بڕیارەی پێ دەکەوێت بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایەو یاسا بەرکارەکانی هەرێم، بەڵام لێرە پرسیارێك هەیە تەنیا باسی قەرەبووی خاوەن بیرەکان دەکرێت، ئەی ئەگەر هاتوو بیرەکە حکومی بوو یەعنی پێویست ناکات لێرە بەس بۆ بیرە ئەهلیەکان باسی ئەم یاسایە دەکات لێرە ناڕوونییەك هەیە، بەڵام من پێم باشە ڕاپۆرتێکی زانستی لە ئەنجوومەنی بەڕێوەبردنی ئاو پێشکەش بکرێت ئینجا وەزیر ئەو بڕیارانە بدات، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر سەرەنجێکتان نییە فەرموون ماددەی (١٩) بخوێننەوە، فەرموو کاك لقمان.

بەڕێز لقمان حمد حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەتێبینی ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان کە ئەم دەسەڵاتانە لە وەزیرەوە بگوازرێتەوە بۆ ئەنجوومەنی ئاو، تەبعەن ئەنجوومەنی ئاو سەرۆکەکەی هەر وەزیری کشتوکاڵە، هەروەها لە ماددەی (٩) ئەرکەکانی ئەنجوومەن دیاری کراوە کە بڕیار لەسەر پرۆژەو سەرچاوەکانی ئاو شێوازی بەکارهێنان و پاراستنی ئاو ئەدات، کەواتە بە نەتیجە بڕیارەکان هەر لە ئەنجوومەنی ئاو ئەدرێن، بەڵام ئەمە ڕەنگە جۆرێك بۆ ئاسانکاری بێت لە ڕاستی دا ئێمە سەرەتا پێشنیازی ئەوە کرا ڕەئیەکی وا هەبوو کە ئەنجوومەنی ئاو لە ئاستی باڵاێ و سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیران سەرۆکی ئەنجوومەنی ئاو بێت وەکو لە زۆرێك لە وڵاتان هەیە، بەڵام حکومەت خۆی پێی وایە ئەمە ڕۆتینیاتی زۆر دروست ئەکات، باشتر وایە لە ئاستی وەزارەت دابێت، بۆیە من بڕوا ناکەمو ئەمە بابڵێین بەجۆرێك لە جۆرەکان کۆمەڵێك دەسەڵاتی ڕەهابێت بە وەزیر درابێت، چونکە وەزیر خۆی سەرۆکی ئەنجوومەنەکەیە، بۆیە ئەمەش قابیلی گفتووگۆو موناقەشە کردنە، ئایا بدرێتە ئەنجوومەنی پارێزگاکان بە شێوازێك موهیم ئەوەی گرینگە ئامانجەکە لەو یاسایە پاراستن و دەست گرتنە بەئاوەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی (١٩) فەرموون بیخوێننەوە، فەرموو کاك عثمان .

بەڕێز عثمان کریم سوارە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی(١٩):

پێویستە وەزارەت ئەم ڕێوشوێنانەی خوارەوە بۆ ڕێکخستنی ناوچەی باراناوی کە دەبێتە هۆی ڕوودانی سێڵاو لافاو لەو ناوچەی پێیدا دەڕوات بگرێتەبەر.

یەکەم: پاراستنی خاك و بەرگی ڕووەکی بەڕێگای گونجاو چاندنی ئەو ڕووەکانەی خۆڵ جێگیر دەکەن بۆ پاراستنی ناوچەکە لە داماڵین و ڕۆچوون.

دووەم: ڕێکخستن و نۆژەنکردنەوە لە ڕێڕەوی شیوەکان و دروست کردنی پرۆژەی پێویست بۆ پاراستنی خاك.

سێیەم: قەدەغە کردنی فراوانکاری لە پەیـداکردنی زەوی کشـتوکاڵی یـان دامەزرانـدنی پـرۆژەی شارستانی یان پیشەسازی لەسەر ڕێڕەوی شیوەکان، کەنار، ڕووبارەکـان، بەنـداو، کۆگاکـانی ئـاو، ئەگەر کاریگەری نەرێنی لەسەر سەرچاوەکانی ئاو هەبوو.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵـێ بەڕێـزان مـاددەی (١٩) هەر بەڕێزێـك ئەیەوێـت گفتوگـۆی لەسـەر بکـات؟ ئەو بەڕێـزانەی ئەیانەوێت گفتوگۆ لەسەر مـاددەی (١٩) بـکەن بـریتین لە (کـاك علـی، کـاك شـاخەوان، کـاك عمـر، دکتۆر محی الدین) کاك شاخەوان فەرموو.

بەڕێز شاخەوان رؤوف مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٩) ئەڵێ پێویست ئەکات وەزارەت ئەم ڕێوشوێنانەی خوارەوە بۆ ڕێکخستنی نـاوچەی باراناوی کە دەبێتە هـۆی ئەوەی ڕوودانـی سـێڵاو لافـاو لەو ناوچـانەی پێـدا دەڕوات بگـرێتەبەر، ئەمە تەنها لێرە باسی وەزارەتـی کشـتوکاڵی کـردووە کشـتوکاڵ و سـەرچاوە ئاوییەکـان، یەعنـی ئەمە ئەبێت لە ڕاستیا وەزارەتی کارەباش، چونکە بەنداوەکانیش لەڕووی تەنزیم کردنی ئیشەوە سەر بە وەزارەتی کارەبان، لەبەر ئەوە گرێنگە یەعنی ناوی وەزارەتی کارەباش بێـت یـان لایەنـی کەم باسی بەڕێوەبەرایەتی گشتی بەنـداوەکانی تیـا بێـت، چـونکە ئەمە ڕەبتیـان بەیەکەوە هەیە هەم وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوە ئاوییەکان و بەنـداوەکانیش، لەبەر ئەوە گـرینگە نـاوی یـان وەزارەتـی کارەبـا بێـت بـۆ ئەم ئیشـە یـان بەڕێـوەبەرایەتی گشـتی بەنـداوەکان لە هەرێـم نـاوی بهێنرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك محی الدین.

بەڕێز محی الدین حسن یوسف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە مـادەی (٧) وەزارەت پێویسـتە ئەمـانەی خـوارەوە ئەنجـام بـدات، ئێسـتا لە مـاددەی (١٩) وەزارەت پێویسـتە ئەم ڕێـو شـوێنانەی خـوارەوە بـۆ ڕێکخسـتنی نـاوچە باراناوییەکـان ئەنجـام بدات، پێم وایە ماددەی (٧) یان ماددەی (١٩) دەمج بکرێت و بکرێنە دوو بڕگە بۆ ئەوەی، چـونکە هەردووکیـان ئەرکـی وەزارەتـن کە پێویسـتە بیانکـاتن، هەم مـاددەکەش کەم دەبێـتەوە لەتەك ئەوەی کە بڕگەی دووەمی ماددەی (١٩) ڕێکخسـتن ونـۆژەنکردنەوەی شـێوەکان و پـاککردنەوەی کەنـاڵە ئـاوییە دروسـتکراوەکان، چـونکە هەنـدێك قەنـاواتی ئاوییمـان هەیە دروسـت کـراوە بـۆ ئاودێری و ئەوانەش پێویستی بە پاککردنەوە هەیە، بۆیە من پێشـنیاری ئەوە دەکەم کە مـاددەی (١٩،٧) یەکبخـرێن و بکـرێنە دوو بـڕگەو ئینجـا فەقەرەکـانی بڕگەکـانی تـر بەسـەریدا بێـت زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالله فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ڕاستیا ماددەی (١٩) دووبارە بوونەوە و تەفصیلی لەگەڵ دایە، عەین ماددە (١٣)یە، بۆیە زۆرم پێباشـە یەکێـك لە ماددەکـان بمێنێـتەوەو بەیەکەوە جـارێکی تـر دابڕێـژرێتەوە لە مـاددە (١٣) هەردوو بڕگەکەی ئەڵێت وەزارەت پلان دائەنێـت، بـۆ نمـوونە لە بـڕگەی دووەم ئەڵێـت وەزارەت پلان بۆ ڕێگەگرتن لە ڕۆچوونی زەوی سـێڵاو لافـاو چـاکردنی ڕێـڕەوی شـیو کەنـاڵە گشـتییەکان دائەنێـت، بەس لێـرە لە مـاددەی (١٩) ئەڵـێ پێویسـتە وەزارەت ئەم ڕێوشـوێنانەی خـوارەوە بـۆ ڕێکخسـتنی نـاوچەی بارانـاوی کە دەبێـتە هـۆی ئەوەی ڕوودانـی سـێلاو لافـاو لەو نـاوچەیە تەقـریبەن هەمـانە، یەعنـی بەتـایبەت بـڕگەی دووەمـی مـاددەی (١٣) هەر لێـرە تـۆزێ ڕوونتـر کراوەتەوە، بۆیە من پێم باشە ئەم لیژنە بەڕێزە ئەم دوو ماددەیە بکەن بەیەك، چونکە ئەرکەکانی وەزارەت دەست نیشـان ئەکـات هەروەهـا مـاددەی (١٩) جـوانتر ئەرکەکـانی ڕوونکـردۆتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك علی.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لەسەر ئەو ماددەیە چەند پرسیارم هەیە، هەروەها چەند سەرەنجێکم هەیە، کاتێـك کە ئەڵـێ پاراستنی ناوچەکان لە داماڵین لە لافاو تەنیا مەبەستی زەوییە کشتوکاڵییەکانە یان دەوروبەری شارەکانیش ئەگـرێتەوە، چـونکە تێکەڵیـیەك هەیە لە زەویـیە کشـتوکاڵییەکانەوە، زۆرجـار لافـاو هاتووە بۆناو شارەکان، ئەگەر ئەمە مەبەست بێت ئەمە ڕەبتـی بە وەزارەتـی کشـتوکاڵەوە نیـیە، ڕبتی بە وەزارەتی شارەوانیەوە هەیە، بۆیە ماددەی (٣) زیـاتر ڕەبتـی بە وەزارەتـی کشـتوکاڵەوە هەیە ئەمیش تەبعەن بە هەماهەنگی لەگەڵ دەسـتەی وەبەرهێنـان و وەزارەتـی شـارەوانیا بێـت دیسـانەوە خـاڵی دووەمـیش عەفـوو نەك مـاددەی (٣)، هەروەهـا خـاڵی سـێیەمیش هەر ڕەبتـی بەوەزارەتی شارەوانییەوە هەیە، خـاڵێکی تـر کە گـرینگە جێگیرکرێـت ئەویـش دروسـت کردنـی پرۆژەی ئاودێرییە بـۆ خەزنکردنـی ئـاوی لافـاو کە ئێسـتا لە زۆر شـوێن هەیە جـگە لە بەنـداو لە هەندێ وڵاتان چاڵی زۆر گەورە دروست ئەکەن خەزانی زۆر گەورە دروسـت ئەکەن ئۆتۆمـاتیکی لەو ناوچە لە بڕی زیان ئەبێتە یەدەگێك بۆ ئاوی ژێر زەوی، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەگەر سەرەنجێکتان نییە بڕۆنە سەر حوکمە سزاییەکان، فەرمووکاك لقمان.

بەڕێز لقمان حمد حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (١٩) لەڕاستیدا زیاتر پاراستنی لایەنی ژینگەییە و سـەوزکردنی کوردسـتانە ئەو دارو درەختانە بچێنرێت لەو شوێنانە بۆ ئەوەی خاك بەرگەی دامـاڵین و ڕۆچـوون و بەرگەی سێڵاو بگرێت بابەتی تر فراوانکـردنە، ڕێگـری کـردنە لە سـەرپێچی کە پـاوان و دارسـتان بـڕێ و

بخرێته سەر پڕۆژەکانی نیشتەجێ بوون بێت، یان هەر پڕۆژەیەکی خزمەتگوزاری بێت، واته پاراستنه ئەوەی تر کە پەیوەندی بە ڕێڕەوو پاککردنەوەی بابڵێین ڕێڕەوەکانی ئاو کەندەکانه، بۆیە دوو ماددەی زۆر زۆر لێك جیاوازن، ئێمە بە پێویستمان زانی ئەو ماددەیه وەکو خۆی بمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی(٢٠) حوکمە سزاییەکان فەرموون، فەرموو کاك هێرش.

بەڕێز هێرش حسن حمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشی پێنجەم حوکمە سزاییەکان ماددەی(٢٠):

سەرپێچی حوکمەکانی ئەم یاسایە بکات بە بەندکردن بۆ ماوەیەك لە سێ مانگ زیاتر نەبێت یەکەم: هەرکەسێك یان بە پێبژاردنێك کە لە سێ ملیۆن دینار کەمتر نەبێت لە پێنج ملیۆن دینار زیاتر نەبێت، یان بە هەردووکیان سزا دەدرێت.

دووەم: سزاکانی هاتوو لە بڕگەی یەکەمی ئەو ماددەیە ڕێگر نابن لە سەپاندنی هەر سزایەکی توندتر کە لەیاسا بەرکارەکاندا هاتبێت.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ بەڕێزان ماددەی (٢٠) هەر بەڕێزێك ئەیەوێت گفتوگۆی لەسەر بکات؟ ئەو بەڕێزانەی ئەیانەوێت گفتوگۆ لەسەر ماددەی (٢٠) بکەن بریتین لە (د. اسماعیل، مامۆستا عمر، رووپاك خان، کاك بەڵێن، کاك دابان، کاك شاخوان، کاك گۆران، د. شایان، کاك علی، د. رێبوار، کاك حکمت، حسیبە خان، مامۆستا ویسی) مامۆستا ویسی فەرموو.

بەڕێز ویسی سعید ویسی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی ماددەی (٢٠) ماددەیەکی زۆر گرینگە وە سزاش پێویستە دەڵێت هەرکەسێك جا دیاری نەکردییە ئایا ئەو کەسە کەسێکی سروشتی بێت یان مەعنەوی بێت، بۆیە من پێشنیار دەکەم وای لێبێت هەرکەسێکی سروشتی یان مەعنەوی، چونکە جاروایە کۆمپانیاو شتی واش زەرەرو زیان دروست دەکەن، هەروەها ئەو ماوەی کە بۆ بەندکردن دانراوە سێ مانگ کەمە، پێشنیار دەکەم بکرێتە شەش مانگ، زۆر سوپاس.

بەڕێ هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو حسیبە خان.

بەڕێز حسیبە سعید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری ڕەئی مامۆستا ویسی دەکەم، منیش هەمان تێبینیم هەبوو، سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك پێشەوا.

بەڕێز پێشەوا طاهر مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم وایە ئەو پێبژاردنەی کە دیاریکراوە یەعنی خەڵك هەیە لەوانە پەنجا ملیۆن بدات بۆ ئەوەی بیرێك لێ بدات، ئەگەر بە سێ ملیۆن دینار غەرامەی بکەی زۆر ئاساییە بیرەکە لێ ئەداو سێ ملیۆنەکەش ئەدات بۆیە ئەبێت سیغەیەکی دیکە بدۆزرێتەوە، یەعنی زیندانی بێت دەست بەسەر داگرتنی کەلوپەلی بیر هەڵکەندنەکە بێت یەعنی شتێکی لەم جۆرە کە برادەرانی لیژنە بەڵکو چارەسەری بکەن، چونکە سێ ملیۆن هیچ نییە، یەعنی پەنجا ملیۆن ئەدات بیرێکی بۆ دروست کەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆرە شایان.

بەڕێز د. شایان کاکە صالح محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی (١٠)، دەزانم لە ماددەی (٢١)یش باسی ماددەی (١٠) دەکات، بەڵام لە ماددەی (١٠) باسی فڕێدانی پاشەڕۆی ناو ماڵ دەکات، فڕێدانی پاشەڕۆی ناو ماڵ، یانی سەرپێچیەکی زۆر بەسیتە، پیشەسازی سەرپێچیەکی زۆر زۆر گەورەیە، ڕێژەی سزاکە لە سێ ملیۆن بۆ پێنج ملیۆن ڕێژەکە دەبێت ڕێکبخرێتەوە، ئەگەر بکرێت لیژنەی تایبەتمەندو لایەنەکان، تەبعەن سەرەڕای دەست خۆشیم بۆ ماندوو بوونتان، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو رووپاك خان.

بەڕێز رووپاك احمد رحمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٢٠) من بەپێچەوانەی هاوڕێیان پێم وایە دەبێت پێبژاردنەکە کەمبکرێتەوە، سێ ملیۆنەکە بکرێتە یەك ملیۆن دینار، هەروەها پێنج ملیۆنیش بکرێت بە سێ ملیۆن دینار، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك اسماعیل.

بەڕێز اسماعیل علی طه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من سێ تێبینیەت هەی تێبینیا ئێکێ ئەز دبینم ئەصڵەن ئەو غەرامەی مالیت بێنە ڕاکرن تەمامەن نەڕادعە، چونکە فەلسەفەش سزادانێ ڕەدعە پاشڤە برنە وە هی مالی غەرامە مالی ناهێتە پاشڤە برن، ئەز بینم بەس زیندان کرن بیت وە زێدە بیت ببیتە شەش هەیڤ و زیاتر چونکە ئەوێ سەرپێچی دکەن خودان دەسەڵاتن دەسەڵاتا هەیە قوەتا هەی نە مرۆڤێت هەژارن ئەڤە خالا یەکێ، خالا دوویێ بۆمە دیار نەکریە مەسیرێ کارێ دێچبیت یەعنی ئەڤ کارە دێهێتە ڕاوەستاندنا ناهێتە ڕاوەستاندن ئەڤە بەس بەعسێ وی کریە بەعسێ سەرپێچی کار ئەدی سزایێ وی چبیت کارێ وی چهێبیتن کە دهێتە ڕاوەستاندنا ناهێتە ڕاوەستاندن، ئەڤە پرسیارەکا

بۆ لیژنا تایبەتمەند بەرسڤا مە بدەن، خالا سێیێ نەهاتیە دیارێ کرن، ئەگەر سەرپێچی کار ئیکیش فەرمانبەرێ ڤان وەزارەتێ پەیوەندیدار بێت یەعنی وەزارەتا کشتوکاڵ بێتن ئیکیش وان ئەف وەزارەتێ ئەڤێ یان نوێنەرێن مەعنینە ئەنجوومەنێن ڤێرێ دا ئیکیش وانا بیت ڤی کاری بکەتن نەهاتیە دیار کرن کانێ عقوبەی وی دێ چبیت موزاحف بیت موزاحف نابیت مەفروزە ڤێرێ هاتبا دیارێ کرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ڕێبوار.

بەڕێز ڕێبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (٢٠) هەڵبەتە جگە لە حوکمەکانی ماددەکە لە مادده (٢١) باسی سزایەکان ئەکات بۆ مادده قەدەغەکراوەکانی ماددەی(١٠)، ئەوە وازحە ماددەی (٢١) بۆ ئەوانە، بەڵام دوو جۆر قەدەغەی دیکە سەرپێچی دیکەمان هەیە کە ماددەی (٢١) باسی نەکردووە، بەڵام مەبەستی لێ ئەوەیە کە موعالەجەی ئەو سەرپێچییە بکات، بەکێکیان نەبوونی مۆڵەتە مۆڵەتی بیر هەڵکەندن، ئەویدیکە ئەو پڕۆژانەیە کە پاشەڕۆکانیان ئەچێتەوە ناو ئاو، سەبارەت بەو پڕۆژانەی کە پاشەڕۆکانیان ئەچێتە ناو ئاو لێرەدا یان سێ ملیۆن دینار یان پێنج ملیۆن دینار دیاریی کراوە کە لێرە نازانین کە بۆ سێ ملیۆن دیناری بۆ تەخسیس دەکرێ بۆ سزایەکە یان پێنج ملیۆنە ئەوە یەك.

دوو: ئەوەشی کە پەیوەندی بە بیر هەڵکەندن هەیە نەبوونی مۆڵەت بەڕاستی پارەکە یەکجار کەمە، بۆیە پێویستە سزایەکە لە ماددەی (٢٠)، چونکە ماددەی (٢٠) گرینگترە لە ماددەی (٢١) ماددەی (٢١) وازحە باسی قەدەغەکراوەکان دەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك گۆران.

بەڕێز گۆران عمر علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورە، سەبارەت بە ماددەی (٢٠) پشتیوانی لە قسەکانی کاك پێشەوا هەورامانی و دکتۆرە شایان ئەکەم، هەروەها ئەو سزایە زیادکرێت بۆ کۆمپانیا نەوتییەکان و بۆ کۆمپانیا وەبەرهێنەرەکان بۆیان زیادکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك حکمت.

بەڕێز حکمت محمد عبو زید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش پێم ڤەیە کو ئەڤ جەزایە هاتییە نڤیستین ل مادده (٢٠)دا (گەلەك ژبەر هەندێ پێشنیار) دکەم سێ مانگ ببنە شەش مانگ، سێ ملیۆن ببنە شەش ملیۆن و پێنج ملیۆن ببنە دە ملیۆن، پێشنیارا دووێ کو مادده (٢٠، ٢١) هەردوو ببنە ئێك مادده بەس فەقەرە لێ بێنە زێدە کرن و

ڤێرێ مادده (٢١)دا پێویست بوو کو بەعسێ هەندێ هاتبا کرن، کو ئەگەر کەسێك ڕابیتن ئاڤێ ژەهری بکەتن یان ببیتە تێکدەرێ سەبەبێ نەساغ بوونا خەلکێ یان مردنا خەلکێ ئەو جۆرە جەزایەش ژ هاتبا دیارکرن ل ماددێ (٢١)دا، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك دابان.

بەڕێز دابان محمد حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

عەفووم بکەن شتێکمان بەسەرا تێپەڕیووە زۆرجار کاك بژار ئەڵێ لە ماددەکانی دواییا هاتووە، لە ماددەی (١) خاڵی چواردەیەم ئەڵێ بڕی بەرامبەر بەکاربردنی ئاو ئەو بڕە پارەیەی کە وەرئەگیرێت، ئەو بڕە پارەیە چەندە ئەو بڕە پارەیە ئەگەر رسووماتە بەپێی دەستووری عێراق ئەبێت یاسایەکی بۆ دەربچێت وە فیئەکانیشی دیاریی کردووە، بۆ نموونە ئاوی خواردنەوەی دیاریی کردووە سامانی ماسی، کشتوکاڵ، بەرهەمهێنانی کارەبا، کەرتی گەشتوگوزاری دیاریی کردووە کە ئەبێت یەکەی پێوانەیی دابنرێت وە بڕێك پارە وەربگیرێت، ئەم بڕە ئەبێت بە یاسا دیاریی بکرێت ئێمە هیچ یاسایەکمان نییە کە بڕی ئەو بڕە ئاوەی کە هاووڵاتی بەکاری ئەهێنێت یان فەلاحێك بەکاری ئەهێنێت یان کەسێك بەکاری ئەهێنێت دیاریی کرابێت ئەمە یەك.

دوو: بۆ نموونە باسی یەکەی پێوانەیی دەکات کاتێك کە دابنرێت یەکەی پێوانەیی لێرە باسی هاووڵاتیش ئەکات، چونکە ئاوی خواردنەوەی تیایە لە پرۆژە یاساکەیا کەسێك کە ئەم یەکە پێوانەییە دانەنێت سێ مانگ ئەخرێتە سجنەوە، قسەکە ئەوەیە سێ مانگ ئەخرێتە سجنەوە یان پێنج ملیۆن دینار غەرامە ئەکرێت، چونکە لە ماددەی (٦) بە ڕوونی تیایەتی ئەڵێ ئاوی خواردنەوەو بەکاربردنی بۆ پێویستی خزمەتگوزاری، کەواتە ئەو ئاوەشە کە هاووڵاتی بەکاری ئەهێنێت ئەگەر هاووڵاتییەك پێوەرێك نەبەستێت پێنج ملیۆن دینار غەرامە ئەکرێت، یان سێ مانگ ئەخرێتە سجنەوە یان کەسێك بۆ کشتوکاڵ بەکاری ئەهێنێت ئەگەر پێوەرەکە نەبەستێت سێ مانگ ئەخرێتە سجنەوە؟ خاڵێکی تر هەر دیسانەوە لە سزاکانا کەسێك کە پاڵاوگەیەکی هەیە موخالەفەی یەعنی پێچەوانەی ئەم یاسایە ئەوە ئەکات ڕەنگە وەحدەیەکی موعالەجەی سێ ملیۆن دۆلاری تێ بچێت، بەڵام زۆر زۆر ئاساییە سێ ملیۆن دینار غەرامە بکرێت، بۆیە جیاوازی هەیە، یەعنی ئەم سزایە ئەبێت بەش بەش جیا بکرێتەوە بۆ نموونە ئەبێت بۆ ماڵان جیابێت بۆ کشتوکاڵ و ژینگە جیابێت، بۆ هەموو پرسەکانی تر جیابکرێتەوە، بەڵام من ئەوەم لەلا پرسیارە ئەو بڕەی کە بەپێی یەکەی پێوانەیی دیاری دەکرێت دەستوور ئەڵی ئەبێت بە قانوون ڕێکبخرێت، ئێمە نیمانە یانی بڕی بەکاربردنی ئاو کە لێرە باسی ئەکات کشتوکاڵ سامانی ئاژەڵ سامانی ماسی هاووڵاتی بۆ ئاوی خواردنەوە چەنە ئەو بڕە چەنە، بەڵام لە یاساکەشا تیایەتی، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك شاخەوان.

بەڕێز شاخەوان رؤوف مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من کرا پشتیوانی قسەکان و پێشنیاری دکتۆرە شایان دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك عمر.

بەڕێز عمر عبدالله فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەشداری و موناقەشەی کاك پێشەواو دکتۆرە شایان کاك دابان، بەڕاستی منیش جەخت ئەکەمەوە لە بۆچوونەکانیان ئەویش ئەوە دەرئەخات کە ئەم سزایە بەم جۆرەو بەم تێکڕاییە جۆرە ناعەدالەتییەك ئەهێنێتە پێشەوە، ئەویش هاووڵاتییەك سەرپێچی بکات کە گەڕەکەکەی ئاوی نییە بەناچاری بیرێك لێ ئەدات، لەگەڵ پاڵاوگەیەکی نەوت کە پاڵاوگەکە خۆی نایاساییە بە سەدانمان هەن بیرێکیش لێ بدات بەنایاسایی هەروەکو یاك سێ ملیۆن غەرامەیان ئەکەی، بۆیە من زۆرم پێباشە ئەم لیژنە بەڕێزە زۆر نەفەس درێژانە بۆ هەر جۆری سزایەك کێ ئەنجامی ئەدات کۆمپانیا بۆ بازرگانی یان بۆ کەسییە، خێزانییە جۆری سزاکە دەستنیشان کەن بڕی ئەو پارەی کە بۆی لە بەرامبەریا دائەنرێت دەستنیشان کەن، هەروەها کاك دابانیش جارێکی تر پشتگیری دەکەمەوە لە بابەتی رسووماتی، ئاو بەڕاستی نابێت رسوومات بدرێتە دەست حکومەت هەر ئەنجوومەنی وەزیرانێك هەر وەزیرێکی بەڕێز ڕێنماییەك دەرکات بڕی پارە زیادکات ئێستا ئەو پارە زۆرانەی لە خەڵك ئەسێنرێت لە شارەوانی بەبێ یاسا بەڕێنمایی و بڕیاریی ئەنجوومەنی وەزیرانە کە ئەو دەسەڵاتەیان نییە یاسا هەموارکەنەوە بۆیە ئێمە گرینگە با دوو یان سێ هەفتەیکە ئەم یاسایە دواکەوێت قەیچیەکا، بەڵام شتێکی عادیلانە دەرکەین سبەینێ دیسان بابڵێن ئێمە بەدەستی خۆمان بابەتێکی نا عادیلانەمان بۆ خەڵك دەرنەچووێنین، بۆیە من لەگەڵ ئەوەم زۆر بەنەفەس درێژی لەسەر ئەم سزایانە ئەم لیژنە بەڕێزە پیاچوونەوە بکەن بەووردی هەردوو ماددەکەش بکەنە یەك ماددەی (٢٠، ٢١)، هەردووکی سزایە جۆری سەرپێچیەکە کێ ئەیکاو بڕی سزاکەشی لەگەڵ ئەوەی کە ئەم رسووماتە یان تیایا نەبێت و دەربهێنرێت یاخود دایبنێن پێوەرەکەش دابنێن بڕەکەی چەنە، بەتایبەت بۆ پرۆژەکانی بازرگانی و کشتوکاڵی بۆ ئەوەی نەبێتە بابەتێك کە میزاج یان بابەتێکی شەخسی بڕیاری لێ بدات، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك بەڵێن.

بەڕێز بەڵێن اسماعیل حاجی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی لە قسەکانی مامۆستا عمر دەکەم بەتایبەت لەوەی کە ماددەی (٢٠، ٢١) بکرێتە یەك ماددە، ئەوەی کە پەیوەندی بە ماددەی (٢٠)وە هەیە لە ڕاستیا بەهۆی ئەو عەدالەتەی بەینی

ئەوەی کە ناوماننا سزای بچووك و سزای گەورە، یان هاووڵاتییەك لەگەڵ کۆمپانیایەکی گەورە کە ئەکرێت موودەی بەینی، یەعنی ئەو جیاوازیەی لە بەینی کەمترین سزا بۆ زۆرترین سزا هەیە ڕێژەیەکی زۆری بۆ دابنرێت، بۆ ئەوەی کە ئەچێتە بەردەم حاکم و وەزارەتەکان یان ئەو دەسەڵاتەی کە سزاکە جێبەجێ ئەکات ڕێوشوێنی لەبەر دەستابێت، بۆ ئەوەی بەپێی عەدالەت و بەپێی دادپەروەرەی سزاکان دیاریی بکات، بەڵام بێگومان پشتیوانی قسەکانی کاك پێشەوا ئەکەم سزاکان بەتایبەت مەبلەغی پارەکە کەمە، پێویست ئەکات لیژنە بە هەماهەنگی لەگەڵ خەڵکانی تر یان لەو تێگەیشتنەی کە ئێستا لە بۆچوونی پەرلەمانتاران وەریانگرتووە مەبلەغەکە زیادبکەن کە کارێك بکات، هەم یەعنی شێوازی هەوڵدان بۆ سەرپێچی کردن زۆر زۆر قورس بکات لای هەر کەسێك بێت کەسەکە کەسی بێت یان مەعنەوی بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەگەر سەرەنجێکتان هەیە، فەرموو کاك بژار، یەك دەقە کاك علی ماوە کاك ڕزگار ناوت نەنووسی بوو کاك، باشە کاکە کاك علی فەرموو.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وێڕای پشتیوانی قسەکانی دکتۆرە شایان، هەم کەمەکە زۆرە بۆ هەندێ حاڵەت هەم زۆرەکە کەمە بۆ هەندێ حاڵەت، هەروەها کاك پێشەوا باسی ئەوەی کرد خەڵك هەبووە ئیحتیمال هەیە سەد ملیۆن دینار ئەدات بیرێکی لۆ بکەن، چونکە مەزرەعەکەی ئەگەر بیری تیا نەبێت بە بیست دەفتەر زەرەر ئەیفرۆشێت، ئەگەر قەلەقی نەبێت بەڕاستی لەسەر ئەوەی رسووم لەسەر خەڵك باسکات نووسینی پارە لە قانوونا غەڵەتە بۆ؟ لەوانەیە ساڵێکی تر سعری صەرف گۆڕانکاری بەسەردابێت، گریمان سێ سفرەکە لاچوو یان بەهای پارە گۆڕانی گەورەی لەدەستدا سەد قانوون بەیەکەوە تەحدید ئەکرێت ناکرێت، ئەگەر قەلەقیەکە نەبێت یەعنی ئەم ئەنجوومەنە بەهاوکاری لیژنە پەیوەندیدارەکان بتوانن بەردەوام دەستکاری ئەوە بکەن بۆ هەر حاڵەتێك، بۆ ئەوەی کە زبر ئەڕێژێت بۆ ئەوەی کە پاڵاوگەی نەوتی هەیە لەسەر تانجەرۆ، بۆ ئەوەی ئەوەی هەیە، ئەگەرنت واللەی نووسینی ئەو هەموو پارە لە قانوونا غەڵەتە، چونکە بەیانی دۆلار گۆڕانی بەسەریا دێت ئەگەر سیاسەتی وەزیری دارایی ئێستای عێراق نەبوایە واللەی ئێستا لەوانەیە سەد دۆلار یەك ملیۆن دینار بوایە ڕانەئەگیرا لەم دۆخە، بۆیە بەڕاستی ئەگەر مەجالی تیایە من پێم وایە نووسینی پارە غەڵەتە لەبڕی قانوون، چونکە ئەمە شتێکە بەردەوام ئەبێت دەستکاری بکرێت وەحاڵەتی نوێش ڕووئەدات لەوانەیە حاڵەتێکی نوێ ڕووبدات ئێمە هەر هەستی پێنەکەین لە تەنفیزا ڕوودات ئەوکاتە بەڕێنمایی حەل کرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك رزگار.

بەڕێز رزگار محمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا پشتیوانی لە قسەکانی ئەم بەڕێزانە ئەکەم دکتۆرە شایان کاك پێشەوا کاك دابان کاك علی، منیش هەر قسەکانم لەسەر ئەوەیە یەعنی ئەو سزایەی کە دانراوە لە ڕاستیا وەکو دکتۆرە

شایان ئیشارەتی پێدا، یەعنی کەسێك ئەگەر بینایەکی خۆی نۆژەن کاتەوە پاشماوەکەی بڕێژێت، یەعنی بۆچی لەگەڵ کەسێك کە بیرێك بە نایاسایی هەڵئەکەنێت یەك سزا بدرێن، یەعنی ئێستا من ئەزانم خەڵك لە گەرمیانە ئاگادارم بە قاچاغی بیر هەڵئەکەنێ بە دە ملیۆن دینار، یەعنی ئەم سزایە زۆر کەمە، بۆیە باشترە کەوای لێ بکرێت لە ڕێنماییەکان دەرەچێت یان یاسایەکە ئێستاکە بە دیاریی کراوی دیاریی ئەکات وابکرێت ئەوانەی کە مسەلەن مووخالەفەیەکی بچووك کرێن سزایەکی کەمیان بۆ بکرێت لەگەڵ کەسێك کە مووخالەفەیەکی گەورە ئەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك بژار.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

چەند پرسیارێك ئاراستەی ئێمە کرا لەڕووی قانوونیەوە ئەگەر ڕووخسەتی جەنابت بێت، سەبارەت بە بڕگەی یەکەم جگە لە بەندکردن پێبژاردنیش کە هەردووکیان زۆرە بەس لێرە لە بیدایەتی ئەم بڕگەیە (واو) نەهاتووە هەندێکجار لە داڕشتنەوەی یاسایدا (واو) یان ئەگەر (یان) بێت حوکمەکان زۆر زۆر لێکجیان، یان ئەگەر بڵێت بە پێبژاردنێك بە بەندکردن وە بەپێبژاردن ئەو واوە لەوێ فعلەن هەردوو عقووبە دەمج دەکات، بەس کە دەڵێت (یان) یان حەپسەکە یان بەپێبژاردن لە کۆتایی بڕگەکە دەسەڵات دراوە بە دادگا، ئەگەر موحتاج بێت هەردووکیشیان ئەگەر مەبەستمانە عقوبەکە ببێتە ڕەدعێك هەردووکی بێت باشترە لەچەندێن یاساو لە چەندین ماددەی یاسا سزاییەکاندا دایمەن وجودی هەیە ئەوە شتێکی نوێ نییە وەکو ڕادع باشتر دەبێت.

دوو: سەبارەت ئەگەر مۆزەف بوو ئەگەر فەرمانبەرێك ئەم موخالەفەیەی کرد لەوێ لە قەواعد عامە هەی زرووفە مووشەدەد ئەبێت، جگە لەمەش یاسایەکی خۆمان لە پەرلەمانی کوردستان یاسای لە ئەستۆگرتن ئەوەشمان هەیە بە تەفسیلی ئەم قانوونە کە قانوونێکی خاسە لەسەر ئەم بابەتە تەنزیمی کردووە، ئیحتیمالە لێرە پرسیار دروست ببێت لەسەر سزاکانیش بۆ لێرە تەنیا لە دوو ماددە سزاکان هاتوون بەڕێزان ئەگەر حاڵەتەکان بژمێرین بۆ هەرحاڵەتێك سزایەك دانێین ئەم یاسایە زیاتر لە(٧٥، ٨٠) ماددەی پێویستە، چونکە بۆ هەموو یاسایەك دایمەن ئیعتیماد لەسەر قەواعد عامە دەکەین بۆ قەواعد عامە بەجێ دێڵین ئیلا فەلسەفەی مووشەرەح ئەوە بێت بۆ گرینگی دان بەبابەتێك یان بەیاسایەك ئەگەر یەك دوو عقووبەی باس بکرێت بۆ ئەوەی ئەگەر وجوودی ئەم ماددەیە لەم قانوونەدا بوو ئەم بابەتە ماددەیەکی صەریحە بێت (الخاص قیدو عام) بۆ ئەوە.

سەبارەت بە بڕە پارەکە ڕاستە ئەگەر ئێستا لێرە هاتبا رسم نا دەستووریە لەسەر ئێمەش تێنەدەپەڕی ڕەئیەکیش هەبوو، بەڵام لە لیژنەی یاسایی ئەوەی بە ئێمە بکرێت زەمان دەدەین مەوزووعی تەحارز بوون لەگەڵ دەستوورو ئەوانە ئەوەی بە ئێمە بکرێت لەسەرمان تێنەپەڕێت یەعنی هەموو جارێك لە مەخرەجەك دەگەڕێین بۆ ئەوەی ئەم کێشانە عیلاج بکەین، چونکە ئێمە دەزانین ڕسم زەریبە بەپێی دەستووری عێراقی نابێت ئیلا بەقانونێك بێت لێرە نەهاتووە بەم شێوەیە کە بۆ ئەنجوومەنی وەزیران بێت، بەس ئەم مەوزوعە ئەم ڕەسمە جیاوازە لە ڕەسمێکی تر کە ئێمە مەبەستمانە بۆ؟ ئەوەی کاك علی ئاماژەی پێدا دروستە هەردوو وەزارەتیش قیمەتی

پــارەکە تەحەکــوم دەکــات لەم مەوزوعە ئینجــا نرخــی یەکەش نرخــی یەکەو قیمەتــی دراو گۆڕانکاری بەسەردا دێت ناتوانین لەهەر شـەش مانگێـك جارێـك بێـین یاسـاکە تەعـدیل بکەیـن، ئەگەر واشبێت کەواتە پێویستە لێرە هەموو نرخەکان لێرە بنووسین، بۆیە هیچ کێشە نیـیە ئەوە ڕەسـم نیـیە ئەوە بەپێـی دەسـتوور هـاتووە لە مـاددەی (٥) بـڕگەی دووەم، لە مـاددە (٩) بـڕگەی چوارەم، پێشنیار کردنی بڕی پارەی بەرامبەرەکەی بۆ ئەنجوومەنی وەزیران دڵنیاتان دەکەیـن کە ئەو ڕەسمە ئەوەنیەو هیچ کێشەنیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی (٢١) فەرموون، فەرموو کاك هەلکەوت.

بەڕێز هەلکەوت انور خلیفە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٢١):

یەکەم: هەر کەسێك سـەرپێچی حوکمەکـانی مـاددەی (١٠)ی ئەم یاسـایە بکـات بە بەنـدکردن بـۆ ماوەیەك لە شەش مانگ کەمتر نەبێت سزا دەدرێت لابردنی سەرپێچیەکە و گەڕاندنەوەی مـاددە یان پاشماوەکان بۆ شوێنی پێشوو یان لەناوبردنیان لە ئەستۆی سەرپێچیکار دەبێت.

دووەم: لەحاڵەتی دووبارە کردنی ئەم سەرپێچیەی کە لە بڕگەی یەکەمی ئەم ماددەیە هـاتووە بە بەندکردن بۆ ماوەیەك کە لەیەك ساڵ کەمتر نەبێت سزا دەدرێـت وەلابردنـی سـەرپێچیەکەش لە ئەستۆی سەرپێچیکار دەبێت.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ بەڕێزان لەسەر ئەم ماددەیە، فەرموو دەست بەرزکەنەوە هەتا ناوەکـان دەنووسـن فەرمـوو کاك بڑار.

بەڕێز بڑار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئیتفاقمــان کــرد لەگەڵ هەردوو لیــژنەی بەڕێــز بــۆ مەوزوعــی ســزاکانیش دەتــوانین پێداچوونەوەیەکی تر بکەینەوە شتێك نییە یەعنی کە نەبێت.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو بەڕێزانەی ئەیانەوێت گفتوگۆ لسەر ماددەی (٢١) بکەن، (دکتۆر محی الدین، کاك مەم برهان، کاك بڵند، دکتۆرە شایان، کاك گۆران، دکتۆر ڕێبوار، حسیبە خان، کاك شێخ ظاهر، گوڵستان بـاقی) کاك دکتۆر ڕێبوار فەرموو کاك ڕێبوار.

بەڕێز ڕێبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وتمان کە ماددەی (٢١) تەخسیس کراوە بۆ ئەحکانەکانی مـاددەی (١٠) وە ئەم جـۆرە سـزایانە بـۆ ئەمە دیاری کراوە، بەڵام ئەوەی کە هەست پێ دەکرێت نادادپەروەری ئەوەیە کە بەزەقـی ڕوونە کەسێك پاشەڕۆی ماڵی خۆی ئەخاتە ناو ئاوێکەوە، کەسێکیش پاشەڕۆی کیمیاوی وەکو کۆمپانیا

چۆن ئەبێت هەردووکـی بە شـەش مانـگ سـزا بـدرێت بەنـد بکرێـت، بـۆیە حەقە پێـداچوونەوە بکرێت بۆ ئەوەی کە ڕەچاوی دادپەروەری بکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان وەکو پێشتریش وەکو سەرۆکی لیژنەی یاسایی ئاماژەی پێکرد پێـداچوونەوەی هەردوو لیژنە پێداچوونەوە بە حوکمە سزاییەکان ئەکەن، کاك گۆران فەرموو.

بەڕێز گۆران عمر علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەروەکو کاك ڕێبوار باسیکرد ئەبێت عەدالەتیـیەك هەبێـت لە نێـوان سـزادانی ئەو کۆمپانیایـانە یان خەڵکی مەدەنی، هەر بۆیە پێشنیار دەکەم لە ماددەی (٢١) بڕگەیەك زیادبکرێـت بە زنجیـرەی سێیەم لەکاتی سەرپێچی پاڵاوگە نەوتییەکـان بە بەنـدکردن سـزا بـدرێت کە لەمـاوەی یەك سـاڵ کەمتر نەبێت، هەروەها بە پێبژاردنێك کە لە دە ملیۆن دینار کەمتر نەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك بەڵێن.

بەڕێز بەڵێن اسماعیل حاجی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیــارە مــاددەی (٢١) پەیوەنــدی بە مــاددەی (١٠)وە هەیە مــاددەی (١٠) ئەو کــارانەی کە ڕێــگە پێنەدراون لە یانزە بڕگە ڕوونکردۆتەوە، ئەگەر دیقەتی بڕگەکـانی بەتـایبەت شەشـەم، هەشـتەم، نـۆیەم بـدەی، بەتـایبەت نـۆیەم کە لەفڕێـدانی پاشـماوەی نەوتـی بـۆ سـەرچاوەکانی ئـاو یـان بەکارهێنانی ماددەی ژەهراوی بۆ سەرچاوەکانی ئاو، پێم وایە ئەوە هیچـی کەمتـر نیـیە لەکـاری تیرۆرستیش، یانی ئەوە کارەساتی گەورەی مرۆیی ئەخوڵقێنێت لەبەر ئەوە سـەرپێچی کـردن لە حوکمەکانی ماددەی (١٠) بۆ ماوەیەك لە شەش مانگ کەمتر نەبێت هەرچەند زیادەکەی دانەنـاوە لەوانەیە یەعنـی کەمەکەی دانـاوە، بەس ئەوەی تێنەپەڕێـت دانەنـاوە، لەڕاسـتیا زۆر زۆر کەمە، هەروەها پشتیوانی لە قسەکانی کاك ڕێبوار دەکەم لە ماددەی پێشـووتریش باسـمان کـرد کە ئەو سـزایانەی دیـاری دەکرێـت دوای ئەوەی لیـژنە پیـادا ئەچێـتەوە مـوددەیەکی گەورە لەبەینیـان هەبێت، بۆ ئەوەی جیاوازیەکی لە بەینی کارە ڕێگە پێنەدراوە بچووکەکان تا گەورەکان لەبەردەم قازی و لایەنی جێبەجێ کار، هەروەها سەپاندنی سزاکان بتـوانێ عەدالەت بچەسـپێنێ، زۆر زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك محی الدین.

بەڕێز محی الدین حسن یوسف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠) یـانزە جـۆر سـەرپێچی دیـاری کـردووە، بەڵام یەك جـۆر سـزای دانـاوە کە پـێم وایە جۆرێـك لە نـاعەدالەتی تێـدایە، پـێم وایە دووبـارە دەبێـت چـاو بەو جـۆرە سـزایە و جـۆری

سەرپێچیەکان بگێڕێنەوە کە هەریەکی چەند بەرامبەر سزایەکەی و بەرامبەر سەرپێچیەکەی بێت ئەوە یەك.
دووەم: پێشنیاری ئەوە دەکەم لە بڕگەی یەکەم ئەگەر گۆڕانکاری تێدا بکرێت کە بەو شێوەیەی وا لێ بکرێت هەر کەسێك سەرپێچی حوکمەکانی ماددەی (١٠) ئەم یاسایە بکات دوای ئاگادار کردنەوە، یەعنی پێشنیاری ئەوە دەکەم دوای ئەوەی کە ئاگادار دەکرێتەوە، ئاگادار بکرێتەوە بەلابردنی سەرپێچیەکەی و گەڕاندنەوەی ماددە یان پاشماوەکە بۆ شوێنی پێشوو یان لەناو بردنیان بۆ ماوەیەك کە لەسێ ڕۆژ تێپەڕ نەکاتن بە پێچەوانەوە سزا دەدرێت تا تەواو کردنی ئەو بابەتەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك مەم.

بەڕێز مەم بورهان محمد قانع:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە سزاکانی ماددەی (٢١) وەکو زۆر لە هاوڕێیان باسیان کرد بۆ ئەوەی ئەم عەدالەتە بێتەدی، من پێشنیاز دەکەم بۆ لیژنەی پەیوەندیدار هەرسێ لیژنەی پەیوەندیدار لە پەرلەمان ئەو حوکمانەی لە چەند بڕگەیەك کە سزاکان بەپێی ئەوەی کە یانزە سەرپێچیمان هەیە یانزە ڕێگەپێنەدراو سەرپێچین وە لەچەند بڕگەیەکا دەسنیشان بکرێن، ئەگەر سەرپێچی بڕگەکانی یەکەم، دووەم، حەوتەم، نۆیەمی کرد ئەوەندە سزا ئەدرێت وە بڕگەیەکە ئەگەر دووبارەی کردەوە ئەکرێتە زەرفی مووشەدەد، یان ئەوەندەی لێ ئەکرێت وە بڕگەکانی ئەوەندە، کەواتە هەموو ئەو تەسنیفانە جەخت ئەکەمەوە زۆر زەرووره لیژنەی یاسایی وە لیژنەکانی تر بە نەزەر ئیعتیباری وەریگرن و پۆلێن بکرێن بۆ ئەوەی دادوەری لە مەسەلەی سزاکانا بێتەدی، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو شایان خان.

بەڕێز د.شایان کاکە صالح محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر سوپاس بۆ لیژنە کە بڕیارتاندا پێداچوونەوە بۆ سزاکان بکەن زۆر سوپاس، لەو حاڵەتەدا پێشنیار دەکەم پشتیوانی پێشنارەکەی کاك گۆران دەکەم کە بڕگەیەك زیادبکرێت بە زنجیرەی سێیەم وەکو ئەوەی بەڕێزیان خوێندییەوە کە بەڕێزتان سوودی لێوەربگرن لەکاتی پێداچوونەوە بە سزاکانا، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو حسیبە خان.

بەڕێز حسیبە سعید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەرچەندە لیژنەی تایبەتمەندەکان دەیانەوێت ئەو ماددەیە بگۆڕن قسە کردن زۆر لەسەر هاوکار دەبێتن بۆ داڕشتنەوەی، منیش پێشنیاری ئەوە دەکەم کە ماددەی (٢١) لە دوای ئەوەی کە دەڵێت

هەر کەسێك دووبارە کەسەکان سرووشتی یان مەعنەوی لەتەنیشتی زیاد بکرێت لەپاش ئەوەش بڕگەیەك زیاد بکرێتن بۆ ئەوەی تەحدیدی جۆری سزایەکان بکات، بەپێی ئەو کارەی کە بکەران ئەنجامی ئەدەن و زیان بە ئاو سەرچاوەکانی ئاو دەگەیەنن بەڕاستی یەعنی ئەو دوو بڕگەیە بۆ حوکمەکانی ماددەی (١٠)، هیچ دادپەروەریەکی تێدانییەو پێویستە دادپەروەری زیاتر تێدا ڕەچاو بکرێت بۆ ئەم مەبەستەش پشتگیری ڕایی برای بەڕێزم دکتۆر ڕێبوار دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ظاهر.

بەڕێز ظاهر محمد علی حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێم وایە ماددەی (٢١) لەڕووی عقووبە تەکمیلەی ماددەی (٢٠)، چونکە لەخاڵی یەکەم ماددەی (٢٠) دەڵی هەرکەسێك سەرپێچی حوکمەکانی ئەم یاسایە بکات.........

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شێخ ظاهر یەك دەقە، لیژنەی پەروەردە ئەگەر موناقەشەیەکتان هەیە بیبەنە دەرێ بێزەحمەت،.

فەرموو کاك شێخ ظاهر.

بەڕێز ظاهر محمد علی حسین:

.... من پێم وایە ماددەی (٢١) لەڕووی عقوبە تەکمیلەی ماددەی (٢٠)، چونکە لەخاڵی یەکەم ماددەی (٢٠) دەڵی هەرکەسێك سەرپێچی حوکمەکانی ئەم یاسایە بکات، واتە ماددەی (١٠) کە لێرە لە ماددەی (٢١) ئیشارەتی پێدایە بەشێکە لە حوکمەکانی ئەم یاسایە، واتە لە خاڵی دووەمی ماددەی (٢٠) سزاکانی هاتوو لە بڕگەی یەکەم ئەم ماددەیە ڕێگرنابن لە سەپاندنی سزای توندتر کە لە یاساکانی تر هەن، بە نموونە لە قانوونی عقوبات لە ماددە (٣٦٨) باس دەکات دەڵێت هەرکەسێك ببێتە هۆکاری ئەوەی کە نەخۆشیەك بڵاوببێتەوە ئەو نەخۆشیەی کە لەئەنجامدا مردنی لێ دروست ببێت عقوبەکەی لە سێ ساڵ کەمتر نییە، کەواتە من پێشنیار دەکەم ماددەی (٢١) یان لەگەڵ ماددەی (٢٠) لێکبدرێت یان نەمێنێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو گوڵستان خان.

بەڕێز گوڵستان باقی سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ب هزرا من یان ماددێ (٢١) بهێتە لادان یان ژی ماددەی (٢٠،٢١) ببنە ئێك چونکی لە ماددێ (٢٠)دا خالا دووهێ باعسێن سزایێ کری چ ما دکەتن ل ماددێ (٢١)دا بەعسێ سزادانێ دکەتن، لاما پشتگیریا جەنابێ کاك شێخ ظاهر دکەم یان ژی تشتەکی دی هەی ئەگەر هەر ماددەی (٢١) لانەدان شەش مانگی کەمە بۆ ئەوێ سەرپێچیکار، چونکە ئەگەر سەرچاوەیێن ئاڤێ بهێنە پیس کرن و خەڵك ژەهراوی ببیتن و نە ڕەنگە پێ بمرن ژی ئەز باوەرم شەش مانگ بۆ سەرپێچیکارێ گەلەکا کەمە لاما پشتگیریا قسەی دکتۆر ڕێبوار و کاك بەڵێن دکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی تایبەتمەند ئەگەر ڕەئیەکتان هەیە فەرموون، کاك بژار فەرمووو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بڕگەی هەشتەم لە ماددەکە دەخوێنمەوە تکادەکەم بە دەقیقی لەگەڵم بن.

بەکارهێنانی ماددەی ژەهراوی یان کارەبا یان قڕکەر یان تەقەمەنی بۆ ڕاوی ماسی و گیاندارە ئاوییەکانی دیکە.......

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ماددەی (٨) بڕگەی هەشتەمە لە ماددەی (٨) دەخوێنێتەوە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

.... هەڤاڵان ئەمە باسی ژەهر نییە بچێتە ناو ئاو تەئسیر لە مرۆڤ بکات، ئەگەر ئەوە بێت پێویست ناکات ئێمە لێرە باس بکەین، قانوون صەحەی عامەمان هەیە ئەگەر ئەو ژەهرە بێت ئەوەی ئێوە باس دەکەن ئەوە لە زمنی قانوونی تیرۆردا سزاکەی وەردەگرێت، یەعنی سزاکەی دەگاتە ئیعدام و سجن مووئەبەد، ئەمە مەوزووعێکی ترە لێرە بڕگەی هەشتەم دەڵێت بەکارهێنانی ماددەی ژەهراوی یان کارەبا یان قڕکەر یان تەقەمەنی بۆ ڕاوی ماسی و گیاندارە ئاوییەکانی دیکە بەجۆرێك کە ببێتە سەبەبی پیس بوون ئەمە باسی ئەو ژەهرە نییە، بەڵام دەتوانین سیغەی ئەمە بگۆڕین بۆ ئەوەی دووربێ لە ژەهراوی بوونی ئاو بەو مەبەستەی ئەو ژەهرەی کە تەئسیرە لەسەر هاووڵاتیان، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

ماددە پڕۆتۆکۆڵییەکان بەڕێزان ماددەی (٢٢) فەرموون بیخوێننەوە، نوقتە نیزامە باشە فەرموو کاك ڕێبوار.

بەڕێز ڕێبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەنەبێت کە تەعقیدێك بێت لەسەر قسەی بەڕێز سەرۆکی لیژنەی یاسایی کاك بژار برای بەڕێزمان، بەڵام ئەگەر دیقەت بدەن هەر لە کۆتایی دێرەکە بڕگەی هەشتەم ئەڵێ چی کە ئەڵی ببێتە هۆی پیس بوونی سەرچاوە ئاوییەکان، کەواتە لە کۆتاییدا دەبێ هەر ببێتە هۆی پیس بوونی سەرچاوە ئاوییەکان وە ماددەی ژەهریش هەر ژەهرە ماددەی ژەهریش لە موادە کیمیاوییەکان دروست دەبێت وە لە موادە بایەلۆجییەکان دروست دەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك هێرش.

بەڕێز هێرش حسن حمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی(٢٢):

وەزیر ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسان جێبەجێ کردنی حوکمەکان ئەم یاسایە دەردەکات.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

هەربەڕێزێك ئەیەوێت لەسەر ماددەی (٢٢) گفتوگۆ بکات؟ نییە، فەرموو ماددەی (٢٣)، فەرموو کاك هێرش.

بەڕێز هێرش حسن حمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی(٢٣):

کار بەدەقی هیچ یاساو بڕیارێك ناکرێت کە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکۆك بێت.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

هەر بەڕێزێك ئەیەوێت لەسەر ماددەی (٢٣) گفتوگۆ بکات؟ نییە. فەرموو ماددەی (٢٤)، فەرموو کاك هێرش.

بەڕێز هێرش حسن حمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٢٤) پێویستە ئەنجوومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

هەر بەڕێزێك ئەیەوێت لەسەر ماددەی (٢٤) گفتوگۆ بکات؟ نییە، فەرموو ماددەی (٢٥)، فەرموو کاك عثمان .

بەڕێز عثمان کریم سوارە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی(٢٥):

ئەم یاسایە لەدوای تێپەڕبوونی شەست ڕۆژ لە ڕێککەوتی بڵاوبوونەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی وەقائیعی کوردستان جێبەجێ دەکرێت.

هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

هەر بەڕێزێك ئەیەوێت لەسەر ماددەی (٢٥) گفتوگۆ بکات؟ نییە، بچوونە هۆیەکانی دەرچوواندن بەڕێزان. فەرموو خدیجە خان.

بەڕێز خدیجە عمر طە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەپیناو دابینکردنی ئاسایشی ئاو لە هەرێم و لەبەر گرینگی ئاو لە ژیان و کاریگەری لەسەر واقعی کۆمەڵایەتی و ئابووری و سیاسی وەکو سامانێکی نیشتیمانی و ڕێگرتن لە خراپ بەکارهێنانی و دەستەبەری بەردەوام بوونی سەرچاوەکانی ئاو دابەشکردنی بەشێوەیەکی دادپەروەرانەو بوژاندنەوەو پاراستنی ئەم یاسایە دەرچووێندرا.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

هەربەڕێزێك ئەیەوێت لەسەر هۆیەکانی دەرچوواندن گفتوگۆ بکات؟ (دکتۆر محی الدین، کاك بەڵێن، کاك بەهمەن، کاك ڕێبوار، مامۆستا عثمان) فەرموو دکتۆر محی الدین.

بەڕێز محی الدین حسن یوسف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشنیاری ئەو هۆیەی دەرچوواندن دەکەم کە بەو شێوەیە دارِشتووە، ئاو وەك سامانێکی نیشتیمانی و گرینگی لە ژیانی مرۆڤ و گیانەوەراندا وە کاریگەری لەسەر واقیعی کۆمەڵایەتی و سیاسی لە پێناو بووژاندنەوەو دەستەبەری ئاو ودابەشکردن وبەکارهێنانی بەشێوەی دادپەروەرانە وپاراستن وبەڕێوەبردن و دابینکردنی ئاسایشی ئاو ئەم یاسایە دەرچووێنرا، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك بەهمەن.

بەڕێز بەهمەن کاك عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

واللەی جووملەکە لەڕووی زمانەوانییەوە وا جوانترە وای لێ بکرێت نەك لەپێناو دابینکردنی ئاسایشی ئاو دوای بوترێت لەبەر گرینگی، ئەتوانین بوترێت لەبەر گرینگی ئاو لەژیانی مرۆڤ و کاریگەری لەسەر واقیعی کۆمەڵایەتی و ئابووری و سیاسی بۆ دابینکردنی ئاسایشی ئاو لە هەرێمی کوردستان وەکو سامانێکی نیشتمانی ڕێگرتن لە خراپ بەکارهێنانی و دەستەبەری بەردەوام بوونی سەرچاوەکانی ئاو دابەش کردنی بەشێوەیەکی دادپەروەرانە و بووژاندنەوەو پاراستنی ئەم یاسایە دەرچووێنرا، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، ئەگەر دوای بە نووسین بدەنە بەڕێزان، فەرموو کاك بەڵێن.

بەڕێز بەڵێن اسماعیل حاجی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

والله من تێبینیەکەم تەقریبەن گشتگیرە زۆر کات لە زۆربەی یاساو پێشنیازەکان دووبارە ئەبێتەوە، ئەویش گونجاندنی هۆیەکانی دەرچوواندن لەگەڵ ئامانجەکانی ئەوەی کە لە ماددەی (٢) هاتووە ئامانجەکان لەم یاسایە من دوای پێشنیازەکە بە نەص دائەڕێژمەوە ئەینێرم، وە پێشنیاز دەکەم بۆ لیژنە گونجاندنێکی دەقیق بکات لەبەینی ئامانجەکانی ئەم یاسایە لەگەڵ هۆیەکانی دەرچوواندن بۆ ئەوەی هیچ تەعاروزێك و دژایەتیەك دروست نەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك عثمان .

بەڕێز عثمان علی سمایل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەلایەن کاك بەهمەنەوە قسەکانم کرا، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك ڕێبوار.

بەڕێز ڕێبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـن داڕشـتـەیەکم هەیە تەقـریبەن کەڤەری هەمـوو ڕەهەنـدەکانی ئەو پرسـەیە کە پرسـێکی زۆر گرینگە سامانی ئاو ئەویش بەم شێوەیەی خوارەوەیە:

- لەپێنـاو دابینکردنـی ئاسایشـی ئـاو لەهەرێـم وڕێکخسـتنەوەی ئەم کەرتەو پەرەپێـدان و بوژاندنەوەی لەبەر کاریگەری فرە ڕەهەندەکانی و گرینگی لە ژیـانی مـرۆڤ دا وەکـو سـامانێکی نیشتیمانی و ڕێگرتن لە خراپ بەکارهێنـانی و دەسـتەبەری بەردەوام بـوونی سـەرچاوەکانی ئـاو ئەو یاسایە دەرچووێنرا، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حەمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر زۆر سـوپاس بەڕێـزان ڕاو سـەرەنجەکان بنووسـن دەسـت خۆشـیەکی زۆر بـۆ دەسـتەی سەرۆکایەتی هەرسێ لیژنەی بەڕێز وە سوپاس و پێزانین بۆ ئێوەی بەڕێـز بـۆ ئەو جـدیەتان بەم شێوەیەش دانیشتنەکە کۆتایی پێ دێنین، زۆر سوپاس.

د. ڕێواز فائق حسێن	**هێمن هەورامی**	**منى نبى قهوچى**
سەرۆکی پەرلەمانی	جێگری سەرۆکی پەرلەمانی	سکرتێری پەرلەمانی
کوردستان - عێراق	کوردستان – عێراق	کوردستان – عێراق

کـاتژمێر (١١)ی پـێش نیـوەڕۆی ڕۆژی چـوار شـەممە، لە ڕێکەوتـی (٢٠٢٢/٣/٢) بەم شـێوەیەی خوارەوە بوو:-
یەکەم: دەستپێکردنی دانیشتن لەلایەن بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
دووەم: خوێندنەوەی بەرنامەی کار، پوختەی دانیشتن و ناوی ئەندامانی ئامادە نەبوو بە مـۆڵەت و بێ مۆڵەت لەلایەن بەڕێز سکرتێری پەرلەمان.
سێیەم: دەستپێکردنی بڕگەکانی بەرنامەی کار لەلایەن بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
چوارەم: خوێندنەوەی دووەم بۆ پڕۆژە یاسای بەڕێوەبردنی پاراستنی ئاو لە هەرێمی کوردستان.
پێنجەم: کۆتایی هاتنی دانیشتن لەلایەن بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، دەست بە جێ بەجێکردنی بڕگەی یەکەمی بەرنامەی کـار دەکەیـن، بـۆ ئەم مەبەسـتەش داوا لە سـەرۆکایەتی هەر سـێ لیـژنەی یاسـایی و شـارەوانی و کشـتوکاڵ دەکەین بێنە شوێنی خۆیان، ئەو بەڕێـزانەی نـوقتەی نیزامیـان هەیە بەڕێـز سـکرتێری پەرلەمـان ناویان دەنووسێت، بە دەنگدان دەست پێ دەکەین، لەبەر ئەوەی هەمووتـان ئێسـتا لە نـاو هـۆڵی پەرلەمانن، ئەو بەڕێزانەی خاڵی پەیڕەویان هەیە وەردەگرین، کاك بژار فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بـۆ سـەرۆکایەتی پەرلەمـانی کوردسـتان، بـابەت: ڕاپـۆرتی دەنگـدان، لیـژنەی کاروبـاری یاسـایی، لیژنەی شارەوانی و گواستنەوە و گەیاندن و گەشت و گوزار، لیژنەی کشتوکاڵ و ئـاودێری، ڕۆژی سێ شەممە ڕێکەوتی (٢٠٢٢/٣/١٥)، کاتژمێر (١٢)ی نیوەڕۆ کۆبوونەوەی هاوبەشیان ئەنجامـدا بـۆ تاوتوێکردن و داڕشتنەوەی ئەو پێشنیارانەی کە لەلایەن ئەندامانی پەرلەمـانەوە پێشکەشـکراون سەبارەت بە پێشـنیازی یاسـای بەڕێـوەبردن و پاراسـتنی ئـاو لە هەرێمـی کوردسـتان_عێـراق، لە دانیشـتنی خوێنـدنەوەی دووەمـدا دوای گفتوگـۆکردن و تـاوتوێکردن لیژنەکـان گەیشـتنە ئەم ئەنجامانەی خوارەوە:-
سەبارەت بە ناونیشان پێنج پێشنیار هەیە:-
پێشنیاری یەکەم: پێشنیازە یاسای ئاو لە هەرێمی کوردستان_عێراق.
پێشـنیاری دووەم: پێشـنیازە یاسـای بەڕێـوەبردن و پاراسـتن و ڕێکخسـتنی ئـاو لە هەرێمـی کوردستان _عێراق.
پێشنیاری سێیەم: پێشنیازە یاسای پاراستن و بەڕێوەبردنی ئاو لە هەرێمی کوردستان_عێراق.
پێشـنیاری چـوارەم: پێشـنیازە یاسای بەڕێـوەبردن و پاراسـتنی سـەرچاوەکانی ئـاو لە هەرێمـی کوردستان _عێراق.
پێشـنیاری پێـنجەم: وەکـو خـۆی، پێشـنیازە یاسـای بەڕێـوەبردن و پاراسـتنی ئـاو لە هەرێمـی کوردستان _عیراق.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سـەبارەت بە ناونیشـان پێـنج پێشـنیار هەیە، هەر بەڕێزێـك لەگەڵ یەکەمە؟ کەس لەگەڵ نیـیە، هەر بەڕێزێـك لەگەڵ دووەمە؟ کەس لەگەڵ نیـیە، هەر بەڕێزێـك

لەگەڵ سـێیەمە؟ کەس لەگەڵ نیـیە، هەر بەڕێزێـك لەگەڵ چـوارەمە؟ (٢) کەسـی لەگەڵ، زۆر سـوپاس، هەر بەڕێزێـك لەگەڵ پێـنجەمە وەکـو خـۆی تکـایە دەسـت بەرزکـاتەوە؟ (٧٢) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، ماددەی یەك بخوێننەوە، فەرموون.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی یەك پێنج پێشنیار هەیە:

پێشنیاری یەکەم: مـاددەکە وەکـو خـۆی تەنهـا بـڕگەی دووەمـی مـاددەکە بەم شـێوەیە لێبکرێـت (دووەم: ئەنجوومەن- ئەنجوومەنی بەڕێوەبردن و پاراستنی ئاو لە هەرێم).

پێشنیاری دووەم: ماددەکە وەکو خۆی تەنها بڕگەی حەوتەمی مـاددەکەی بەم شـێوەیە لێبکرێـت (حەوتەم: ئاوی سـەر زەوی بـریتییە لە هەمـوو جۆرەکـانی ئـاو کە دەکەونە سـەر رووی زەوی بە شێوەی وەستاو یان جوڵاو یان کۆکراو).

پێشنیاری سێیەم: ماددەکە وەکـو خـۆی تەنهـا بـڕگەی سـێیەمی مـاددەکە بەم شـێوەیە لێبکرێـت (سێیەم: وەزارەت- وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو و وەزارەتی شـارەوانی و گەشـت و گوزار).

پێشنیاری چوارەم: وەکو خۆی.

پێشنیاری پێنجەم: پێشنیاری هەر سێ لیژنەی تایبەتمەند بەپێـی ئەو دەسـەڵاتانەی مـاددەی (٩١) بڕگەی چوارەم لە پەیڕەوی نـاوخۆی پەرلەمـانی کوردسـتان کە بە لیـژنەی یاسـایی و تایبەتمەنـد دراوە، ئێمە لە کۆبەندی ئەو بژاردانەی پێشنیارکراون لەلایەن ئەنـدامانی پەرلەمـان لە دانیشـتنی خوێندنەوەی دووەمدا ئەم پێشنیارە دەخەینە روو و داوا دەکەین بخرێتە دەنگدان، ماددەکە بەم شێوەیەی لێبکرێت:

ماددەی (١):

بـۆ مەبەسـتی حوکمەکـانی ئەم یاسـایە ئەم زاراوە و دەسـتەواژانەی خـوارەوە ماناکـانی بەرامبەریان دەگەیەنێت.

یەکەم/ هەرێم: هەرێمی کوردستان_عێراق.

دووەم/ ئەنجوومەنی وەزیران: ئەنجوومەنی وەزیرانی هەرێم.

سێیەم/ ئەنجوومەن: ئەنجوومەنی ئاو لە هەرێم.

چوارەم/ وەزارەت: وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو.

پێنجەم/ وەزیر: وەزیری کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو.

شەشەم/ سەندوق: سەندوقی پاراستن و بووژاندنەوەی سەرچاوەکانی ئاوی هەرێم.

حەوتەم/ ئاوی ژێر زەوی: ئەو ئاوەی کە لە ژێر رووی زەویدا هەیە و قوڵاییەکەی هەر چەند بێـت دەگرێتەوە.

هەشـتەم/ ئـاوی سـەر زەوی: ئـاوی زێ، رووبـار، کـانی، کـارێز، ئـاوی رۆیشـتوو و سرووشـتی و دەستکردەکان و ئاوی چارەسەرکراویش دەگرێتەوە.

نۆیەم/ سەرچاوەکانی ئاو: ئاوی سەر زەوی و ژێـر زەوی بە هەمـوو سـەرچاوەکانییەوە، وە ئـاوی قورس و ئاوەڕۆکانیش دوای چارەسەرکردنیان دەگرێتەوە.

دەیەم/ پاراستنی سەرچاوەکانی ئاو: پرۆسەی گشتی تەکنیکی و یاساییە کە دەبێتە هۆی بەرزکردنەوەی توانستی بەردەوامی ئاو و بەردەوام بەردەست بوونی رێگرتن لە کەمبوونەوە و بە فیڕۆدان و پیس بوونی.
یازدەیەم/ بەڕێوەبردنی سەرچاوەکانی ئاو: پرۆسەیەکی رێکخراوە دەبێتە هۆی بەردەوامی و باش بەکاربردنی سەرچاوەکانی ئاو لە رووی چەندایەتی و چۆنایەتی بۆ هەموو بەکاربەرانی.
دوازدەیەم/ بووژاندنەوەی سەرچاوەکانی ئاو: پرۆسەیەکی رێکخراوە کە دەبێتە هۆی بووژاندنەوەی دروستی سەرچاوەکانی ئاو.
سێزدەیەم/ کۆگاکردنی ئاو: کۆکردنەوەی ئاوی بەفر و بارانە.
چواردەیەم/ رێڕەوی ئاوی: رێچکەی سرووشتی یان دەستکردە کە تەوژمی ئاوی بە شێوەیەکی هەمیشەیی یان کاتی پێدا تێپەڕ دەبێت.
پازدەیەم/ پاشماوە: هەر ماددەیەکی رەق، شل، گازی، کیمیایی، میکرۆب و ڤایرۆسی تیشکدار یان گەرمکراو کە دەبێتە هۆی پیس بوونی ئاو.
شازدەیەم/ ئاوی قورس: ئەو ئاوەی کە لە یەکەکانی نیشتەجێبوون، پرۆژە پیشەسازییەکان، تەندروستییەکان، شوێنە خزمەتگوزارییەکان، وە هەر بوارێکی دیکەدا بەکار هاتووە و پاشماوەی تێدا نیشتوو یان تواوەتەوە.
حەڤدەیەم/ پیس بوونی ئاو: هەر پرۆسەیەك کە بێتە هۆی گۆڕینی خەسڵەت و پێکهاتە بنەڕەتیەکانی ئاو دەگرێتەوە و بە جۆرێك زیان بە ژیانی مرۆڤ و زیندەوەران و ژینگە بگەیەنێت.
هەژدەیەم/ ئاوی چارەسەرکراو: ئەو ئاوەیە کە پاك کراوەتەوە لە هەموو جۆرە پاشماوەیەك.
نۆزدەیەم/ سوودمەند: ئەو لایەن و کەسانە دەگرێتەوە کە مافی بەکاربردنی ئاویان بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە هەیە.
بیستەم/ بەفیڕۆدانی ئاو: زیاد بەکاربردن یان خراپ بەکارهێنانی سەرچاوەکانی ئاوە بە ئەنقەست بێت یان لە ئەنجامی کەمتەرخەمی.
بیست و یەك/ هاوسەنگی ساڵانەی ئاو: دەرهێنان و بەکاربردنی ئاو بە بڕێك کە یەکسان یان کەمتر بێت لە ئاوی بەدەستهاتوو لە هەمان ساڵدا.

بەڕێز د. رێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی یەك پینج پێشنیار هەیە، کێ لەگەڵ پێشنیاری یەکەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری دووەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری سێیەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری چوارەمە وەکو خۆی تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٢) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ پێشنیاری پێنجەمە پێشنیاری لیژنەی هاوبەش تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٧٤) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ ئەم ماددەیە پەسەندکرا، ماددەی دواتر بخوێننەوە، فەرموون.

بەڕێز لقمان حمد حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی دوو سێ پێشنیار هەیە:

پێشنیاری یەکەم: ماددەکە وەکو خۆی تەنها بڕگەیەك بە زنجیرەی شەشەم زیاد بکرێت بۆ ماددەکە بەم شێوەیەی خوارەوە.

شەشەم: گرنتیکردنی ئاوی هاتوو بۆ هەرێم.

پێشنیاری دووەم: وەکو خۆی.

ماددەی (٢):

ئامانج لەم یاسایە بریتییە لە:-

یەکەم: بەڕێوەبردن پاراستنی سەرچاوەکانی ئاوی هەرێم بۆ گەیشتن بە باشترین شێوازی بەکاربردن.

دووەم: بووژاندنەوەی سەرچاوەکانی ئاو دیاریکردنی بڕ و جۆری بەکاربردن بە مەبەستی بەدیهێنانی ئاسایشی ئاو و پاراستنی مافی نەوەکانی داهاتوو.

سێیەم: رەچاوکردن و چەسپاندنی مافی هەرێم لە ئاوە هاوبەشەکانی لەگەڵ حکومەتی فیدراڵی و وڵاتانی دراوسێ بۆ دەستەبەری بەرژەوەندی باڵاکانی هەرێم بە جۆرێك لەگەڵ پێوەر و یاسا نێودەوڵەنیەکاندا بگونجێت.

چوارەم: بەردەوامی هەماهەنگی پەیوەندی و گۆڕینەوەی زانیارییەکان بۆ گەیشتن بە رێکەوتنی دادپەروەرانە بە ئاڕاستەی دابەشکردنی بڕ و جۆری ئاوی رۆیشتوو و هاتوو بۆ هەرێم.

پێنجەم: چارەسەرکردنی سەرچاوە ئاوییە پیسبووەکان و گرنگیدان بە پاراستنی ژینگە.

پێشنیاری سێیەم: پێشنیاری هەر سێ لیژنەی تایبەتمەند، ماددەکە وەکو خۆی تەنها بڕگەی سێیەمی ماددەکە بەم شێوەیەی لێبکرێت:-

سێیەم: رەچاوکردن و چەسپاندنی مافی هەرێم لە ئاوە هاوبەشەکانی لەگەڵ حکومەتی ئیتیحادی و وڵاتانی دراوسێ بۆ پاراستنی بەرژەوەندییە باڵاکانی هەرێم لە دابینکردنی ئاو بە شێوەیەك لەگەڵ یاسا و پێوەرە نێودەوڵەتییەکاندا بگونجێت.

بەڕێز د. رێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی دوو سێ پێشنیار هەیە، کێ لەگەڵ پێشنیاری یەکەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری دووەمە وەکو خۆی تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری سێیەمە پێشنیاری لیژنەی هاوبەش تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٧٥) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ ئەم ماددەیە پەسەندکرا، ماددەی دواتر بخوێننەوە، فەرموون.

بەڕێز لقمان حمد حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی سێ دوو پێشنیار هەیە:

پێشنیاری یەکەم: ئەم ماددەیە لابرێت.

پێشنیاری دووەم: وەکو خۆی.

بنەما گشتییەکان

ماددەی (٣):

ئاو سامانێکی نیشتیمانییە سەرچاوەکانی بە مۆڵکی گشتی دادەندرێت بە مۆڵەت و بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سوودیان لێوەردەگیرێت.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی سێ دوو پێشنیار هەیە، کێ لەگەڵ پێشنیاری یەکەمە کە دەڵێت لابرێت تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (١) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ پێشنیاری دووەمە ماددەکە وەکو خۆی تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٧٣) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ ئەم ماددەیە پەسەندکرا، ماددەی چوار بخوێننەوە، فەرموون.

بەڕێز لقمان حمد حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی چوار چوار پیشنیار هەیە:

پێشنیاری یەکەم: ماددەکە وەکو خۆی تەنها بڕگەی یەکەم بەم شێوەیەی لێبکرێت.

یەکەم: داڕشتنی سیاسەتی ئاو لە ناوخۆی هەرێم.

پێشنیاری دووەم: ماددەکە وەکو خۆی تەنها بڕگەی یەکەم بەم شێوەیەی لێبکرێت.

یەکەم: داڕشتنی سیاسەتی ئاو لە هەرێم.

پێشنیاری سێیەم: وەکو خۆی.

ماددەی (٤):

حکومەتی هەرێم بە هەماهەنگی لەگەڵ حکومەتی ئیتیحادی بەشدار دەبێت لە:-

یەکەم: داڕشتنی سیاسەتی ناوخۆی ئاو.

دووەم: داڕشتنی سیاسەتی بەکارهێنانی سەرچاوەکانی ئاو لەگەڵ وڵاتانی دراوسێ بەپێی پەیماننامە نەریتە نێودەوڵەتییەکان.

پێشنیاری چوارەم: پێشنیاری هەر سێ لیژنەی تایبەتمەند، ماددەکە وەکو خۆی تەنها بڕگەی یەکەم بەم شێوەیەی لێبکرێت.

یەکەم: داڕشتنی سیاسەتی ئاو.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی چوار، چوار پێشنیار هەیە، کێ لەگەڵ پێشنیاری یەکەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری دووەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری سێیەمە وەکو تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری چوارەمە پێشنیاری لیژنەی هاوبەش تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٧٦) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ ئەم ماددەیە پەسەندکرا، ماددەی پێنج بخوێننەوە، فەرموون.

بەڕێز شوان کریم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی پێنج دوو پێشنیار هەیە.

پێشنیاری یەکەم: وەکو خۆی.

ماددەی (٥):

یەکەم: بەکاربردنی ئاو لە بەرامبەر بڕی بەرامبەری بەکاربردن و لەسەر بنەمای یەکەی پێوانەیی دەبێت.

دووەم: بڕی بەرامبەر بەکاربردنی ئاو لەسەر بنەمای بڕ و جۆر و شیوازی بەکارهێنانەکەی دەبێت و بۆ گشت مەبەست و کەرتەکان دادەندرێت، ئەمەش بە پەیڕەوێك ڕێکدەخرێت کە ئەنجوومەنی وەزیران دەریدەکات.

پێشنیاری دووەم: پێشنیاری هەر سێ لیژنەی تایبەتمەند ئەم ماددەیە لابرێت.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی پێنج دوو پێشنیار هەیە، کێ لەگەڵ پێشنیاری یەکەمە ماددەکە وەکو خۆی تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ یەك کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ پێشنیاری دووەمە پێشنیاری لیژنەی هاوبەش ماددەکە لابرێت تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٧٢) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ ئەم ماددەیە پەسەندکرا، ماددەی شەش خوێننەوە، فەرموون.

بەڕێز شوان کریم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی شەش سێ پێشنیار هەیە.

پێشنیاری یەکەم: ماددەکە وەکو خۆی تەنها خاڵی سێی بڕگەی یەکەمی ماددەکە بەم شێوەیەی لێبکرێت.

٣- مەبەستەکانی ئاودێری و کشتوکاڵ و باغداری.

پێشنیاری دووەم: ماددەکە وەکو تەنها خاڵێك بە زنجیرەی حەوت بۆ بڕگەی یەکەمی ماددەکە زیاد بکرێت و بەم شێوەیەی لێبکرێت.

٧- هەر مەبەستێکی تری سوود لێوەرگرتن.

پێشنیاری سێیەم: وەکو خۆی.

ماددەی (٦):

یەکەم: بەکاربردنی ئاو لە ڕووی پێشینەیەوە بەم شێوەیە دەبێت:-

١- خواردنەوە و بەکاربردن بۆ پێویستی خزمەتگوزاری.

٢- ئاژەڵداری و سامانی ماسی.

٣- مەبەستەکانی ئاودێری و کشتوکاڵی.

٤- پێداویستیەکانی پیشەسازی و وەبەرهێنانی کارەبا.

٥- مەبەستەکانی ژینگەیی و کەرتی گەشت و گوزاری.

٦- مەبەستەکانی وەبەرهێنان.

دووەم: گۆڕینی جۆری بەکاربردنی ئاو لەسەر بنەمای مۆڵەتی ڕێپێدانی نوێ دەبێت.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێـزان ئەنـدامانی پەرلەمـان، سـەبارەت بە مـاددەی شـەش سـێ پێشـنیار هەیە، کـێ لەگەڵ پێشـنیاری یەکەمە تکـایە دەسـت بەرزکـاتەوە؟ کەس لەگەڵـدانیە، کـێ لەگەڵ پێشـنیاری دووەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کـێ لەگەڵ پێشـنیاری سـێیەمە وەکـو خـۆی تکـایە دەسـت بەرزکـاتەوە؟ (٧٨) کەس لەگەڵـدایە، زۆر سـوپاس، بە زۆریـنەی دەنـگ ئەم مـاددەیە پەسەندکرا، ماددەی حەوت بخوێننەوە، فەرموون.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی حەوت سێ پێشنیار هەیە.

پێشـنیاری یەکەم: مـاددەکە وەکـو خـۆی تەنهـا بـڕگەیەك بە زنجیـرەی پێـنجەم زیـاد بکرێـت بـۆ ماددەکە بەم شێوەیە.

پێنجەم: ئامادەکردنی پلانی وەرزی ساڵانە بۆ بەگەڕخستنی بەنداو و کۆگاکانی ئاو لە هەرێمدا.

پێشنیاری دووەم: وەکو خۆی.

ماددەی (٧):

وەزارەت پێویستە ئەمانەی خوارەوە ئەنجام بدات:

یەکەم: ئامادەکردنی پلانی تایبەت بە بەڕیوەبردنی سەرچاوەکانی ئاو و پڕۆژەکانی بە مەبەستی بەکاربردنی لەلایەن کەرتە سوودمەندەکانەوە.

دووەم: بەرزکردنەوەی تواناکان و گەشەپێدانی پیشـەیی لە بـواری بەڕێـوەبردنی سـەرچاوەکانی ئاو.

سێیەم: پلانی بووژاندنەوە و بەڕێوەبردنی بە هەماهەنگی لایەنە پەیوەندیدارەکانی حکومەت و بەشداری پێکردنی دانیشتووان و ڕێکخراوە نا حکومییەکان و کەرتی تایبەت.

چــوارەم: هەمــاهەنگی لەگەڵ وەزارەتە پەیوەندیــدارەکان و ڕێکخــراوە نــا حکومییەکــان و ڕاگەیاندنەکان بۆ بڵاوکردنەوەی هۆشیاری گشتی دەربارەی گرنگی زیندەگی سەرچاوەکانی ئاو و بایەخپێدانی لە قۆناغەکانی خوێندندا.

پێشنیاری سێیەم: پێشنیاری هەرسێ لیژنەی تایبەتمەند، ماددەکە وەکو خۆی تەنها بـڕگەی یەکەم بەم شێوەیەی لێبکرێت.

یەکەم: ئامــادەکردنی پلانــی تــایبەت بە بەڕێــوەبردنی ســەرچاوەکانی ئــاو و پڕۆژەکــانی بە هەمـاهەنگی لەگەڵ وەزارەتەکـانی تـری پەیوەندیـدار بە مەبەسـتی بەکـاربردنی لەلایەن کەرتە سوودمەندەکانەوە.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێـزان ئەنـدامانی پەرلەمـان، سـەبارەت بە مـاددەی حەوت سـێ پێشـنیار هەیە، کـێ لەگەڵ پێشنیاری یەکەمە تکایە دەسـت بەرزکـاتەوە؟ کەس لەگەڵـدانییە، کـێ لەگەڵ پێشـنیاری دووەمە وەکو خۆی تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری سێیەمە پێشنیاری لیـژنەی هـاوبەش تکـایە دەسـت بەرزکـاتەوە؟ (٧٨) کەس لەگەڵـدایە، زۆر سـوپاس، بە زۆریـنەی دەنگ ئەم ماددەیە پەسەندکرا، ماددەی هەشت بخوێننەوە، فەرموون.

بەڕێز عباس فتاح صالح:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
سەبارەت بە ماددەی هەشت چوار پێشنیار هەیە.
پێشنیاری یەکەم: ماددەکە وەکو خۆی تەنها بڕگەکانی پێنجەم و شەشەم بەم شێوەیەی لێبکرێت.
پێنجەم: ئەنجوومەن سێ مانگ جارێك کۆدەبێتەوە و بۆی هەیە هەر کات پێویست بێت لەسەر داوای سەرۆك کۆبێتەوە.
شەشەم: ڕاسپاردن و پێشنیازە پێویستەکان لەلایەن وەزیر بەرز دەکرێتەوە بۆ ئەنجوومەنی وەزیرانی هەرێم و پێویستە ئەنجوومەنی وەزیران لە ماوەی سی ڕۆژدا بڕیارێك لەم بارەیەوە بدات.
پێشنیاری دووەم: ماددەکە وەکو خۆی تەنها خاڵی سێی بڕگەی یەکەمی ماددەکە بەم شێوەیەی لێبکرێت.
سێیەم: بەڕێوەبەری گشتی ئاو و ئاوەڕۆ لە وەزارەتی شارەوانی و گەشت و گوزاری هەرێم و بەڕێوەبەرە گشتیەکانی ئاو لە پارێزگاکان و ئیدارە سەربەخۆکان.
پێشنیاری سێیەم: ماددەکە وەکو خۆی تەنها دەستەواژەی وەزیر بکرێتە وەزیری کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو.
پیشنیاری چوارەم: وەکو خۆی.
ماددەی (٨):
یەکەم: ئەنجوومەنێك لە وەزارەت بە سەرۆکایەتی وەزیر و بە ئەندامیەتی هەر یەك لە مانەی خوارەوە پێکدێت.
١- بریکاری وەزیر بۆ کاروباری سەرچاوەکانی ئاو.
٢- سەرۆکی دەستەی پاراستن و چاککردنی ژینگەی هەرێم.
٣- بەڕیوەبەری گشتی ئاو و ئاوەڕۆ لە وەزارەتی شارەوانی و گەشت و گوزاری هەرێم.
٤- بەڕیوەبەری گشتی سەرچاوەکانی ئاو لە وەزارەت.
٥- بەڕیوەبەری گشتی بەنداو و کۆگاکانی ئاو لە وەزارەت.
٦- بەڕبوەبەری گشتی و توێژینەوە لە وەزارەت.
٧- بەڕێوەبەری گشتی باغداری و پاوان و دارستان لە وەزارەت.
دووەم: نوێنەری ئەو لایەنانەی خوارەوە بەشداری کۆبوونەوەکانی ئەنجوومەن دەکەن بە مەرجێك پلەی وەزیفیان لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێت بەبێ ئەوەی مافی دەنگدانیان هەبێت.
١- وەزارەتی پلاندانانی هەرێم.
٢- وەزارەتی کارەبای هەرێم.
٣- وەزارەتی ناوخۆی هەرێم.
٤- وەزارەتی تەندروستی هەرێم.

سێیەم: فەرمانبەرێك لە وەزارەت وەك سكرتێری ئەنجوومەن لەلایەن وەزیرەوە دیاری دەكرێت بە مەرجێك لایەنی كەم هەڵگری بڕوانامەی بەرایی زانكۆیی بێت.
چوارەم: ئەنجوومەن دەتوانێت بەپێی پێویست میوانداری پسپۆڕان بۆ وەرگرتنی راو بۆچوونیان بكات.
پێنجەم: ئەنجوومەن سێ مانگ جارێك یان هەر كات پێویست بێت لەسەر داوای سەرۆك كۆدەبێتەوە.
شەشەم: راسپاردە و پێشنیارە پێویستەكان لەلایەن وەزیر بەرز دەكرێتەوە بۆ ئەنجوومەنی وەزیرانی هەرێم.

بەڕێز د. رێواز فائق حسێن / سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی هەشت چوار پێشنیار هەیە، كێ لەگەڵ پێشنیاری یەكەمە تكایە دەست بەرزكاتەوە؟ كەس لەگەڵدانییە، كێ لەگەڵ پێشنیاری دووەمە تكایە دەست بەرزكاتەوە؟ كەس لەگەڵدانییە، كێ لەگەڵ پێشنیاری سێیەمە تكایە دەست بەرزكاتەوە؟ كەس لەگەڵدانییە، كێ لەگەڵ پێشنیاری چوارەمە وەكو خۆی تكایە دەست بەرزكاتەوە؟ (٨١) كەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ ئەم ماددەیە پەسەندكرا، ماددەی نۆ بخوێننەوە، فەرموون.

بەڕێز رزگار عیسی سوار:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی نۆ سێ پێشنیار هەیە.
پێشنیاری یەكەم: ماددەكە وەكو خۆی تەنها بڕگەی یەكەم و دووەم بەم شێوەیە لێبكرێت.
یەكەم: دانانی سیاسەتی ناوخۆی و پەرپێدانی سەرچاوەكانی ئاو لە هەرێم.
دووەم: پەسەندكردن و رەتكردنەوەی پلانی بەكارهێنانی ئاو لەلایەن گشت كەرتەكانەوە.
پێشنیاری دووەم: وەكو خۆی.
ئەركەكانی ئەنجوومەن
ماددەی (٩):
یەكەم: دانانی سیاسەتی ناوخۆی ئاو لە هەرێم.
دووەم: پەسەندكردنی پلان و بەكارهێنانی ئاو لەلایەن گشت كەرتەكانەوە.
سێیەم: بڕیاردان لەسەر پرۆژەی سەرچاوەكانی ئاو و بەكاربردنی.
چوارەم: پێشنیازكردنی بڕی بەرامبەری بەكاربردنی ئاو بۆ سەرجەم كەرتەكان و بۆ ئەنجوومەنی وەزیران.
پێنجەم: بڕیاردانی لەسەر پلان و بەكارهێنان لە بواری بەڕێوەبردنی سەرچاوەكانی ئاو و پاراستنی.
شەشەم: بڕیاردان لەسەر ستراتیجییەتی نیشتیمانی تایبەت بە كەش و هەوا و بەرزەفتكردنی كارگێڕیەكانی لەسەر پاراستن و بووژاندنەوەی سەرچاوەكانی ئاو.
حەوتەم: بڕیاردان لە پلانی دابەشكردنی ئاو لە نێوان كەرتە جیاجیاكان و بەكاربردنە سەرەكییەكانی ئاو.

هەشتەم: کارکردن و دابینکردنی بوودجەی پێویست بۆ جێ بەجێکردنی پڕۆژەکانی بەنداوی گەورە و مامناوەندی پڕۆژە بە هەموو جۆرەکانی ئاو.
نۆیەم: دانانی پلانی بەکارهێنانی سیستەمی ئاودێری نوێ بۆ پەرەپێدانی بەرهەمی کشتوکاڵی بە مەرجێك گونجاو بێت لەگەڵ سوودی ئابووری گشتی ئاوی بۆ پڕۆژە کشتوکاڵییە تەرخانکراو.
پێشنیاری سێیەم: پێشنیاری هەر سێ لیژنەی تایبەتمەند، ماددەکە وەکو خۆی تەنها لەگەڵ ئەم گۆڕانکاریانەی خوارەوە.
یەکەم: بڕگەی چوارەم لابرێت و بڕگەیەك بە زنجیرەی دەیەم زیاد بکرێت و بەم شێوەیەی خوارەوە.
دەیەم: دارشتنی پلانی گونجاو بۆ بەرنگاربوونەوەی وشکەساڵی و لافاو و پیسبوونی سەرچاوەکانی ئاو بە هەماهەنگی لەگەڵ لایەنی پەیوەندیدارەکانەوە.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی نۆ سێ پێشنیار هەیە، کێ لەگەڵ پێشنیاری یەکەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری دووەمە ماددەکە وەکو خۆی تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری سێیەمە پێشنیاری لیژنەی هاوبەش تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٧٦) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ ئەم ماددەیە پەسەندکرا، فەرموون ماددەی دە بخوێننەوە.

بەڕێز رزگار عیس سوار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی دەیەم چوار پێشنیار هەیە:
پێشنیاری یەکەم: ماددەکە وەکو خۆی تەنها بڕگەی دووەم بەم شێوەیە لێبکرێت.
دووەم: ئەنجامدانی گۆڕانکاری لە ڕێڕەوی سەرچاوەکانی ئاو بە جۆرێك بێت ببێتە هۆی کەمکردنەوەی بڕی ئاو یان پیسبوونی ئاو یان ڕوودانی لافاو یان زیانگەیاندن بە سەرچاوە جۆراوجۆرەکانی ئاو.
پێشنیاری دووەم: ماددەکە وەکو خۆی تەنها بڕگەی یەکەمی ماددەکە لابرێت.
پێشنیاری سێیەم: وەکو خۆی.
پێشنیاری چوارەم: پێشنیاری هەر سێ لیژنەی تایبەتمەند، ماددەکە بەم شێوەیە لێبکرێت.
ماددەی (١٠):
ئەم کارانەی خوارەوە ڕێگا پێ نەدراون:
یەکەم: فڕێدانی پاشەڕۆی ناو ماڵ، پیشەسازی، کشتوکاڵی و تەندروستی و تەقەمەنی و بازرگانی یان هەر بوارێکی تر بۆ ناو سەرچاوەکانی ئاو، تەنها لەو بوارەدا نەبێت کە چارەسەری زانستی پێویستی بۆ کرابێت.
دووەم: ئەنجامدانی گۆڕانکاری لە ڕێڕەوی سەرچاوەکانی ئاو بە جورێك ببێتە هۆی کەمکردنەوەی بڕی ئاو یان پیسبوونی ئاو یان ڕوودانی لافاو.
سێیەم: بیر هەڵدانی یان بەکارهێنانی ئاوی ژێر زەوی بەبێ مۆڵەتی وەزارەت.

چوارەم: هەر چاڵاكییەك بۆ كۆگاكردنی یان كەمكردنەوەی سەرچاوەكانی ئاو بەبێ مۆڵەتی پێش وەخت.
پێــنجەم: داپۆشــینی پاشــەڕۆ بەهەر ڕێــگەیەك كە دەرئەنجــامی كــارگێڕی لەســەر جــۆری سەرچاوەكانی ئاوی سەر زەوی یان ژێر زەوی یان ژینگە دروست دەكات.
شەشەم: بەكارهێنانی قیـڕكەر بـۆ قەڵاچـۆڵكردنی پەتـا كشـتوكاڵییەكان یـان پەینـی كیمیـایی كە ببێتە هۆی پیسبوونی سەرچاوەكانی ئاو.
حەوتەم: دامەزرانــدنی هەر پــڕۆژەیەك یــان كــارگەیەك یــان خــانوویەكی نیشــتەجێبوون یــان كارگەیەك لەسەر كەناری رووبار و لقەكـان یـان دەریـاچە و كۆگاكـانی ئـاو و زەوییەكـانی دەور و پشتیان لە سنووری دیاریكراو بەبێ وەرگرتنی مۆڵەتی وەزارەت جگەلە پڕۆژەكانی ئاو و ئاوەڕۆ.
هەشتەم: بەكارهێنانی ماددەی ژەهراوی یان كارەبا یان قێركەر یان تەقەمەنی بـۆ راوی ماسـی و گەیاندراوە ئاوییەكانی دیكە بە جۆرێك كە ببێتە هۆی پیسبوونی سەرچاوە ئاوییەكان.
نۆیەم: فڕێدانی پاشماوەی نەوتی بۆ سەرچاوەكانی ئاوی سەر زەوی یان ناو ڕێڕەوی ئاوی بـاران و كانی و كارێز و دەریاچە و گۆماوەكان یان بۆ ناو ئاوی ژێر زەوی و ناوچەكانی بووژاندنەوە.
دەیەم: فڕێدانی لاشەی ئاژەڵ و پەلەوەر بۆ ناو ڕێڕەوی ئاو یان ناوچەكانی بوژاندنەوە ئاوی ژێـر زەوی.
یـازدەیەم: هەر چـالاكییەك ببێـتە هـۆی پیسـبوونی ئـاو یـان كەنـار و رۆخـی ڕێڕەوەكـانی ئـاوی سرووشتی یان كارگێڕی نەرێتی لەسەر جۆری ئاوەكە دروست بكات.
بەڕێز د. رێواز فائق حسێن / سەرۆكی پەرلەمان:
بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی دە چوار پێشنیار هەیە، كـێ لەگەڵ پێشـنیاری یەكەمە تكایە دەست بەرزكاتەوە؟ كەس لەگەڵدانییە، كێ لەگەڵ پێشنیاری دووەمە تكایە دەست بەرزكاتەوە؟ كەس لەگەڵدانییە، كێ لەگەڵ پێشنیاری سێیەمە ماددەكە وەكو خۆی تكـایە دەسـت بەرزكاتەوە؟ كەس لەگەڵدانییە، كێ لەگەڵ پێشنیاری چوارەمە پێشنیاری لیژنەی هـاوبەش تكـایە دەســت بەرزكــاتەوە؟ (٧٥) كەس لەگەڵــدایە، زۆر ســوپاس، بە زۆریــنەی دەنــگ ئەم مــاددەیە پەسەندكرا، فەرموون ماددەی یازدە بخوێننەوە.
بەڕێز سفین اغا عمر اغا:
بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.
سەبارەت بە ماددەی یازدە سێ پێشنیار هەیە.
پێشنیاری یەكەم: ماددەكە وەكو خۆی تەنها برگەی دووەم بەم شێوەیە لێبكرێت.
دووەم: وەزارەت پابەنـدە بە دانـانی تۆمـارێكی تـایبەت بەو بیـرانەی كە بەر لە دەرچـوونی ئەم یاسایە بە مۆڵەت یان بێ مۆڵەت هەڵكەندراون بۆ مەبەستی پێداچوونەوە و گـرتنەبەری رێكـاری پێویست.
پێشنیاری دووەم: وەكو خۆی.
پێشنیاری سێیەم: پیشنیاری هەر سێ لیژنەی تایبەتمەند، ماددەكە بەم شێوەیەی لێبكرێت.
ماددەی (١١):

یەکەم: وەزارەت سیستەمی چاودێری لەسەر بڕ و جۆی ئاو لە سەرچاوەکانی ئاوی سرووشتی دادەنێت بۆ مسۆگەرکردنی پاراستن و زیادکردنی توانست و بۆ ڕێگرتن لە پیسبوون.
دووەم: وەزارەت پابەندە بە دانانی تۆمارێکی تایبەت بەو بیرانەی کە بەر لە دەرچوونی ئەم یاسایە بە مۆڵەت یان بێ مۆڵەت هەڵکەندراون و گرتنەبەری ڕێکاری پێویست بۆ گونجاندنیان لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی یازدە سێ پێشنیار هەیە، کێ لەگەڵ پێشنیاری یەکەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری دووەمە وەکو خۆی تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری سێیەمە پێشنیاری لیژنەی هاوبەش تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٧٣) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ ئەم ماددەیە پەسەندکرا، فەرموون ماددەی دوازدە بخوێننەوە.

بەڕێز سفین اغا عمر اغا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی دوازدە سێ پێشنیار هەیە.

پێشنیاری یەکەم: ماددەکە وەکو خۆی تەنها بڕگەی یەکەم بەم شێوەیە لێبکرێت.

یەکەم: پێویستە بەکاربردنی ئاو لە هەرێم بەپێی ستاندارد و کوالێتی هەرێمی بێت.

پێشنیاری دووەم: ماددەکە وەکو خۆی تەنها بڕگەی یەکەم بەم شێوەیە لێبکرێت.

یەکەم: پێویستە بەکاربردنی ئاو لە هەرێم بەپێی ستاندارد و کوالێتی جیهانی بێت.

پێشنیاری سێیەم: ماددەکە وەکو خۆی.

ماددەی (١٢):

یەکەم: پێویستە بەکاربردنی ئاو لە هەرێم بەپێی ستاندارد و کوالێتی جیهانی بێت.

دووەم: چارەسەرکردنی سەرچاوەی ئاوە پیسبووەکان و ئاوەڕۆکان بە دانانی ویستگەی چارەسەری گونجاوی سەردەمیانە دەبێت.

سێیەم: هەر پڕۆژەیەك کە پاشەڕۆی لێ پەیدابێت تا ئەو کاتەی ڕێنمایی وەزارەتە پەیوەندیدارەکان جێ بەجێیان نەکات ڕێگە بە دامەزراندنی نادرێت.

چوارەم: ڕێگە بە دامەزراندنی هیچ پڕۆژەیەك نادرێت ئەگەر یەکەی چارەسەرکردنی پاش ماوەی نەبێت.

پێنجەم: ئەو پڕۆژانەی بوونی یاساییان هەیە و پاش ماوەیان دەڕژێتە نێو سەرچاوەکانی ئاو ماوەی شەش مانگیان لە ڕێکەوتی بەرکاربوونی ئەم یاسایە پێ دەدرێت بۆ دامەزراندنی یەکەی چارەسەرکردنی پاش ماوە، بە پێچەوانەوە مۆڵەتی کارکردنیان لێ دەسەندرێتەوە.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی دوازدە سێ پێشنیار هەیە، کێ لەگەڵ پێشنیاری یەکەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری دووەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری سێیەمە ماددەکە وەکو خۆی

تكايە دەست بەرزكاتەوە؟ (٧٦) كەس لەگەڵدايە، زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ ئەم ماددەیە پەسەندكرا، فەرموون ماددەی سێزدە بخوێننەوە.

بەڕێز نزار ملا عبدالغفار:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی سێزدە دوو پێشنیار هەیە.

پێشنیاری یەكەم: ماددەكە وەكو خۆی تەنها بڕگەیەك بە زنجیرەی سێیەم زیاد بكرێت بۆ ماددەكە و بەم شێوەیەی خوارەوە.

سێیەم: وەزارەت پلانی درێژخایەن ئاڕاستەی پەرلەمانی كوردستان دەكات لەو كاتەی كە پلانەكە دابڕێژرێت.

پێشنیاری دووەم: ماددەكە وەكو خۆی.

ماددەی (١٣):

یەكەم: وەزارەت پلانی ساڵانە و مامناوەندی درێژخایەنی كەرت و بوارە جۆراوجۆرەكانی لە بەكاربردنی ئاو پەسەند دەكات بۆ هێنانەدی هاوسەنگی ئاو و دادپەروەری لە دابەشكردنیدا.

دووەم: وەزارەت پلان بۆ رێگرتن لە رووچوونی زەوی سێڵاو و لافاو و چاككردنی رێڕەوی شیو و كەناڵە گشتیەكان و كەنار و رووبارەكان و چاودێری هاتنی سێڵاو و لافاو، بەكارهێنانی ئاوی پرۆژەكانی ئاودێری دادەنێت بە جۆرێك گرەنتی پاراستنی ئاو لە بەفیرۆدان و پیسبوون بكات.

بەڕێز د. رێواز فائق حسێن / سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی سێزدە دوو پێشنیار هەیە، كێ لەگەڵ پێشنیاری یەكەمە تكایە دەست بەرزكاتەوە؟ كەس لەگەڵدانیە، كێ لەگەڵ پێشنیاری دووەمە ماددەكە وەكو خۆی تكایە دەست بەرزكاتەوە؟ (٧٤) كەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ ئەم ماددەیە پەسەندكرا، فەرموون ماددەی چواردە بخوێننەوە.

بەڕێز نزار ملا عبدالغفار:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی چواردە سێ پێشنیار هەیە.

پێشنیاری یەكەم: ئەم ماددەیە لابرێت.

پێشنیاری دووەم: بڕگەكانی یەكەم و دووەم بكرێتە یەك بڕگە بۆ ماددەكە و بەم شێوەیەی خوارەوە.

یەكەم: سەندوقێك بە ناوی سەندوقی پاراستن و بووژاندنەوەی سەرچاوەكانی ئاو لە هەرێم بەپێی حوكمەكانی ئەم یاسایە دادەمەزرێت، وە ئەنجوومەنێكی كارگێڕی دەبێت بۆ بەڕێوەبردنی كارەكانی و پەیڕەوێك لەلایەن ئەنجوومەنی وەزیرانەوە پێك دەهێندرێت.

پێشنیاری سێیەم: ماددەكە وەكو خۆی.

ماددەی (١٤):

یەكەم: سەندوقیك بە ناوی سەندوقی پاراستن و بووژاندنەوەی سەرچاوەكانی ئاو لە هەرێم بەپێی حوكمەكانی ئەم یاسایە دادەمەزرێت.

دووەم: سەندوق ئەنجوومەنێکی کارگێڕی دەبێت بۆ بەڕێوەبردنی کارەکانی بە پەیڕەوێك لەلایەن ئەنجوومەنی وەزیرانەوە پێك دەهێندرێت.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی چواردە سێ پێشنیار هەیە، کێ لەگەڵ پێشنیاری یەکەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری دووەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری سێیەمە ماددەکە وەکو خۆی تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٧٥) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ ئەم ماددەیە پەسەندکرا، فەرموون ماددەی پازدە بخوێننەوە.

بەڕێز جلال محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی پازدە سێ پێشنیار هەیە.

پێشنیاری یەکەم: ئەم ماددەیە لابرێت.

پێشنیاری دووەم: ماددەکە وەکو خۆی.

پێشنیاری سێیەم: پێشنیاری هەر سێ لیژنەی تایبەتمەند کە ماددەکە بەم شێوەیەی لێبکرێت.

ماددەی (١٥):

یەکەم: داهاتی سەندوق لەم سەرچاوانەی خوارەوە پێکدێت.

١- گووژمەی تەرخانکراو لە بوودجەی ساڵانەی هەرێم.

٢- هەر کۆمەك و یارمەتییەك کە بەپێی یاسا پێشکەش بە سندووق دەکرێت.

دووەم: داهاتی سندووق بە مەبەستی پاراستن و بووژاندنەوەی سەرچاوەکانی ئاو و ریگرتن لە پیسبوونی بەکاردێت.

سێیەم: شێوازی خەرجکردنی داهاتی سەندوق بە پەیڕەوێك ڕێك دەخرێت کە لەلایەن ئەنجوومەنی وەزیرانەوە دەردەچێت.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی پازدە سێ پێشنیار هەیە، کێ لەگەڵ پێشنیاری یەکەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری دووەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٢) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، کێ لەگەڵ پێشنیاری سێیەمە ماددەکە وەکو خۆی تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٧٤) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ ئەم ماددەیە پەسەندکرا، فەرموون ماددەی شازدە بخوێننەوە.

بەڕێز جلال محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی شازدە سێ پێشنیار هەیە.

پێشنیاری یەکەم: ماددەکە بەم شێوەیەی لێدەکرێت.

پۆلیسی پاراستنی دارستان و ژینگە لە یەکە کارگێڕییە خۆجێیەکان ئەرکی پاراستنی سەرچاوەکانی ئاو لە ئەستۆ دەگرن و لە حاڵەتی نەبوونی پۆلیسی دارستان و ژینگە ئەوا پۆلیسی یەکەی کارگێڕییەکان ئەرکی پاراستنی سەرچاوەکانی ئاو لە ئەستۆ دەگرن.

پێشنیاری دووەم: وەکو خۆی.
پێشنیاری سێیەم: پێشنیاری هەر سێ لیژنەی تایبەتمەند، ماددەکە بەم شێوەیەی لێدەکرێت.
ماددەی (١٦):
دەزگای ئاسایش و پۆلیسی پاراستنی دارستان و ژینگە ئەرکی پاراستنی سەرچاوەکانی ئاو لە ئەستۆ دەگرن.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی شازدە سێ پێشنیار هەیە، کێ لەگەڵ پێشنیاری یەکەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری دووەمە ماددەکە وەکو خۆی تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری سێیەمە پێشنیاری لیژنەی هاوبەش تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٧٥) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ ئەم ماددەیە پەسەندکرا، فەرموون ماددەی حەڤدە بخوێننەوە.

بەڕێز لقمان حمد حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی حەڤدە سێ پێشنیار هەیە.
پێشنیاری یەکەم: بڕگەی چوارەم بەم شێوەیەی لێبکرێت.
چوارەم: پێویستە وەزارەت پێداچوونەوە بە مۆڵەتەکان و بە بڕی ئاوی سەر زەوی و ژێر زەوی مۆڵەت پێدراو لەبەر ڕۆشنایی بووژاندنەوەی سەرچاوەکانی ئاودا بکات.
پێشنیاری دووەم: ماددەکە خۆی.
پێشنیاری سێیەم: پێشنیاری هەر سێ لیژنەی تایبەتمەند.
ماددەی (١٧):
یەکەم: گشت پڕۆژەکانی بەکاربردن بە سەرچاوەکانی ئاو بەپێی یاسا بەرکارەکانی هەرێم لەلایەن وەزارەتەوە ڕێپێدانیان بۆ دەکرێت دوای لاری نەبوونی لایەنە پەیوەندیدارەکان.
دووەم: گشت پڕۆژەکانی وەبەرهێنان بەپێی یاسا بەرکارەکانی هەرێم لەلایەن وەزارەتەوە ڕیگا پێدانیان بۆ دەکرێت دوای لاری نەبوونی لایەنە پەیوەندیدارەکان.
سێیەم: پێویستە لەسەر سوودمەندانی ئاوی سەر زەوی و ژێر زەوی بەبێ مۆڵەت لە کەرتەکانی کشتوکاڵ، پیشەسازی، بازرگانی، گەشت و گوزار داواکاری مافی سوودمەندبوون لە ئاو پێشکەش بکەن و مۆڵەت لە وەزارەت وەربگرن لە ماوەی شەش مانگ لە ڕێکەوتی بەرکاربوونی ئەم یاسایە، بە پێچەوانەوە سوودمەند بە سەرپێچیکار لە حوکمەکانی ئەم یاسایە هەژمار دەکرێت.
سێیەم: هەر زێدەڕۆییەك لەلایەن سوودمەندانی ئاو زیاد لەو بڕەی ئاوی ڕێپێدراو بە سەرپێچی هەژمار دەکرێت و سەرپێچیکار بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە سزا دەدرێت.
چوارەم: وەزارەت دەتوانێت پیداچوونەوە بە مۆڵەتەکان و بە بڕی ئاوی سەر زەوی و ژێر زەوی مۆڵەت پێدراو لەبەر ڕۆشنایی بووژاندنەوەی سەرچاوەکانی ئاودا بکات.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێـزان ئەنـدامانی پەرلەمـان، سـەبارەت بە مـاددەی حەڤـدە سـێ پێشـنیار هەیە، كـێ لەگەڵ پێشنیاری یەكەمە تكایە دەسـت بەرزكاتەوە؟ كەس لەگەڵدانییە، كێ لەگەڵ پێشـنیاری دووەمە ماددەكە وەكو خـۆی تكـایە دەسـت بەرزكـاتەوە؟ (٢) كەس لەگەڵـدایە، زۆر سـوپاس، كـێ لەگەڵ پێشنیاری سێیەمە پێشنیاری لیژنەی هاوبەش تكایە دەسـت بەرزكـاتەوە؟ (٧٣) كەس لەگەڵـدایە، زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ ئەم ماددەیە پەسەندكرا، فەرموون ماددەی هەژدە بخوێننەوە.

بەڕێز لقمان حمد حاجی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی هەژدە سێ پیشنیار هەیە.

پێشنیاری یەكەم: لە بڕگەكانی یەكەم و دووەم سێیەمی ئەم ماددەیە دەستەواژەی وەزیر بكرێتە ئەنجوومەنی ئاو.

پێشـنیاری دووەم: بڕگەكـانی یەكەم و دووەمـی مـاددەكە بكـرێتە یەك بـڕگە و بەم شـێوەیەی خوارەوە.

یەكەم: وەزیـر دەتوانێـت بیـر هەڵكەنـدن یـان وەسـتانی لە بەكارهێنـانی بیـر لە هەنـدێك نـاوچە قەدەغە بكات بەپێی ڕاپۆرتی ئەنجوومەنی بەڕێوەبردن و پاراسـتنی ئـاو، بە مەرجێـك مەترسـی لەسەر دابەزینی بـڕی ئـاو و ئاسـتی ئـاو و جـۆری ئـاوی ژێـر زەوی هەبێـت و قەرەبـووی خـاوەن بیرەكان دەكرێتەوە بەو زیانەی كە لە ئەنجامی ئەو بڕیارە پێی دەكەوێت بەپێی حوكمەكانی ئەم یاسایە و یاسا بەركارەكانی هەرێم.

پێشنیاری سێیەم: ماددەكە وەكو خۆی.

ماددەی (١٨):

یەكەم: وەزیر دەتوانێت بیر هەڵكەندن لە هەندێك ناوچە بۆ ماوەیەكی كاتی قەدەغە بكات ئەگەر مەترسی لەسەر دابەزینی بڕ و ئاستی ئاو و جۆری ئاوی ژێر زەوی هەبوو، وە بۆ قورسایی لەسەر ئاوی كۆگاكراو لەم ناوچانەدا.

دووەم: وەزیر لە كاتی پێویستدا بڕیار دەدات بە وەستاندنی بەكارهێنانی بیر لە هەنـدێك نـاوچە بـۆ بەرگـرتن لە ڕۆیشـتنی ئـاوی ژێـر زەوی نـاوچەكە بە مەرجێـك قەرەبـووی خـاوەن بیرەكـان بكرێتەوە بەو زیانەی لە ئەنجامی ئەو بڕیارە بەریان دەكەوێت بەپێی حوكمەكانی ئەم یاسـایە و یاسا بەركارەكانی هەرێم.

سێیەم: كاری كۆمپانیاكانی بیر هەڵكەندن و پێدانی مۆڵەتی بیر هەڵكەندن بە كەسی سرووشـتی و مەعنەوی، وە هەڵوەشاندنەوە و وەستاندنی ڕێپێدان بە ڕێنمـاییەك ڕێـك دەخرێـت كە لەلایەن وەزیرەوە دەردەچێت.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێـزان ئەنـدامانی پەرلەمـان، سـەبارەت بە مـاددەی هەژدە سـێ پێشـنیار هەیە، كـێ لەگەڵ پێشنیاری یەكەمە تكایە دەسـت بەرزكـاتەوە؟ كەس لەگەڵـدانییە، كـێ لەگەڵ پێشـنیاری دووەمە تكایە دەست بەرزكاتەوە؟ (٦٣) كەس لەگەڵدایە، كـێ لەگەڵ پێشـنیاری سـێیەمە مـاددەكە وەكـو

خـۆی تکـایه دەسـت بەرزکـاتەوە؟ کەس لەگەڵـدانییە، بە زۆریـنەی دەنـگ پێشـنیاری دووەم پەسەندکرا، فەرموون ماددەی نۆزدە بخوێننەوە.

بەڕێز شوان كريم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی نۆزدە سێ پێشنیار هەیە.

پێشنیاری یەکەم: ئەم ماددەیە لەیەك بدرێت لەگەڵ ماددەی سێزدەی ئەم یاسایە.

پێشنیاری دووەم: ماددەکە وەکو خۆی تەنها بڕگەیەك بە زنجیرەی چوارەم زیاد بکرێت.

چوارەم: دروستکردنی پڕۆژەی ئاودێری بۆ کۆگاکردنی ئاوی لافاو.

پێشنیاری سێیەم: ماددەکە وەکو خۆی.

ماددەی (١٩):

پێویستە وەزارەت ئەم ڕێ و شوێنانەی خوارەوە بۆ ڕێکخستنی ناوچەی بارانوی کە دەبێتە هۆی ڕوودانی سێڵاو و لافاو و لەو ناوچەیەی پێیدادەڕوات بگرێتەبەر:-

یەکەم: پاراستنی خـاك و بەرگـی ڕووەکـی بە ڕێگـای گونجـاو بـۆ چانـدنی ئەو ڕووەکـانەی خـوڵ جێگیر دەکەن بۆ پاراستنی ناوچەکە لە داماڵین و ڕووچوون.

دووەم: ڕێکخســـتن و نـــۆژەنکردنەوە لە ڕێـــڕەوی شـــوێنە دروســـتکردنی (......دەنـــگ دەرنەچووە........).

سێیەم: قەدەغەکردنی فراوانکـاری لە پەیـداکردنی زەوی کشـتوکاڵی یـان دامەزرانـدنی پـڕۆژەی شارستانی یان پێشەسازی لەسەر ڕێڕەوی شێوەکان، کەنار، ڕووبارەکان، بەنـداو و کۆگاکـانی ئـاو ئەگەر کاریگەری نەرێنی لەسەر سەرچاوەکانی ئاو هەبوو.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێـزان ئەنـدامانی پەرلەمـان، سـەبارەت بە مـاددەی نـۆزدە سـێ پێشـنیار هەیە، کـێ لەگەڵ پێشنیاری یەکەمە تکایە دەسـت بەرزکـاتەوە؟ کەس لەگەڵـدانییە، کـێ لەگەڵ پێشـنیاری دووەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری سێیەمە ماددەکە وەکـو خـۆی تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٧٣) کەس لەگەڵـدایە، زۆر سـوپاس، بە زۆریـنەی دەنـگ ئەم مـاددەیە پەسەندکرا، فەرموون ماددەی بیست بخوێننەوە.

بەڕێز ڕزگار عیسی سوار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی بیست چوار پێشنیار هەیە.

پێشنیاری یەکەم: ماددەکە وەکو خۆی تەنها بڕگەی یەکەم بەم شێوەیە لێبکرێت.

یەکەم: هەر کەسـێکی سرووشـتی یـان مەعـنەوی سـەرپێچی حوکمەکـانی ئەم یاسـایە بکـات بە بەندکردن بۆ ماوەیەك لە شەش مانگ زیاتر نەبێت یان بە پـێ بژاردنێـك کە لە سـێ ملیـۆن دینـار کەمتر نەبێت و لە پێنج ملیۆن دینار زیاتر نەبێت، یان بە هەردووکیان سزا دەدرێت.

پێشنیاری دووەم: ماددەکە وەکو خۆی تەنها بڕگەی یەکەم بەم شێوەیە لێبکرێت.

یەکەم: هەر کەسێك سەرپێچی لە حوکمەکانی ئەم یاسایە بکات بە بەندکردن بۆ ماوەیەك لە سێ مانگ زیاتر نەبێت یان بە پێ بژاردنێك لە دە ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە پازدە ملیۆن دینار زیاتر نەبێت، یان بە هەردووکیان سزا دەدرێت.

پێشنیاری سێیەم: ماددەکە وەکو خۆی.

ماددەی (٢٠):

یەکەم: هەر کەسێك سەرپێچی لە حوکمەکانی ئەم یاسایە بکات بە بەندکردن بۆ ماوەیەك لە سێ مانگ زیاتر نەبێت یان بە پێ بژاردنێك لە سێ ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە پێنج ملیۆن دینار زیاتر نەبێت، یان بە هەردووکیان سزا دەدرێت.

دووەم: سزاکانی هاتوو لە بڕگەی یەکەمی ئەم ماددەیە رێگر نابن لە سەپاندنی هەر سزایەکی توووند کە لە یاسا بەرکارەکان هاتبێت.

پێشنیاری چوارەم: پێشنیاری هەر سێ لیژنەی تایبەتمەند، ماددەکە وەکو خۆی تەنها لەگەڵ ئەم گۆڕانکاریانەی خوارەوە.

ماددەی (٢٠):

یەکەم: هەر کەسێك سەرپێچی لە حوکمەکانی ئەم یاسایە بکات جگەلە لە حوکمی ماددەی (١٠)ی ئەم یاسایە بە بەندکردن بۆ ماوەیەك لە سێ مانگ زیاتر نەبێت یان بە پێ بژاردنێك لە حەوت ملیۆن دینار کەمتر نەبێت و لە دە ملیۆن دینار زیاتر نەبێت، یان بە هەردووکیان سزا دەدرێت.

دووەم: بڕگەی دووەمی ئەم ماددەیە بکرێتە بڕگە لە ماددەی بیست و یەك.

بەڕێز د. رێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی بیست چوار پێشنیار هەیە، کێ لەگەڵ پێشنیاری یەکەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری دووەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشنیاری سێیەمە ماددەکە وەکو خۆی تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (١) کەس لەگەڵدایە، کێ لەگەڵ پێشنیاری چوارەمە پێشنیاری لیژنەی هاوبەش تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٦٤) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ ئەم ماددەیە پەسەندکرا، فەرموون ماددەی بیست و یەك بخوێننەوە.

بەڕێز سفین اغا عمر اغا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی بیست و یەك سێ پێشنیار هەیە،

پێشنیاری یەکەم: ئەم ماددەیە لابرێت.

پێشنیاری دووەم: ماددەکە وەکو خۆی.

پێشنیاری سێیەم: پێشنیاری هەر سێ لیژنەی تایبەتمەند، ماددەکە بەم شێوەیە لێبکرێت.

ماددەی (٢١):

یەکەم: هەر کەسێك سەرپێچی حوکمەکانی ماددەی (١٠)ی ئەم یاسایە بکات بە بەندکردن بۆ ماوەیەك لە شەش مانگ کەمتر نەبێت و بە پێ بژاردنێك کە لە حەوت ملیۆن کەمتر نەبێت و لە دە ملیۆن زیاتر نەبێت سزا دەدرێت، لابردنی سەرپێچیەکە و گەڕانەوەی مادده یان پاشماوەکان بۆ شوێنی پێشوویان یان لە ناو بردنیان لە ئەستۆی سەرپێچیکار دەبێت.

دووەم: لە حاڵەتی دووبارەکردنەوەی ئەو سەرپێچیەی کە لە بڕگەی یەکەمی ئەم ماددەیە هاتووە بە بەندکردن بۆ ماوەیەك کە لە یەك ساڵ کەمتر نەبێت و بە پـێ بژاردنێـك کە لە دە ملیـۆن دینـار کەمتر نەبێت و لە پازدە ملیۆن دینار زیـاتر نەبێـت سـزا دەدرێـت و لابردنـی سـەرپێچیەکەش لە ئەستۆی سەرپێچیکار دەبێت.
سێیەم: سزاکانی هاتوون لەم یاسایەدا ڕێگر نابن لە سەپاندنی هەر سزایەکی توندتر کە لە یاسا بەرکارەکاندا هاتبێت.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی بیست و یەك سـێ پێشـنیار هەیە، کـێ لەگەڵ پێشـنیاری یەکەمە تکـایە دەسـت بەرزکـاتەوە؟ (١) کەس لەگەڵـدایە، زۆر سـوپاس، کـێ لەگەڵ پێشـنیاری دووەمە مـاددەکە وەکـو تکـایە دەسـت بەرزکـاتەوە؟ کەس لەگەڵـدانییە، کـێ لەگەڵ پێشنیاری سێیەمە پێشنیاری لیژنەی هاوبەش تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٦٤) کەس لەگەڵـدایە، زۆر سـوپاس، بە زۆریـنەی دەنـگ ئەم مـاددەیە پەسـەندکرا، فەرمـوون مـاددەی بیسـت و دوو بخوێننەوە.

بەڕێز نزار ملا عبدالغفار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی بیست و دوو هیچ پێشنیارێك نییە، ماددەکە وەکو خۆی.

ماددەی (٢٢):

وەزیر ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسان جێ بەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەردەکات.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی بیست و دوو هیچ پێشنیارێك نیـیە، مـاددەکە وەکـو خـۆی کـێ لەگەڵـدایە تکـایە دەسـت بەرزکـاتەوە؟ (٧٢) کەس لەگەڵـدایە، زۆر سـوپاس، بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموون ماددی بیست و سێ بخوێننەوە.

بەڕێز نزار ملا عبدالغفار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی بیست و سێ هیچ پێشنیارێك نییە، ماددەکە وەکو خۆی.

ماددەی (٢٣): کار بە دەقی هیچ یاسا و بڕیارێك ناکرێت کە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێت.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی بیست و سێ هیچ پێشنیارێك نیـیە، مـاددەکە وەکـو خـۆی کـێ لەگەڵـدایە تکـایە دەسـت بەرزکـاتەوە؟ (٦٧) کەس لەگەڵـدایە، زۆر سـوپاس، بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموون ماددی بیست و چوار بخوێننەوە.

بەڕێز نزار ملا عبدالغفار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی بیست و چوار هیچ پێشنیارێك نییە، ماددەکە وەکو خۆی.

ماددەی (٢٤): پێویستە ئەنجوومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بکەن.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی بیست و چوار هیچ پێشنیارێك نییە، ماددەکە وەکو خۆی کێ لەگەڵدایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٦٨) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموون ماددی بیست و پێنج بخوێننەوە.

بەڕێز شوان کریم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی بیست و پێنج هیچ پێشنیارێك نییە، ماددەکە وەکو خۆی.

ماددەی (٢٥):

ئەم یاسایە لە دوای تێپەڕبوونی شەست ڕۆژ لە ڕێکەوتی بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقائیعی کوردستان)دا جێ بەجێ دەکرێت.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی بیست و پێنج هیچ پێشنیارێك نییە، ماددەکە وەکو خۆی کێ لەگەڵدایە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٦٨) کەس لەگەڵدایە، زۆر سوپاس، بە زۆرینەی دەنگ پەسەندکرا، فەرموون هۆیەکانی دەرچوواندن بخوێننەوە.

بەڕێز شوان کریم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە هۆیەکانی دەرچووان سێ پێشنیار هەیە.

پێشنیاری یەکەم: لەبەر گرنگی ئاو لە ژیانی مرۆڤ و کاریگەری لەسەر واقیعی کۆمەڵایەتی ئابووری و سیاسی و لە پێناو دابینکردنی ئاسایشی ئاو لە هەرێم، ڕێکخستنەوەی ئەو کەرتە و پەرەپێدانی بۆ بووژاندنەوەی لەبەر کاریگەرییە فرە ڕەهەندەکان وەکو سامانێکی نیشتیمانی و ڕێگرتن لە خراپ بەکارهێنانی دەستەبەری بەردەوامبوونی سەرچاوەکانی ئاو ئەم یاسایە دەرچوێندرا.

پێشنیار دووەم: لە پێناو دابینکردنی ئاسایشی ئاو لە هەرێم و ڕێکخستنەوەی ئەو کەرتە و پەرەپێدانی بووژاندنەوەی، لەبەر کاریگەری فرە ڕەهەندییەکانی و گرنگی لە ژیانی مرۆڤدا وەکو سامانێکی نیشتیمانی و ڕێگرتن لە خراپ بەکارهێنانی و دەستەبەری بەردەوامبوونی سەرچاوەکانی ئاو ئەم یاسایە دەرچوێندرا.

پێشنیاری سێیەم: وەکو خۆی.

هۆیەکانی دەرچوواندن

لە پێناو دابینکردنی ئاسایشی ئاو لە هەرێم، لەبەر گرنگی ئاو لە ژیانی مرۆڤ و کاریگەری لەسەر واقیعی کۆمەڵایەتی و ئابووری و سیاسی وەکو سامانێکی نیشتیمانی و ڕێگرتن لە خراپ بەکارهێنانی دەستەبەری بەردەوامبوونی سەرچاوەکانی ئاو و دابەشکردنی بە شێوەیەکی دادپەروەرانە و بووژاندنەوەی پاراستنی ئەم یاسایە دەرچوێندرا.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێـزان ئەنـدامانی پەرلەمـان، سـەبارەت بە هۆیەکـانی دەرچوواندن سـێ پێشـنیار هەیە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پیشنیاری یەکەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٨) کەس لەگەڵدایە، زۆر سـوپاس، کێ لەگەڵ پێشنیاری دووەمە تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ کەس لەگەڵدانییە، کێ لەگەڵ پێشـنیاری سێیەمە وەکو خۆی تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ (٤٩) کەس لەگەڵدایە، زۆر سـوپاس، بە زۆریـنەی دەنگ بەسەندکرا، بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، هەر کەسێك لەگەڵ کـۆی یاسـای بەڕێـوەبردن و پاراستنی ئاو لە هەرێمی کوردستـان_عێـراقە تکـایە دەسـت بەرزکـاتەوە؟ (٨٥) کەس لەگەڵـدایە، زۆر سـوپاس، بە زۆریـنەی دەنـگ کـۆی مـاددەکە پەسـەندکرا، پیرۆزبـایی لە خۆمـان و لە گەلـی کوردسـتان دەکەیـن بە بـۆنەی پەسـەندکردنی یاسـای بەڕێـوەبردن و پاراسـتنی ئـاو لە هەرێمـی کوردستان_عێراق، فەرمـوون تەنهـا لیـژنەی یاسـایی بمێنێـتەوە، سـەرۆکایەتی هەر دوو لیـژنەی شارەوانی و کشتوکاڵ بگەڕێنەوە شوێنەکانی خۆتان، دەستان خۆش، دەست بە جێ بەجێکردنی بڕگەی دووەمی بەرنامەی کار دەکەین، کاك عباس فەرموو.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێشنیازە یاسای ئەرك و مافەکانی هێزەکانی تەندروستی لە هەرێمی کوردستان_عێـراق، لەلایەن ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانەوە پێشکەشکراوە، وە ئەم پێشنیازە یاسایە لە چواردە ماددە پێکهاتووە لەگەڵ هۆیەکانی دەرچوواندن، نـاوی ئەنـدامانی پەرلەمـان و واژۆکانیـان لەسـەر ئەم پێشنیازە یاسایە کردووە ئەمانەن (د.صباح زێباری، شایان کاکە صالح، شنۆ اشقی سـورچی، زانـا مەلا خالد، ڕۆژان ابراهیم، د. گەلاوێژ عبید عثمان ، بختیار شـوکری سـلیمان، لقمـان وردی، مسـلم عبدالله رسول، جلال محمد امین، نجاة شعبان، خدیجە عمر مزوری، گلیزار رشـید سـندی، جیهـاد حسن ابراهیم، بژار کۆچر، عباس فتاح)، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، داوا لە بەڕێزتان دەکەیـن ئەم پێشنیازە یاسایە ئاڕاستەی لیژنە تایبەتمەندەکان بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو پێشنیازە یاسـایە ئاڕاسـتەی لیـژنەی تەندروسـتی و لیـژنەی یاسـایی و سـەرجەم ئەنـدامانی پەرلەمان دەکرێت، فەرموو کاك جلال.

بەڕێز جلال محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پـڕۆژە یاسـای وەزارەتـی شـارەوانی و گەشـت و گـوزار لە هەرێمـی کوردسـتان_عێـراق، لەلایەن ئەنجـوومەنی وەزیـرانەوە پێشکەشـکراوە ئەم پـڕۆژە یاسـایە لە (١٢) مـاددە پێکهـاتووە لەگەڵ هۆیەکـانی دەرچووانـدن، داوا لە بەڕێزتـان دەکەیـن ئەم پـڕۆژە یاسـایە ئاڕاسـتەی لیـژنە تایبەتمەندەکان بکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو پڕۆژە یاسایە ئاڕاستەی لیژنەی شارەوانی و یاسایی و سەرجەم ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان دەکرێت، فەرموون.